Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

KW 224
D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

QVÆ IN HOC commentario continentur hæc ſunt:

RVSSIA.

I.

RVSSIÆ *topographica deſcriptio, è probatiſſimis autoribus compendio deprompta.*

II. *Soli cœlique qualitates; fruges, aliaque commerciis apta.*

III. *De ingeniis & moribus incolarum.*

IV. *Regimen politicũ & civile.*

V. *Reditus Principis, quibus rebus conſtent.*

VI. *De moneta Ruſſica.*

VII. *De militia Ruſſorum.*

VIII. *De familia magni Ducis Muſcoviæ, & principum ſucceſſione.*

IX. *De Samoiedarum moribus.*

X. *Magnus Moſcorum Dux.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

TARTARIA.

I.

Excerpta è Michalonis Lituani fragmentis de moribus Tartarorum.

II. *De Tartarorum origine, moribus, tam domi quam in bello, diſciplina.* E Thuano.

III. *Tractatus de Tartaris Præcopenſibus, Cherſoneſiis, & Boſporiis.*

IV. *Martini Broniovii de Biezdzfedea, ad Tartarum legati, Tartaria.*

V. *Excerpta quædam ex Sabellico, aliisque.*

I. RVS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

I.

RVSSIÆ TOPOGRAPHICA deſcriptio, è probatiſſimis authoribus compendio depromta.

RVSSIA, quæ & Muſcovia à metropolios nomine vulgo dicitur, fines habet ad arctum Lappiam, & oceanum ſeptentrionalem; ad orientem Tartaros Nagaios; ad meridiem Tartariam Crimeam ſive Perecopenſem; ad occidentē denique Poloniam, Lithuaniam, Livoniam, Sueciam. Quemadmodum jam uni Principi paret, continet provincias haſce: Volodemeriam, Moſcoviam, Niſnovogrodiam, Pleskoviam, Smolensko, Novogrodiam Velicam, Roſtoviam, Yaruſlaviam, Bealezeram, Rezam, Dvvinam, Corgapoliam, Meshoram, Vagham, Vſtugam, Galetſam. Quibus ſuperiori ſeculo Principes Ruſſiæ armis acquiſitas adjunxerunt Tiverram, Yonghoriam, Permiam, Vadskam, Boughoriam, Chernigo, Oudoriam, Condoram, & magnam Siberię partem; cujus incolæ licet non ſint Ruſſi, tamen

parent Ruſſiæ Duci, illiuſque legibus vivunt, & tributa ipſi pendunt uti nativi illius ſubditi. præterea regna Caſan atque Aſtracan, itidem bello acquiſita. Tota hæc regio ingens terrarũ ſpatium in longitudinem atque latitudinem occupat. Nam à ſeptentrione in meridiem, à Cola ad Aſtracan (quod regnum nonnihil declinat verſus ortum) patet in longitudinem verſtas ſive milliaria Ruſſica (quorum LXXXVII uni gradui comparantur) quater mille ducenta & ſexaginta: Et tamen Princeps Ruſſiæ adhuc grande terrarum ſpatium poſſidet ultra Colam verſus arctum & ad flumen Tromſchuan uſque, verùm limitibus incertis, & jure pene controverſo inter ipſum & Sueciæ Daniæque Reges, quorum uterque varia loca ibidem poſſidet, & imperium totius ſibi vendicat. In latitudinem porro à finibus Livoniæ, & limite illius occidentali, ad Siberiam & limites remotiſſimos verſus ortum, circiter quater mille quadringenta milliaria Ruſſica occupat. Si vaſtæ hæ regiones ubique pari incolarum frequentia cultæ eſſent, Princeps hic haud dubio vicinos omnes longe potentia ſuperaret; nam finium amplitudine facile cum quibuſvis certat.

Has regiones permeant ingentia aliquot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

quot flumina;quæ ſive amplitudinẽ ſive longitudinẽ curſus ſpectes,maximis Europæ fluminibus comparari,ſi non prę-ferri poſſunt. Horum præcipua ſunt:

I. Volgha,(olim *Rha*) Tartaris *Edel.* Oritur circiter ducenta milliaria Ruſſ. ſupra Yaruſlaviam è lacu *Volgo*; & pluribus amnibus undiquaque acceptis ita augetur, ut antequam ad oppidum hoc perveniat,pene milliare Anglicum in latitudinem pateat; & hinc porro magis magiſque ſeſe dilatans, & Occa flumine apud Niſinovogorod admiſſo, non minus quam duobus millibus octingentis milliaribus confectis, in mare Caſpium, quod Ruſſi *Chvvalmskoye* vocant, pluribus & ingentibus oſtiis ſe evolvit;quadraginta ſex gradibus & triginta ſcrupulis ab æquatore verſus arctum, uti ab Anglis obſervatum invenio.

II. Boryſthenes, hodie *Neper*, ſive *Dneper*, haud longe à metropoli Moskoa juxta pagum Dnepersko oriens. Ruſſiam dividit à Lithuania, & ſeſe in pontum Euxinum exonerat. Labitur autem primo verſus meridiem ad VVyezman; inde ortum petens, Drohobum, Smolensko, Orſlam Dubrovvnam, & Michalouvv ſtringit; inde rurſus in meridiem ſe convertens, Kioviam Ruſſiæ olim metropolin, Circaſſòſque adit; &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

tandem per campeſtria deſerta fluens, Oczakovv Tartarorum Perecopenſium oppidum & arcem, XL milliar. à Circaſſis attingit; indeque in pontum Euxinum tam vaſto oſtio exit, ut procul intuentibus freti formam referat. ſunt qui dubitant fluvium hunc non recte hodie Boryſthenem vocari; ſed Berezinam fluv. (qui Boriſovv arcem alluit & in Dneper confluit) rectius à veteribus Boryſthenem appellatum.

III. Tanais, vulgo *Don*, (antiquis limes inter Aſiam atque Europam) in Rezan Ozera oriens, ex Jacu Ivvanovvo Lezioro (qui in latitudinem, ut tradunt, patet verſtas 10) primum recta per Tartarorum Perecopenſium agros verſus ortum labitur, & haud longo à flumine Volga intervallo & oppido Saniſla, cubito ſe flectens, atque aliquot aliis amnibus auctus, in Mæotidem paludem prope oppidum Azoph deſcendit. Per hoc flumen ab urbe Moſcua Conſtantinopolin navigatur, per amnẽ Moſcuam in Occam deſcendendo, nave per anguſtum iſthmum traducta, & in hunc rurſus deducta. Eſt & alter Tanais minor, qui in Siberienſi Ducatu oriens (unde Dunecz Severski vocatur) ſupra Azoph in Tanaim magnum deſcendit.

IV. Dvvina, in VVologda provincia ſcatu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſcaturiens, magno gyro circumacto recta deſcendit verſus arctum, & per ſex oſtia ſe condit in ſinum S. Nicolai. coaleſcit è duobus amnibus, Iug & Suchana; unde illi nomen; nam Dvvina Ruſſis *binos* notat.

v. Duna, in Novogrodenſi provincia naſcens, per Livoniam labitur, & ſecundum Rigam deſcendit in mare Balticum; quod Ruſſi *Warekkoie morie* vocant. oritur è lacu ejuſdem nominis, qui diſtat à fontibus Boryſthenis fere x milliar.

vi. Onega in Sinum Solovetsko ſe fundit, nonaginta mill. Ruſſic. à portu S. Nicolai verſus occaſum ſolis. Hic fluvius infra oppidum Cargopoliam conjungit ſe cum amne Volock, qui in Finlandicum mare deſcendit juxta oppidum Yamam, ita ut à portu S. Nicolai in Finlandicum mare, atque inde in mare Balticum navigiis penetrari poſſe à Ruſſis, fuerit probatum.

vii. Suchana, qui influit in Dvvinam, & amiſſo nomine una cum Dvvina in mare arctoum ſe mergit.

viii. Ocka, haud longe à Tartarorum Perecopenſium finibus exoriens; & Vorotiniam, Collugam, Cerpachum, Corſiram, Columam, Rhezaniam, Cazigorodiam, Murinamq; præterlapſus,

curſu in arctum reflexo, in Volgam deſcendit juxta Niſinovogorodam. Piſces nutrit longe optimos. Ex ejus fontibus quoque oriuntur Sem & Soſna. quorum ille Senerenſem Ducatum præter fluit; oppidumque Potivolo alluens, in Diſnam flu. illabitur juxta oppidum Czernigovv, & cum Diſna infra Kioviam in Boryſthenem: Soſna autem per campeſtria Tartarorum curſu in orientem inſtituto à Tanai abſorbetur.

IX. Moskua, metropolin dividens, illique nomen communicans, deſcendit in Occam. Oritur autem in Tvverenſi provincia, ſeptuaginta fere milliar. Ruſſic. ſupra Moſaisko, à quo ad metropolin jam dictam xc milliar. numerantur: ſex autem mill. ſupra Moſaisko navigabilis eſſe incipit.

X. VVichida, ampliſſimus amnis, qui in Permia oriens, Volgæ confluit; alii in Dvvinam deducunt.

Nunc ſingulas provincias deſcribemus, initio facto à Moskua, uti principali.

Moſcua provincia.

PRovincia hæc neque admodum ampla eſt, neque fæcundo ſolo; quippe quod maxima ſui parte aridum atq; arenoſum: frumento tamen mediocriter affluit: melle feriſque caret; præter lepo-

res.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

res, quorum ſatis magna ibidem copia: arbores quidem fructiferas habet, (præter ceraſos) ſed fructus fere ſunt inſuaves atque ingrati ſaporis. Indigenæ hujus provinciæ cæteris Ruſſis aſtutiores atque adeo fallaciores judicantur.

Metropolis eſt Moskua, forma pene rotunda ædificata. Ægydius Fletcherus, Eliſabethæ Angl. R. ad magnum Ruſſiæ Ducem Legatus, anno CIƆ IƆ LXXXVII', ſcribit, ſe à Ruſſis accepiſſe, antequam hæc urbs anno CIƆ IƆ LXXI à Tartaris Perecopenſibus pene tota flammà deleretur, arce ægre ſervata, ædes in ea numeratas fuiſſe XLI mill. IƆ: ſed hodie Londino haud multo majorem eſſe. Dividitur autem in quatuor partes, quæ ſingulę ſuis muris aut vallo cinctæ ſunt. Intima pars & veluti meditullium urbis appellatur *Kitaygorod.* Huic proxime adjacet caſtellum, aut Regia, muris ab hac diviſa; appellaturque *Kremlenagrod.* Quæ duæ partes muro circumdatæ ſunt lapideo, nonnulla materie adjecta. Pars quæ ab oriente, ſeptentrione & occidente has cingit, *Tzargorod* dicitur, id eſt, Cæſarea civitas; muro cincta ex candido ſaxo, ſed terra aggeſta. Pars quæ has extra circumcingit, *Skorodum* nominatum, ſepem habet, ſine ulla terra. Pars hujus meridionalis,

trans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

trans flumen Moſcuam ſita, alio nomine Strelzka Slaboda vocatur; quod à militibus inhabitetur, ſive prætorianis magni Ducis. hanc à Baſilio ædificatam ſcribit Fletcherus, & milites ibidem collocatos, privilegio ipſis indulto medonem etiam vetitis diebus bibendi; atque ea de cauſa hanc partem vulgo *Naloy* appellari; quod ipſorum lingua ſonat, *Infunde*. Cæterum ædes privatorum omnium ut plurimum ſunt ligneæ, paucæ admodum lateritiæ. Plurima ſunt templa, quorum nonnulla è ligno ſunt ſtructa: horum templorum principale eſt *Troyes*, id eſt, templum S. Trinitatis, ad quod palmarum feſto Patriarcha aſino inſidens à magno Duce introducitur. Caſtellum autem, in quo eſt regia Principis, muro lateritio, alto craſſoque, à reliquo corpore ſeparata, bis mille nongentos paſſus ambitu complectitur. in quo ſunt plurima pulcherrima ædificia nobilium; diverſa fora rerum venalium; plurimaque templa; uti templum Archangeli Michaëlis, in quo principes ſepeliuntur; *Blagaveſine*, ſive templum Annuntiationis Mariæ, novem habens turres, quarum tecta, uti & totius templi, ære deaurato cooperta ſunt,& crux altiſſimę turris ex auro puriſſimo facta eſt; *Iuan Veliskoy*, D.Ioan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

D. Ioannis templum, cujus turris tectum deauratum eſt, abundatque campanis; quarum una, longe maxima, pendet bis mille ducentas poëdas, quæ valent ponderis noſtratis 66000 libras. Diſtat hæc civitas, prout ab Anglis obſervatum eſt, ab æquatore quinque & quinquaginta gradus, & decem ſcrupula verſus arctum.

Wolodimeria provincia.

WOlodimeria provincia, quæ & nomen à præcipua urbe invenit, adjacet Moſcuæ provinciæ verſus aquilonem, & Occa flumine alluitur verſus ortum. Principalis urbs eſt VVolodimeria, ſatis ampla; caſtrum habet ligneum; fuitque olim Ruſſiæ metropolis. Sita eſt inter Volgham & Occam flumina, CLXXV milliar. Ruſſica ab urbe Moſcua, ſive XXXVI mill. German. verſus ortum; agro adeo fertili, uti ex uno modio tritici ſæpe XX, nonnumquam & XXX colligantur. Alluit illam Cleſma fluvius. cætera magnæ vaſtæque ſylvæ cingunt. Oritur hic fluvius IV. milliar. Germ. à Moſcua, & ibi multis molendinis ſervit; infra VVolodimeriam ſpatio XII milliar. Germ. navigatur uſque ad oppidum Murom, ad Occæ ripam ſitum; & dein Occæ ſe conjungit.

Niſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Niſinovogorod.

NOvogardia, civitas ampla & lignea, cum caſtro, quod Baſilius ad Volgæ & Occæ confluentem ex lapide in ſcopulo ædificavit; diſtat à metropoli Moſcua pene cccc mill. Ruſſ. verſus boream, & quinquaginta ſex grad. & xxx ſcrup. ab æquatore. Ager fertilitate rerumque copia VVolodimeriam æquat. Ad utramque autem Volgæ ripam degunt Ceremiſſi, qui Mahumeti ſectam ſequebantur tum quum Herberſteynius ſcriberet: Sunt autem duplices: nam qui trans Volgam verſus boream incolunt, Ceremiſſi Logori vocantur, à fœnorum ſtruibus; qui vero cis fluvium, verſus meridiem, Ceremiſſi Nagorni appellantur, id eſt, ſuperiores ſive montenſes, non quod ulli ibidem ſint montes, ſed à collibus quos occupant. Sura fluvius (quondam inter Ruſſiam & Caſanum limes) à meridie veniens, centum pene milliar. Ruſſic. infra Novogardiam in Volgam influit; ſupraque confluentem ad dextram Suræ ripam Baſilius caſtrum locavit quod ab ipſius nomine VVaſilgorod appellatur. Ab Occa flum. orientem & eurum verſus vaſtæ occurrunt ſilvæ, quas Mordvvæ populi inhabitant, à Ruſſis diverſi, & proprio idiomate utentes; durum hominum genus, qui

paga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

pagatim incolentes, ferina & melle vi-ctitant, pellibuſque pretioſis inprimis abundant; militiæ non inidonei, fere pedites militant, arcubus longis conſpi-cui, & ſagittandi peritia noti; quibus ar-tibus latrocinantes Tartaros ſæpe forti-ter repulerunt & multarunt.

Rhezan Ducatus.

A Novogardiæ inferioris Ducatu, de-clinando nonnihil ad occidentem, Rhezan provincia jacet inter Occam & Tanaim fluvium. Objacet autem Moſcuæ provinciæ ad ortum, Aka ab illa diviſa. Hic principatus cæteris o-mnibus Ruſſiæ provinciis longe præ-ſtat fertilitate; nam ager illius frumenti culmos tam denſe profundit, ut equi difficulter tranſire poſſint: præterea magna ibidem mellis, piſcium, avium, ferarumque eſt copia: arborum fructus quoque longe ſunt præſtantiores quam in reliqua Ruſſia. Incolæ audaces & bel-licoſiſſimi. Principalis urbs, *Rhezan*, ad Occæ ripam ſita, & fere è ligno ſtructa: Occa fluvius non procul ab urbe inſu-lam facit, quæ Strup appellatur. Fuit quondam magnus Ducatus, Principem-que habuit nemini obnoxium; nunc au-tem Ducatus hic Moſchico imperio ac-ceſſit. Cætera oppida ſunt *Corſira*, ad ri-pam Occæ fluminis, oppidum item

ligneum,

ligneum, xxviii mill. diſtans à Rhezan
quod & quondam Dominum habuit ſu
juris ; nunc Moſco paret. *Tulla*, opp
dum ligneum , xl fere mill. Polonic.
Regezan ; xxxvi à Moſcua verſus mer
diem. Baſilius Ioannis Magnus Dux hi
caſtrum è lapide conſtruxit , ad ripan
fluvii , qui idem cum oppido nome
habet ; Vppa autem fluvius ab ortu ca
ſtrum alluit, Tullæque flu. junctus, Oc
cæ ſupra Vorotin xx fere milliar. com
miſcetur. Hoc quoque oppidum a
tempora uſque Baſilii proprium habui
Dominum. *Odoiovv*, caſtrum ad Tulla
& Vppæ confluentem in Occam. A qu
verſus meridiem Mſczeneck jacet, locu
paluſtris ; ubi quondam arx fuit eju
dem nominis, cujus tantum rudera ho
die viſuntur : circa tamen illam habi
tant non pauci in tuguriolis, qui quun
à Tartaris infeſtantur , in paluſtria hæ
loca ſe cum ſuis recipiunt. Diſtat deni
que Mſczeneck à Moſcua lx mill. Polo
nica, à fontibus Occæ xviii. *Coluga*, op
pidum & caſtrum ligneum, ad Occæ ri
pam, xxxvi milliar. Polonic. à Moſcua
magnus Dux hic præſidium alit adver
ſus Tartaros. *Vorotinia*, urbs & caſtrum
ad Occæ ripam ; diſtat à Coluga ii
milliaria ; ducatus titulo inſignis.

Sibe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Siberienſis ſive Severienſis provincia.

SEverienſis ducatus eſt amplus, & rebus omnibus affluens. Ejus latitudo à Boryſthene flu. ad Mſczenek caſtrum, quod ſupra dirutum diximus, extenditur; & vaſtos & incultos campos paſſim occupat. Severienſes Duces ſui juris fuerunt, ſed poſtea magnis Lithuaniæ Ducibus multos annos paruerunt. Polonis quoque, quum magnus ducatus, Iagelone baptizato, ad Polonos perveniſſet, tributum perſolverunt. Dein à Caſimiro Poloniæ Rege, magnoque Lithuaniæ Duce, Iagelonis filio, ad Ioannem magnum Ruſſiæ Ducem defecerunt. Sedes autem hujus Principatus erat in Novvogrodeck. Tandem hi Principes (prout alii multi in Ruſſia) perfidiæ innocenter accuſati, à Baſilio Principatu ſunt exuti. Civitates & arces in hoc ducatu ſunt complures, inter quas Novogrod, *Sieverski* dicta, Starodub, Potivolu, Czernigovv, & Bransko ſunt celebriores. Sylvæ hermelis, aſpreolis, & melle abundant; agri quoque ſunt fertiliſſimi.

Novogrod Sieverski, urbs & arx lignea, olim ducum ſedes, diſtat à Potivolu & Starodub, ab una XVIII, ab altera XIV mill.: à Moſcua per Colugã, Vorotiniam, Serensko & Bransko CL milliar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Czernigovv, oppidum & arx, diſtat xxx mill. à Kiovia: totidem à Potivolo.

Potivolum, urbs & arx lignea, diſtat à Moſcua CXL mill. Polonica: à Kiovia LX, à Branski XXXVIII.

Novogrodeck, XVIII milliar. diſtat à Potivolo, XIV à Starodub.

Starodub XXXII mill. à Potivolo.

Smolenſcenſis provincia.

PRovincia hæc ampla, ad ortum habet Moſcuam, ad eurum Siberiam, ad africum Lithuaniam, ad occidentem Livoniam. Metropolis illius *Smolensko*, civitas ingens & inſignis, ad Boryſthenis ripam ſita: in cujus ulteriori ripa arcem habet è roboribus ædificatam, in qua plurima ædificia lignea in formam civitatis exſtructa ſunt: hanc ex una parte fluvius alluit, ex altera profundis foſſis & acutis ſtipitibus munitur; in medio autem arcis templum eſt ſcopulo ſuperſtructum, Divæ virgini ſacrum. Civitas ipſa in valle ſita eſt, collibus undique & vaſtis ſylvis cincta; diſtat à Moſcua LXXX mill. Polonica.

Cætera oppida ſunt; *Drohobus* ſive *Drogobuſch*, ad Boryſthenis ripam, LXXII mill. à Moſcua, XVIII à Smolensko. Hugra amnis profundus non longe ab hoc oppido oritur in ſylva quadam, & inter Collugam & Vorotiniam influit in Oc-

cam.

cam. Hic fluvius quondam Lithuaniam à Ruſſia dividebat. *Wyezma*, oppidum & caſtrum ligneum, ad ripam flu. ejuſdem nominis, qui haud procul inde in Boryſthenem illabitur; diſtat à Moſcua XLV mill. à Mazaysko XXVI, à Drohobus XVIII. *Mozaysko*, oppidum & caſtellum ligneum; diſtat à Moſcua XVIII mill. verſus meridiem; à VVyezma XXVI. hic Princeps Ruſſiæ quotannis venatur, præſertim lepores albos, quorum magna hîc copia eſt.

Bielskia Ducatus.

BIelskia principatus Ruſſiæ, quondam ſui juris principem habuit; qui magnis Lithuaniæ ducibus, Iagellonis filiis, (à quibus Baſilius, Princeps Byelskiæ, ad Baſilium Ruſſiæ ducem defecit, ducatumque totum illi ſubjecit) tributum pendebat, nunc Ruſſiæ Dux titulum illius uſurpat. Civitas præcipua *Byela*, cum caſtello, ad ripam flu. Obſekæ in vaſtis ſylvis ſita, & LX milliar. Polon. à Moſcua, XXXVI à Smolensko, à Toropetz XXX abjuncta.

Rſchoviæ Ducatus.

DVcatus hic latiſſime patet, à Moſcua verſus occaſum. Leporibus albis abundat hæc provincia, quos Duces Ruſſiæ hic ſæpe venantur. Principalis illius civitas *Rshevva*, cum arce utraque

lignea, ad Volgæ ripam ſita, XXIII mill. à Moſcua. Vltra hanc aliquot mill. occidentem verſus ſylva eſt VVolkovvskiles; in qua jacet palus VVronovv; è qua exit fluvius quidam, qui duobus milliar. Polon. progreſſus in lacum Volgo influit, & aquis multis auctus rurſus egreditur, & deinceps Volga à lacu dicitur.

Cætera oppida ſunt; *Woloczk* urbs & arx lignea, XXIV mill. à Moſcua verſus occidentem, XII à Moſaysko, XX à Tvveria. *Wielikye luki*, urbs & arx lignea, CXL. mill. à Moſcua, LX à Novogrodia magna, XXXVI à Poloſczko; præterfluit Lovat fluvius, qui inde ſeptentrionem petens, in Ilmen lacum juxta Novogrodiam magnam ingreditur. *Toropyec*, urbs & arx, XVIII milliar. à VVyelikie Luki, ad confinia Ducatus Lithuaniæ.

Tvverenzis Ducatus.

VNa è maximis Ruſſiæ provinciis. Metropolis illius *Tvveria*, quam Volga fluvius interlabitur: in altera Volgæ ripa caſtellum habet ligneum, juxta quod Tvvercza fluv. in Volgam confluit. civitas hæc monetam propriam habet argenteam, quæ valore Moſcovicæ æquatur. diſtat à Moſcua XXXVI mill. verſus occidentem æſtivum. Eſt & *Terſack*, oppidum X mill. Polon. à Tvveria diſtans; cujus olim dimidia pars Novogro-

grodienſi provinciæ attributa fuit; altera Tvverienſi Ducatui; quem Ioannes Baſilides primum occupavit.

Pleſcovicenſis Ducatus.

AMpliſſima provincia, & ſui quondam juris, donec à Ioanne Baſilide anno CIↃ IↃ IX occuparetur. Metropolis illius Pleskovia, Ruſſis *Pskovv*, ad lacum Pskovvam ſita; ex quo ejuſdem nominis fluvius emergit, ac mediam urbem interluit, & ſex mill. emenſus in lacum Czuczko vel Czudzin ingreditur: per quem facilis in mare Balticum eſſet navigatio, niſi ſcopuli quidam non longe ab Ivvanovvgorod & Nierva caſtris in finibus Livoniæ impedimento eſſent. Hæc urbs, quod in Ruſſia rariſſimum, muro cincta eſt; dividiturque in quatuor partes, quarum ſingulæ muro cinctæ. Diſtat à Novogrodia magna XXXVI mill. verſus occaſum. Hæc civitas proditione ſacerdotum in Ruſſiæ Ducis manus devenit, qui cives in Moſcuam traduxit, & Ruſſos in illorum locum ſubſtituit.

Novogrodiæ magnæ Ducatus.

PRovinciæ hujus principatus olim totius Ruſſiæ longe ampliſſimus fuit. Ejus metropolis eſt Novogrodia magna, Ruſſis *Novogrod Wielki*. Continet ambitu ſuo circiter duas verſtas. In ea ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

monaſteria ſeptuaginta, craſſis lateritiis muris ſepta, & plurimis rotundis turribus ornata, quæ fere æneis tegulis tectæ ſunt: alioquin cæteræ ædes è trabibus ligneis compactæ ſunt; quibus & vallum conſtat, & ſemitæ ſtratæ ſunt. Diſtat ab æquatore quinquaginta octo gradibus & xxv ſcrupul. Interfluit fluvius navigabilis VVolchovv ſive VVolcho; qui ex lacu Ilmen II verſtis ſupra civitatem emergens, infra illam & xxxvi mill. ab origine ſua in alium lacum Ladoga dictum ſe mergit. Lacus autem Ilmen, in latitudinem quidem xii, in longitudinem vero xviii mill. Polonic. patens duos celebres amnes recipit, Lovvat & Scholonam; unum hunc emittit. Diſtat urbs à Moſcua cxx milliar. Polon. verſus occidentem æſtivum: à Pleskovia xxxvi; ab VVanogorod & VVielikie Luki xl. Cætera oppida ſunt, *Ruſs*, oppidulum vetuſtiſſimum, xii milliar. à Novogrodia: præterfluit fluvius ſalſus, quē oppidani ampla foſſa in modum lacus coërcent, & ex aqua in ædes ſuas per canales derivata ſalem coquunt. Id oppidum ſuperioribus annis pene dirutum, &, quum olim ampliſſimum fuerit, uti è ruderibus apparet, nunc tantum tenuis eſt pagus, cum adjuncto caſtello, quod vocant *Starra Ruſſa*. *Iva-*

novv-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

novv gorod arx, à Ioanne Baſilide (unde illi nomen hæſit) ad ripam Nervæ fluv. è vivo ſaxo ſtructa. Iuxta hanc arcem jacet civitas Nerva, Ruſſica dicta, ad diſcrimen alterius Nervæ quæ ad alteram ripam ex oppoſito jacet, quæ Livoniæ tribuitur. Vtraque autem dicitur Nerva à fluvio qui ex lacu Czudzko effluit, &, Pskovva & Vielika Reka amnibus acceptis, has interluit, alveo bombardæ jactum lato, indeque in mare Livonicum ſe exonerat. *Iamnia*, caſtrum XII milliar. ab Ivvanovvgorod, ad Pluſſæ fluv. oſtium, ſeptentrionem verſus. *Coporogia*, urbs & caſtrum IV milliar. à Iamnia, ad ripam fluvii ejuſdem cum urbe nominis. Hinc ſeptentrionem verſus XXV mill. per Oreſſek & Corellam urbes, ad Polnam fluvium pervenitur, qui Ruſſorum imperium à Finlandia Sueciæ Regi ſubjecta dividit.

A Novogrodia magna, XXX milliar. intervallo diſtat *Vodzka* regio, inter occidentem & ſeptentrionem ſita, cujus incolæ proprium idioma habent, nonnihil à Ruſſico diverſum: hic animalia aliunde invecta colorem album induere ſuumque mutare perhibent.

Dvvina provincia.

HÆc provincia ad ſeptentrionem ſita eſt, & quódam ad Novogrodien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſem principatum pertinuit ; nomen accepit à fluvio Dvvina, qui præterlabitur. Ampliſſima eſt & ſupra c milliaria ambitu complectitur; pauciſſima tamen oppida & caſtra habet; præterquam Dvvinam civitatem in medio regionis ſitam ; Colmogram arcem; & Pinegam caſtrum ad fluminis oſtium conditum. Pagis tantum abundat, qui ob ſoli ſterilitatem longe à ſe invicem diſtant. Incolæ ex piſcibus feriſque omnis generis victum quærunt; panis uſum ignorant; pellibus amiciuntur. Solum ipſorum magna parte ſalſum, ita ut ſalem ex illo excoquant & vicinis vendant. Longe alia jam hujus regionis facies, poſtquam variæ nationes huc commerciorum cauſa venire cœperunt, qui antea Narvam petebant.

Vſtiugha provincia.

HÆc provincia Dvvinam provinciam concludit à meridie. Hæc regio olim Novogrodienſibus tributaria fuit; nunc Principi Moſco paret. Incolæ nullum panis habent uſum; piſcibus & ferina victitant; Idioma proprium habent, licet & Ruſſica lingua utantur, Salem è Dvvina provincia petunt. Omnis generis ferarum pellibus abundant, præcipue vulpinis nigris, quæ nonnunquam Zebellinis æquiparantur. Zebelli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

bellinorum pelles hic paucæ, neque admodũ laudatæ. Præcipua civitas *Vſtiug*, cum ſua arce, ad ripam Suchanæ fluvii condita. Vſtiugh dicitur ab *Vſtia*, quod *Oſtium* Latinis denotat, & *Iugh* fluvio, qui ex meridie in ſeptentrionem labens, ad cujus confluentem in Suchanam primo ſita fuit, nunc ad dimidium milliare ſupra confluentem illius jacet.

Vologda provincia.

PRovincia hæc inter orientem & ſeptentrionem jacet; tota paludoſa eſt & ſylveſtris, ita ut viatores difficulter itineris rationem inire poſſint, propter crebras & pene invias paludes & fluviorum mæandros. Quondam ſub Novogrodiæ magnæ ditione fuit. Principalis illius urbs *Vologda*; quæ arcem habet & natura loci & opere munitiſſimam; in qua magnus Ruſſiæ Dux tempore neceſſitatis partem theſaurorum ſolet recondere; unde illam lateritio muro craſſo & alto cingendam curavit. Abeſt à Iaroſlavv L milliarib. Polonicis, à Bieleiezoro XL, & LIX. gradib & X ſcrup. ab æquatore. Fluvius Vologda ex occidente in ſeptentrionem defluens & in Dvvinam confluens ſtringit illam; à quo ipſi, uti & provinciæ, nomen. VVaga fluvius, omnis generis piſcibus abundans, inter hanc & Bieleiezorum è paludibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

in denſiſſimis ſylvis oritur, ac in Dvvi-
nam fluvium illabitur. accolæ hujus flu-
vii panis uſum penitus ignorantes, feri-
nis carnibus ut plurimum victitant
abundant pellibus vulpinis nigris & ci-
nericei coloris.

Bieleiezoro Ducatus.

BIeleiezoro (quaſi *album lacum* di-
cas) ampla eſt regio, una è Ducati-
bus Ruſſiæ, ad ſeptentrionem ſita, jux-
ta ingentem lacum, à quo ipſi nomen
inditum. Patet lacus in longitudinem
XIII milliar. Polonica, totidemque pene
in latitudinem. Circiter triginta amnes
recipit, & unum tantum Soſnam emit-
tit, qui XV milliar. ſupra Yaroſlavv & IV
infra Mologam Volghæ fluvii alveum
ſubit. In hoc lacu arx jacet, natura loci
munitiſſima, & inexpugnabilis credita,
in quam Ruſſiæ Dux theſauros ſuos re-
condere conſuevit, & tempore neceſ-
ſitatis veluti ad aſylum ſe recipere.
Regio pene tota paluſtris eſt, & ſil-
voſa, ideoque & aditu perdifficilis, ita
ut non niſi aquis glacie conſtrictis, aut
pontibus è transverſis arboribus ſtratis
adiri poſſit. A lacu Bieleiezorio ad ſa-
gittæ jactum alius jacet lacus, ſulphur
copioſe proferens, quod fluvius quidam
ex illo emergens, veluti ſpumam ſuper-
natantem devehit. Ejus præcipua urbs
&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

& arx *Bieleiezoro*, ad lacum ſupradictum ſita, diſtat à Moſcua c milliaria, & à Novogrodia magna totidem.

Iaroslaviæ Ducatus.

PRovincia hæc ampla & fertiliſſima, præſertim ea parte qua Volgham fluvium contingit. Ducatus olim ſecundogenitis magnorum Ruſſiæ Ducum attribuebatur; in quorum progenie aliquandiu manſit, & proprios habuit Dominos, quos Ioannes Baſilides, Ruſſiæ monarcha, principatu ſpoliatos, in ſervitutem redegit, parva admodum in provincia redituum parte ipſis relicta. Ex horum progenie qui ſuperſunt, Kneſi, id eſt, Duces Iaroslavvſci dicuntur. Principalis illius urbs *Iaroslavv*, ampliſſima, cum arce ſua lignea, diſtat à Moſcua XLV milliar. Polonicis, ad Volgæ ripam ſita.

Roſthoviæ Ducatus.

HIc Ducatus olim poſt Novogrodiam magnam, inter Ruſſiæ principatus præcipuus & antiquiſſimus habebatur, & ſecundogenitis Ducum Ruſſiæ attribuebatur: quorum poſteri à Ioanne Baſilide illo fuerunt ſpoliati, noviſſimo hęrede anno CIↃ IↃ LXV indigne trucidato, & ſtirpe penitus deleta. Præcipua illius urbs *Roſtovv*, cum arce ſua lignea, ſita eſt ad lacum quendam, è

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

quo Cotorea fluvius emergit, & Iaro-laviam civitatem præterlapſus illabit- in Volgam. Archiepiſcopum ſuum h-bet urbs, diſtatque à Moſcua millia Polon. xxxiv.

Reliqua oppida ſunt; *Vglitz*, cũ ſuo c-ſtello, ad Volgæ ripam, diſtans à Moſcu- xxiv milliaria, à Iaroslavia xxx. *Chlop-grod* urbs, diſtans ab Vglitz ii mill. Po-lonica. hic frequentiſſimæ nundinæ ce-lebrantur, ad quas Sueci, Livones, L-thuani, Tartari & aliæ nationes con-fluunt; rerum tantum permutation- hic utuntur. *Pereaslovv* urbs & arx ad lacum quendam ſita, xxiv milliar. Moſcua, x à Roſtovia. Iuxta hanc lacu- eſt è quo ſalem coquunt.

Susdalienſis Ducatus.

PRovincia hæc Roſtoviæ & VVolodi-meriæ contermina eſt, olim inter præcipuos Ruſſiæ principatus habita, & ſecundogenitis magnorum Ruſſiæ Ducum attributa, quorum poſteris à Ioanne Baſilide in eundem modum fuit erepta. Metropolis illius *Susdali* civitas & arx, in qua ſedes Epiſcopalis eſt. quondam totius Ruſſiæ metropolim fuiſſe volunt. Reliqua oppida ſunt: *Coſtromovvgorod*, urbs cum caſtro, ad confluentem Coſtromæ amnis in Volgam ſita, xx mill. à Iaroſlavia verſus orien-

tem

tem æſtivalem. *Galicz*, urbs & arx, quæ minori provinciæ nomen dedit, quæ ob crebras paludes, amnes, & denſiſſimas ſylvas pene invia eſt.

Viatka regio.

HÆc provincia fere tota paluſtris eſt, & ſterilior; melle tamen, piſcibus & feris omnis generis abundat; Cereniſſarum latrociniis obnoxia. Nomen habet à Viatka fluvio, qui in Camam influit. Ad hujus ripam ſitæ ſunt *Chilinova*; & IV milliaria infra hanc *Orlo*; deinde VI milliar. ab Orlo verſus occidentem *Sloboda* & *Cotelnicz* civitates, ad Rhecziezæ fluvii ripas, qui ab oriente fluens in Viatkam influit. Hæc regio olim ſub Tartarorum dominio fuit, donec à Baſilio magno Ruſſiæ Duce ipſis eriperetur: plurimi tamen Tartari ultra citraque Viatkam in campeſtribus hodieque habitant, præſertim juxta Viatkæ in Camam fluvium confluentem. Diſtat hæc regio à Moſcua CL milliar.

Permia regio.

AMpliſſima provincia, diſtans à Moſcua CCL miliar. In ea eſt urbs ejuſdem nominis ad Viſchoræ flu. ripam ſita; qui decem milliaria inde emenſus in Camam ſe condit. Indigenæ hujus provinciæ pane rariſſime utuntur, ferina fere omnis generis victitantes. Idioma pecu-

peculiare, litteraſque à Ruthenicis ha-
bent diverſas, à Stephano Epiſcopo in-
ter Sanctos à Ruſſis relato, qui hoſce a
fidem Chriſtianam convertit, inventa.
Plurimi illorum nihilominus hodieque
ſunt pagani & idololatræ, paſſim in ſy-
vis degentes. Hyeme trahis iter ſupe
nives faciunt, quas aut canes aut cer-
albi (quos in hunc uſum cicurant & do-
mi alunt) ducunt. Pedites vero nart
ſuis (quemadmodum & in aliis plurimi
Ruſſiæ locis conſuetudo eſt) celerrim
ſuper nives feruntur. Sunt autem ha
nartæ, ligneæ ſoleæ, duos treſve cubi-
tos longæ, quibus pedibus ſubligatis &
baculo oblongo atq; acuminato ſufful-
ti, tanta celeritate feruntur, & collicu-
los, truncos, foveaſque tranſiliunt, u
nullus equus, licet agilis, eos curſu con-
ſequi poſſit: hocque modo feras omni
generis capere & telis configere ſolent.

Sibier provincia.

HÆc provincia ad Camam fluvium
jacet, inter Permiam atq; Viatkam
videtur urbibus & caſtris omnino va-
cua: Regio tota paluſtris & ſylvis opa-
ca, & ob vicinitatem Tartarorum ma-
gnam partem deſerta. Indigenæ pro-
prio idiomate utuntur: panis uſum ne-
ſciunt; ferina carne veſcuntur. Merci-
monia aſpreolorum pellibus (qui apud

illos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

illos præſtantiſſimi reperiuntur) exercent, eaſdemque magno Ruſſiæ Duci pro tributo pendunt. In hac provincia Iayczk ingens fluvius oritur, qui per Tartarorum campeſtria Caſpium mare petit.

Iugra provincia.

IVgra, ſive Iuhra, cujus indigenæ Iuhri vel Iugrici appellantur, ad oceanum ſeptentrionalẽ ſita eſt: ex ea Hungaros ob ſterilitatem ſoli olim emigraſſe & ad Mæotidis paludes conſediſſe volunt; atque inde poſtea in Pannoniam ingreſſos, à ſuo nomine Iuhariam dixiſſe, quæ jam Hungaria audit. Indigenæ hujus regionis magno Ruſſiæ Duci tributum pendunt, & pene eodem cum Hungaris idiomate utuntur, uti ferunt; nam Herberſteynius ſibi compertum negat.

Petzora Regio.

HÆc provincia ſecundùm mare glaciale longo tractu ſe extendit verſus arctum atque orientem. Nomen capit à flumine Petzora, qui à meridie deſcendens juxta oppidum & caſtellum Puſteoziero, ſex amplis oſtiis in mare glaciale ſe exonerat. ad utramque fluminis ripam jacent montes, quos Ruſſi Ziemnoipoias vocant, id eſt, cingulum terræ: quorum juga ob continuos ventorum

torum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

torum flatus nihil herbidi ſortiuntur, ſed fere perenni nive rigent: creſcunt tamen ibidem ingentes cedri, circa quas nigerrimi zibellini reperiuntur: multæ quoque aves rapaces, præcipue accipitres albi, aucupio aptiſſimi, quibus Duces Ruſſiæ plurimum utuntur. Hos montes ab antiquis Riphæos & Hyperboreos dictos volunt. Qui Ruſſia Petzoram petunt, iis per Vſtiugam, & Dvvinam, Permiamque iter eſt. Incolæ hujus regionis ſimpliciſſimi ſunt: Idioma habent proprium, & panis uſum ignorant: Anno demum CIↃ IↃ XVIII fide Chriſtiana imbuti & baptizati fuerunt. Ad oſtium fluminis ſitum eſt oppidum & arx Puſtejezoro. Vltra quod ſecus mare degunt Samoeidæ, qui Ruſſis Samogedz, id eſt, ſeipſos comedentes, appellantur: Hæ gentes advenarum conſortia fugiunt; avibus & feris omnis generis, adeoque pretioſis pellibus, ſupra modum abundant; & vicinum mare multis piſcibus fætum eſt; & belluis, quas *Mors* vocant Ruſſi; quarum dentibus utuntur ad manubria enſium atque cultellorum. Ad eundem fluvium jacet Papinovvgorod oppidum & caſtrum; cujus accolæ Papini vocantur, & diverſo à Ruſſis utuntur idiomate: tributum pendunt Ruſſiæ Duci. Puſtoſera oppi-

dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

dum (prout ab Anglis obſervatum fuit) exiguum eſt, & circiter centum domiciliis ligneis conſtans. Hibernis menſibus intenſiſſimum hic eſt frigus, quum & menſe Auguſto flumen glacie cõſtringatur, & raro ante medium Majum ſolvatur. Diſtat ab æquatore LXVIII grad. & 30 ſcrupul. Ad ejuſdem flu. ripam jacet Vſtzilma pagus, conſtans triginta aut quadraginta ædibus; LXVI grad. & 30 ſcrupul. ab æquatore abjunctus.

Obdoria Regio.

OBdoria ab Obby fluvio nomen accepit, qui è Kitaysko ampliſſimo lacu exiens, & ab oriente in ſeptentrionem labens, ſex oſtiis in oceanum glacialem deſcendit: ad oppidum autem Obby tam amplum eſt hoc flumen, ut XVI milliaria Polon. aut LXXX verſtas Ruſſic. patere credatur; vixque biduo, licet aura obſecundante, trajiciatur; ſupra fidem piſcoſum. Accolunt Vogulici & Hugritzchi populi, Ruſſiæ Principi obnoxii: qui varia genera animalium hic capiunt. In hac regione haud longe à fluminis oſtio viſitur idolum antiquiſſimum è lapide exciſum, celeberrimum in hiſce partibus, & quod hi populi ſumma veneratione adorant; *Zolota baba* Ruſſi vocant, id eſt, auream anum; habet enim ſimilitudinem anus infantem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

gremio tenentis, & alterum juxta ſe habentis, quem illius nepotem dicunt indigenæ. Ab Obby fluvio à parte ſiniſtra aſcendendo, Calami populi in campeſtribus degunt, Ruſſiæ Duci tributum pendentes. Infra Obby fluvii oſtia complures ſunt amnes, Irtiſca, Bereſvva, Soſa, Tachnim, Danadim, & alii è montibus Ziemnoipoiis emergentes; quorum accolæ itidem Duci Ruſſiæ tributum pendunt. Hæc rerum facies fuit cum Herberſteynius legationem apud Moſcum obiret: poſtea Theodoro rerũ potiente, circum flumen Obby aliquot arces à Ruſſis fuerunt exſtructæ, validis è nemoribus illic exciſis trabibus intertextæ, terraque oppletæ, & præſidiis communitæ; coloniæ eò deductæ, è Ruſſis, Tartaris, Polonis aliiſque nationibus mixtæ. multi illuc exules, homicidæ, aliique facinoroſi ablegantur, unde ſenſim populoſæ ſocietates ibidem conſtitutæ.

Condora Regio.

PRrovincia hæc ad oceanum ſeptentrionalem itidem ſita, Obdoriæ regioni finitima eſt; tota ſilvoſa & variis amnibus diviſa. Indigenæ proprio idiomate utuntur, & Zolotam Babam idolum paulo antè commemoratum venerantur. ferina victitant; & pretioſas pel-

les

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

les Ruſſiæ Duci pro tributo ferunt. Nullæ hic urbes aut arces, ac ne pagi quidẽ.

Lucomoria Regio.

HÆc Regio longo tractu juxta mare ſeptentrionale protenditur. Incolæ paſſim in ſylvis & campis degunt. Huic regioni confines ſunt; Gruſtintzi & Serponovvtzi, à caſtro Gruſtina ad lacum Kitaysko ſito ita dicti. Ab hoc lacu homines nigri, communis idiomatis ignari, ad Gruſtinam arcem ſolent accedere, varias merces deferẽtes, præcipue uniones, gemmaſque varias, quas Gruſtintzi ab ipſis permutatione mercãtur. Omnes autem Lucomoriæ incolæ magno Duci ſunt vectigales. Ex Lucomoriæ montibus Coſſin fluvius oritur, qui in magnum fluvium Tachuim deſcendit.

Loppia Regio.

A Lucomoria ultra tendendo ſecundũ mare glaciale Loppi populi agunt, barbarum & brutum hominum genus, qui incertis ſedibus vagantur, piſcibus & ferina victitãtes, & panis uſum omnino ignorantes. Idioma proprium habent & Ruſſiæ Duci tributum pendere dicuntur. Regio illorum frigidiſſima eſt.

Ceremiſſi populi.

CEremiſſi, Mordovotes, & Vachines, inter Viatkam & Vologdam provincias, vaſtas ſylvas ſine certis laribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

occupant: magnam partem Pagani, quidam & Mahumetani; latrociniis & magicis artibus infames. Melle & ferina ut plurimum victitant. Durum hominum genus, & ſagittandi peritiſſimum. Ruſſis ſunt vectigales. Hi populi Volgam utrimque accolunt. quorum illi, qui dextram Volgæ ripam verſus arctum accolũt, Logovi agnominãtur, à fæni ſtruibus; qui ſiniſtram & verſus meridiem, Nagorni, quod montana incolant.

Mordvvæ populi.

A Niſinovogorod orientem & meridiem verſus vaſtæ occurrunt ſylvæ, quas Mordvvæ populi incolunt, homines duri & bellicoſi, & proprio idiomate utentes, partim idololatræ, partim Mahumetani. mulieres decoris gratia ungues nigro colore inficiunt, apertoque capite & paſſis crinibus incedunt. Ceremiſſis Nagornis vicini ſunt, qui non pauci ipſis ſunc permixti.

Cazan Regnum.

CAzan regnum, civitas & caſtrum ejuſdem nominis, ad ulteriorem Volgæ ripam, LXX fere milliar. Germ. à Novogrodia inferiore: ad orientẽ Tartaros finitimos habet, qui Schibanski & Koſatski vocantur. Cazan urbs abeſt à Viatka arce LX mill. German. Incolæ ſunt Tartari, ſed cæteris cultiores & urbanio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

baniores: quos Baſilius Ruſſiæ Dux adegit ut ſe ſubjicerent ipſius imperio, atque ejus arbitrio Regem acciperent. Poſtea ſæpius rebellarunt, & gravia damna Ruſſis intulerunt, quæ Herberſteynius prolixe narrat. Cazan pulchrum eſt oppidum, prout ſunt oppida Ruſſię univerſa: in edito monte adjunctam habẽs arcem & natura & opere munitã. Diſtat ab æquatore LV grad. & XXX ſcrupulis.

Aſtracan.

Astracan urbs opulenta, magnumque Tartarorum emporium, decem dierum itinere infra Cazan, ad citeriorem Volgæ ripam ſita, & longe ſupra illius oſtia. Sita eſt urbs in inſula amnica, ad clivum montis, habetque arcem ligneo vallo ſeptam, quali & ipſa cingitur. Inſula hæc patet in longitudinem milliar. XII, in latitudinem III; diſtatque ab æquatore XLVII (aliis XLVI) grad. & X ſcrupul. Nullis arboribus, ac ne gramine quidem veſtita; ſolo effæto & quod frumentum maligne admodum producit: unde hic magna annonæ penuria; incolæ autem magna ex parte piſcibus vitam tolerant; quos paſſim in oppido ad ſolem & ventum ſiccant; unde tantus fætor prodit, ut aërem ipſum inficiat, qui hic hominum valetudini minus propitius eſt; & tantum muſcarum

copiam generat, ut vix alibi tantam videre liceat.

Itinerum & fluviorum à Moſcovia in Siberiam, Samoiediam & Tingoëſiam ducentium, itemque oppidorum à Ruſſis in illis regionibus conditorū deſcriptio.

EX urbe Soil ad *Witſogdam* oppidum (ſitum ad flumen ejuſdem nominis, quod influit in flumen Dvvinam; quod centeſimo à confluente milliari prope fanum Michaëlis archangeli exoneratur in mare album,) contendunt adverſo flumine, dum perveniant *Iaviniſcum*, oppidulum à Moſcis conditum, & Soila ſeptendecim ferè dierum itinere diſſitum. quo priuſquam deveniant, multa flumina, multas ſylvas pertrāſeunt. profluit autem *Witſogda* è montibus *Ioëgoriis*, Tartariæ ad auſtrum conterminis, atque hinc, boream verſus ad ipſum uſque Oceanum procurrentibus. ex iiſdē montibus oritur & *Peʒora*, qui cis fretum *Weygats* Oceano ſe commiſcet. Iaviniſco digreſſi, poſt trium hebdomadū iter deveniunt ad *Neemum*, *Quod tam leni per ſylvas fluit agmine flumen*, ut inde ſibi invenerit nomen. *Neem* namque Latinis ſignificat mutū. In eo quinque propemodum dies ratibus ſuis vel ſcaphis navigant. poſtea verò, compendii cauſa, properante videlicet aliorſum

Ne-

Ne·emo, ſarcinas ſuas ad unam duntaxat leucam terra portandas curent neceſſum eſt. quo facto, *Wiſeram* devenitur, flumen è quibuſdam rupibus *Ioegoriorum* montium appēdicibus profluens, eas Moſci *Camenas* vocant'. feruntur hinc novem continuos dies ſecundo VViſera, donec perveniant *Soil Camſcoy*, oppidulum refocillandis aliquantiſper viatoribus, terreſtri deinceps itinere per-recturis, ab Moſcis exſtructum. VViſera verò continuato aliquantenus curſu, tandem *Camo* ſe miſcet, *Viatcam* Moſcoviæ oppidum præterfluenti, & immenſo flumini *Rha*, quod & *Volga* dicitur, illabenti. qui quidē Volga LXX oſtiis exoneratur in mare Caſpium, ut ex iis accepi, qui coram id arbitrati ſunt.

Oppidum *Soil Camſcoy* mediocriter habitatū eſt, & pagis compluribus cinctum. Incolæ Ruſſi fere aut Tartari. Pecoris, & præſertim equorum, hic magna copia. Viatores itaque paululum recreati, ſarcinas ſuas equis imponunt, & per montes ferè contendunt, abietibus, pinis, & raris quibuſdam arboribus conſitos. Trajiciunt verò inter hos ipſos montes flumen *Soibam*: hinc *Coſnam*, utrumque ad aquilonem procurrens. Diſtribuuntur autem hi montes in partes tres, quarum duæ priores ſingulæ

bidui, tertia quatridui itinere ſuperantur. Ac primæ quidem nomen eſt *Cooſvinſcoy Camen*, alteri *Cirginſcoy Camen*, tertiæ *Podvinſcoy Camen*. Et ſunt ſane hæc ipſa montana, ab iis unde egreſſi ſunt terris multum diverſa. Pulchriores in iis & arboribus denſiores ſylvæ, varias paſſim gignentes ſtirpes. Frequentantur autem hæc tria deſerta à Tartaris fere & Samojedis, nihil quam pretioſas pelles, Imperatori Moſcorum pendendas, in iiſdem venantibus. Montes *Podvinſcoy Camen*, cæteris altiores, ac nivibus paſſim & nubibus cooperti, ideoque viatoribus, ſuperatu difficiles. Fiunt tamen paullatim declives. Hinc *Vergateriam* devenitur, in quo oppidulo ſubſiſtendum eſt, uſque dum appetat ver, idque ob flumen *Tæram*, quod vicinis illic locis exortum, reliquo anni tempore perquam vadoſum eſt. At verò, *Vere novo, gelidus canis cum montibus humor Liquitur, & magnis accreſcunt auctibus amnes*, ſcaphis & lembis trajicitur.

Vergateria primum eſt terræ Siberiæ oppidum, ac non niſi ante annos viginti & unum, (*ſcripta hæc anno* 1612,) una cum aliis aliquot oppidis, cœptum condi. Eſt autem & tectis mediocriter frequens, & coluntur hîc agri, non ſecus quam in Moſcovia. Reſidet hic Impera-

toris

toris Moſcoviæ nomine Gubernator, qui magnam quotannis, initio ſtatim veris, frugum & annonæ copiam, in omnes præſidio militari munitas per univerſam Siberiam arces fluminum via, diſtribuit. quin & Moſcis trans Obby degentibus eadem ſuccurrendum eſt via. nec enim adhuc ibi colitur tellus, & Samojedæ (ut diximus) ferina ut plurimum victitant. Secundo Toëra quinque dierum itinere devenitur *Iaphanim*, oppidum ante biennium ſtructum & colonis inſeſſum. Hinc rurſus feruntur ſecundo Toëra, & biduum ſic progreſſi, coguntur hoc flumen, ob anfractuoſos ejus meatus, ſubinde trajicere, quo videlicet faciant viæ compendium. Habitant jam in his locis Tartari paſſim & Samojedæ, pecuaria fere navicularia que ſe ſuſtentantes.

Tandem relicto Toëra, ad ingens flumen *Tababum* deveniunt, ducentis circiter leucis Vergateria diſſitum: & hinc *Tinnam* porro contendunt, oppidum populoſum, & ab iis quos ante diximus conditum. multi vero & rhedis, hiberno tempore, duodecim fere dierum ſpatio, *Iaphani Tinnam* perveniunt. atque hic magna pellium pretioſarum inter Moſcos & Tartaros Samojedaſque vigent commercia, eſtq; commodus val-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

de hic locus iis,quibus non niſi ſemeſtri ſpatio decretũ eſt emanere. ſed multi ulteriora ſcrutantur, & longe trans Obby ortum & meridiem verſus contendunt.

Tinna devenitur *Tobolſca*, Siberienſium oppidorum metropolim, in qua ipſa Siberiæ, ac Moſcorum in ea ſupremi Proregis, ſedes. Deferuntur huc annuatim ab reliquis tractus totius oppidis, tam cis quam trans Obby, tributa: quæ in unum collecta, & præſidiario milite circumſepta, in Moſcoviam porro ad Imperatorem perferuntur. Severiſſime quoque hic dicitur jus, & tenentur quotquot ſunt in Samojedia Siberiaque Gubernatores huic uni parere. Vigent præterea rerum è Moſcovia advectarum in hac urbe commercia. confluentibus eo è tractu auſtrali & ab extrema fere Tartaria Tartaris, aliarumque nationum hominibus, qui,quò longius pervagatur regionum iſtarũ fama, eò frequentiores concurrunt. Vnde magna profecto redit ad Moſcos utilitas, qui tam placide ſubjugarunt has gentes, ut nihil ipſis nunc metuendum ſit, adeo eas ſibi habent addictas. Exſtructa ſunt Inſuper paſſim templa & ædes ſacræ, in quibus Græca exercetur religio, quæ apud Ruſſos alioſque ſeptentrionis populos in multo uſu eſt, licet variis ſuperſtitioni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſtitionibus depravata, utcumque ſit, nemo illic invitus ad fidem cogitur, ſed adhibentur à Ruſſis lenia quædam remedia, quibus homines illi perſuadeantur, ac lucrifiant.

Sita eſt urbs *Toboſca* ad flumen *Yrtim*, quod rapidiſſimo curſu, & ceu alter quidam Danubius, ab auſtro exortum, in Obby aquas ſuas evolvit, videturque ex eodem cum illo tractu profluere. ab altera parte fluvius *Tobol* eſt, unde urbi nomen. In hunc influit flumen *Taſſa*, quod ab aquilone, & certis illic ad oram montibus, videtur profluere. ad hujus ripam Moſci nuper oppidũ condiderunt, *Pohemium* nomine, petitis è Siberia incolis habitatum, non alia quidẽ de cauſa, quam quod agro cingatur eximie fertili, tum & perquam amœnis ſylvis, variarum ferarum nutricibus, pantherarũ nempe, lyncium, vulpium, ſabellorum, & materarum. Diſtat vero Tobolſca Pohemium duarum vel circiter hebdomadarum ad aquilonem itinere. *Yrtis* pari fere ab Tobolſca ſpacio Obby ſeſe commiſcet. atque ad ejus oſtium conditum fuit oppidum *Olſcoygorotum*; ſed poſtea, juſſu Gubernatoris Siberiæ dirutum: nulla quidem tunc addita cauſſa. quam ego tamen ſuſpicor fuiſſe nimiam frigoris vehementiam, vel quod ipſum oppi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

oppidum mari eſſet vicinius, quam ip[illegible] vellent, metuerentq, ne quid inde ſub[illegible] oriretur incommodi. quocirca in qua[illegible] dam Obby fluminis inſula, L plus minu[illegible] ſupra dirutum illud leucis, oppidum condiderunt, cui nomen *Zergolta*.

Atque hinc adverſo flumine navigan[illegible] tes, contractioribus utuntur velis, ſiv[illegible] quod languidum ſpirent venti, ſive ol[illegible] altitudiné ripę, adeo quidem, ut licet am[illegible] pliſſimus paſſim ſit Oby, ſcaphas tamen in eo funibus protrahant, eodem plan[illegible] quo Moſcoviæ fluvios ſuperant modo.

Ducentis ſupra Zergoltam leucis *No-vinſcoiam* deveniunt, arcem tredecim abhinc annis exſtructam, quo tempore magnus Gubernator certos è Siberia ho-mines eò dimiſerat, terras humano ge-neri commodas atque oppidis exſtruen-dis idoneas indagaturos. Hanc igitur arcem tunc temporis condiderunt, & præſidio aliquo militum munierunt, tractu perquam amœno, ſalubri, tepido, fertili, & in quo maximus rara ſpecie beſtiarum & avium numerus. Arx ipſa ad euronotum ſita excrevit paullatim in civitatem. Cujus incolis fuit injun-ctum ut ad ulteriora tepidioraque loca pedetentim progrederentur, & candide ubique negotiarentur, obvios quoſque populos benigne humaniterque tractá-

es, quo latius tandem regnarent, ac
Ruſſicum nomen diffunderent. quare
gregatim eo profecti, & ad quadringen-
tas in mediterranea leucas progreſſi,
pulchros quidem, ſed deſertos invene-
runt terrarum tractus. Cum vero de-
cem abhinc annis, ducentas adverſo
Oby leucas progreſſi, incidiſſent in re-
gionem non minus uberẽ quàm amœ-
nam, quæque & tepida admodum eſſet,
& nullo plane laboraret incommodo,
hyeme nimis quàm brevi, ac propemo-
dum nulla; ſumſere hinc occaſionem in
Siberiam revertendi, atque hæc in Mo-
ſkovia porro denuntiandi. Imperabat
ibi tunc temporis Borius Goddenovius,
qui accepto tam lęto nuntio, rem mini-
me differendam cenſens, illico in man-
datis dedit Gubernatori Siberiæ, ut quã
mox curaret ibi condendam urbem.
Paruit Gubernator, & exſtructa ejus juſ-
ſu eſt arx una cum aliquot domibus:
adeo ut luculenta nunc urbs ſit. Cui no-
men impoſitum *Tooma*, eo quod intel-
lexerint, magnam Tartarorum multi-
tudinem eo loci olim conſediſſe, à qui-
bus hæc urbs ob eximiam ſitus amœni-
tatem id nomen acceperit. Dicebantur
vero hi Tartari etiam tunc habere re-
gem, nomine Altinum. unde factum ut
condita primum urbs multos diverſo-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

rum populorum in campis illis dege
tium impetus ſuſtinuerit. Nunc ve
tam potens eſt, ut ſucceſſu temporis v
deatur & hinc mediocre regnum a
quod ſurrecturum. Cæterum inter a
cem hancNaxinſcoiam,urbem Toom
atque Siberiam , Moſci multos quo
die detegunt in mediterraneis habita
tes populos , quorum aliqui ſeſe *Oſt*
chios nuncupant, ac cum Tartaris , S
mojedis & Ruſſis in unum jam corp
coaluere, amice inter ſe negotiante
multi apud eos ſunt Reges, Indicis fe
ſimiles (de minoribus loquor, non
majoribus Indiæ regibus.) Et ut pa
cis abſolvam , Moſci in illo terraru
tractu tam magnos fecerunt progreſſu
ut merito nobis mirum videri debea
Sunt præterea arces oppidaque compl
ra inter Obby & Yrtim fluvios , eode
fere cum Tobolſca tempore condita,
jam lauta. quorum incolę Moſci, Ta
tari, Samojedæ, ex eorum genere qu
cicures appellamus , aliorum qui pro
ſus barbari ſunt adſpectu. Et inter opp
da primum eſt *Tara*, quo loci decem f
re dierum inter Obby & Yrtim interc
pedo eſt. *Iorgoetum*, ante xv circiter a
nos exſtructum. *Beſobia* & *Manga*
ſoiſcoigoratum , utraque ſupra Iorgo
tum ad auſtrum poſita, ad occident
le

em vero fluminis Obby ripam incolæ
magis magiſque in dies ſtudent pro-
gredi. Cis Obby ſitæ ſunt urbes *To-
bolſca*, *Siberia*, *Bereſaia*, & quædam
aliæ, ad diverſos fluvios conditæ. &
exſtruuntur in dies plures. trans Obby
ſunt *Narim*, *Toma*, & quædam aliæ,
quorum incolæ vice equorum utun-
tur rangiferis, vel canibus, longe ce-
lerrimis, quos cum alio piſcium ge-
nere, tùm rajis inprimis ſaginant,
quod exiſtiment eo cibo vires iis au-
geri. *Iorgoëtum*, ut ſupra dixi, in in-
ſula fluminis Obby exſtructum eſt. Iam
vero & ſupra Narim ortum verſus ten-
dentibus flumen occurrit *Telta*; ad cu-
jus ripam arcem ædificarunt nomine
Tomgoſſcojam. cujus præſidiarii milites
unà cum Narimenſibus, annis abhinc
circiter ſeptem, à Gubernatore Sibe-
riæ juſſi ſunt rectà ad ortum tendere,
& ecquæ illic agerent ignotæ gentes, ſe-
dulo indagare. Itaque decem vel circa
hebdomadarum itinere per vaſta quæ-
dam deſerta progreſſi, multis per viam
pulchris tractibus, multis ſylvis atque
fluminibus occurrentibus, tandem ma-
palia quædam in campis erecta, & unà
hominum quoſdam cœtus conſpicati
ſunt. ſed cum ducibus uterentur Samo-
edis ac Tartaris, locorũ illorum gnaris,
nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

nihil timuerunt. Acceſſerunt ad e
barbari reverenter ac venerabundi,
per Samojedas Tartaroſq; ſignificarun
Tingueſios ſeſe vocari, & ſecus mag
fluminis *Ieniſceæ* ripam colere, quem a
vulturno quidem adfirmabant proflu
re, ſed ignorare ſe ejus fontem. Hi h
mines ſtrumis à mento propendentib
erant deformes, & inter loquendu
non aliter glociebant quàm gallopav
Videbatur eorum lingua non multu
abire ab idiomate Samojedarum, qui
pleraſque eorum voces ediſſerebant.

Ieniſcea, fluvius longe quàm Obb
major, ab ortu habet excelſos monte
inter quos & ignivomos quoſdam, ſu
phur identidem ejicientes. ab occa
planum eſt ſolum & inſigniter fertil
ſtirpibus, floſculis & arboribus varii g
neris conſitum. multi quoque in eo p
regrini gignũtur fructus, magna aviu
rariorum copia. inundat campos ad LX
circiter leucas verno tempore Ieniſce
non ſecus, ut quidem nobis relatum eſ
quam Nilus Ægyptum: quod non igno
rantes Tingoeſii, trans ipſum flumen &
in montanis tantiſper agunt, dum i
decreſcat; redeuntes deinde, & arment
ſua reducentes ad plana.

Tingoeſii, gens mire humana, Samo
jedarum inſtinctu, ſubjecere ſe illic
hiſden

hiſdem à quibus illi regebantur Gubernatoribus, quos reverebantur ceu quoſdam deos. quod autem numen, & quo ritu id colant, incertum eſt, neque ſciri hactenus potuit, Moſcis negligenter nimis in hæc talia inquirentibus.

Neque mirandum deinceps, ſi fretum VVaygats obſtruatur quotannis ad aquilonem tam immenſis è glacie montibus, cum & Oby & Ieniſcæa, & innumeri præter hos, quorum nomina necdum ſciuntur, fluvii tam immanem ejus effundant vim, ut omnem pæne fidem exſuperet. Fit enim initio ſtatim veris, ut in locis mari vicinis glacies, præ incredibili ſua craſſitudine ſimul & multitudine, totas ſecum auferat ſilvas. Atque hinc adeo eſt quod ad littora freti VVeygats tanta paſſim conſpiciatur lignorum undique confluentium copia.

Suſcepere præterea ii, quos dixi, longinquum iter trans Ieniſcæam, ſed nempe recta ad ortum via; & ad auſtrum vix auſi deflectere; aſſumtis ſecum aliquot Tingoëſiis, de quibus didicerant habitare complures ad auſtrum gentes, quæ ab ipſis eſſent multum diverſæ, & quorum reges perpetua fere inter ſe gererent bella. ſed cum aliquot dies progreſſi nil profeciſſent, tandem ad ſuos reverſi ſunt. Tingoëſii tamen, prius in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

juncto ut penitius tractus illos luſtrarent, receperunt id ſe facturos, & fœdus jam antè cum Moſcis pactum redintegrarunt. Anno inſecuto Tingoëſii emiſere nonnullos ſuorum directe ad orientem, qui longius aliquanto quam ante progreſſi, tandem & alium quendam invenerunt ingentem fluvium, Ieniſcæa quidem minorem, ſed pari rapiditate: cujus curſum aliquot dies ſecuti inciderunt in quoſdam homines, quos curſu antevertentes apprehenderunt, ſed eorum ſermonem non aſſequebantur, niſi quod è certis quibuſdam ſignis & vocibus barbarorum *Om Om* ſubinde ingeminantium, conjecerunt ab altera fluvii parte crebra audiri tonitrua addebant, & hominum ſtrepitus inibi ſæpius exaudiri, & intenſo in flumen digito, *Piſida* aliquoties repetebant. unde collegerunt Tingoëſii, id fluvio nomen eſſe. vocibus vero *Om Om* divinarunt poſtea Moſci deſignari bombos nolarũ. Redeuntes dehinc Tingoëſii, aſſumſere ſecum nonnullos tractus iſtius incolas; qui perierunt omnes in via, ſive pavore quodam id factum ſit, ſive aëris inſolentia. Ipſi ſane Tingoëſii mortem eorum moleſte ferebant. reverſi namque, aſſerebant, homines eſſe ingenioſos, corpore bene compacto, oculis parvis,

vis, facie plana, colore fuſco, & ad luteum fere vergente.

Hæc cum didiciſſent è Samojedis, ex tractu Tingoëſiorum in Siberiam redeuntibus Moſci, magna ſtatim cupiditate correpti ſunt ulteriora ejus tractus inveſtigandi. quare petierunt à Prorege, ſe, comitibus aliquot junctis, eo dimitti. is vero petitioni confeſtim annuit, conceſſa ipſis & militum aliqua manu, injunctoque ut curioſe ſingula quæque explorarent, & Tingoëſios, Samojedas ac Tartaros ſecum aſſumerent. Atque ita illi Iᴐcc vel circiter numero trajecerunt fluvium Obby, & per Samojedarum ac Tingoëſiorum terras devenerunt ad Ieniſcæam. quo trajecto, perrexerunt porro ad ortum, ducibus uſi Tingoëſiis: qui non tantum anteambulonum obibant munus, ſed de commeatu quoque omnibus abunde proſpiciebant, captis mira quadam dexteritate avibus, capris, rangiferis, aliiſque id genus feris: quin & piſcium non exigua, è fluviis per viam occurrentibus, copia. Progreſſi ad flumen Piſidam, trajicere tamen non auſi ſunt, ſonitu, de quo antè acceperant, jam palam audito, quem certo judicabant, non aliud eſſe quàm æris campani mugitum. flante vero ab ulteriore Piſidæ ripa vento,

exaudiebant & hominum & equorum interdum ſtrepitus. vela quoque non-nonnulla, ſed paucula, conſpicati ſunt: unde conjecerunt, eſſe navigia quæ ſecundo flumine deorſum tenderent. addebant, vela fuiſſe quadrata, Indicis, ut arbitramur, ſimilia. Sed nullis plane ab ea ubi conſtiterant parte uſquam conſpectis hominibus, cum aliquamdiu illic hæſiſſent, & verno tempore comperiſſent flumen valde augeri; (quod tamen vix poteſt, ut certo narraverint; cum præalta utrimque ſit ripa:) tandem longis admodum itineribus, ac non niſi autumno, reverſi ſunt; referentes, & quidem jurati, ſeſe Aprili ac Majo menſibus admodū delectatos fuiſſe pulcherrimo tractus illius adſpectu, & cōplures in eo vidiſſe rariores ſtirpes, flores, fructus, arbores, aves, feras. Sed enim Moſci talium minime curioſi erant; ut qui nihil captēt quam lucrum, cætera prorſus inculti.

Quæ poſt hæc à Rußis in hiſce partibus geſta fuerint, non ſatis conſtat: bellis domeſticis impeditos, credibile eſt.

Influit præter hæc in fluvium Oby flumen *Toas*, profluens, ut videtur, ex locis Ieniſcææ vicinis, & vaſta quadam in iis ſylva: ex qua & alius, non procul ab illo priore, videtur oriri fluvius, Ieniſcææ itidem ſeſe commiſcens. adeo

ut inde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ut inde ab Oby,aqua proficiſcantur per terram Samojedarum; &, duabus duntaxat terra confectis leucis, incurrunt in flumen *Torgalf*, quo ſecundo deferuntur in Ieniſcæam: eſtque commoda ſane hæc via, & à Samojedis atque Tingoëſiis non ita pridem inventa. *Hæc ita hactenus prodita ab Iſaaco Maſſa, Harlemenſi anno* 1612.

Iter à ſinu S. Nicolai ad Moſcuam.

AD Colmogrom	verſt. 100.
ad Vſtihugam	500.
ad Totmam	250.
ad Vologdam	250.

omne hoc iter 1100 verſtar. adverſo flumine Dvvina aſcenditur.

Ad Yeraslaviam	verſt. 180.
ad Roſtoviam	60.
ad Peraſlaviam	60.
ad Moſcuam metropolim	120.

terreſtri itinere 440 verſtarum.

Iter à Moſcua ad Novogrodiam magnam.

AD Ottueram	verſt. 180.
ad Torzhokam	60.
ad VVisnovollokum	60.
ad Novogrodam	150.

ab euro ad corum tendendo Ruſſica milliaria 450.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Iter à Vologda ad Narvam.

Ad Belozoram	verſt. 140.
ad Batagh	80.
ad VVitergenam	40.
ad Ladiskiam	60.
ad lacum Onegam	80.
ad Oheram	90.
ad Narvam	180.
ab aquilone ad africum	verſt. 770.

Iter à mari albo ad mare Caſpium.

A S. Nicolai monaſterio ratibus unilignеis adverſo flumine Dvvina aſcenditur Vologdam uſque, verſt. 1100. iter eſt quatuordecim dierum, noctu & interdiu navigando. rates illas Ruſſi appellant *ſtroogs*. hybernis menſibus equis & rhedis hoc iter octiduo abſolvitur: æſtivis ob crebras paludes & altum cœnum invium eſt. A vologda ad Yaraſlaviam ſunt verſtæ 180: Yaraſlavia ad ripam Volgæ ſita eſt: à qua porro naviculis deſcenditur ad mare Caſpium uſque; intervallum eſt 2700 verſtarum: quod iter triginta integris diebus abſolvitur. Volga infra Yaraſlaviam, ubi minimum, patet miliare unum in latitudinem.

Iter à Moſcua metropoli ad mare Caſpium.

A Moſcua ſecundo fluvio Moſcua ad Collom ſunt xx mill. à Collom uno circi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

circiter mill. Moſcua confluit in Occam à confluente ad caſtrum Terrevetisko ſunt VIII milliaria. ad Peroſlaviam VIII mill. ad veteris Rezaniæ rudera VI milliar. ad Terrecomam XII. ad Caſſim, ad Morom XX milliar. ad Niſinovogrod & confluentem Occæ in Volgam XXV. ad Vaſilgorod XXV. ad Sabovvshare XVI. ad Svvyasko XXV. Cazan; à Cazan ad Camæ in Volgam confluentem XV. ad Perovolog. ad primum Ruſſorum præſidium, quod Tartarorum vocabulo appellant *Caravvool*, ſunt VII verſtæ. ad ſecundum Kameni Caravvool 113 verſtæ. tertium Stupino Caravvool 50 verſt. ad quartum Polooy Caravvool 120 verſt. ad quintum Keezeyur Caravvool 50. ad ſextum Ichkebre 30 verſt. ad Aſtracan 30 verſt. ad Vchoogh 60 verſt. ad inſulam Cheterabougori 40 verſt. Hic Volga ſe exonerat in mare Caſpium.

II.

Soli cœlique qualitates: fruges, aliaque commerciis apta.

SOlum hujus regionis ut plurimum eſt leve atque arenoſum, pro provinciarum tamen differentia multum varians. Provinciæ enim omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

quæ ad ſeptentrionem vergunt, quæque ſitæ ſunt verſus ſinum S. Nicolai & Colam, quæq; ad aquilonem tendunt verſus Siberiam & Samojëdarum regionem fere ſunt infœcundæ, tum ob nemora & denſiſſimas ſylvas quibus horrent, tum ob climatis extremam frigiditatem hibernis menſibus, & æſtatis brevitatem. Secundum utramq; autem Volgæ fluminis ripam inter Cazan & Aſtracan, licet ſolum perfœcundum ſit, agri pene inculti jacent, & regio omnis incolis vacua eſt, præterquam paucis admodum locis ad occidentalem ripam ejuſdem fluminis, ubi magnus Ruſſiæ Dux aliquot caſtella condidit, & præſidia militum collocavit. Cauſa eſt, quod vicini Tartari, qui *Crim* appellantur, neque ipſi oppida condere volunt, vagæ & ambulatoriæ vitæ dediti, & pecuariam tantum exercentes, neque Ruſſum, cujus vires longius ab hiſce locis diſſitæ ſunt, condere permittunt. A Vologda, quæ circiter mille ſeptingentas verſtas diſtat à S. Nicolai monaſterio, ad Moſcuam metropolim, & à Moſcua ad fines Tartarorum verſus meridiem, (quę regio par pene verſtarum ſpacium occupat,) regiones omnes amœnæ ſunt & fertiles, paſcuis juxta atque arvis divites, & pluribus amnibus riguæ. Eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Eſt telluris facies à Rezania (quod oppidum à Moſcua jacet verſus eurum) ad Novogrodam magnam, & Volosko extremum pene Ruſſici imperii oppidum verſus corum. Nec multum diſſimilis tellus, quæ inter Moſcuam & Smolensko interjacet. Cæterum omnium harum provinciarum faciem plurimum immutant anni tempeſtates. Nam hybernis menſibus altiſſima nive teguntur, maxime tamen verſus arctum. Flumina omnia (etiam rapidiſſima) craſſiſſima glacie conſtringuntur, idque continuis ut plurimum quinque menſibus, ab ingreſſu nimirum Novembris ad exitum Martii. tum enim primum nives liqueſcere incipiunt & gelu ſolvi. Aër hiſce menſibus ſupra modum eſt frigidus, ita ut guttæ aquæ in ſublime jactæ, congelentur antequam decidant: frigus autem adeo penetrabile, ut multi in ipſo foro & alii alibi in campis iter agentes aut penitus deficiant, aut ægre membris exterioribus mutilati evadant. Nonnumquam hyeme ſupra modum ſæviente, lupi atque urſi catervatim è ſylvis fame cogente erumpunt, & obvios quoſque dilaniant, paganoſque interdum in tuguriis ſuis opprimunt. Adverſus hanc frigoris violentiam in oppidis atque pagis, in omnibus ædibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

habent caldaria ſive ſtuvas modo ipſi peculiari factas, è ſilicibus aut petris in modum furnorum, quæ conclavia multo fumo implent. Mira ſunt & fere fidem ſuperant quę de acrimonia frigoris in hiſce partibus narrantur, quæ conſulto prætereo. Atque hæc quidem hyeme regionum conditio eſt. Vere vero ineunte tanta repente mutatio incidit ut ſylvæ ſubito revireſcant, gramina emergant, flores emicent, ſata pullulent, aves & præſertim luſciniæ tam ſuaviter ubique concinant, ut nihil ad amœnitatem regionis addi poſſe videatur. Id autem beneficii regiones haſce à nivibus conſequi opinantur, quæ quum hyeme altiſſimæ ſint & ſolum ubique operiant, ſolum veluti veſte quadam contegunt, &, ne à frigore aduratur, fovent; vere vero ingreſſo, eædem breviſſimo tempore diſſolvuntur & liqueſcunt, ſolumque, quod fere leve & arenoſum eſſe diximus, humorem large & quam ocyſſime imbibit, & à ſolis radiis perculſum fotumque herbas omnes quam celerrime protrudit. Porro ut frigus hybernis menſibus intenſum, ita & æſtus æſtivis menſibus Iunio, Iulio & Auguſto hic longe major quam in Anglia aut noſtris provinciis; quo fit ut fruges citius maturentur. Præterea maxima Ruſſiæ pars

mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

multis fontibus ſcatet, rivulis, lacubus, omnibuſque rigatur. Denique maximorum & altiſſimorum fluminum, quæ regionem permeant, beneficio accidit, ut Ruſſia, quæ bona ſui parte quam longiſſime ab Oceano & aliis fretis abeſſe cernitur, commerciis apta reddatur, etiam cum remotiſſimis ab illa provinciis: alia enim flumina in mare Balthicũ deſcendunt, alia in oceanum ſeptentrionalem; maximum autem illorum flumen Volga etiam in mare Caſpium penetrat; ita uti cum Perſia & aliis Aſiaticis regionibus communicet, & merces omnes Aſiaticas per mediam Ruſſiam facile ad oceanum perducat.

Inter ea quæ Ruſſia producit in uſum indigenarum, primum locum poſtulant fruges: triticum nimirum, quod interdum viliſſimo pretio hic venire ſolet: ſecale, quod ſolum ante hyemem ſerunt, quum cætera farra verno tempore terræ mandent; hordeum, avena, piſa, fagopyrum, & pſnytka oryzæ ſapore admodum ſimilis. Quæ frumenta omnia tanta copia hic proveniunt, ut indigenîs & vicinis nonnunquam abunde ſufficiant: quod ſi quando hic annonæ caritas accidit, id potius Nobilium fraude fit quam regionis infœcunditate. Sunt tamen in magni Ruſſiæ Ducis dominio pro-

provinciæ aliquot farris inopes, uti P
mia & aliæ quædam ſeptentrional
quæ panis è frugibus uſum fere ign
rant, niſi quum interdum illum à vi
nis accipiunt; quarum incolæ pane
radice quadam, quam vocant *vaghn*
coquunt; interdum & ex interiore m
dulla abietum.

Quæ autem & indigenis ſerviunt,
commerciis apta ſunt, hæc fere num
rantur.

I. Pelles variorum animalium, qu
bus & incolæ contra frigoris violen
tiam corpora ſua muniunt, & ingente
earumdem copiam advenis mercator
bus vendunt; tam opulento commer
cio, ut obſervatum ſit, nonnullis anni
tantam copiam evectam, quæ pretiur
quadringentorum aut quingentorum
millium rublarũ ſuperaverit. Inter pel
les haſce primum locum ſibi vendican
zebellinæ ſive ſabellinæ; quas Pechor
provincia ſubminiſtrat præſtantiſſimas
quibus hodie fœminarum luxus ingen
interdum pretium in Europa ponit
Cæteræ ſunt vulpes nigræ. & rubræ,
quibus Siberia abundat; atque etiam
albæ: martes: caſtores: hermelinorum
pelliculæ pulcherrimæ: luporum, lyn-
cium, &c.

II. Ceræ tanta copia, ut nonnullis
annis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

nnis duæ librarum myriades evectæ
tiſſe dicantur: maxima autem vis Ple-
oviæ venire ſolet, licet aliæ quoque
rovinciæ illa abundent.

III. Mellis item tanta, ut, licet magna
lius pars ab indigenis in potu abſuma-
ur, tamen non vulgaris copia quotan-
is exportetur in vicinas provincias.

IV. Sevum; quod ſuperiori ſeculo ad
uatuor librarum myriades evectum
iiſſe memorant, licet hodie vix quarta
ars evehatur: maximam illius copiam
nittit Ieroſlavia & Vologda, aliæque
rovinciæ.

V. Taurorum & bubalorum tergo-
a; quorum ſuperioribus annis ad cen-
um millia exportata volunt; hodieque
non minorem, ſi non majorem nume-
um, exportari.

VI. Oleum ex phocarum arvina co-
tum.

VII. Ickary ſive caveary; cujus ma-
na copia ad Volgæ ripam conficitur ex
vis piſcium, bellouginæ puta, ſturionis,
everigæ, & aliorum; & in alias regio-
nes, præſertim in Italiam, vehitur, opu-
ento ſatis commercio.

VIII. Linum & cannabum. Illud
quidem Volsko provincia cum vicinis
egionibus; hoc Smolensko, Dorogobo-
e & Vathma, magna copia & ſingulari
boni-

bonitate producunt. Exigua autem
pia hodie, prout olim, evectatur, par
ob incolarum deſidiam, potiſſimum
tem ob exportandi difficultatem &
mios vecturæ ſumtus.

IX. Sal; cujus magna vis Starræ R
ſæ & alibi è ſalſis ſcaturiginibus cogit
juxta Aſtracan oppidum autem à ma
nis fluctibus ejicitur in littus.

X. Pix; cujus immenſa copia in p
vincia Smolensko & Dvvina ex abie
bus & piceis eliquatur.

XI. In provincia Corelia & ad rip
Dvvinæ verſus oceanum arctoum, è
pe exciditur *ſlude*, ut vocant, quæ vi
uſum præſtat, & in lanternis vulgo h
die uſurpatur, vitri Ruſſici nomine.

XII. Ferrum, nam cæterorum met
lorum fere infœcunda eſt Ruſſia.

III.

De ingenio & moribus incolarum.

GEntis omnis Moſcoviticæ maj
ſervitus eſt quam libertas; cuj
rei egregium executorem Prin
pem proprium habent. Omnes eni
paſſim, cujuſcunque conditionis ſin
nullo reſpectu perſonarum habito, d
riſſima ſervitute premuntur. Nobile

magn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

agnates, præfecti, primores, conſilia-
que univerſi, ſe *chlopos*, id eſt, abjectiſ-
mos & viliſſimos ſervos Magni Ducis
tentur, & bona ſua omnia mobilia &
nmobilia, quæ poſſident, non ſua ſed
rincipis eſſe agnoſcunt. Vt autem eque-
ris ordo à Magno Duce, ita etiam ple-
eius ordo à Nobilibus & Magnatibus
raviſſime premitur. Colonorum enim
: oppidanorum bona, militarium ho-
ninum & Nobilium prædæ expoſita
int, & per contemtum nigri homines
: Chriſtiani communiter appellantur.
ex dies coloni in ſeptimana dominis
uis laborant; ſeptimus dies privato la-
ori conceditur. Neque hi ſtrenue labo-
ant, niſi bene verberati. Habent autem
ertos agros à dominis ſuis ſibi attribu-
os, ex quibus vitam tolerant, & tributa
nnua ſolvunt. Artifices & mechanici
ecundum præſcriptum parvo laborem
uum vendunt. Quumque annonæ ca-
itas in pretium concedit, tunc artifices
xiliori tenuiorique in pretio ſunt, adeo
ut vix panem ipſum pro labore unius
diei, quamvis ſtrenuo, poſſint acquire-
re. Oppidani quoque & mercatores
gravibus & intolerabilibus tributis &
exactionibus onerantur. Quod ſi Prin-
ceps aliquem mercatorem argenti aut
auri paulo ditiorem à delatoribus (quo-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

rum plena eſt aula) reſciverit, hunc i
repræſentari imperat: & crimine, li
falſo & commentitio, onerato dicit; l
latum eſt ad nos tuum, ſceleſte, facin
ideo ut criminoſus punieris. Si aut
accuſatus ſe innocentem obteſtetu
tunc princeps reſpondere ſolet; Anim
teſtium, qui te accuſaverunt, hoc ſcia
Mea vero nihil refert. Confeſtim er
juſſu principis arripitur, & tandiu v
beratur, donec præſcriptam ſumma
monetæ argenteæ principi annumer
Quæ ab authoribus idoneis relata, pr
termittere noluimus, licet non eſſe pe
petua, aut quibuſvis principibus u
tata, credamus. Eſt præterea mos apu
ipſos receptus, omnes debitores qui a
alienum conflaverunt cui ſolvendo m
nime ſint, ex legis præſcripto in locu
publicum ad id deſtinatum rapere, ib
que à ſervis prætorianis flagris baculi
que ſuras & crura miſerorum ſine ul
miſericordia cædi, donec creditoribu
ſuis, undecunque tandem accipian
quomodocunque ſatisfaciant, aut,
nullatenus id poſſint, tunc creditoribu
ſuis ita verberibus ſubacti certum tem
pus ſecundum debiti modum ſervire co
guntur. In hunc itidem locum omne
accuſati coram Principe per contume
liam ducuntur, &, ſi ditiores fuerint
cujuſ

cujuſcunque conditionis, tantiſper verberantur, donec mulctam imperatam, licet indebitam, principi ſolvant.

Omnes communiter ſervos aut nexos aut captivos habere ſolent; quos morituri frequenter manumittunt: illi tamen ſervituti aſſueti aliis dominis in ſervitutem ſeſe dedunt, aut pecunia accepta ſe mancipant. Liberi etiam, qui dominis certa mercede ſerviunt, non poſſunt, quando lubet, à dominis ſe abdicare. Si enim quis abſque domini voluntate abierit, ab alio in famulatum non aſſumitur, niſi fuerit à priore domino vel ab illius amicis, qui pro fidelitate illius ſpondeant, commendatus.

Pater quoq; poteſtatem habet filium quater vendendi, ita ut ſemel venditum quocunque tandem modo liberatum vel manumiſſum à domino, iterum atque iterum jure paterno poſſit vendere; poſt quartam autem venditionem nihil amplius juris in illum habet.

Mulierum conditio miſerrima eſt; nulla enim honeſta & pudica creditur, niſi domi concluſa vivat, adeo ut nuſquam prodeat. Domi autem manentes fila nent, telam texunt; neque quicquam authoritatis in ædibus uſurpant.

 à ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

à maritis bene verberatæ, raro conque-
runtur, ſed amoris id indicium vocant.
Hæc à Guagnino prodita accepimus.

Ruſſi ut plurimum vaſto ſunt corpo-
re & obeſiore: quippe qui mole corpori
aliis præcellere inprimis decorum pu-
tent. Ingenio ſunt tardo juxta atq; bar-
do; quod partim climatis vitio fieri au-
tumant, partim victus quotidiani cru-
ditate: nam ut plurimum radicibus, al-
lio, cepis, braſſica, aliiſque cibis craſ-
nutrimenti utuntur, qui craſſiores hu-
mores in ipſis generant. Præterea mul-
to cibo ſe infarciunt; & large ipſo pran-
dii initio hauriunt aquam vitæ, ut vo-
cant, aut alium potum medicatum; ſta-
timque poſt cibum ſumtum ſomno me-
ridiano indulgent; nullumque vitium
ipſis familiarius quam ebrietas. Opu-
lentiores medone utuntur: tenuiore
quaſſe, qui potus nihil aliud eſt quam
aqua modico furfure vitiata: egeni tan-
tum aquam uſurpant.

Plurimum utuntur thermis & calda-
riis; ita ut ne æſtivis quidem menſibu
ab illis abhorreant. Extremum auten
frigus extra & intenſus calor intra ædes
una cum diæta illa quam indicavimus
& illorum ingenia obſtupefacit, & cu-
tem obfuſcat, & cuticulam facit dehi-
ſcere, inſigni dehoneſtamento; idqu
magi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

magis adhuc in fœminis quam in viris, utpote quæ magis circa focum occupentur. unde nihil hiſce familiarius quam fuco faciem incruſtare, ut vitium hoc tegant. Nec probrum hic putatur pictam & fucatam eſſe, maritis ultro ſumtum præbentibus.

Amiciunt ſe Ruſſi ad Græcorum pene modum; ita tamen ut ſinguli pene ordines ſuum peculiarem amictum habeant. Nobiles, qui cæſariem ad cutem ipſam deradere ſolent, (niſi quum principem offenderunt aut indignationem illius metuunt; tunc enim & comam alunt, & ad humeros uſque promittunt, faciemque eo operiunt horrendum in modum) primo verticem capitis tegunt exiguo caputio, (*taſſia* ipſis dicitur,) auro & gemmis precioſis intertexto; huic aliud majus & Turcici in modum erectum ſuperimponunt, nigræ vulpeculæ pelle munitum; (has quippe pelles maximi faciunt, & magno precio redimunt.) Collo nudo circumdant collare tres interdum tranſverſos pollices latum, unionibus aut aliis gemmis reſplendens. Induſio lineo primo ſuperinduunt veſtem, quam *ſhepon* vocant; quæ eſt tunica ſericea auro & gemmis diſtincta, (æſtate quippe intra penates hanc ſolam geſtant) ab humeris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ad genua promiſſa, & nodis antic
parte clauſa. Huic rurſus ſuperinduun
ſtrictiorem tunicam, nodis itidem con
cluſam, & cingulo Perſico ſupra lum
bos conſtrictam, cui cultellos & co
chleare appendunt. Ea tunica plerum
que eſt è pretioſiſſimo panno, & pro
pendet ad talos uſque, & appellatur e
caftan. Illi porro laxum indumentum
ſuperaddunt, quod vocant *ferris*, è ſer
co, cum prætexta aurea aut argentea
itemque alterum manicatum, quod vo
cant *alkaben*, è ſubtili itidem panno
uti cætera, & ad talos uſque propen
dens, cum collari phrygiato. Quibu
omnibus, quum foras prodeunt, ſu
perinjiciunt pallium, *honoratky* ipſis, fa
ctum pene ad *alkabenis* modum, ſed ca
rens collari. Caligas cruribus aptant
corio Perſico, quod vocant *ſaphian*
quibus adjiciunt ſoccos è panno ſeri
co, auro intexto. Atque ita amicti e
quo vehuntur vel ad proximas ædes
Optimatum (quos *Boyoreski* vocant
amictus à ſuperiore non multum dif
fert, niſi ſplendore & pretio. Nobilium
fœminarum (quas vocant *Chyna Boyars*
hena) veſtitus ita ſe habet: Caput te
gunt velo ſericeo, plerumque rubri co
loris. Cui addunt frontale è ſerico al
bo; *obroſan* appellant. his ſuperinduun

capu

caputium è panno aureo phrygiato (*ſhapka Zempska* illis,) cum limbo è pretioſis pellibus, unionibus & gemmis reſplendens. Supremum corporis indumentum eſt *oposhen*, laxa tunica cum manicis ad ſolum uſque pendulis & antica parte grandioribus, nodis aureis aut inauratis connexa. A tergo addunt cucullum è pretioſis pellibus, qui pene ſcapulas illarum tegit. Sub qua tunica geſtant & alteram, *leitnick* illis, cum laxis manicis ad cubitum uſque reductis, è pretioſiſſimo panno; & ſub hac tertiam, *ferris Zempskoy*, ad talos uſque demiſſam. Armillas itidem geſtant aureas & gemmis diſtinctas; ſoccos denique ex albo, flavo aut cyaneo corio, margaritis variato.

Vulgarium amictus vilis eſt. Mares hyeme quidem ſubuculę è pellibus agninis, aliisve, quam *shube* dicunt, ſuperinduunt tunicam laxam ad talos uſque demiſſam, è vili panno albo aut cyaneo: caput furrato caputio, crura ſoccis muniunt: æſtate nihil præter induſia & ſoccos uſurpant. Fœminæ item hibernis menſibus ſubuculam ejuſmodi & togam rubram aut cyaneam induunt; æſtate bina ut plurimum induſia tantum, ſive domi deſideant ſive prodeant in publicum. Sine inauribus ex argento

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

aut alio metallo vix ullam fœmina
aut virginem videre eſt. Capita caput
& ſerico velant.

Cæterum quemadmodum plebeii
nobilibus ſervilem in modum habe
tur; ita etiam infimæ ſortis homine
quos *Chriſtianos* vocant, quum licet a
poſſunt, crudeliſſime in æquales ſu
aut inferiores graſſantur. Vnde rapin
& homicidiis plena ſunt omnia: nam
invicem trucidare pene ludum ducun
nec ullum crudelitati ponunt modu
adeo ut fidem ſuperent quæ atrociſſin
hic vulgo perpetrentur ab iis qui Ch
ſtiani audire volunt.

Mendicorum numerus infinitus e
quorum tanta eſt egeſtas, ut fame pe
enecti, vulgo uſurpent; *Da quod ma*
ducem, & trucida me.

Merito porro ambigitur, utrum m
jor ſit eorum ſævitia, an luxuria & i
probitas: nam ſcortationes, adulte
& ejuſmodi facinora, omnem ſu
rant modum; quum vix pœna ulla le
bus conſtituta ſit in ita delinquent
Quibus vitiis accedit falſiloquium, qu
ipſis tam familiare eſt ut jure dicat
vulgo, Ruſſum nec facilè cuiquam
dem habere, neque fide dignum eſ
Quibus ipſorum vitiis haud fruſtra
ctum creditur, quod ipſorum conſue
di

dine Tartari ad fidem Chriſtianam non convertantur, dum gentis vitia religioni imputant.

Matrimoniorum ratio à cæteris nationibus non parum abludit. maribus enim puellas quas ambiunt, videre aut alloqui ipſis inſuetum; per matres aut anum aliquam procantur. Vbi autem inter parentes, aut eos qui in parentum ſunt loco utriuſque partis, convenerit, (nam ſine conſenſu parentum etiam hic connubia illegitima judicantur,) primo inter ſe deliberant quam ſummam puella ad ſponſum delatura ſit. quæ pro parentum opulentia interdum grandior eſt; nam ipſorum moribus inſolens eſt ſponſum quicquam dotis nomine repromittere. verum marito decedente, nullis liberis è conjugio natis, vidua tantum recipit quantum attulerit, ſi modo maritus tantum in bonis relinquat; ſi vero liberos ex illo ſuſceperit, tertiam partem bonorum capit, aut amplius, è voluntate decedentis. Dotales dein tabulas ut ita dicam conficiunt, in quibus puellæ parentes aut conſanguinei fide jubent puellam eſſe incorruptam;(è quo contractu plurimæ lites naſci ſolent, ſi vel modica poſtea maritum ſuſpicio cœperit illam antè fuiſſe vitiatam.) Hiſce confectis, ſponſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

primo munus aliquod ſponſo mittit, & ille viciſſim ſponſæ. neque tamen adhuc mutuo conſpicere aut alloqui permittuntur. Veſpera autem, quæ nuptiarum ſolennia præcedit, ſponſa à matre & aliis matronis collimago, id eſt veredo aut rheda, ſi hyems ſit, ad ſponſi ædes perducitur, cum nuptialibus indumentis, & thoro conjugali eleganter parato; ibidemque noctu ab iiſdem cuſtoditur, ita ut à ſponſo videri non poſſit. Vbi jam dies nuptiarum illuxit ſponſa velo lineo tecta à vertice capitis ad lumbos uſque à parentibus & amicis ſuis ad templum deducitur, & ſponſus item à ſuis. (vehuntur autem equis, licet templum proximum ſit, & ipſi tenuioris fortunæ.) Cæremoniæ & verba quæ ſacerdos uſurpat à cæterorum Chriſtianorum conſuetudine nihil pene differunt: annulo quoque fides firmatur, manuque ſponſæ in ſponſi manum traditâ. Quibus abſolutis, ſponſa accidit ad pedes ſponſi, & caput calceis illius illidit, in ſignum ſubjectionis; & ſponſus viciſſim tunica ſua illam operit, ut teſtetur, ſe tutelam illius ſuſcipere. Tum cognati & amici utrimque ſponſo ſponſæque ſeſe inclinant, ut mutuum in futurũ obſequium & amicitiam voveant. denique à ſponſi patre panis

ſacer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſacerdoti traditur;qui illum quantocius tradit in manũ patris ſponſæ, obteſtans illum, ut die conſtituto dotem promiſſam ſponſo annumeret, & deinceps amicitiam cum ipſo & amicis illius inviolatam conſervet: pater autem ſponſæ panem in plures partes frangit, & ſingulas partes diſtribuit inter præſentes conſanguineos & affines, ut deinceps in unum veluti panem coaleſcant. Finitis hiſce ceremoniis, ſponſus ſponſam manu ducit ad templi veſtibulum, & cyathum plenum medone illi propinat; illa cyathum acceptum ſub velo libat. atque ita cum ſuis quique amicis ad parentum ædes reducuntur: ubi ſub ingreſſum farre aſperguntur, in omen fœcunditatis & opulentiæ. Sub veſperam ſponſa rurſus ducitur ad ædes ſponſi, velata uti ante: & illa nocte nec vocem edere à matre docetur, ne ſponſus illam audiat aut videat ante craſtinum: tribus quoque ſequentibus diebus in nuptiali ſympoſio, verba niſi pauca, eaque pene ex præſcripto, & cum ſumma ſponſi reverentia loquitur: nam ſecus facere inprimis indecorum putant. Quarto demum die novi nupti ad propria concedunt, & amicis omnibus dant epulum. Toto nuptiarum tempore ſponſus *moloday kneez*, id eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

juvenis dux , appellatur , & ſponſa *ma*
loday knezay.

In mortuis ſuis ſepeliendis multas ce
remonias adhibent, ſuperſtitioſas juxt
atq; profanas ; nam intra ſarcophagun
abdunt literas commendatitias ad S. Ni
colaum , quem cœli janitorem opinan
tur, haud ſecus quam Romanenſes S. Pe
trum. Hyeme autem quum tellus gelu
ita obduruit, ut ſcrobes effodi nequeant
cadavera omnia in domum publicam
(*boshedom* , id eſt , dei ædem , vocant
abdunt ; ubi gelu conſtringuntur : vere
autem ineunte, & ſoluta glacie , ſinguli
ſuorum cadavera repetunt ; quæ cum
ſuis veſtimentis terræ mandant. Præter
orationes pro defunctis, poſtquam jam
cadavera terræ ſunt mandata , ante ſe-
pulturam adhibent fœminas , quæ ma-
gno ululatu planctum faciunt, & mor-
tuos magnis vociferationibus interro-
gant ethnicorum more , cur ipſis mo-
riendum fuerit, & ſimilia : ut minus
mirari liceat , ejuſmodi planctus à Bra-
ſilianis & aliis barbaris celebrari. *Hæc fe-
re è Legati Anglici commentario hauſta.*

Mores denique gentis in Icone ani-
morum ita exprimit *Ioann. Barclaius:*

Servituti gens nata , ad omne liber-
tatis veſtigium ferox eſt ; placida ſi pre-
matur. Neque abnuunt jugum. Vltro
faten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

atentur Principi ſe ſervire; illi in ſuas
pes, in corpora, vitamque jus eſſe. Sor-
lidioris reverentiæ humilitas Turcis
non eſt in ſuorum Ottomanorum ſce-
ptrum. Cæteras quoque gentes ex ſuo
genio æſtimant. Hoſpites, ſive forte,
ſive conſilio, in Moſcoviam advectos,
in idem jugum damnant, & ſervire ſuo
Principi volunt; ſi quos furtim abeun-
tes retraxerint, ut fugitivos plectunt.
Magnatibus, licet ipſi ſerviunt, in mi-
nores ſuus faſtus eſt; & vulgus horum
maxime ſupercilium timet.

Fertur populus adeo literarum rudis
eſſe, ut pauci inter illos vulgatiſſimas
preces memoria teneant, quibus Numen
propitiamus. Bello quam ocio aptio-
res; & plerumque in armis ſunt; ſive
quo Tartarorum impetum frangant,
ſive alio limite Polonos laceſſunt, re-
pelluntve: Iſta quoque ætate civilibus
odiis inter ſe certaverunt. Acies illis ex
equitibus tota. pedite ideo vix utuntur,
quod omnium bellorum momenta in
celeritate conſtituunt; magno impetu
vel impreſſionem adorti vel fugam. Sed
ubi pavere incœperunt ad deſperatio-
nem quoque vertuntur. Adeo ut ex
prælio fugientes, ſi aſſequitur hoſtis,
nihil auſi repugnare, ita ſe victoribus
dedant, ut nec mortem deprecentur.

Gens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Caſtigandis furtis remiſſi ſunt: tame
prædones ultimo ſupplicio ulciſcuntu
Gens eſt cauta, nectendiſque fraudib
apta; Neque ignorant ideo mercat
ribus ſe ſuſpectos; quos ut placabilior
habeant, interdum in mutuis comme
ciis aliam patriam ſibi fingunt. Perpo
tandi ſtudium acre eſt. & præter patrio
potus ne quidem advecta vina deſunt.

Vxoribus longa captivitas, quas do
mi ſerio continent, dignas quoque ma
joribus malis; adeo ſervilibus ſupra fi
dem ingeniis demiſſas eſſe ajunt. Viro
rum in ſe benevolentiam ex verberum
numero æſtimant; nunquam meliu
ſuo judicio habitæ quam cum in ſæva
ingenia inciderunt, Quidam è Germa-
nia in Moſcoviam migraverat, vir e
plebe, &, ſi nomen in tantilla re placet,
Iordanes dicebatur. Hæſit ergo in illa
regione; & cum ſibi eæ ſedes placerent,
inde etiam duxit uxorem. Hanc cum
charam haberet, omnibuſque officiis
mutuam gratiam affectaret, illa dejectis
luminibus mœſta, crebro in ſingultibus
& ceteris mœrentis animi indiciis erat.
Viro denique ſciſcitanti mœſtitiæ cau-
ſam; ſe enim nullis quod ſciret amicitiæ
muneribus defuiſſe: Quid tu, inquit
mulier, tam egregie fingis amorem?
Num putas latere me quàm tibi vilis

ſim?

m? ſimulque largos gemitus cœpit ef-
undere. Ille attonitus, in amplexus
hœrentem recepit, rogare perſeverans,
unquid eam offendiſſet. peccaviſſe ſe
orſitan, ſed culpam emendatione dele-
urum. Ad hæc illa; Vbi autem ſunt
erbera, inquit, quibus te amare do-
iiſti? hoc certe potiſſimum pacto, ma-
torum in uxores apud nos benevo-
ntia & cura ſancitur. Hoc à Iordane
udito, primum ſtupor continuit ri-
um; mox utroque vaneſcente, è re ſua
ſe putavit, ut uxorem eo modo habe-
t, quem ipſa præſcripſerat: nec multo
oſt arripuit cædendæ mulieris cauſam,
illa fuſtibus mitigata, tum primum
ona fide amare & colere virum cœpit.
ec tenuit ille modum; ſed jam ferior
uam miſera conjux optaſſet, ad extre-
um grandi ictu dicitur hujus etiam
rura & cervicem afflixiſſe.

IV.

Regimen politicum & civile.

RVſſici principis regimen fere ſe habet ad Turcici imperii modum, cujus principia politica ſtudioſe idetur imitari. Nam primum omnia bi vindicat, & non modo vulgus, ſed nobilitatem duro ſervitio premit, &

popu-

populum gravibus tributis exhau
præterquam quod nobilitati aliqu
libertatis ſpeciem indulget, ad tenu
res, ubicunque nobiles ipſius benef
terras poſſident, acrius opprimend
& plebi quoque libertatis aliquam qu
larvam relinquit, qua ipſis licet te
ſuas teſtamento liberis ſuis tranſcrib

Principale regimen conſiſtit in le
bus ferendis & abrogandis, publicis m
giſtratibus creandis, bello gerendo,
pace ſive induciis paciſcendis, fœderi
quoq; cum exteris principibus & reb
publ. faciendis; pœnis corporalibus
fligendis aut condonandis; denique
omnibus civilibus & criminalibus ju
ciis. Princeps & Senatus illius plane
ſoluta utitur poteſtate: ita ut non n
do ſupremus ſit legiſlator, ſed & exe
tor. Nam leges omnes ſine ullo publ
parlamento prævio promulgat. In q
bus examinandis præter privatos co
ſiliarios, nullos adhibet præter pau
epiſcopos, abbates atque eccleſiaſtic
ut melius ſuperſtitioſo vulgo impon
cui nihil ſacrum & rectum videtur n
cui ipſorum ſacerdotes affuerint, nil
durum putatur cui illi conſenſeri
Itaque Principes Eccleſiaſticos homi
multis immunitatibus & honorib
cumulant, gnari, nullum firmius v
culu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ulum eſſe tyrannicæ dominationis, quàm ſuperſtitionem vulgi & rituum eceptorum pertinacem obſervantiam. Deinde nullum eſt munus publicum quantævis dignationis, quod hic hæreditarium ſit, quod non immediate & abſolute à Principe conferatur ; adeo ut ne ſcribarũ quidem, quos *dyaks* vocant, & in ſingulis præcipuis oppidis habent, munus præterquam ab ipſo Principe cuiquam mandetur. Tertio judices omnes, qui juriſdictionem in cauſis civilibus & præſertim in criminalibus exercent, ab eodem ad libitum conſtituuntur ; nec munia hæc aut ad hæredes transmittunt, aut ad vitam peculiari Principis decreto obtinent. Iidem ita timide & circumſpecte in eo munere verſantur, ut nullam cauſam alicujus momenti per ſe determinare audeant, niſi prius ad ſupremum Senatum & aulam Principis retulerint. Superiori autem ſeculo Ioannes Baſilides, ut ſupremam hanc vitæ necisque poteſtatem oſtentaret, ita tyrannice eadem eſt abuſus, ut quocunque procederet, ſi quem aut liberius ſe intuentem aut alioquin ſibi diſplicentem offendiſſet, ſtatim capite plecti, & miſeri caput ante pedes ſuos projici mandaret. Idem & Nobilibus nonnullis, qui in certis provinciis

avi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

avitam tuebantur libertatem, & ab-
lutam hactenus in provinciis ſuis ob-
nuerant judicandi poteſtatem, peni-
omnem jus dicendi ademit licentia-
Quarto ad ſolũ Principem omnes cau-
per appellationem deferuntur; ſo-
damnatis veniam indulget. Licet ſ-
Theodoro, in quo ſtirps principalis d-
fecit, etiam imperatrix, ut vocant, ha-
indulgendi poteſtaté uſurpaverit; qu-
magis Principis ignavia quam vet-
conſuetudine aut jure fuit toleratum.

De ſupremo Principatus conventu.

SVpremus Principatus Ruſſici co-
ventus *Zabore* ipſis dicitur. Intere-
ſolent primo Imperator ipſe; ſecun-
Nobiles ut plurimum viceni, qui priv-
tum illius conſilium conſtituunt; te-
tio nonnulli ex eccleſiaſtico ordine,
fere pari numero: plebeiis nullus l-
locus, quos mancipiorum loco haben-
& obediendi neceſſitatem impoſita-
putant, nullam autem ſinunt habe-
deliberandi libertatem. Conventus h-
celebratur in hunc modum: Imperat-
citat Nobiles, qui ſunt de privato illi-
conſilio: itemque Patriarcham; q-
dein advocat Metropolitanos duos, t-
tidemque archiepiſcopos, & epiſcopo-
qui inter illos dignatione præcellun-
abbates item atque monachos. Hi u-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ad aulam venerint,ſeſſionis dies à Principe decernitur, qui plerumque eſt Veneris, ob diei illius apud ipſos celebritatem & religionem. Vbi dies hic illuxit, Eccleſiaſtici primi locum publicum, qui *ſtollie* ipſis dicitur, ingrediuntur: dein, Principe cum ſuis proceribus adventante, Patriarcha cum clero ipſi obviam egreditur, ipſi benedicit, duobus primoribus digitis ſuis Principis fronti & genis admotis, & dexterum pectoris latus deoſculando. Tum atrium ſimul ingrediuntur, & ſuo quique ordine conſident,in hunc modum: Princeps thronum occupat; & juxta illum quadratæ menſæ (quæ duodecim circiter perſonarum capax eſt) aſſident Patriarcha & præcipui è nobilitate & clero, cum duobus ſcribis, (*dumnoy dyacks* vocant;) reliqui in ſedilibus ſecundum dignitatis gradus in ambitu atrii locum ſortiuntur. Vbi omnes conſederunt, unus ſcribarum recitat id de quo deliberandum fuerit. Tum Patriarcha & reliqui eccleſiaſtici primo rogantur quid ipſis de re propoſita videatur: qui jam ante parati ut plurimum uno eodemque modo reſpondent: Principem illiusque conſiliarios tanta eſſe prudentia & rerum gerendarum uſu atq; experientia, ut ipſi melius judi-

care poſſint quid reipubl. utile ſit quam
ſe ſacris tantum operantes & religion
intentos: itaque pergat in determinan
do; ſe, quod ſit officii ſui, precibus &
votis auxiliaturos. His à plerisq; dictis
monachus aliquis ad hanc ſcenam pa
ratus, Principem rogat, ut planius ſuam
de re propoſita mentem exponere di
gnetur. Tum Scriba Principis nomin
reſpondet; celſitudini illius, & nobili
bus conſiliariis, rem propoſitam utilem
& neceſſariam reipubl. videri: nihil
tamen ſecius, quia ipſi, quid rectum
pravumve ſit, optime poſſint diſcerne
re, ab ipſis obnixe contendere ut ſen
tentiam ſuam libere proponant: &
rei propoſitæ conſentiant, ſuum calcu
lum adjiciant, quo res plene poſſit de
terminari. Illi autem nihil cunctati rem
propoſitam probant, & benedictionem
Principi impertita cum venia illius di
cedunt. Princeps autem Patriarcham
ad exterius atrium deducit; dein rurſu
conſidet, donec pompa ſit parata qu
ipſe domum reducitur. Actis denique
ſcribis confectis, eadem in omnib
provinciis & oppidis per Duces a
Scribas promulgantur. Conventuq
abſoluto Patriarcha & cæteri eccleſi
ſtici ſolemni epulo à Principe excipiu
tur, & ſua quique loca repetunt.

Dign

Dignitatum gradus & ordines populi.

DIgnitatum gradus poſt Principem hi fere ſunt:

1. Nobiles; qui quatuor ſunt generum. 1. Principes; qui *Vdelney Kazey*, id eſt, exemti & privilegiati Duces appellantur. quorum poteſtas primum à Principibus Ruſſiæ multum imminuta, ad extremum à Ioanne Baſilide penitus ſublata fuit; ita ut nunc non minus quam cæteri ſervitutem ſerviant, quum antea libere in ſuis quique territoriis, ad Germanorum Principum modum, imperitarent. 2. *Bojarens*: nimirum illi quos Princeps præter nobilitatis titulum, conſiliariorum munere dignatur. 3. *Vayvodæ*; qui militares copias Imperatoris Ruſſici auſpiciis duxerunt; nam id nomẽ cum præcipua dignatione poſt præcedentes nobilium ordines, etiam ad liberos & nepotes transmittitur. Hi tres nobilium ordines tanquam dignitatis notam agnominibus ſuis addunt *Vich* vel *Wish*; & mulctam indicunt illis qui hanc notam in alloquendo ipſos addere negligunt; quæ mulcta *beſt cheſt* ipſis vocatur: atque hac ita tument omnes, ut etiam ii quos fortuna ita deſtituit ut aliis famulentur, mulctã hanc negligentibus impingere ſatagant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

II. Proximum poſt nobiles locum occupant ii quos vocant *Sina Bojareſky*, id eſt, nobilium liberi, qui ſtipendiis Principis militant; inſolentiſſimum hominum genus: & ſcribæ, ſive *Dyaks*, qui proximum locum in oppidis obtinent poſt præfectos ſive Duces.

III. Infimus ordo plebeiorum eſt, quos vocant *mouſicks*; inter quos agmē ducunt mercatores; ſequuntur mechanicarum artium periti. deſpicatiſſimi ſunt agricolæ, quos *Chriſtianeis* appellant.

De regimine provinciarum.

RVſſiæ principatus omnis dividitur in quatuor partes ſive tetrarchias, quas ipſi *Chetſirds* appellant. quarum ſingulæ plures provincias complectuntur, & certis officiis ſunt annexæ, à quibus & nomina ſortiuntur.

Prima tetrarchia vocatur *Poſoſky Chetſird*, ſive jurisdictio muneris Legatorum, & plerumque addicitur principali Secretario, qui quotannis illius nomine percipit centum rublas.

Secunda dicitur *Roſeradney Chetſird*, quæ fere ſupremo Comiti ſtabuli, quem *Roſerade* vocant, attribuitur, cum ſtipendio itidem c rubl.

Tertia vocatur *Pomeſtnoy Chetſird*, quia attribuitur illi qui ſervat indicem

omnium

omnium terrarum quæ Princeps Nobilibus ſuis aliiſque attribuit; cum ſtipendio annuo 10 rubl.

Quarta denique *Caſſauſki Dvvorets;* quia tribuitur illi qui jus dicit in regno Caſan & Aſtracan & oppidis ad Volgam ſitis, cum ſtipendio CL rubl.

Extra has tetrarchias cenſetur Principis patrimonium, vulgo domanium; quod ipſi dicunt *Vochin:* quod XXXVI oppida cum ſuis territoriis complectitur. Itemque peculiares quædam jurisdictiones, uti Vagæ provinciæ & ſimilium.

Atque hi quidem præcipui ſunt principatus miniſtri, qui fere in civitate Moſcua agunt; aut quando cum principe aliò digrediuntur, officii ſui munimenta & miniſteria ſecum ducunt. Sunt autem illorum partes, querelas omnes, aliaque quæ è ſuis tetrarchiis ad ipſos deferuntur, ad principalem Senatum referre: & quæ à Principe & Senatu decreta mandataque fuerint, in ſuis item provinciis promulganda & exequenda procurare. In quibus provinciis Duces ſive præfecti conſtituuntur, qui per *Dyacks*, id eſt, ſcribas, omnia fere agunt quæ agenda ſunt: nam ipſi infima dignatione inter nobiles cenſentur. Eſtque eorum munus, *primo* civiles omnes cauſas in ſuo di-

ſtrictu audire & determinare. In quem finem officiales habent ſibi ſubordinatos: quales ſunt *Gubnoy ſtarets*, qui reos carceribus mancipant: *Soudie*, judices inferiores, qui de cauſis quibuſdam cognoſcunt & judicant in ſuis balivatibus, ita tamen ut ab ipſis ad Ducem ſive ſcribam detur provocatio; ſicuti à duce & ſcriba ad aulicum Senatum appellatur: denique *Sotskoy ſtarets*, id eſt, aldermannos ſive balivos centuriarum. *Deinde* munus illorum eſt, de criminibus, furto, homicidio, proditione, &c. cognoſcere, reos captivare, examinare; & examen cum omnibus ſuis circumſtantiis ad præfectum tetrarchiæ ſuæ qui in aula reſidet mittere; nam ipſis reos plectere aut capitis damnare non licet. *Tertio*, leges aliaque edicta nomine principis promulgare, tributa colligere, militum delectus habere, & ſacramento adactos ad locum à Principe dictum deſtinare.

Porro hi duces & ſcribæ ab ipſo Principe eliguntur, & ad ſuas quique provincias deſtinantur, & ut plurimum ſingulis annis mutantur, niſi aliter principi videatur; & quum fere advenæ ſint in illis provinciis, nullo populi favore, ſed principalis legationis metu ſubſiſtunt; & qui plurimum,

c ru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

c rublas, alii minus quotannis pro ſtipendio accipiunt: quo fit ut plerumque inopes provinciales miſere ſpolient; quod à primoribus illis eò conniventius toleratur, ut ipſos veluti ſpongias exprimere & repetundarum poſtulare poſſint: raroque munere decedentes pœnam evadunt, quam *pudkey* vocant, ubi flagris cæduntur; quorum ipſi haud ignari, tam licenter prædantur, ut & Imperatori & præfecto tetrarchiæ partem erogare, & nonnihil ſibi ipſis valeant retinere. Atque tales quidem fere in mediterraneis oppidis munera hæc publica ſortiuntur: limitaneorum major cura habetur; in quibus plerumque bini, & non raro è conſiliariorum principalium ordine conſtituuntur. Hæc oppida ſunt, Smolensko, (quo Polonus jam potitur,) Vobſko, Novogrod, & Cazan; quorum tria priora Polonos & Suecos vicinos habent; poſterius, licet è longinquo, Tartaros Crimeos. Horum ducum & dignitas major eſt, & poteſtas amplior; ita ut etiam criminum manifeſtos plectant. Stipendium eorum annuum cccc rublæ, quorumdam & Iɔcc.

Moſcua civitas, uti Principis domicilium, ab ipſo ſolo & Senatu regitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Senatores enim in diverſis tribunalibus cauſas civiles & criminales audiunt atque dijudicant. Vrbis tamen negotia alia, qualia ſunt platearum cura, tributorum collectio, & ſimilia, duo nobiles & totidem ſcribæ procurant; quorum tribunal *Zempſkoy* vocatur. Ad quod oppidani famulos ſuos furti ſuſpectos adducunt, flagro aut alio tormento examinandos. Præter hos duos Nobiles & totidem ſcribas, ſunt Aldermanni, *Staruts* ipſis, ſingulis tribubus præfecti, in quas plebs omnis diviſa eſt: illi ſub ſe habent ſuos *Sothkey;* & hi ſuos *Decetſkeys*, id eſt, decuriones, qui decem familiarum inſpectionem habent. Priores illi Nobiles & ſcribæ ab ipſo Principe conſtituuntur; qui Aldermannos ſuos eligunt;& illi porro Sotſkeyos; Sotſkeys autem decuriones.

De Conſilio privato Principis.

RVſſorum Princeps plurimis Nobilium tribuit titulum & dignitatem Conſiliariorum; quorum tamen opera raro utitur, quique rariſſime ad Senatum habendum vocantur. hi generatim *Bo;arens* appellantur: quum cæteri, quorum opera quotidie utitur, in omnibus publicis negotiis *Dumnoy Boyaren* appellentur, & ſedes illorum *Boarſtua dumna*. Horum numerus cer-

tus

ıs iniri non poteſt; &, prout in aliis uoque aulis evenire cernimus, alii, rout gratia florent apud Principem, a potiſſimum rebus agendis adhiben-ur. Iis adſident quatuor Secretarii, uos *Dumnoy Dyakey* appellant. Dies uibus ordinariò conveniunt, ſunt Lu-æ & Mercurii atque Veneris; idque nane hora ſeptima: Quod ſi extra rdinem conveniendum ſit, à ſummo Conneſtabili per Clericum Conſilii mo-ientur atque vocantur.

De Iudiciis in cauſis civilibus.

TRia fere apud ipſos habentur tribunalia; ubi de cauſis civilibus, puta le contractibus, & ſimilibus, jus dicitur; ibi invicem ſubordinata.

Infimum eſt illius quem *Gubnoy ſtaruſt* vocari diximus, item illius quem *Sotskoy ſtaruſt* appellant, id eſt, Aldermanni & Bailivi centuriæ, quam dicunt *Soacke*. qui inter vicinos & qui intra Centuriam illorum degunt, lites componere ſatagunt, antequam contendentes ad tribunalia convolent.

Secundum eſt quod in præcipuis oppidis uniuſcujuſque provinciæ à duce & ſcriba adminiſtratur; à quibus ad tertium & ſummum judicium aulicum appellatur.

Actiones inſtituuntur in hunc mo-

dum: Actor per libellum ſupplicem explicat, à quo quantum læſus ſit; & impetrata venia per *vvepis*, id eſt, indultum judicis, per apparitorem (*præſtav* illis) ſiſti & in judicium accerſi curat reum; qui cogitur fide jubere, ſe dicto die judici ſe ſtiturum, aut alioqui licet apparitori ipſum detinere quibuſcunque modis poteſt. Vterque autem tam actor quam reus propriam cauſam agit nullo ſubſidio procuratorum aut advocatorum. Si cauſa teſtibus declarari non poſſit; ſacramento terminatur: nam quum judici non ſatis liquet utra pars jure nitatur, ſolet alterutrum rogare, an crucem oſculando firmare velit ſe verum dicere; quod ſi annuat ſtatim ad templum ducitur, & cruce oſculata non modo cauſam, ſed & id quod adverſarium ſuum poſcit, obtinet. Hanc crucis oſculationem *Chrenſtina chelovanian* vocant, & tanti æſtimant quam jusjurandum. Quod ſi ambo ad id parati ſint, tum ſorte cauſam dirimunt. Qui cauſa cadit, niſi ſtatim creditori ſuo ſatisfaciat, ad *Praveuſh* ducitur, id eſt, locum publicum ubi ejuſmodi condemnati ſingulis diebus mane ab hora octava ad undecimam fuſtigantur miſerum in modum, tantiſper donec ſatisfaciant: quod ſi

per

r annum integrum in hunc modum ſtibus ſubacti tamen ſolvendo non at, uxores & liberi veneant neceſſe t, donec creditori ſuo reddant ultiium quadrantem.

Cæterum Ruſſi nullam habent legem riptam; voluntas Principis & Senatus dicium ſuprema lex eſt; tantũ habent diculum, in quo præſcripta ſunt temorum momenta, & aliæ circumſtanæ, itemque judiciorum formulæ.

V.

Reditus Principis quibus rebus conſtent.

REditus hujus Principis, ut ferè aliorum Principum, conſtat primo, patrimonio principali, id eſt, anuis reditibus, quos Princeps percipit è erris quæ ad ipſum principatum peculiariter ſpectant. Has terras conjuntim ipſi vocant *vochin;* quæ complectuntur triginta ſex urbes, cum ſuis erritoriis & agris. Inter has urbes amplitudine redituum præſtant *Alexandriſca, Corelſka, Otfer, Slobodey, Danielſka, Moiſalſkoy, Chara, Sametſka, Strararouſe, Branſoue,* &c. Oppidani & agricolæ harum urbium & agrôrum quotannis pendunt principi,

par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

partim certos cenſus in pecunia num ratur, partim in frugibus terræ, ut t tico ſecale, hordeo, avena, &c. (h tributorum poſterius genus ipſi voca *obrokey.*) itemque in animalibus terr ſtribus aut volatilibus & domeſticis av bus; denique in aliis terræ frugibu materie, cera, melle & ſimilibus. Qu dam etiam illorum tenentur aliqu jugera terræ in uſum Principis coler certa aliqua pactione in proprium uſu ipſis attributa. Annona autem quæ h pacto Principi colligitur, longe copi ſior eſt quam aut in familia illius e pendi, aut per penſiones, quas famili ribus ſuis aut nobilibus pro mercede a tribuit, (*ſclavoney* vocant) exhauri poſſit: itaque reliquum venundat magno pretio, & nummi in Princip ærarium inferuntur.

Id redituum genus ſub dominat Ioannis Vaſilovvick (qui ſplendidiſſim vivebat) quotannis vix ſuperabat ſexa ginta millia rublarum: ſed ſub filio il lius Theodoro ad 230000 ſummam ex crevit; maxime induſtria Theſaurari illius Gregorii Vaſilovvick Godonove Maxima autem pars hujus proventu expenditur in ſtipendia miniſtrorum qui aut in familia Principis aut extr illam Principi ſerviunt.

Secun

Secundum redituum genus appella-
ur *tagla* & *podat*, quod è quatuor im-
erii hujus tetrarchiis colligitur. Eſt au-
em *tagla* annuum tributum, quod ſol-
itur pro ſingulis *vvitù* (id eſt menſuræ
pud illos genus) farris quod in ſingulis
rovinciis provenit. Id colligitur à ju-
atis, & ad ærarii regii miniſtros affer-
ur. *Podat* vero eſt cenſus annuus, qui
mponitur ſingulis provinciarum diœ-
eſibus aut hundredis. Ex hoc redituum
enere conjunctim ingens pecuniæ gaza
uotannis in principis ærarium infer-
ur: Vti videre eſt è ſequentibus:

Provincia & oppidum Vobſko ſolvit
uotannis utriuſq; nomine 18000 rubl.

Novogrod	35000.
Torſhocke & Otfer	8000.
Rezan	30000.
Morum	12000.
Colmigroe & Dvvina	8000.
Vologda	12000.
Caſan	18000.
Vſtiug	30000.
Roſtove	50000.
Moſko	40000.
Sibierſky	20000.
Caſtrome	12000.

Summa totalis eſt 400000 rublarum.
quæ ſingulæ, libræ Flandricæ aut ſex
florenis æquiparantur. Hoc tributi ge-
nus

nus kal. Septemb. à quibus Ruſſi annu
auſpicantur, ad quæſtores affertur.

Tertium redituum genus (quod i
bulsha prechod, id eſt, magnum trib
tum vocant) colligitur è vectigalibus
portoriis civitatum & municipioru
totius principatus. Oppida autem, qu
grandiora vectigalia quotannis ſolvun
ſunt hæc fere:

Mosko reddit	12000.	rub.
Smolensko	8000.	
Vobsko	12000.	
Novogrod Velica	6000.	
Stararouſe	18000.	
Torshock	800.	
Otfer	700.	
Yaruslave	1200.	
Caſtrome	1800.	
Nisna novogrod	7000.	
Cazan	11000.	
Vologda	2000.	

Atque hoc quidem vectigal è majoribu
urbibus certum ſtatumque eſt, quia it
quotannis redimitur, redemtorum qu
dem damno, ſi minus reddat, Princip
vero emolumento, ſi amplius. Reliqua
rum urbium incertius pro commercio
rum increméto aut decremento. Cert
tamen conſtat ex Rationalium archivis
nunquam hoc redituum genus minu
quotannis reddere quam 340000 rubl

Hi

His accedit tributum annuum quod olligitur è thermis & cauponis publiis; quod licet incertum ſit, tamen vale opulentum eſſè, ex ingenio incolaum judicari poteſt, qui utrisque hiſce ocis inprimis delectantur.

Item in cauſis criminalibus, & conictorum & damnatorum bonis fiſcus Principis capit ſemiſſem, delator quadrantem; & magiſtratus reliquum quadrantem. tribunal ubi hæ cauſæ agunur vocant *Roisboinam.* Præterea quum *Roſcrada* officio certi & magni reditus annui attributi ſint, quibus milites conſcribant & alant; atque paucis tantum opus ſit tempore pacis, magna pars eorum redituum ſuperat, & in ærarium infertur; ita ut non raro ad 250000 rub. aſcendat. Eadem eſt ratio officii illius quod *Strelletskoy* vocant; cui reditus annui concrediti ad ſtipendia ſclopetariis numeranda, qui tam ad aulam Principis (numero XII M) quam alibi præſidia habent, & cuſtodes ſunt corporis principis. Nec alia officii *prechaſe sheſiñoy nemshoy;* quod curat milites mercenarios exteros: itemque *pusharskoy;* cui ſimiles reditus annexi ad apparatus bellicos & nitratum pulverem coacervandum. Quicquid autem ex omnibus hiſce ſub finem anni ſupereſt, id omne in æra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ærarium Principis ſeu *prulsha prech*
infertur: ita ut univerſa ſumma rec
ptæ pecuniæ à *prulsha prechod* quo
annis aſcendat ad octingenta mill
rubl. aut circiter.

Ratio autem ab omnibus his quæſt
ribus redditur in Principis gazophyl
cio; ubi omnes ipſius gemmæ, & ceim
lia, corona, ſceptrum, aurea argente
que vaſa, aurum argentumque cuſum
& alia hujuſcemodi cuſtodiuntur. Qu
accurate rationem accepti & expen
tempore Theodori principis inivit, An
gliæ Reginæ Legatus Ægidius Fletcher
vir prudentia ſingulari, ſcribit, in uni
verſum quotannis in pecunia numerat
in ærarium inferri 1430000 rublarum
demtis omnibus expenſis tam domeſti
cis quam militaribus. Nec tamen i
hanc rationem venire pretioſas pelles
quas immenſa copia è Siberia, Pechora
Permia tributi nomine accipit, & ad
venis mercatoribus vendit: neque mul
ctas, quas fiſcus capit è condemnato-
rum bonis, licet ſæpe ad grandem ſum-
mam aſcendant.

Quid multa? Princeps adeo eſt abſo-
lutus, ut numquam egere poſſit quan-
diu ſubditis illius aliquæ opes ſuperſunt.

VI. *De*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

VI.

De moneta Ruſſica.

VT melius intelligantur quæ de reditibus Principis jam diximus, moneta Ruſſica explicanda erit. Eam habent quadruplicem: Moſcoviticam, Novogrodenſem, Tvverenſem, & Pleſcovienſem. Moſcoviticus nummus non rotunda ſed oblonga & ovali quodammodo forma, *denga* dictus, diverſas habet imagines; in antiquioribus ab una parte roſa, ab altera homo equo inſidens: alii utrinque literis ſunt inſcripti. Eorum ſex faciunt *altinum*, viginti *griſnam*, centũ *poltinum*, ducenti *rublam*. quæ ad noſtræ monetæ valorem comparata, ſex ut plurimũ florenis noſtratibus, ſive libra Flandrica æſtimatur.

Tvverenſis utrimque ſcripturam habet, & valore æquiparatur Moſcovitico.

Novogrodenſis ab una parte Principis ſolio inſidẽtis & hominis ſe illi inclinantis imaginem, ab altera ſcripturam habet, atque duplo Moſcoviticum ſuperat. Griſna quoque Novogrodenſis XIV dengas, rublus CCXXII complectitur.

Pleſcovienſis, ab una parte caput taurinum coronatum, ab altera ſcripturam oſtentat. Habent præterea cupream monetam, quæ *polani* vocatur: horum

LX dengam Moſcoviticam valent.

Aureos non habent, nec cudunt ipſi
ſed Hungaricalibus fere, interdum et
iam Rhenanis utuntur; pretium eorun
ſæpe mutant. Rigenſibuſq; rublis utun
tur propter vicinitatem: quorum unu
valet duos Muſcoviticos. Moneta Mu
ſcovitica eſt ex puro & bono argento
quamvis nunc quoque adulteretur: Ne
audivi, ob hoc facinus in quemquan
animadverſum eſſe. Omnes ferre aurifa
bri Muſcoviæ nummos cudunt; & qui
cunque adfert maſſas argenteas pura
nummoſque cupit, tum nummos & ar
gentum appendunt, atque æqua lanc
librant. Exiguum & conſtitutum pre
tium eſt, quod ultra æquale pondus ſo
vendum eſt aurifabris, parvo alioqui la
borem ſuum vendentibus. *Hæc ex He
berſteyn.*

Anglus quidam, qui ſcripſit ann
1554, monet tres eſſe nummos argen
teos in Ruſſia, *poledengam*, *dengam*
novvgrotam; qui ad valorem Anglic
monetæ comparati ſonant dimidiun
denarium, denarium & duos denario
Nummos hos ita computant; poleden
ga, denga, altin, ruble: binæ enim p
ledengæ, dengam; harum ſex altinun
conficiunt: altini denique XXIII &
dengæ rublum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

VII.

De militia Ruſſorum.

MIlites (inquit Fletcherus jam ſæpius nobis laudatus) Ruſſiæ appellantur *ſmaboranesky* : ſunt enim fere nobilium filii, atque adeo ipſo militiæ dignatione generoſi. neque ulli in Ruſſia ſunt nobiles præter homines militares. Nam nobilium filii ſimul atque ætatem juſtam attigerint, qua arma ferre poſſunt, nomen ſuum apud magnum Coneſtabulem profitentur; qui ipſis certam portionem agrorum attribuit, ut plurimum eorum quos parentes illius poſſederunt; niſi forte militum numerus tantus jam ſit ut nullæ terræ quæ aſſignari poſſint ſuperſint, & patris agri pluribus ſufficere nequeant: quo caſu in aliud tempus differuntur: & fit ſæpe, quum plures ſunt filii unius familias, ut minores natu aut egere aut alii vocationi ſe addicere cogantur, & non raro malis artibus & latrociniis ſeſe applicent. Vbi autem numerus militum completus eſt, ita ſe habet: Nam primo habet Princeps equites corporis ſui cuſtodes XV CIↃ, cum ſuis tribunis & cæteris officialibus, *Dvvoraney* appellantur. Sunt autem trium generum; qui & ſtipendiis & dignatione multum inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſe differunt. Primi vocantur *Dvvoraney bulskey:* quorum alii 100, alii 80 rubl. annuatim capiunt; nulli infra 70. Secundi *ſeredney dvvoraney;* qui 60 aut 50 rubl. accipiunt; nec infra 40. Tertii *Dyta bojarsky;* qui 20, 30; non autem minus quam 12 rubl. annuatim merent. Atque hujus quidem ſtipendii dimidia pars in urbe Moſcua ipſis ſolvitur. reliquum in caſtris, quando illorum in bello opera requiritur: & tum univerſum eorum omnium ſtipendium annuatim requirit 55000 rubl. Præter hoc ſtipendium etiam agros ſibi aſſignatos obtinent pro ſua quique dignitate & merito; ita tamen ut agri iſti ad minimum ipſis annuatim reddant 20 rubl.

Præter hos ſunt alii cx ſummæ dignitatis nobiles, qui, veluti prætoriani apud Romanos, Principé comitantur, quum ad bellum gerendum ipſe progreditur; & tum ipſi ſubminiſtrant equitum ſexaginta quinque millia cum omnibus armis ſuis ad Ruſſorum modum; ideoque annuatim pro ſe & copiis ſuis percipiunt quadraginta millia rublarum; & quotannis cum omnibus ſuis copiis verſus fines Tartarorum Crimeorum movent, ſive bellum cum illis ſit ſive induciæ. Periculoſum videri poſſit Principi aut Statui, tantas copias ad nutum nobi-

nobilium in unum locum convenire: hic tamen diſcrimine vacat: primo quia nobiles hi pro arbitrio Principis mutantur, & quum plures ſint, non facile inter ſe conſpirare poſſunt; &, quod ſummum eſt, ut plurimum ſunt aulici & familiares Principis, atque adeo conſiliarii: nec ſtipendio potiuntur, niſi quum jam aliis erogandum eſt; ita ut potius quæſtores ſint Principis quam tantarum opum poſſeſſores. Atque in hunc modum equeſtris militia conſtabit octuaginta millibus; magnum robur ſi diſciplina & vigor cæterarum gentium Europæarum accederet.

Peditum, qui *ſtrelſey* dicuntur, continuo alit duodecim CIↃ, omnes ſclopetarios. quorum V CIↃ circa civitatem Moſcuam agunt, aut aliam urbem in qua verſatur Princeps; atque II CIↃ in ipſa aula, qui *Stremaney ſtrelſey* appellantur; reliqui in limitaneis oppidis in præſidiis occupantur. His annuum ſtipendium datur VII rublæ, & ſecalis atque avenæ XII modii.

De peregrinis militibus nihil dicere neceſſe eſt, quos non alit niſi quum neceſſe eſt, & ſemper quamplurimos alere poteſt, quum opibus abundet. appellant autem peregrinos & mercenarios milites *nimſcoy*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Præfectorum ſive ducum militarium ordo talis eſt; 1. Generalis Principis vicarius, quem *Voyavodey bulshaia*, id eſt; magnum Capitaneum dicunt; qui plerumque eſt unus è ſumma nobilitate, licet neque prudentia neque bellicarum artium ſcientia emineat. 2. Ideoque illi adjungitur Legatus, nobilitate quidem inferior, ſed belli uſu præſtantior. 3. Sub utroque ſunt quatuor veluti Mareſcalli; inter quos copiæ omnes dividuntur. Partes autem haſce quatuor diſtinctis nominibus exprimunt: primam vocant *prava polskoy*, id eſt, dexteram alam; ſecundam *levoy polskoy*, id eſt, ſiniſtram alam; tertiam *ruſnoy polskoy*, interruptam cohortem, quia ex illa ſpeculatores emittuntur, & ſubſidia reliquis ſubmittuntur; quartam *ſtereshovoy polskoy*, id eſt, vigilum cohortem. Singuli autem hi Mareſcalli duos habent legatos, qui bis ſingulis hebdomadis copias in armis exercent, & jus dicunt inter milites, puniuntque delicta; atque hi fere ſumuntur ex illis cx de quibus ante dixi. Sub his porro complures ſunt tribuni; quales ſunt *gulavoy*, qui cIɔ, qui Iɔ, & qui c militibus præſunt: item *petyde ſetskoy*, qui L; & *decetskies*, qui x tantum præſunt.

Sunt præterea in caſtris Vaivodæ duo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

magni nominis. quorum primus vocatur *Naradna vaivoda*, & præeſt tormentis omnibus bellicis. alter *Vaivoda gulavoy*, quaſi præfectum velitum dicas, qui ſpeculatoribus CIↃ præeſt; & curam gerit lignei caſtelli, (quod *beza* aut *gulay gorod* ipſis dicitur) quod ſemper cum caſtris circumfertur, in uſum peditum, qui eo utrimque concluduntur; interdum ad aliquot milliaria in locum extenditur, ex aſſeribus ita compoſitum ut nullo pene labore & conjungi & diſſolvi poſſit; egregio munimento adverſus Tartaros, qui arcu & ſagittis ſolummodo armati facile ligneo hoc ut ita dicam vallo ſuſtinentur.

Ruſſorum equitum arma fere ſunt arcus & ſagittæ, & gladius; paucis breves ſunt haſtæ aut ſpicula; omnia facta ad Turcarum modum: quibus ad Tartarorum modum uti edocti ſunt. Peditum ſclopetum ſive bombarda, ſecuris & gladius. Commeatus nulla principi cura, unuſquiſque ſibi ipſi proſpicit; vili enim cibo contenti ſunt Ruſſi milites; neque fere quicquam uſurpant præter panes ſiccatos, quos *ſuchary* vocant; & cruda farina, quam temperatam & in maſſam rotundam coactam *tollockno* dicunt. Quod ſi Ruſſi tantũ robore & fortitudine animi ſcientiaq; militari valerent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

quantum corporis viribus & laborum tolerantia, facile cæteros Europæos ſuperarent: nunc ingenii tarditate, & ſerviendi conſuetudine, nec magna appetunt, nec aſſequuntur. In oppidis quidem defendendis ſtrenue adverſus validas obſidentium vires laudem meruerunt; in acie adverſus Polonos ac Suecos ut plurimum victi magnas ſæpe clades acceperunt.

VIII.

De familia magni Ducis Moſcoviæ, & Principum ſucceſsione.

A Ruſſica Narva, (inquit Thuanus lib. XXI) anno CIↃ CCCC à Moſcis condita, ex adverſo Narvæ Livonicæ ſita, medio flumine cognomine, (unde utraque nomen ſortita eſt,) in orientem ac ſeptentrionem tendentibus ad mare Caſpium & uſque ad Tartarorum hordas, Moſcorum imperium late patet. Cui ab arce & flumine cognomine Moſca in Occam & Volgam influente nomen eſt; (ubi ante CC circiter annos Ioannis Danielis filius caſtrum ædificavit; ſicuti Sigiſmundus Herberſteynius ex eorum annalibus refert;) non à Moſcis ultra mare Caſpium Colchis finitimis, quorum meminit Strabo, & quos Plutarchus

tarchus à Cn. Pompeio ſubjugatos ſcribit. In iiſque regionibus Ruſſi rerum potiti ſunt, à Roxolanis forte, deflexo paulum nomine, oriundi; atque eorum Principes ad Varagos originé referunt, gentem transmarinam, ut ipſorum annales teſtantur, qui imperii ſedem primo Novogrodiæ, dein Kioviæ, ac poſtremo Vlodimiriæ habuerunt, antequam Moſcoviam transferretur.

Clariſſimus vir Fletcherus monet, familiam Principem Ruſſiæ appellari *Bealam*, atq; ex eo conjicit, originé ex Hungaria cepiſſe; ipſumque Ioannem Baſilidem ſæpius jactaſſe ſe ex Germanica eſſe origine, non autem è proſapia Ruſſica.

Ruricus (inquit Thuanus, ut ſupra) ex ea gente bello contra Bulgaros ſuſcepto quum feliciter rem confeciſſet, regionis dulcedine captus in ea manſit, liberis ejus, quos domi reliquerat, Novogrodia interim exactis ab Vlodimiro quodam verna ex ancilla nato, cui urbis cuſtodiã reliquerat. ab eo genus ducunt. qui poſtea in eo imperio, in XII principatus (quot filios reliquit Vlodimirus) diſtributo, fuerunt, Iapulocho Rurici fil. & ipſius poſteris avitum imperium fruſtra recuperare enixis. Deinceps fide Chriſtiana imbuti ſunt, & occaſione non minus honorificæ quam fauſtæ af-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

finitatis, cum Vlodimirus ipſorum Princeps, qui Kioviæ jam tum ſedem fixerat, Annam, Baſilii Porphyrogeniti F. & Conſtantini Imper. ſororem uxorem duxiſſet, circa annum Chriſti CIↃ CCCCXC; unde & Græcæ Eccleſiæ ritus etiam hodie ſervant. Hoc ita tradunt Ruſſorum & poſt eos Poloniæ annales; de quo tamen Byzantina hiſtoria omnino tacet; ut mirum ſit, homines vanos ac leveis rem adeo memorabilem ſilentio præteriiſſe, qui alioqui conſentanea cum iis, quæ de Ruſſis diximus, memoriæ prodidere. Nam Ioannes Zonaras ſcribit, Nicephorum Phocam à Bulgariæ Principe petiiſſe, ut Hungaris ac Turcis per ejus fines in Thraciam irrumpentibus tranſitum impediret: cum vero ſe excuſaret Bulgarus, infirmitatem & fœdus cauſatus, per Calocyrum Cherſoneſi Tauricæ Principis F. Roſſorum Dynaſtam ab eo ſollicitatum, ut bellum Bulgaro inferret. Itaque Spendoſtablum (ita Roſſum vocat) coacto ingenti exercitu in Bulgariam deſcendiſſe, & longe lateque populato agro innumerabiles prædas abegiſſe. Demum Nicephoro ſublato, idem Zonaras ſcribit, ſub Ioanne Zimiſca Roſſos, Bulgarorum gente ac provincia ſubacta, nunc cum Ducibus Boriſe & Romano, patriæ oblitos,

lic imperii ſedem figere decreviſſe, Ca-
ocyri impulſu, qui, ſi ab eis Romano-
um imperator ſalutaretur, ſe Bulgaria
pſis ceſſurum & perpetuum fœdus per-
uſſurum receperat. Verum Zimiſcam,
um honorificas ejus conditiones illi
non ſolum ſuperbe recuſaſſent, ſed lega-
tos etiam indigne habuiſſent, contra
Roſſos bellum ſuſcepiſſe: Tauroſcythis
vero adventu ipſius perterritis, Calocy-
rum ad Roſſos confugiſſe. Demum, con-
ſerto ad Driſterum in Iſtri ripa poſitum
prœlio, Roſſos cæſos; iiſque cæſis Driſte-
rum diuturna obſidione à Ioanne cin-
ctum fuiſſe. Tandemq; Roſſos omnium
rerum inopia laborantes, ex Spendoſta-
bli conſilio & authoritate, prœlii aleam
rurſus tentaſſe; qua poſt longum & an-
ceps certamen poſtremo Roſſos profli-
gatos eſſe. Poſtea Ioannem cum Spen-
doſtablo his conditionibus transegiſſe,
ut relicta Bulgaria domum rediret: ſed
in reditu ipſum & Roſſos omnes, Pa-
zinacarum inſidiis exceptos, ad in-
ternecionem cæſos eſſe. Hæc Zonaras;
quæ cum iis, quæ de Rurici expeditio-
ne Ruſſici annales memorant, mire
conveniunt; & in alterum annum Zi-
miſcæ imperii, hoc eſt, in Chriſti CIↃ CCCC-
LXXII, incidunt; quo tempore Baſi-
lius Scamandreus, poſt Theophylactum
Romani

Romani Lecapeni F. Patriarcham, Conſtantinopol. Eccleſiæ præfecit; à quo & Ruſſorum annales nomen Ruſſicum ad religionem Chriſtianam perductum tradunt.

Sequentibus temporibus Andreas Dux Suſdalienſis, ab Vlodimiri ſtirpe profectus, fœdere cum XI cognatis icto, Miciſlao dejecto, qui Kioviam tenebat, ſedem primus Vlodimiriam tranſtulit, & imperium in Suſdalienſi domo firmavit. quamvis in alios agnatos Duces principatum minime exerceret, magni tamen Ducis uſurpato nomine, hoc etiam obtinuerat, ut illi comiter majeſtatē ſuam colerent. Sed quum Tartari, impreſſione in Ruſſiam facta, Cottianam Poloſciorum Ducē, & Miciſlaum Romani f., Siernavienſem Ducem, atque alios complures auxilio evocatos, die XVII Maji anni CIↃCCXIV, & ſicuti annos Ruſſi ab Orbe condito numerant, VI CIↃ IↃCCXXXII, inſigni clade profligaſſent, & rurſus XIII annis poſt, Duce Batti, domitis Roſanenſibus & Vlodimirienſibus ceteriſq; fere Ducibus, Ruſſiam omnem impoſito provinciæ tributo in poteſtatem redegiſſent: ab eo tempore magni Ruſſiæ Duces à Tartaris peti cæperunt; qui fere à Suſdalienſibus dabantur.

Tandem anno Chriſti CIↃCCCIV, Andrea

drea Alexandri F. mortuo, cum Michaël Iaroſlai F. Tuerenſis & Georgius Danielis F. Moſcoviæ Dux de magno Vlodimiriæ principatu contenderent, & uterque eam à Tartaro peterent; primum ſecundùm Michaëlem pronuntiatum fuit. ſed interjecto aliquanto tempore Georgius eandem, rejecto Michaële, obtinuit anno juxta Græcorum calculum VI CIↃ IↃ CCC XXV; qui imperii ſedem Moſcoviam tranſtulit, & magnum principatum poſteris ſuis reliquit, adverſantibus initio Ruſſis univerſis, qui hunc honorem Suſdalienſi familiæ reſtitui à Tartaro debere contendebant.

A Georgio illo Ioannes Danielis fil. niſi idem ſit, profectus, primus Moſcoviæ caſtrum condidit; cui Ioannes alter, & Ioanni Demetrius, ac Demetrio Baſilius, qui Sophiam Vitoleni Lithuaniæ Ducis fil. uxorem duxit, ordine ac directa ſerie ſucceſſerunt. Hujus Baſilii filius Baſilius, conjuratione à Demetrio Siemacha Georgii fratris F. Suerienſi, Ioanne Andreæ fil. Moſaicenſe, & Boriſſo Alexandri fil. Tuerenſi Ducibus facta, regno pulſus & luminibus orbatus fuit: ſed Novogrodienſium ope adiutus regnum poſtea recuperavit, & pacate uſque ad mortem tenuit.

Huic Ioannes fil. ſucceſſit; qui ſe univerſæ

verſæ Ruſſiæ Principem primus appellavit, Magni nomen ob id ſortitus. Ducem Tuerenſem, ex cujus domo uxorem duxerat, ultionis paternæ prætextu principatu exuit: nec multo poſt Novogrodiam magnam fraude interceptam ſui juris fecit: cæteroſque fere Ruſſiæ Principes, ex ipſorum diſſenſionibus occaſione captata, in ordinem redegit; ac tandem Tartarorum jugum, à quibus majores ſui jus & inaugurationem petebant, excuſſit, à Sophia, è Palæologorum gente ingentis animi femina, quam mortuâ Tuerenſi duxerat, perſuaſus: ſemper fere victor & felix, ſi cladem in Livonia & ad Pleſcoviam paulo ante obitum acceptam excipias; quam L annorum induciis reſarciit.

Eadem felicitate uſus Baſilius illius fil. Noſtra ætate Smolecenſem principatum, ac quidquid Siverenſis ditionis ſupererat, imperio adjecit. Caſanenſem mari ac terra oppugnavit; agnatiſque ſuis omnibus regni poſſeſſione, quam adhuc tenebant, exturbatis, Pleſcovienſem civitatem in ſervitutem redegit; ac *Ciarii*, quod lingua Slavonica regem ſonat, quum alii *Kneſios* tantum appellaſſent, nomen ſibi ſumſit.

Huic anno CIↃ IↃ XXV decedenti Ioannes fil. ſucceſſit; qui aſtum, induſtriam

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

& ſeveram diſciplinam in propagando imperio ad majorum artes adjecit; effecitque, ut ab iis accepta non ſolum retinuerit, ſed etiam magna acceſſione locupletaverit. nam Caſanenſe & Aſtracanenſe regna à patre ſummis viribus tentata, novo & iis populis incognito belli genere uſus, in poteſtatem redegit: ac fere omni Caſpio mari ſui juris facto imperium in Perſidem uſque protulit, multis aliis præclare, non ſine tamen crudelitatis infamia, geſtis. De his variorum hiſtoriæ loquuntur; præſertim vita illius à Paulo Oderbornio tribus libris deſcripta. Ioannes Baſilides (inquit Thuanus lib. LXXX) magnus Moſcorum Princeps, ob immanitates inauditas à Paulo Oderbornio & Alexandro Guagnino ſtudioſius fortaſſe quam veracius deſcriptas, infamis ultimum diem clauſit VII kalend. April. anni CIƆ IƆ LXXXIV, quum LVI annos vixiſſet, XXXIX regno præfuiſſet. Ex Anaſtaſia prima uxore duos filios ſuſceperat; Ioannem cognominem ſibi, quem caſu interfecit; & Theodorum regni hæredem, quem moriturus proceribus convocatis valde commendavit, curatoribus ei attributis, quorum ex conſilio rempubl. adminiſtraret.

Theodorus Ioannis fil. Irenen Theodori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

dori Godonovii filiam ſtatim in ux
rem duxit, & cum ea IV kal. Quintil
inauguratus fuit. verum idem Thu
nus ad annum CIↃ IↃ XCVIII ſcribi
Theodorum hunc, quum XIV annos
morte patris rerum potitus eſſet, ann
tantum XXXVI natum ſine liberis d
ceſſiſſe, anno à mundi condito V
CIↃ C XVI, id eſt, à C. N. 1598, admin
ſtratione imperii penes conjugem
Patriarcham relicta. Eam, (inquit li
cxx) ob ſpeciem & mores, quum fil
Theodorus patre ſuperſtite in uxorem
delegiſſet, ex eaque nullos liberos ſuſtu
liſſet, dimittere illam ſæpius ab illo ju
ſus quidem erat; ſed ad mortem uſqu
patris callide procraſtinarat. Erat ei Bo
riſſius Godonova frater, aſtutia innat
& affectata comitate maximam in au
la & toto regno auctoritatem conſecu
tus, quam & ad mortem uſq; Theodor
retinuit; quam veneno acceleratam non
defuere qui putaverint, ducta ex Boriſſi
ingenio ſerieque rerum ab eo in civil
adminiſtratione geſtarum conjectura
Theodorus poſtremis tabulis, regni ad-
miniſtrationem uxori viduæ commen-
daverat. quam quum illa haud invita
ſuſcepiſſet; paulo poſt, mutata voluntate
an ex compacto, imperii adminiſtratio-
nē in proceres transferre ſe velle dixit,
&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

& mundo mutato habitu renunciare. egerrime id tulit populus, acriſque ſeditio orta, donec Boriſſius ſe exorari paſſus eſt, ut imperium pro ſorore capeſſeret, poſtquam affectata quadam recuſatione, uti putatur, diu proceres & populum ſuſpendiſſet. Tenuit autem principatum ad annum CIↃ IↃC V; quo tempore multæ calamitates, & præſertim diriſſima fames, Ruſſos affixit; ipſeque vitam lamentabili exitu clauſit. Rem geſtam ita deſcribit Thuanus lib. CXXXV. Ioanni Baſilidæ (inquit) præter Theodorum alter erat filius Demetrius, biennio ante mortem è nobili juvencula ſuſceptus, hoc eſt, anno CIↃ IↃ LXXXII; qui ad ad Vielicam, longe diſſitam, c à Moſcua metropoli milliaribus, educabatur. Boriſſius, qui ſuperſtite Theodoro jam tum tyrannidem affectabat, quum omnia quæ deſideriis ſuis improbis obſtare poterant circumſpiceret, parum ſe Theodori imbecillitate profecturum judicabat, niſi ſpem reſurgentis in principali familia imperii per Demetrii mortem extingueret. Itaque de eo ex medio tollendo ante omnia cogitans, corruptis qui circa eum erant, ſic dolum inſtituit. Pulſo majore tintinnabulo, (id erat ſignum populi ad incendium reſtinguendum vocandi,) obſervatum erat

ad ſtrepitum concurrentis multitudinis Demetrium conclavi exire ſolitum, qui in illo tumultu confodiendus erat. & ita factum, dum per ſcalam deſilit. inde rumore mortis ſparſo, populus à reſtinguendo incendio revocatus ad arcem venit; & omiſſà comploratione domeſticos obvios obtruncat, publica ultione cędis invidiam in ſatellites Principis rejectam à ſe amoliri cupiens. quam tamen minime evitavit: nam Boriſſius, ut omnem ſuſpicionem purgaret, immaniter in oppidanos ſæviit, & arcem incendio delevit. Verum Demetrium hac conjuratione oppreſſum, qui in Moſcovia tunc erant, & de ea relationes confecerunt, conſtanter affirmant. Alii ut motibus poſtea ſubſecutis colorem reperirent, ſic rem narrant; matrem Demetrii de deteſtando Boriſſii conſilio per amicos monitam in tempore filii periculo prævertiſſe, ſuppoſito in ejus locum puero ætate & ore perſimili, qui à ſicariis non per ſcalas deſiliens, ſed in lecto jugulatus eſt, Demetrium autem verum in tutum ſubduxiſſe, ſtatimque ſuppoſiti cadaver à Germano aulæ magiſtro, qui aſtum excogitarat, ne agnoſceretur, ſarcophago incluſum ſine ulla pompa terræ mandatum eſſe. interim famam ſparſam, quaſi Demetrius peſte abſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

bſumptus eſſet. Vtut ſit, in Poloniæ & Moſcoviæ finibus aliquot poſt annos comparuit homo, qui altero brachio breviore & verruca in facie, quæ in vero Demetrio olim notata fuerant, cęterum ingenio acri, præſentia animi, liberalitate, comitate non indignum, ſe regali proſapia ferebat. is Ieſuitis patribus, qui in Polonia pollebant, primum innotuit, & ſpem fecit, ſi ad regnum paternũ recuperandum adjuvaretur, fore, ut primam ac præcipuam cultus divini in imperio Moſcico inſtaurandi, & illius ad Eccleſiæ unionem adducendi curam haberet. res initio tecta, monito prius Pontifice, ut negotium, quod ad bonum religionis & amplificationem Sanctæ Sedis pertinebat, opibus propriis & commendatione ſua apud Poloniæ Regem ac regni proceres adjuvaret. quod & ſedulo factum per ipſos Ieſuitas, qui ſupplicem ad Georgium Miecinſium Sendomirienſem Palatinũ introduxerant, in regno præpotentem; jam tum fide illam data, ſi compos votorũ evaderet, ut filiam Palatini, in quam ille oculos conjecerat, in uxorem acciperet. In Livonia abjecto cucullo aliquandiu latuerat, ubi & commode latine loqui & ſcribere didicit, & ad Clementem VIII Pontificem Maximum literas manu pro-

 pria

pria non ineleganter ſcriptas dedit. &
eum per Sendomirienſem & ejus gene
rum Viſnovitzium ad Sigiſmundum eſ
admiſſus, maſcula oratione uſus dicitur
meminiſſet, ſe in carcere & captivitat
natum, & inde divina providentia a
miſericordia liberatum; proinde huma
na cogitaret, & eodē fato adflictis ſub
veniret. Ioannes Sigiſmundi parens al
Erico fratre ob ſuſpicionem in carceren
injurioſe truſus fuerat, ſicuti ad an. cIɔ
Iɔ LXIIII demonſtravimus, in quo e
Catharina uxore Polonicæ atque ade
Iagellonicæ ſtirpis ipſum ſuſtulerat. Igi
tūr Regis favore, & Palatini pecunia
annitentibus Ieſuitis, exercitum x bella
torum cIɔ in Polonia conſcribit, ab hiſc
omni re & apparatu inſtructus in vian
ſe dat, & per Ruſſiam iter faciens Coſa
cos genus hominum bella externa &
prædas ſectantium ſibi conciliat, & in
gentibus promiſſis oneratos in regnun
paternum, ut ajebat, ex iis x cIɔ ſecun
ducit. Boryſthene ſuperato ad Zernigan
extra limitem caſtra primum poſita, &
Demetrii regni legitimi heredis nomi
ne deditio imperata; ac citra vim facta
Ioanne Takmenio, qui cum Boriſſio ſi
multates exercebat, in partes novi prin
cipis transeunte. Coſacis præerat Core
las homo præſtigiis magicis notus. qu
Putin

Putinnæ obſidendæ auctor, urbis populoſæ, quam Michelovitzius Soltekovius, cum VIII cIↄ Coſacorum Volgodenſium tenebat, Michelovitzio primum detrectanti ad extremum perſuaſit, ut urbem dederet, & Demetrii partes ſequeretur. Boriſſius inter hæc copias inſtruit c bellatorum cIↄ conſtantes. & ante omnia ad Sigiſmundum & Polonicum Senatum legatos miſit; commemoratoque fœdere, de pace ſive induciis inter utramq; gentem, ipſos de ſanctione ejus interpellavit; & ementitum Demetrium, ſacerdotis nefando conceptũ filium, & magicis præſtigiis infamem ſibi tradi vivum vel mortuum petebat, & ne auxiliis juvaretur, enixe petebat, minis additis, ſi contra facerent Poloni, quanto ſuo cum periculo præpotentem principem eſſent laceſſituri. ad minas additæ ſingulorum procerum prenſationes occultæ, ut regem & ſenatum abſterreret, quo minus auxilia ſupplici ſubminiſtrarent. verum Pontificis & Ieſuitarum prævalente auctoritate nihil obtineri potuit, Rege, & qui cum Rege ſentiebant, ad auxilia præſtanda animos obfirmantibus; quippe qui rebantur, hanc ad æternam pacem & amicitiam cum Moſcis firmandam, & majorum religionem ſublata ſciſſura

conſtituendam, fore commodiſſimam
rationem. tandemque utrinq; exercitu
in aciem ad Novogrodiam inſtructi, &
Sendomirienſis ſummus copiarũ dux
qui defectionem in hoſtili exercitu fu
turam ſibi pollicebatur; temere in m
dios & bene concordes ruit, & poſt ex
guum certamen undique à majore nu
mero circumventus funditur fugaturq
exeunte Ianuario hujus anni. collect
deinde ex tanta clade reliquiis Palatinu
Carmhoviam primum ac Putivolum
ac deinde in Poloniam ſuam ſe recepi
Demetrius cum paucis ad Rilſcum a
cem in finibus receptum habuit; ubi
ſuis deſertus minime ſe deſeruit. is ſ
cum, ut religionem & pietatem ſuam
omnibus approbaret, duos è Ciſtercie
ſi ordine Theologos duxerat, qui c
ſtrenſis vitæ & incommodæ viæ perta
ſi, poſt aliquot dierum iter ad ſua rever
ſunt. præterea etiam duos è ſodalit
Ieſuitico, Nic. Ckerracovium, & An
dream Lovitzium, qui expeditionis a
ctores conſtantiam ſervaverant, & h
minem per ſe ſatis bene animatum aſſ
duis hortamentis & propriæ patienti
exemplo ad rem ſtrenue perſequen
dam incitabant, ipſe bona conſcienti
uti præ ſe ferebat, fretus, cum ad m
nus veniebat, ita Deum compella
ſol

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſolitus erat, ut ab omnibus audiretur, & hac oratione fere utebatur, manibus expanſis & oculis in cœlum erectis: Me, inquit, juſtiſſime Iudex, prius fulmine perime, me primum dele, huic Chriſtiano ſanguini parce, ſi injuſte, ſi avare, ſi impie, hoc quod vides molior. tu vides innocentiam meam; juſtam cauſam adjuva. tibi me, cœlorum Regina, & meum hunc militem commendo. Quæ ſi vere referuntur, nec vere ille Demetrius fuit, oportet eum aut præſtigiatorem gnaviter impudentem fuiſſe, qui cum ſciret, quæ diceret, vera non eſſe, tanta vultus conſtantia mentiebatur; aut ſi male perſuaſus, eum ſe credebat, qui non erat, profecto fortuna, ut aliis imponeret, inſigni læti primùm ſucceſſus, mox triſtis atque adeo tragici exitus exemplo, mire ipſi impoſuit. Iam Boriſſiani ad Rilſci arcem, ad quam copias contraxerat Demetrius, eo ſitu ut ſubjecto agro late imperitet, cum parte exercitus venerant, Martioque ineunte conflictu acri inter equites facto, inclinavit miro fortunæ ludibrio ad nuper victos victoria, qui numero impares interfectis primo concurſu cIↃ ex hoſtibus, captiſque cc, ceteros in fugam vertunt: ſuorum ordines in fuga perrumpentes ſpeditatum omnem ſol-

vunt;& hoſti ad internecionem expoſitum relinquunt. Parta ingenti præda Demetriani Putivola triumphantes reverſi ſunt, ſtatimque ſive odio veteris domini, ſive novarum rerum deſiderio quinque præcipuæ in propinquo arces cum oppidis ac territorio in partes Demetrii conceſſerunt, & Bialogroda una ex illis CL majores machinas victori ſubminiſtravit. arcium præfecti captivi Demetrio traditi: & paucis poſt diebus ſecuta Ialekæ & Leptinæ deditio, in qua famoſus magus Hinsko Otiopelus quoque captus eſt. Mox & univerſa Severia, qui eſt principatus ampliſſimus, ac præterea VIII caſtella in fidem accepta ſunt. Magna moderatione Demetrium victoria tam inſperata uſum memorant, qui hæc ſcribunt, de cætero ſollicitum, quomodo Cromo arci à reliqua exercitus hoſtilis parte arte cinctæ in tempore ſubveniret. ſed cognito ex literis interceptis obſeſſos aliquandiu ad ſuſtinendum pares eſſe, conſilium ſuſpendit, minime accelerandum ratus, ne tantæ victoriæ fructũ tentata temere prœlii alea amitteret. interea dum ad Putivolum ſedet, eventum operiens variis inſidiis petitus eſt, miſſis à Boriſſio, qui venia admiſſorum promiſſa inſuperque præmiis præpoſitis Ruſſos ad Demetrium inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

nterficiendum aut captivum ſiſtendum
nvitarent: additum præpotens telum
b Archipopo, (ita Patriarcham ſuum
ocant Ruſſi,) mandatum, quo cuncti
ebus Demetrii faventes extra Eccleſiæ
ommunionē poſiti pronuntiabantur.
e ex captivis quæſtioni ſubjectis & lite-
is inter ocreas inſertis cognita, nihil
nclementius in eos decrevit, ſed venia
onceſſa literas ad Archipopum huma-
niſſimas dedit, quibus eum officii ad-
monebat, & ne injuſtæ cauſſæ religio-
nem prætexeret, hortabatur. ſcripſiſſe
& ad Boriſſium dicitur, ſe reſpiceret,
regnoque, quod injuſte invaſerat, ma-
ture cederet, & monaſterium, quod
vellet, ingrederetur, oblatis ipſi & fa-
miliæ optimis conditionibus; quas ille
contemptim nec citra indignationem
reſpuit. id incidit in tempus, quo Daniæ
Regis & Caroli Sueci legati in ejus aula
erant, ex Polonorum in Moſcoviam
impreſſione fœderis cum Moſcis ſan-
ciendi occaſionem captantes, quo Sigiſ-
mundi rebus incommodarent. in ea
conſultatione cum vehementius incan-
deſceret Boriſſius, ſubito corruiſſe dici-
tur, magna vi ſanguinis per os, nareis &
aureis profuſa: & exeunte Aprili vitam
cum morte commutavit. alii apoplexia,
alii veneno propinato extinctum me-

 morant.

morant. utcunque ſit, in imperio p
ſeptennium poſſeſſo moriens non
mnem auctoritatem ſtatim amiſit. na
fama mortis vulgata magno initiò p
puli concurſu uxor vidua cum filio
ſolio collocata eſt. & adacti in fide
proceres, corpore defuncti in ſepulc
regum ſine pompa illato. mortuum la
davit luculenta oratione Regiomon
excuſa Conſtantinus Fidlerus Livon
Rigenſis, qui Gaſparem fratrem habeb
imperatoris Moſcovitici domeſticum
continuo Petrus Buſmanius, qui ma
gnas res ſub Boriſſio geſſerat, cum ſum
mo imperio ad exercitum mittitur. A
Cromi obſidionem hærebat Ioanne
Hodunius cognatione Boriſſio prox
mus, in qua ante & poſt Boriſſii ob
tum, & obſeſſi, & qui locum oppugna
bant, nihil reliquum ad ſummam vir
tutem fecere. decies vis facta, & totie
ſumma ab obſeſſis pertinacia repulſa
De exitu veritus Demetrius Zaporium
cum delectis ad opem laborantibus fe
rendam miſerat, qui aſtu, cum vi non
poſſet, metum & trepidationem pe
hoſtium caſtra ſparſit. ſimplicem ho-
minem, qui deceptus alios deciperet,
ad obſeſſos in ſpeciem mittit cum lite-
ris, qui XL cIↃ auxiliarium in propinquo
eſſe nunciaret, eaque ſpe obſeſſos ad
con-

conſtantiam hortaretur, eum per viam ab hoſte inſeſſam ut caperetur deduci curat. igitur captus cum literis & tortus, cum eadem quæ literis ſignificabantur, quippe vera credens, confirmaret, ingens tumultus & ſeditioni propior in caſtris ortus. Hodunius præmiſſis bis mille & cc equitibus aditus omneis ad obſeſſos inſideri jubet. ipſe reliquum exercitus robur ad hoſtem ducit. Zaporius ut rumori per hoſtium caſtra diſſeminato fidem faceret, aciem inſtruit, lixis & omni comitatu quo major numerus appareret equos inſcendere juſſo. miſſi & qui auxiliares in propinquo viſos confuſis vocibus clamabant. Acriter initio ab Hodunio certatum. Polonis haſtatis incumbentibus & mox crebreſcente de auxiliaribus rumore, Ruſſi cedere, & de defectione ſeu deditione cogitare ceperunt. primusque Petrus Buſmanus, tanto in honore à Boriſſio, dum viveret, habitus, cum aliquot cIↄ ad Zaporium tranſiens, quam potuit alta voce in Boriſſianorum conſpectu exclamavit, Demetrium imperii Moſcici legitimum heredem eſſe; proinde qui Moſcico nomini bene vellent, ſe ſequerentur. quo audito fremere univerſi, plerique transfugere, & Petrum ſequi paratos ſe dixerunt. Tum ad Petrum ſe

aggre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

aggregantes proceres, 15 è ſuo numero ad Demetrium, qui Putivoli erat, miſerunt, & benigne accepti in fidem ab eo adacti ſunt. Id actum x kal. Iunii. Ioan. Hodunius ſummus copiarum imperator, (nam Mieriſlavius & Suiſcus, qui poſt eum primas tenebant, ſuperſtite Boriſſio & jubente Moſcuam reverterant,) è fuga retractus, quod coram Demetrio caput inclinare in ſignum ſubjectionis & Kneſaris titulum tribuere detrectaſſet, in vincula eſt conjectus. in Boriſſii caſtris LXX machinæ repertæ, & quædam tantæ magnitudinis, ut ſingulas bini viri brachiis circundatas vix complecti poſſent. ut in caſtris, ſic & Moſcuæ ſecuta animorum magna inclinatio; & jam ad Demetrii nomen populo exultante, uxor vidua defuncti cum filio & filia in cuſtodiam data fuerat: ubi hauſto veneno mater, quæ ſibi ob mariti odium & à Demetrii adventu metuebat, ultro periit, quod & filio & filiæ pariter, ut eos ludibrio victoris eximeret, propinaverat; & filius quidem ex eo pariter periit. filia contrario poculo ſtatim ſumpto ſervata eſt. ita ſcribunt, qui Demetrio favent. nam alii juſſu Demetrii cum filio matrem veneno necatam, filiam ad ſtuprum ſervatam tradunt. magnum ad eam converſionem

ſionem momentum attuliſſe dicuntur Germani, qui in Boriſſii caſtris militabant, qui transfugientes ſecum multos traxere. Biduo poſt ſolutam Cromi obſidionem magno procerum conſenſu Demetrius Moſcuam petiturus viam ingreditur. Cromo Tullam itum, ibique biduum reficiendo militi datum. inde Orlam ventum; per vias occurrente ad novi principis ſpectaculum multitudine. tandem viceſimis caſtris regiam urbem ingreſſus eſt XII kalend. quintil. Ruſſorum imperator, magnus dux Moſcoviæ aliarumque regionum princeps, & Aſtracani ac Caſſani Rex, quas duas Provincias Ioann. Baſilides imperio adjunxerat, feſta populi acclamatione ſalutatus. præcedebant Poloni equites, more gentis lanceas cuſpide ferrea præfixas geſtantes, cum tubicinibus & tympanis. hos ſequebantur aliquot ſclopetariorum CIↃ, interque eos medius Demetrii currus ſex junctis equis, inde equi ſellarii principis precioſiſſimis monilibus & auro inſtrati. proxima ſecundùm principem clericorum turba incedebat cum vexillis quadratis, in quorum ſingulis appenſa erat aut Divi alicujus imago, aut Evangeliorum liber. Popæ B. Deiparæ Virginis, & D. Nicolai, quem Moſci tutelarem colunt, ima-
gines

gines præferebant. quorum agmen Patriarcha ſive Metropolitanus, præeuntibus IIII coryæphoris claudebat. interjecto aliquo ſpatio ſolus Demetrius candido aſturcone vectus incedebat, hinc inde nobiliſſimorum & procerum caterva ſtipante: deducentibus Popis princeps ad templum B. Virgini ſacrum venit, precibusq; conceptis inde ad D. Michaëlis archangeli ædem, in qua parens ejus humatus fuerat, ducitur: in quo cum reſciviſſet Boriſſium ſepultum eſſe, è veſtgio cadaver erui, & in aliud ſacellum humilius extra urbem transferri mandavit. ædeis ejus peculiares tranſiens aſpicere non ſuſtinuit, ſed miſſis operariis ſtatim dirui juſſit, addita cauſſa, quod magico maleficio infames eſſent: & ſtatua in loco ſubterraneo collocata dicebatur, lampadem ardentem manu geſtans, artificio in ſpeciem ſuperſtitioſo, & defoſſo ſubtus pulvere nitrato copioſo, rebus ita attemperatis, ut deficiente oleo & disrupta lampade ignis pulveri illapſus, domum à fundamentis convelleret, & proximas ſecum in aërem tolleret. ſed fraude detecta ſtatua antequam artificio ſuo noceret, comminuta ferebatur. quod illi ſuperſtes Boriſſius, idem mortuo Demetrius objectabat; ut ſunt frequentes admodum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

m illis locis de magicis præſtigiis ſu-
ciones ac querimoniæ. Novus prin-
ps inde in regum palatium protinus
igravit, & publicam imperii admini-
ationem avide capeſſivit, à Ruſſorum
ocerum familiaritate ſenſim alienior,
ad Polonorum externorum & Ruſſis
viſorum arbitrium cuncta diſpenſans.
ia in re graviſſime peccaviſſe à multis
iſtimatur. nam juſtas cauſſas habenti,
ve hinc ſuſpicionis, ſive inde gratiæ,
pportunius exſpectandum fuit tempus,
animum renudaret, & quod mente
nceperat, tempeſtive firmato imperio
ſequeretur. ſed præfervido prurientis
oluntatis deſiderio, & eorum qui circa
ſum plus juſto poterant ſuaſu, effe-
um eſt, ut impatientia, omnis mora
imis longa videretur, & præcipitatis
onſiliis unà ſe fortunamq; in exitium
iſer juvenis præcipitaverit. Primi dies
ccipiendis proceribus inſumpti & re-
ellibus puniendis. nobiles familiæ am-
lius LXX, quæ Boriſſium cognatione
ontingebant, vel à partibus ejus ſtete-
ant, extra imperium deportatæ, ut
ona eorum, ſicuti jactabatur, inter ex-
ernos atq; adeo Polonos dividerentur,
novorum hominum coloniæ in Ruſ-
iam deducerentur. Hinc prima odii in
ovum principem ſemina, quæ eadem
& in

& in Hungaria fuerunt, his proxim
temporibus. Quibus & tandem effi
ctum, ut ad ea accedente contempt
commotis proceribus Matthias regnu
cum adjunctis & ex eadem ſucceſſio
venientibus provinciis vivo videnteq
fratre Cæſare creverit. inter hæc ſever
tatis initia inſigne fuit clementiæ exen
plum, quo Demetrius erga Theodoru
Suiſcium Romani fil. è Boiarico gene
virum primarium ad mitigandam pr
ſcriptionum invidiam uſus eſt; quæ ip
fatalis fuit, occulto Dei judicio ita r
temperante, ut eſſet, qui debitæ pœn
per benignitatis oſtentationem exem
ptus, cæteros immerita pœna affecto
ulciſceretur. is novi imperii pertæſus &
pejora in poſterum metuens, ſpreto pe
riculo, cum cuncti in adulationem e
fuſi ad pedes novi regis prociderent, ſo
lus fere pertinaciam ſervavit, contuma
cia ſua ejus iram provocans, ac præ
terea injurioſis de ipſo ſermonibus ſpar
ſis, quaſi advena & terræ filio, qui d
Ruſſici imperii templis cum infeſtis re
gni hoſtibus (Polonos his verbis deſi
gnabat) evertendis cogitaret, & anti
quam nobilitatem aſcitis novis homi
nibus omnino exterminare in animum
induxiſſet. ea de re cum ſe in procerum
Senatu multis verbis (erat enim perſua-
dendi

lendi efficax) purgaſſet, rejecta in autorem calumniæ invidia, in Suiſcium protinus comprehenſum lata ſententia fuit, qua ob verborum petulantiam morti addictus eſt. & cum VI eid. quintiles, qui dies ſupplicio deſignatus erat, duceretur, & jam in genua prolapſus, poſt preces publice conceptas carnificis ictum exſpectaret, diplomate miſſo princeps executionem inhibuit; & mox vitæ gratiam fecit. poſt tantum favoris undique affluentis concurſum, ſoli Pleſcoviani in pertinacia perſeverantes imperium detrectabant: quos ille miſſis literis, & venia præteritorum facta una cum Palatino ipſorum vix tandem ad officium inflexit, & in gratiam recepit. Hucuſque fauſta omnia ac fortunata imperii initia, & publice vota pro Demetrii ſalute nuncupabantur, cum Boriſſii contra nomen eſſet deteſtabile. Statim etiam cuſa moneta ad memoriam principis & uſum populorum. addunt, qui in gratiam ejus ſcripſere, cum felicia omnia in poſterum ſibi de illius imperio pollicerentur, invidioſas in ærario divitias repertas, immenſam & plures myriadas excedentem auri & argenti vim, duodecim margaritarum & gemmarum modios; quæ omnia aut ab ipſo ſuperſtite brevi per profuſiones

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

conſumpta, aut ad oſtentationem credita, cum ipſo evanuerunt. Dicta dies inaugurationis ad kal. Septemb. fuerat, à quibus Ruſſi annum ſuum, ſicuti & Iudæi olim, auſpicantur. ſed multis de cauſſis anticipandum ratus, Quintili deſinente ſolemnitatem celebrari voluit: & ante eam, ut fides legitimæ ſucceſſioni aſtrueretur, matrem Demetrii, quæ poſt filii cædem falſo creditam Boriſſi juſſu procul à regia exiguo monaſterio incluſa fuerat, accerſiri placuit. miſſus ob id honorificentiſſimus comitatus, & venienti obviam ipſe pietate adfectata proceſſit, conſpectaque longe ex equo deſiliens, pedibus aliquanto ſpatio iter fecit, & cum lacrymis in complexum ejus ruit, & aperto capite ac pedes currum maternum ad arcem uſque proſecutus eſt: unde illa paullo poſt in monaſterium, in quod totius Ruſſiæ virgines & viduæ nobiliſſimæ de more ſecedunt, cum gynæceo ſuo migravit. Toto hoc tempore à curioſis obſervatum, tanto ſive vero ſive ſimulato cultui matrem veri Demetrii, pari affectu reſpondiſſe, quæ ex triſti ſolitudine in lætam frequentiam retracta non poterat vel falſi Demetrii, cujus hoc beneficio id debebat, præſentia non magnopere gaudere. Regnum ineunti, poſt peractas

actas ceremonias, P. Nicolaus Cnermcovius, è Ieſuitico ſodalitio, luculenta oratione gratulatus eſt, pari à Senatu gratulatione exceptus. Ipſis Ieſuitis amplum Moſcuæ hoſpitium haut longe ab arce attributum, in quibus ſacra more in Eccleſia Romana recepto libere peragerent; & jam tum ipſis annitentibus animi ſenſum renudaſſet, niſi à Suiſcio, quem modo dixi, qui jam tum de imperio cogitans firmandis rebus ſuis opportunitatem majorem quærebat, pro tempore prohibitus fuiſſet. Secura pace, ut ſibi videbatur, foris & domi parta, proxima fuit cura de gratia benemeritis Polonis rependenda, de fœdere cum ipſis ſanciendo, & nuptiis ac prole ad firmandum amplius imperium ſuſcipienda. decreta ob eam cauſſam honorificentiſſima in Poloniam legatio ccc equitum, quam Athanaſius Roſclovius Ioannis filius, regni theſaurarius obivit, qui XVIII kalend. Decembris Cracoviam venit, & ad Sigiſmundum Regem introductus commiſſa mandata expoſuit; principio à Polonorum, quorum adverſus leviſſima atq; adeo Ruſſorum ſuorũ ſuſpecta ingenia opibus munire ſe decreverat, benevolentia captanda ſumpto; Non dubitare quin Rex & univerſus regni ſenatus magnam ceperit ex eo

voluptatem, quod ſpe & omni opinione citius in paternum & antiquum regnum reſtitutus ſit. ea in re & ſummam Dei benignitatem, & regis cæterorumque regni procerum, quibus ſecundum Deum hanc gratiam debeat, beneficium agnoſcere, nec ejus unquam fore immemorem. Cæterum animo verſanti, quomodo Chriſtiani nominis ac religionis fineis amplificare poſſit, moleſtiſſime accidere, quæ per tot annos damna ab infeſtiſſimo Turcorum tyranno regno ac ditionibus Chriſtianis impune illata & inflicta audiat. dolere inſuper ſibi, Hungariæ regnum olim florentiſſimum tot vulnera ab eodem accepiſſe, & quotidie accipere; quod non probro invictiſſimi Imperatoris Rodolfi dicat, cujus cura & potentia ſciat injurias à teterrimo vaſtatore illatas pari fortitudine vindicatas eſſe. nec mediocriter angi & tacita cogitatione cruciari, quod loca illa ſanctiſſima CHRISTI veſtigiis impreſſa, ejuſdemque vita, miraculis ac pretioſo ſanguine conſecrata, à cruentis & nefandæ ſuperſtitionis ſectariis infeſſa, citra reverentiam & cultum irreligioſe conculcentur. ad ea recuperanda cum potentiſſimo Poloniæ Rege ac cæteris Chriſtianis principibus conjungere vireis, & nec ſumptu nec proprio

rtio ſanguini parcere decreviſſe. inte-
im æternum fœdus cum ipſo ſancire
tatuiſſe: eoque fine rogare, ut ſibi cum
bona ipſius gratia è Polonorum gente
uxorem ducere liceat Georgii Miecinſii
Palatini Sendomirienſis filiam Annam
Mariam. id beneficiis à patre exceptis
e debere, qui & exulantem in Polonia
honorifice exceperit, & pecunia ac mi-
ite in regnum redeuntem non citra vi-
æ periculum comitatus ſit. Rex beni-
gne accepto legato in hæc verba reſpon-
dit: Grati ac benevoli animi teſtem le-
gationem non poſſe non ſumma bene-
volentia excipere, viciſſimque pro tam
honorifica ſalutatione mutuam ſaluta-
tionem impertiri, eique & novo impe-
rio omnia fauſta comprecari. magnoq;
cum gaudio intelligere, tam brevi tem-
pore regnum quod legitimæ ſucceſſioni
debebatur, recuperatum. juſtiſſimi do-
loris ſenſum non poſſe non ſummopere
laudare, quem de Turcorum ſucceſſibus
capiat, & de fœdere contra Turcos li-
benter aſſentiri, ea tamen in re nihil
niſi de communi procerum ac totius
Senatus conſenſu poſſe decernere. Quod
vero Sendomirienſis Palatini filiam in
uxorem petat, non ſolum ſe volente,
ſed optante id, illi facere liberum eſſe;
ex eoque matrimonio, ut Dei gloria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

amplificetur, & æternum inter potentiſſimas gentes fœdus ſanciatur, à divina majeſtate viciſſim petere ac ſperare. Secundum hæc octavo poſt die fiduciariæ nuptiæ contractæ, præeunte in verba Bernardo Maczieiovecſchi epiſcopo Cracovienſi Cardinali, epulo opimo nupta & parens ejus cum Legato Moſcico à Rege excepti ſunt. menſæ aſſedere ceterorum Principum & Regis Perſarum, qui tunc in ea aula erant, oratores. pro bellariis dona à Demetrio nuptæ & parenti ejus miſſa ſunt allata, quæ cc aureorum cIↃ exceſſiſſe memorant qui hæc ſcripſere.

Moſcicam ſponſam, cum Moſcico legato, parente, & patruo ſponſæ, & toto gynæceo lente incedentem multi comitati fuerant, ſtudio longinquas provincias luſtrandi & nuptialium orgiorum occaſione tanti imperii magnitudinem & opes in publicam lætitiam effuſas viſendi. multi & lucri cauſſa è Germania & Italia mercatores illuc profecti erant: quorum ſperata gaudia triſtis exitus fruſtratus eſt: nam plerique in illo ludidrio vitam amiſere, pauci ſine ingenti damno mortis periculum evaſere. longinquitas itineris ex eo æſtimari poteſt, quod cum exeunte Ianuario proximo in viam ſe dediſſent, tantum ſexto kalendas

lendas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

lendas Majas Moſcuam appulerunt, ubi aliquot dies antequam in conſpectum mutuum venirent, conſumpti ſunt. ſeptimo poſt die Petrus Baſmanius qui in aula gratia pollebat, cum comitatu aulico, & ingenti nobilium Bojarici generis numero, ſponſam in aream adduxit. in veſtibulo, tubicinum, cornicinum, idque genus muſicorum inſtrumentorum vario concentu ſalutata, & à ſponſo perbenevole accepta, viciſſim illuſtreis matronas & virgines obviam profectas humaniſſime ſalutavit; & ex gentis inſtituto in ea haut diu morata, ad monaſterium, in quo ſocrus principis parens degebat, divertit, ubi uſque ad nuptiarum ſollemnia ſe contineret. Quarto demum poſt die, jam cunctis ad magnificentiam comparatis rurſus inde in conclave regaliter inſtructum deducitur, & poſtridie poſt preces veſpertinas ſolemnia celebrata ſunt, verba faciente Ruſſorum Patriarcha. Regina itidem coronam ſumpſit ſollemni ceremonia; in qua ſceptrum, pomum, & enſis Imperatori marito (hos enim titulos Ruſſorum princeps ſibi ſumit) prælata. corona Imperatricis capiti imponenda, pulvinari holoſerico rubri coloris itidem prælata; templi parietes aulæis ejuſdem coloris aureo filo fim-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

briatis regia magnificentia velati erant: inde vir & uxor uterque coronam capiti impoſitam gerentes eadem pompa inter grandem muſicorum & bellicorum inſtrumentorum ſtrepitum in arcem reducti ſunt: ubi nox, ut in tali re hilariter transacta, non tamen vacuo a gravibus curis Demetrij animo. multa illum conjuratione ante VI menſeis adulta & jam urgente terrebant; adverſus eam externas opes & præſidia novus princeps parabat. & jam ab initio Germanos ſatellites ex Polonia adduxerat: quod cum Ruſſos ægre ferre intelligeret, tanquam qui plus peregrinis hominibus, quam indigenis regnorum ſuorum ſubditis fideret, eaque res etiam exemplo careret; (nam neminem deceſſorum externo ſatellitio uſum;) non ſatellites tantum, verum etiam cunctos aliarum nationum milites, quos circa ſe habebat, præcipitato conſilio dimiſit; Ruſſis rem gratam facturum ſe ratus; illi vero ſine ſtipendio plerique dimiſſi indignam meritis ſuis gratiam referre quærentes, ad confinia cum Polonis itidem dimiſſis ſe contulere, & inaudita ſævitia diu graſſati ſunt; quod Ruſſos jam alienatos non parum exacerbavit. nec deerant procerum quorumdam, qui vel Demetrii nataleis ſu-

ſpectos

ſpectos habebant, vel conſilia & mores non probabant, pronumque in externos & Polonos favorem indignabantur, inſtigationes. inde in dies aliæ atq; aliæ coitiones, quæ primo per ſuſpectorum crebras quæſtiones, flagellationes, exſilia, proſcriptiones, ſupplicia, cædeis imperatas irritatæ magis quam repreſſæ ſunt, & ad extremum in apertam defectionem deſierunt. id cum periculo proximo præſentiret Demetrius, dimiſſi militis ſera ſubeunte pœnitentia, novum ſatellitium è Livonis & Germanis ſcripſit, quibus & è Gallis, Anglis, Scotis centenos addidit. Gallorum id armorum genus, quod pertuſanas appellant, ferentium centurio erat Iacobus Margaretus Sequanus, quem nos poſtea vidimus. Veſtitus iis ex holoſerico auro intertexto. Inter Anglos Matthias Cnotſemius: inter Scotos Albertus Lanta centurionis officio fungebatur. iis arma bipennes, & veſtitus ex holoſerico feſtis diebus, profeſtis ex rubro panno optimo. Tum ſtipendia ſolito majora & pro dignitate procedebant, ſera & infirma adverſus peſtem imminentem ſubſidia. Paullo ante diverſo itinere Polonicus legatus venit Alexander Goſenſkius Corvinus, cum donis multi pretii: qui literas à Rege ſuo ad De-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

metrium habebat; quæ, quia Imperatoris & Monarchę titulus aſcriptus non erat, nec acceptæ nec reſignatæ ſunt. iis excuſandis acria nec Ruſſis ferenda verba à legato addita; Iret, & Turcorum tyranno hos titulos eriperet. quæ tamen caute Demetrius diſſimulavit, opes Polonorum jam ſalutareis expertus, & in poſterum neceſſarias judicans. Dies ſequentes inutiliter inter ludos & deſidiam conſumpti. qui muneribus mercatorum pro more gentis accipiendis impenſus eſt, in Saturni diem incidit feſto tunc inter Ruſſos maxime ſolemnem, & quem illi ſuperſtitioſe Paſchali præferunt. Inde ad odium jam manifeſtum nova offenſio, cum viderent imperatorem ſuum & imperatricem coronatos in cænaculo pompa regali ſedenteis acceptis donis nuptialibus ſumptuoſum epulum tam ſuis quam exteris præbere. Aderat Polonus legatus, qui denuntiari ante juſſerat, niſi locus in menſa principis, ſicuti Moſcico Cracoviæ factum fuerat, ſibi daretur, ad convivium omnino ſe non venturum. quod enixe à Ruſſis primo negatum, ac tandem à Demetrio conceſſum. multa in eo petulanter & licentioſe acta, ac fere inter rixas, Polonis quaſi victoribus in Ruſſos ſubjugatos intemperanter ac ſuperbe

rbe ſe gerentibus. Poſtridie in patinis
auratis fercula oſtiatim iis qui mune-
attulerant, circummiſſa: ſed ne quis
ùnus munere compenſatum putaret,
ox patinæ repetitæ. inter tubarum
angores & tympanorum aheneorum
agores aliquot dies exacti: machinæ
iam bellicæ diſploſæ, & ad caſtellum
gneum militari ſpecie ludicrum certa-
ien commiſſum. Iamque conjuratio-
is indicia undique afferebantur, ante
ovæ ſponſæ adventum initæ, ſed dila-
e à Ruſſis, qui Polonorum ſpoliis in-
iabant, qui & tantam de ea fiduciam
eperant, ut, ne mora langueſceret, mi-
ime vererentur. Demetrius initio præ-
dens, tum demum metuere cœpit, &
olonos, ut ſibi caverent, monuit; ipſe
atellites novos omneis in aulam accer-
ivit. jamque dies Veneris inierat, &
um hinc ad defenſionem Poloni, hinc
Ruſſi contra eos ſe pararent, (nam inter
os ſolum, non etiam contra princi-
pem, certamen futurum putabatur,)
ſub veſperam à proceribus populo de-
nuntiatur, ut poſtridie in armis præſto
eſſet: imperatrice interim ſecura, quæ
ingenti magnificentia epulum Domini-
ca die celebrandum apparabat. verum
non ulterius cunctandum rati conjura-
ti, Saturni die, qui in XVI kalend. Iunias
inci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

incidebat, ſummo mane conveniunt aggregante ſe ad eos non ſolum nobilitatis globo, ſed plebeia multitudine moxque inter eos promiſcuus tollitur clamor ad Polonorum & Demetrii cædem ſe cohortantium. alii prædæ avidi confeſtim ad Polonorum hoſpitia properant, eaque obvallant, expugnant, diripiunt, cædibus cuncta permiſcent, alii ad arcem tendunt. rari in ea ſatellites, quaſi mora in Demetrio ſecuritatem, in conjuratis alacritatem augeret, nec quiſquam præfectorum viſus. Margaretus ex morbo decumbebat, ſicuti mihi poſtea narravit, qui fuit illi ſalutaris. tanta celeritate ac furore res acta, ut pleriqui Ruſſi Polonorum more veſtiti, antequam agnoſcerentur, ſint interfecti. in arce cum pauci ſatellites arma corripuiſſent, moxque poſuiſſent, Petrus Baſmanius ad tumultum ſeminudus venientibus occurrit, & à domeſtico quodā ſuo confoſſus eſt. Suiſkius, qui agmen ducebat, altera crucem, altera gladium ſtrictum manu geſtans ſub id majus tintinnabulum in incendii ſignum pulſari imperat, ut Demetrius excitaretur, & extra conclave procurreret: fama per urbem ad plebem accendendam ſparſa, Polonos in armis eſſe, & Ruſſos ad internecionem delere conſtituiſſe.

ituiſſe. Demetrius ſtrepitu excitatus; am non jam incendium, ſed majus pe- culum inſtare cerneret;acinacem Tur- cum corripit, & per feneſtram ſubito demittit, præcipiti lapſu femore luxa- o, ex quo vix reſurgens & claudicans atim à circunfuſa turba capitur, & in najorem aulam, in qua oratores exter- orum principum audiuntur, Suiſkii uſſu ducitur. ibi cum quidam è Boja- icis proditionem, impoſturam, vitam celeratam ei injurioſe exprobraret, ille, t erat ad iram promptus, acinacem, uem geſtabat, ſubito ſtrinxit, tantoq; mpetu libravit, ut hominem humi uno ctu ſtraverit. inde ad proceres conver- us humiliter rogavit, ut ſibi populum lloqui liceret, & quicquid erat palam onfiteri. quod illi negatum. Alii ali- er narrant, & cum ſe premi videret, à uiſkio contendiſſe, ut de impoſtura ibi objecta per Ioannis Baſilidæ, quæ in urbe erat, uxorem veritas exquireretur. nam ſi quidem illa ſe Demetrium non eſſe diceret, non recuſare, quin proti- nus morte afficeretur. Suiſkium autem eminam è proximo monaſterio accerſi uſſiſſe. quæ coram proceribus religioſe acramento adacta, Demetrium Ioan- nis Baſilidæ ex ſe genitum filium, ante plures annos inſigni Boriſii perfidia im- mani-

maniter occiſum eſſe affirmavit: ſe ve
ad tantum populi favorem ac concu
ſum initio diſſimulaſſe, neque ægre
diſſe & tuliſſe eum, quem teterrimo t
ranno dejecto Demetrii veri ultorem
Deo ſuſcitatum putabat. quibus int
lectis, cunctos in impoſtorem è veſtig
ruiſſe, eumque multis vulneribus co
feciſſe. Hæc ita in Petri Paterſoni Vpſ
lenſis, qui in Ruſſia tunc erat, relatio
perſcripta ſunt: cum alii, qui de Dem
trio adhuc dubitant, in conjuratoru
invidiam torqueant, quod paucoru
dierum princeps, cum ſuppliciter id p
teret, publice non auditus ſit, & qui
quid tandem confeſſus eſt, ab ipſis cau
ſit ſuppreſſum, & ſatellitem quide
Germanum qui aderat, cum herus i
terrogaretur, ne quid per illum eman
ret, unà interfectum fuiſſe. ipſi aute
crudeliter lancinato, funis per pudenc
transmittitur, & corpus projectum p
cœnum ad forum trahitur; ubi miſer
bili utique ſpectaculo, ut erat luto
ſanguine fœdatum, per quatriduum i
menſa extentum jacuit, & ſub ea Pet
Baſmanii, qui fidem ſemel datam co
ſtanter uſque ad exitum ſervavit, cad
ver. ad majus ludibrium ventri ſupin
cæſi principis larva obſcœnæ & prod
gioſæ deformitatis impoſita, inter g

næc

ræcei cimelia, ut ajebant, reperta; & iſtula utricularis, qua Poloni ruſtici uuntur, ori inſerta, cum denario pro muſici cantus auctoramento, ſive, ut lii interpretabantur, quem pro portorio tranſiturus ad inferos ſolveret. Hæc rudelis laſcivia in mortuum exercita, quem vivum proceres nuper tanta veneratione coluerant. Sendomirienſem, quod diverſorium delectis firmatum haberet, inſeſſis aditibus claudere contenti, ad aliorum Polonorum domos diripiendas diſcurrunt, multi ſe gnaviter defenderunt, nec inulta morte ad extremum numero victi ceciderunt. unus Viteneſkius cum Ruſſorum impetus cum multa cæde aliquoties repuliſſet, ubi machinas adduci vidit, vexillum album in deditionis ſignum extulit, pecunia per ſuos, qua patebat aditus, (ſic enim juſſerat,) ſparſa; cui legendæ intento vulgo, ipſe cum ſuis gladio ſibi viam aperuit, magna ſtrage edita, & mox à Bojaricis ex arce ſupervenientibus in fidem eſt receptus. Miſera ſponſa non ſolum inæſtimabili gaza, ſed mundo domeſtico ſpoliata, tantum de patre & patruo ſollicita, belle ſecum actum iri putabat, ſi omni re exuta, ceterum vita ſalva in patriam, unde cum tanta pompa nuper venerat, reduceretur. interea

preca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

precarium ſpiritum ducens exigua ſp
dum vulgi furor deſæviret, ſine veſ
qua ſe tegeret, ſine lecto cui incubare
vili induſio velata exſpectabat. Nec mi
litares tantum viri, & qui Demetriu
ſecuti fuerant, ſed mercatores mul
male habiti. Ambroſius Cellarius præ
ter XXX aureorum cIↄ jacturam, in ill
conflictu vitam amiſit. Iacobus VVint
proprio enſe capite truncatus. Natha
vita ſalva CL florenorum cIↄ, Nic. Lin
burgenſis L jacturam fecere. Nemteſcit
inſtitor Polonus pridie quam cædes fa
cta Demetrio gemmas aliasque merce
pretioſas dederat. Duo Auguſtani ultr
ducenties millium aureorum, quos De
metrio crediderant, debito defraudat
Marcellius C florenorum cIↄ amiſit. Al
in illo tumultu cIↄ CC Poloni interce
pti, plures à Bojaricis ſervati; CCCC Ruſ
deſiderati. Rabies tandem cum ſoli
occaſu occidit, & nocte illa totis platei
altum ſilentium fuit. vix à plebe furioſ
impetratum, ut jacentium corpora poſt
quam in cœno per triduum volutat
ſunt, in cœmeterio Germanorum terr
mandarentur. Sedato tam cruento tu
multu à Bojaricis in conſilium itum, &
prima ac inprimis ſeria de principe eli
gendo conſultatio fuit, ne vago imperio
materia novis motibus ſubinde exori
turi

turis præberetur. ibi Suiſkius, qui multorum favorem in ſe inclinare cerneret, quo ſibi magis eos conciliaret, & prætetitorum invidiam à ſe amoliretur, hac oratione uſus dicitur: Diriſſimi tyranni odio, Proceres & cognati,& amici chariſſimi, multa à me admiſſa agnoſco, quorũ piget pœnitetque; ſed præcipuus erga principalem familiam cultus, & patriæ charitas culpam excuſare debet, & jam in ea emendanda vobiſcum non parum elaboraſſe videor. Deus maximo huic inter Chriſtianos imperio principes antiqua origine & longa ſerie ductos dederat, quos Ioannes Baſilides ordine ſucceſſionis excepit; qui quantumvis à multis injurioſe proſciſſus, tot regalis faſtigii, adjunctis ad imperium paternum regnis ampliſſimis, monumenta poſt ſe reliquit, ut, quiſquis imperii amplificatione gaudet,non poſsit non magnopere ejus animi magnitudinem laudare. ab eo olim miſſus pacem cum Stephano Polonorum Rege feci, ab eoque tempore ita in republ. & pace & bello verſatus ſum, ut nemo ſtudium,curam, charitatem merito deſiderare poſsit. vivis exempto Ioanne res labare cœperũt, Theodori infirmitate; ad quam & acceſsit fatalis orbitas,ut non tam virtute principis, ſicut antea,ſed alieno arbitrio

imperium regeretur. uxore ſterili abdi-
cata, uti per regni leges fieri oportuit &
licuit, ne aliam duceret, qui impedivit,
is in imperio, ad quod jam tum aſpira-
bat, ſucceſſit, altero herede puero inte-
rim per ſicarios inſidioſe ſublato. poſte
ſublato ipſo latentis veneni vi, ut credi-
tum eſt, Theodoro, & occaſione affi-
nitatis, Boriſſio (ad nominis inviſi men-
tionem horret animus) ad imperium
evecto, quæ non lamenta, gemitus, ca-
lamitates, ac deſolationes, toto quo re-
rum potitus eſt tempore, fuerunt? Ita-
que Demetrio, quiſquis tandem ille fuit,
(nam impoſtorem fuiſſe minime nun-
ambigitur,) venienti, & nos à jugo di-
riſſimi tyranni liberanti, fateor, manu
dedi, & ut eum pro legitimo regni here-
de acciperetis, cum ſententiam meam
rogaretis, ſuaſi & auctor fui. ſed mox
ſubeunte pœnitentia cum peiora ab eo
quam quæ nuper paſſi eramus, jure me-
tuerem, religionem majorum pericli-
tari, leges antiquas violari, exoticos mo-
res invehi, libertatem patriam everti,
externos homines cervicibus noſtri
imponi cernerem, audacter reſtiti, &
cultum, qui legitimo principi debetur,
huic novo tyranno cum vitæ periculo
deferre detrectavi. doleo mihi ſummo-
pere huic vitam debuiſſe, qui mortis ju-
in

in me non habuit; ſed debui, ut latroni, qui, cum poſſet, non eripuit. & tamen hic aliquandiu me ſcrupulus retinuit, dum plus famæ, quam conſcientiæ & ſaluti publicæ tribuo. vicit tandem pietas, & patriæ charitas, & cum vos viderem adeo bene animatos, me ducem vobis præbui, plus de regni incolumitate & magnitudine, quam de rumoribus ſollicitus. itaque conſilium tam juſtum, tam honeſtum, tam neceſſarium ac ſalutare, atque utinam non tam cruentum, concordes unà ſuſcepimus, quod Deus regnorum unicus diſpenſator exitu probavit. nunc cum crudeliſſimum Tyrannum à noſtris cervicibus depulerimus, nec ſit, qui præſtigiis ſuis magicis, & impoſturis amplius Ruſſico nomini illudat, reſtat, ut extincta, pro dolor! antiqua principum ſtirpe, quem in familia non habemus, in republica quæramus. eum autem quærere debemus, qui generis dignitate præcellat, & ante omnia majorum ſacra, ceremonias, ritus religioſe colat, cunctas virtutes ſublimitate regia dignas adjunctas habeat, experientia rerum per ætatem valeat, qui non pompa & faſtu majeſtatem regiam, ſed juſtitia & temperantia tueatur, qui firmas regnorum arces in ſuorum benevolentia ſitas putet,

& populorum opes & divitias de æra-
rio ſecurus proprias exiſtimet. cum ta-
lem dico, fortaſſe me fingere putatis
eum, qui non ſit, & vix eſſe poſſit. at
boni & laudati civis votum eſt, eum
optare principem, qui optimus ſit, aut
ſi non ſit, qui talis eſſe à ſubditis exiſti-
metur. Quibus dictis miſſi in ſuffragia
proceres protinus eum in principem de-
legerunt. ille autem primo modeſte ſe
excuſavit, & poſt gratias actas principa-
tum concordibus votis honorifice dela-
tum cupide amplexatus eſt. id actum
XIII kalend. Iun. ante omnia ſcripto
publicato, ut jure cæſum Demetrium
omnibus appareret. mortuo crimini
datum, quod ex vili homuncione mo-
naſticam in cœnobio, quod in arce eſt,
profeſſo ſe pro Ioannis Baſilidę filio geſ-
ſiſſet; nam ei verum nomen Griſkæ
ſive Gregorio Strepio fuiſſe; itaqu
nunquam cœnobium illud intrare vo
luiſſe, ne à monachis agnoſceretur. ado
leſcentem autem bonis literis operan
dediſſe, & hiſtoriarum lectione ſe exer
cuiſſe, muſices item peritum fuiſſe, eo
que in genere miniſterii Patriarchæ ali
quandiu inſerviiſſe; magiæ itidem ad
dictum fuiſſe, eoque maleficio multa
victorias obtinuiſſe, & ad imperium
perveniſſe, magna nominis Ruſſici infa
mia

mia. Objecta itidem hæreſis, quod nec gentilitia jejunia alioſque dies feſtos, & ſolemneis in Eccleſia Ruſſica ceremonias obſervet. inſuper datam ab eo fidem Pontifici Romano ad extirpandam majorum religionem; prolatæque Pontificis literæ, ſive veræ ſive falſæ, ut quod promiſerat cito præſtaret, & Ieſuitis templa, collegia aliaq; neceſſaria abunde ſubminiſtraret, adhortantis. Prolatæ item & recitatæ literæ, quibus Smoloſcienſem Palatino Sendomirienſi ſocero, filiæ uxori Novogradienſem principatum, filiis vero ſoceri & affinibus Dibirienſem præfecturam attribuebat. Objectum & quod de magnatibus & nobilibus interficiendis, & Polonicis familiis in eorum locum ſubſtituendis cogitaret: in id ſpecie certaminis ludicri tormenta muralia producta quibus urbem oppugnaret, & in miſeram ſervitutem redigeret. & libertate Bojaricorum oppreſſa abſolutam in totum imperium poteſtatem uſurparet: querelæ item cumulatæ procerum & aliorum, quod nullus ad ipſum pateret aditus, multiq; non auditi à conclavis foribus per oſtiarios injurioſe repellerentur, cum Poloni intus admittebantur. ſi qui audiebantur, jus petentibus minime reddebatur. Impenſæ & nimius luxus mortuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

exprobratus, quibus nullæ opes, nulla vectigalia ſatis eſſe poſſent. thronum ex argento inaurato ſibi fabricari juſſiſſe, cujus latera ſeni leones hinc inde gradibus diviſi ambiebant; quo faſtu nullus deceſſorum fuerat uſus; ut nec illo, quo ſceptrum & coronam ſibi tanquam Regi præferri voluit: gemmis præterea & unionibus aliisque exoticis mercibus coëmundis, tum immodicis in ganeones, paraſitos, moriones, citharœdos largitionibus ærarium exhauſiſſe arguebatur; magnam inſuper pecuniæ vim in Poloniam miſiſſe, nullum interim benemeritis honorarium aut ſtipendium perſolviſſe. Additum horrendum crimen, quod Boriſſii filiæ, cujus matrem & fratres necari juſſerat, vitæ gratiam feciſſet, ut eam poſtea ſtupro contaminaret, quodque monaſterium, in quo ſponſa diverſabatur, frequentans, indignis ſpectaculis, ſaltationibus & impudicis cantiunculis profanaſſet, virginum devotarum aureis & oculos cum publica indignatione offendiſſet, pleraſque ex iis ſtupro itidem inquinaſſet; monachos & alios devotos indignum in modum habuiſſet, quoſdam etiam flagris affeciſſet. monaſteria ipſa rapacitate inaudita ſpoliaſſet, grandi pecunia ab iis mutuo ſumpta, quam nun-
quam

quam erat redditurus. omnium etiam damnorum quæ Poloni aliique milites dederant, culpa & odium in ipſum derivabatur. ejus juſſu ſive prævaricante indulgentia Aſtracam ſecundum Volgam late porrectam provinciam, ejuſque portus omneis, omni mercimonii è Perſia proxima advecti copia abundanteis, à piratis & prædonibus direptos. Poſtremo Polonorum tanquam in regno armis parto inſoleſcentium ſuperbia exaggerata, per quorum effeſratam libidinem ne quidem licebat magnatum uxoribus in publicum prodire. pleraſque etiam è domibus & quaſi è maritorum ſinu abreptas; &, cum frequentes querelæ de hac inaudita protervia ad Demetrium deferrentur, nullum tamen in delinquenteis ſtatutum fuiſſe exemplum. unum tanto tempore judicum ſententiis damnatum, ſed cum ad ſupplicium duceretur, occiſo carnifice à Polonis quibus nihil non licebat impune, è lictorum manibus ereptum fuiſſe. Poſtremo ad plenam impoſturæ fidem faciendam, cum ſub id inſolito his menſibus gelu fruges ubique aduſtæ eſſent, plebe jam cædibus efferata id ad iram divinam referente, miſeri Demetrii corpus, quod extra urbem loco profano conditum fuerat, ſubito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

refoſſum, & publico judicio igni conſumptum eſt, cineribus in aërem ſparſis. Verusne an falſus hic Demetrius fuerit, fama in ambiguo reliquit, quæ ut eum nuper, diu poſtquam interfectus putabatur, blandiente primis auſpiciis fortuna ſuſcitaverat, ita rurſus poſtquam ab omnibus viſus mortuus & creditus eſt, denuo per novum ludibrium ſuſcitavit, ſparſo rumore, alium rurſus pro Demetrio in arce occiſum eſſe: ipſum autem ſe cauta celeritate cum paucis in tutum ſubduxiſſe. rumori ex eo fides acceſſit, quod in hippone XIIII loca equis generoſis vacua in illo tumultu reperta ſunt, quos ille, ſicuti jactabatur, fugiens ſecum abduxerat. itaque qui res turbatas in Ruſſia malebant, adjunctis ſibi Coſacis genere hominum impacato & ad prædas & violentiam militarem nato, cum Suiſkium regno inauguratum minus patienter ferrent, hoc colore arma ſumpſerunt, & Demetrio, nuſquam poſtea viſo, pro duce uſi, bellum cum Suiſkio obſtinate gerentes diu poſt Ruſſorum credulitati illuſerunt, fidemque primo Demetrio habitam hac nova impoſtura non mediocriter infregerunt. Poſt ſcriptum hoc ad leniendam facti invidiam publicatum prima cura fuit, ut legatio in

Polo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

olonıam decerneretur. Serius legati à igiſmundo admiſſi, cum motibus do- neſticis in regno laboraretur, ineunte anuario. De Sendomirienſi, qui inte- im arctiore cum filia cuſtodia teneba- ur, præcipue querebatur novus prin- eps, illum clandeſtinis artibus, largitio- ibus ac promiſſis, multorum in Ruſſia nimos ſibi conciliaſſe, eorumque ope & auxilio maledictum illum mona- hum necromanticum & ſpurium (ſic Demetrium vocabat) in Ruſſiam cum ilia traduxiſſe, qui nefarie occupato re- gno peregrinam religionem cultumque Dei his regionibus ignotum introdu- cere, templa præcipua occupare, & tan- as turbas dare auſus eſſet; ut cc am- plius ſummæ dignitatis proceres in iis perierint. Ceterum cum apud ipſum nventæ ſint literæ quæ fidem faciant, hæc omnia conſiliis & ope Polonorum facta eſſe, itaque rogare Suam Majeſta- tem Ruſſorum proceres, diſerte reſpon- deat, an ipſe earum rerum particeps fuerit, & conſenſu ſuo probaverit. nam ſi juſſu ſuo facta ſunt, ſuam Majeſtatem ſatis intelligere, pacem à deceſſoribus tam religioſe juratam eo facto viola- tam eſſe, & belli inter eos ſolam viam reſtare. præterea petere, ut pecunia & alia ab impoſtore illo in Poloniam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

transmiſſa, ſi pacem malit, reſtituantur, & bona mercatorum à fiſco poſſeſſa veris dominis reddantur. niſi faciat, decreviſſe bellum ipſi denuntiare ac in Poloniam cum potenti exercitu deſcendere, & conjunctis cum Carolo Sueco Sudermaniæ duce copiis tantas injurias manu armata ulciſci. Ad hæc Sigiſmundus, qui motibus inteſtinis regno laborante, gentem præferocem nollet laceſſere, ſumma moderatione præterita excuſavit, nihil ſe aut Sendomirienſem feciſſe, quo pacem inter Polonos & Ruſſos innatam violaſſe dici poſſent. legitimum heredem, quem talem ſemper credidit, in regnum reductum. eo ſublato reſtare, ut damna utrinque accepta ſarciantur, & pacis inter utramque gentem inſtaurandæ rationes quamprimum ineantur. Ita ſine belli neceſſitate diſceſſum. Interea Poloni & Germani aliique ad cIↃ IↃ caute à Suiſkio novo principe ad exonerandam Ruſſiam dimiſſi, xv kalend. quintil. quibus, quia re omni ſpoliati erant, ſingulis veſtes ſingulæ è panno vili donatæ ſunt, cum exigua ſtipe, quæ vix ad limitem deductis ſufficere potuit; ut per vias turpiter mendicare cogerentur. in tres autem turmas diviſa omnis turba, ne quid conjuncti in limite moliren-

liren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

rentur: ccc via quæ Smolenſcum du-
it, lↄ in Livoniam, & lↄcc per Vidim
& Ploſchoviam deducti ſunt.

Extat apud Purchaſum exemplar lite-
rarum ipſius Baſilii Iohannis fil. Suiſcii
ad magnæ Britanniæ Regem; quibus
inter alia ſcribit, Demetrium illum fuiſſe
vero nomine Yovvſhco, Bovvgdani
Otreapyove fil. in oppido Galitz; & in
monaſterio Chovvdo attonſum, ob cre-
bra facinora tandem fuga ſe ſubduxiſſe
in Lithuaniam, ibique Polonorum in-
ſtinctu technas haſce commentum, quæ
Ruſſiam tantis cladibus cumularunt.

Porro Suiſcii haud melior fortuna
neque fama fuit; quippe quem malis
artibus & Tartarorum ope multos no-
biles ſibi ſuſpectos interemiſſe ſcribunt,
& inprimis tres fidos ſibi miniſtros, co-
gnomine Michaëlides; quia è ſortilegis
& divinis intellexerat, quemdam Mi-
cholovvich ipſi in principatu ſucceſſu-
rum. Poloni quoque haud ſegniter no-
vum Demetrium in ſcenam produxe-
runt, (&, ſi vera narrant Angli, etiam
conjugi alterius per hunc illuſerunt, li-
cet hic priori omnino eſſet diſſimilis,)
qui quum metropolim Moſcoviam ar-
cta obſidione jam premeret, auxiliis per
Seciæ Regem Ruſſo ſubmiſſis territus
ſuos deſeruit, & noctu cum paucis aufu-
git.

git. Interim Poloniæ rex cum maxi-
mis copiis in Ruſſiam deſcendit, &
Smolenſkam obſedit; & mox alter Po-
lonorum exercitus una cum novo ho-
Demetrio Moſcuam. Suiſcius denique
ad extrema redactus, quum monaſte-
rium eſſet ingreſſus, à furente vulgo
extractus, & Polonis una cum arce fui-
traditus. Poloniæ quoque Rex poſt
diuturnam obſidionem Smolenſka po-
titur, anno 1610, menſe Iulio; & cum
captivo ſuo in Poloniam revertitur.
Longum eſſet, neque hujus operæ, re-
ferre omnia quæ crudeliter utrimque
in Ruſſia geſta fuerunt; Hiſtoriographi-
iſta relinquimus.

Poſtquam Suiſcius in hunc modum
principatu excidiſſet; mera anarchia
in Ruſſia aliquandiu fuit. Nam auſtra-
les Ruſſiæ provinciæ ad Vladiſlaum Po-
loniæ Principem ſe applicuerunt; ſe-
ptentrionales alium requirebant; reli-
cta Demetrii cum novo marito res no-
vas in Aſtracanenſi provincia molien-
te. Legatio ad Poloniæ Regem decreta,
& pacta quæ inter ſupremum exercitus
Poloni præfectum & quoſdam Ruſſiæ
magnates interceſſerant ex parte con-
firmata: à quibus tamen Ruſſi, animo-
rum inconſtantia, & peregrini domi-
natus metu, quantocius reſilierunt;
mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

multum indignante Polono, qui & Cancellarium Ruſſiæ Albertum Iuanovviz Mſciſlavvſky detinuit.

Dum omnia in Ruſſia perturbatiſſima ſunt; quietis lux affulſit ex inopinato unius hominis, & quidem ignobilis, audaci pariter & forti facinore. Is fuit (uti memorant) lanius quidam, vir robore præſtans. qui circa Dvvinam in partibus ſeptentrionalibus, in nobilium ignaviam & quæſtorum rapinas invectus apud vulgus, author ipſis fuit ut fortem aliquem virum in Ducem ſibi legerent, & fidos quæſtores conſtituerent, atque ita forti animo Polonos è finibus ſuis eliminarent. Aſſenſit vulgus, & ipſius conſilio uſum, nobilem quendam inopem, ſed militiæ valde gnarum, & rebus bene geſtis clarum, atque è vulneribus quondam acceptis jam debilem, (Pozarzky illi nomen,) ſibi in Ducem elegerunt, & lanium hunc ærario, quod promte ab ipſis congeſtum, præpoſuerunt. Vterque autem tam fideliter & fortiter ſuis partibus functus eſt, ut magnus exercitus quantocius collectus, & Moſcuam ductus, Polonos ab obſidione arcis diſcedere coëgerit. Dehinc Kneſio Demetrio Maſtrouksvvich Tartaro, qui alia parte cum exercitu Coſacco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

rum res gerebat, ſibi adjuncto, cum B riſſio Liciu, militari laude inter Ruſſ claro, deliberare cæperunt de eligend Principe qui univerſis Ruſſis imperare Variatum primo ſententiis; ſed tande convenit, filium Cancellarii in Polo nia captivi Michaëlem Phederovvich i Ruſſiæ Principem aſſumere. Legati dei ad vicinos reges & principes, nec no longinquos miſſi; &, legatis magn Britanniæ regis, aliorumque Regum principumque, atque adeo & fœdera Belgii Ordinum generalium, anniten tibus, pax cum Sueciæ Rege, & induci cum Poloniæ Rege perfectæ; & pate Principis è carcere dimiſſus in Ruſſiam rediit, &, Patriarchæ dignitate aſſumta rerum ſummam una cum filio felicite hactenus moderatur.

IX.

De Samoëdarum moribus.

A Belgis noſtris fuit obſervatum, Sa- moitarum habitum & mores feri- tatem quidem præferre; eſſe tamē ingenio ſatis capaci & ad res percipien- das idoneo, quum & de maris vicini natura appoſite reſponderent. Veſtitum habent è pellibus renonum, quibus à capite ad calcem uſque muniuntur. Co-

ma

na omnibus promiſſa, eaque in cirrum
ompoſita de ſcapulis propendet. Sta-
ura illis brevis, facies lata & plana,
culi parvi, crura brevia, genubus pro-
ninentibus. Agiles ſunt, curſu juxta
alentes atque ſaltu. Trahas eorum
enones promovent, tam celeri curſu
t equos ſuperent. Sunt idololatræ,
abentque ſigilla quædam lignea, im-
olita & rudia, quæ numinis loco co-
unt precibus & ſacrificiis. Nullas ha-
ent urbes, ſed gregatim in campis de-
unt. reguntur que à ſenioribus aliquot.
n victu ſunt immundi; victitantque
erina fere; frugum panisque penitus
gnari. Optimi ſunt ſagittarii: accepto
iamque nummulo, & ſtipiti affixo, tam
erto è longinquo ut vix videre illum
oſſint eum tangunt, ut miraculo ſint
ntuentibus. Arcus è lento & flexibili
uodam ligno fabricant: ſagittas lapi-
libus acutis aut piſcium ſpinis aſperant;
jusdem ſpinas pro acubus uſurpant;
iti & nervos quorundam animalculo-
um pro filis. Tuguriola ſua pellibus
lcium & ſimilium animalium conte-
gunt. Divitiarum ipſis magnus con-
temtus; adeo ut ne pretioſas quidem
elles, quibus ſupra modum abundant,
ullo loco habeant.

X. *Ma-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

X.

Magnus Moſcorum Dux.

MAgnus Dux Moſcorum eſt dom
nus ampliſſimæ regionis, int
cujus fines comprehendunt
multæ ditiones. Septentriones verſ
pertingit ejus ditio ad Oceanum ſepte
trionalem, protenditurque à ſinu Gr
duico ad Oby fluvium: à meridie co
tinuatur ejus imperium, ſecundum cu
ſum fluvii Volgæ, ad mare Caſpium u
que: ad occaſum attingit fines Livonia
habetq; fere pro termino Boryſthenem
ſicut ab ortu Volgam. Dicunt aliqu
totum hoc Imperium in longitudinem
protendi ad tria milliarium millia, i
latitudinem ad mille quingenta, qu
ſpacio continentur 15 Ducatus, 16 Pro
vinciæ, & duo regna. Moſci quondam
Tartaris ſubditi erant: nam Boido eo
rum Princeps anno 1140 ſubjugavit to
tam Moſcoviam; ſed Iohannes I Ma
gnus Dux confiſus diſcordiis Tartaro
rum, qui ſe mutuo vexabant, negavi
eis tributum. Progreſſu temporis, cum
à Tartaris Precopenſibus ſuperatus eſſe
Ammetes, ultimus ſucceſſor Boidi, qu
mortuus eſt Vilnæ, adjunxit Magnu
Dux ſuæ ditioni Permiam, Veatiam &
Iugriam, quæ Ammeti ſubditæ erant

Cre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Creſcentibus itaque ſemper magnorum Ducum viribus, cepit Baſilius Cazan, & Iohannes II Citrachan provincias, quæ nomina regnorum habent. Vt dicatur quod verum eſt: Magni Duces valde dilatarunt ſuum imperium: ceperunt magnum Ducatum Severienſem & Smolocenſem Bielſchienſem, Preſcovienſem, Novoguardienſem, Iaroſlavienſem, Rocovienſem, partim à Polonis, partim ab aliis principibus: occuparunt magnam Livoniæ partem, feceruntque ſe terribiles vicinis. Principes & primariæ civitates harum provinciarum ſunt Moſqua, ubi Metropolita habitat: Roſcovia & Novoguardia ſedes Archiepiſcoporum: Gortiſa, Reſania, Columna, Suſdelia, Caſanum, Vologda, Tueria, Smolenzco, quæ Epiſcopatus ſunt: deinde Pleſcovia, Porcovia, Staricia, Slaboda, Iaroſlavia, Volodomeria, (unde Imperii ſedes tranſlata eſt per Iohannem II in civitatem Moſquam,) Moſaiconum Nicolai, Sugana, Vſtiud, Cargapolia. Princeps habitat in civitate Moſqua, quæ nomen ſumit à Moſco flumine, quod 90 milliaria altius oritur. Fuit civitas Moſqua quondam major, quam nunc eſt, habebatque in circuitu novem milliaria, ſed poſtquam anno 1570 direpta, flammisque tradita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

fuit à Tartaris Precopenſibus, non habet nunc in ambitu ultra quinque miliaria, ſtabulanturque in ea cum hominum 30 millibus boves, aliaque talia pecora, ſecundum relationem, quam Poſſevinus, non minus judicio bonus, quam diligens ſcriptor fecit. Novoguardia cognomen magnæ habet, & tamen idem ſcriptor ei attribuit ultra 20 habitatorum millia, ſicut & Smolenzko & Pleſcoviæ. Quod mihi difficile creditu videtur, ſi verum eſt quod alii ſcribunt, ſcilicet quod cum Pleſcovia obſideretur à Stephano Rege Poloniæ, in ea fuiſſe 50 peditum & 7 equitum millia: is numerus adeo magnus eſt, ut quamvis totus ex indigenis compoſitus non fuiſſet, requirat tamen frequentiam hominum ſupra dicta majorem. Vbi enim princeps intrudit implicatque 57 pugnatorum millia, neceſſe eſt, ut ordinarius inhabitatorum numerus multo major ſit. Volunt quidam hanc regionem præteritis temporibus frequentius inhabitatam fuiſſe: ſed quod poſtea tribus de cauſis habitatoribus infrequentior facta ſit: prima fuit peſtis (res nova in Moſcovia) quæ multa hominum millia abſtulit: altera principum crudelitas, qui multos, potiſſimum nobiles, occiderunt: tertia

excur-

excurſiones & deprædationes Tartarorum Præcopitarum & Nagaiorum, qui nunquam quieſcunt, nec vicinos quiete frui ſinunt: non deprædantur ſolum agros, ſed & abducunt totos populos, quos poſtea vendunt Turcis, aliisque gentibus. Vt uno verbo dicam, Magnorum Ducum irruptiones in longinquas regiones magnam fecerunt vaſtitatem. Nulla in re melius perſpicitur principis prudentia, quam in bene diſpiciendo, quæ expeditio ſuo ſtatui ſit futura damnoſa aut utilis, & dum duci ſe non patitur vana ſpecie amplitudinis arripiendæ, quæ non ſit ei futura firma & ſtabilis, ſed ſecuritatem ſuam turbatura. Is enim, qui ea ſpe ductus ut ſtatum ſuum amplificet, eum aut populo aut opibus enervat, mihi ſimilis eſſe videtur illi, qui ut muros & tecta ſuæ domus altius tollat, conſcindit fundamenta ædificii. Totius dignitatis caput eſt, conſervare: ſed acquiſitiones illæ, quæ fiunt diminuendo vires proprias, illi legi adverſantur: cumque acquiſitiones ſint tanquam inſitiones, conditionem imperii meliorem, non deteriorem facere debent. Sicut enim fiunt inſitiones, aut ad nobilitandam, aut ad domeſticam reddendam arborem ſylveſtrem, aut ad

plantam infrugiferam emendandam, & ut fertilis ſit faciendum, ita & expeditiones principum tales eſſe debent, ut commoda & beneficia referant, aliàs ſunt inutiles labores, qui plus deſtruunt quam ædificant, & plus perturbationis quam ſecuritatis reddunt. Ejuſmodi ſunt ordinarie bella, quæ moventur ad acquirendum regiones longe diſſitas, quæque nihil contigui cum noſtris habent. Cum enim tam procul abſunt, requirunt majora præſidia, quam noſtræ facultates, ut eas conſervemus, ferunt. Omnis itaque deliberatio expeditionum, tribus capitibus inniti debet: prima eſt cauſæ æquitas: altera facilitas vincendi: tertia fructus victoriæ. Bella autem quæ ſuſcipiuntur ſine ſpe alicujus fructus, ſunt meræ amentiæ. Magni Duces ſæpe terminos ſui imperii dilatarunt, ſed potentiam non auxerunt. Nemo expeditiones longinquiores, majorumque expenſarum fecit, quam Magnus Dux Iohannes. Cepit enim regna Cazan ad Volgam, & Aſtrachan ad mare Caſpium: ſubjugavit bonam partem Livoniæ. in quibus expeditionibus periit magnus hominum numerus, in itineribus, in præliis, adſultibus, ferro, morbo, fame, aliiſque incommodis. Poſtquam ea acqui-

quiſivit, fuit opus ibi habere magna præſidia, deducendo eò totas colonias. Cum itaque homines eſſent longe à domubus, implicati aut in acquirendo alieno, aut in conſervanda parte, manſerunt domi uxores, quaſi viduæ abſque prole. Cum itaque homines in extremis regni finibus conſumebantur, remanſit regni meditullium tanquam cor exangue, privatumque alimento. cumque ab Stephano Rege Poloniæ impeteretur, defuere ipſi domi vires ad reſiſtendum. amiſit itaque Poloniam, aliaque magni momenti loca, quæ ei erepta fuere, ac neceſſe habuit tradere Polonis totam Livoniam. Vt ad noſtrum inſtitutum revertamur: Moſcovia magna ex parte eſt occupata ſylvis immenſis, & lacubus. Sylvæ ſunt rami Herciniæ, quæ ſe per totum Septentrionem diffundit, ſed plus forſitan in hac provincia, quam in alia. Hic arbores immenſæ magnitudinis videntur, ſuntque propter earum ſpiſſitudinem Solis radiis impenetrabiles: ex iis arboribus incredibilis reſinæ & picis quantitas effluit. Hic producitur copia mellis & ceræ inexhauſta. Apes enim abſque cura humana, faciunt alvearia in corticibus & cavitatibus arborum. Hic eſt copia omnis pecoris & ferarum, ut ſunt mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

tures, zibellini, lupi; ex quorum pellibus fit dives mercatura. Ex his ſylvis exſcinditur fere omnis materia, tam domubus, quam munitionibus fabricandis apta. Muri enim civitatum fiunt ex trabibus ſimul conjunctis in quadrante, implentque vacuum gleba & terra: faciunt quoque ex eiſdem trabibus turres, tantæ altitudinis & craſſitudinis, ut omne tormentum bellicum, quantumvis magnum, ferant. Cito flammis corripiuntur, ſed non tam cito cedunt quaſſationi quæ fit tormentis bellicis. Diſputant aliqui, quales munitiones meliores ſint, num ex lapide, aut ex calce, aut ex terra. Pro ultima ſententia adducunt tales cauſas, quod citius fiant, & minori expenſa, meliusque reſiſtant quaſſationi, & quamvis facile deſtruuntur, reficiantur quoque brevi tempore; faciliusque mutatur (ſi caſus & occaſio neceſſitasque requirit) latus ex terra conſtructum, quam ex lapide. Sed his non obſtantibus debent præferri munitiones, quæ muros ex lapide habent. Cum enim quatuor modi offendendi munitionem ſint, tormenta, cuniculi, ignis, exciſio, (quæ ligone & ſarculo fit;) murus ex lapide, forte minus reſiſtendo quam terra, cedendo tormentis bellicis præſtabit. Sed adverſus

cuni-

cuniculos, ignem, & exciſionem, longe excellit murus ex lapide. Et ad jungendum muro quod in munitionibus, ex ligno & terra conſtructis, boni eſt, eriguntur aggeres intrinſeci. De aquis nihil opus eſt dicere. Moſcovia enim eſt mater fluviorum & lacuum: Dvvinæ, Boryſthenis, Volgæ, Deſnæ, Onegæ, Moſæ, Voliſcæ, & fama celeberrimi Tanais: lacus Inæ, ad quem eſt magna Novogardia: Voloppo, multorumq; aliorum. Aquarum abundantia reddit aërem magis frigidum, quam generationi animalium & propagationi plantarum requiritur, etſi frigus calore ſalubrius eſſe æſtimatur. Pecudes parvæ ſunt, & ſegetes aliquando non perveniunt ad maturitatem: terra fere ab aquis abſorpta, ut plurimum levis eſt, & arenoſa, ideoque & ſiccitas & pluvia immoderata, facile conſumunt fruges. Hyems durat novem menſes, paulo plus aut minus, & tamen hic copia eſt frugum, hordei & paſcuorum, & ex conſequenti carnium, tam ferinarum, quam manſuetarum. Moſcovia producit poma, nuces, corylos. Aliorum fructuum vix habent notitiam Moſci, qui ex piſcibus faciunt magnum lucrum; eorum ſiquidem maximam abundantiam habent. Indurant eos frigore & vento,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſicut fit in Norvvegia, aliiſque in locis ſeptentrionalibus, ſervantque eos pro bona annona tam in præſidiis munitionum, quam in domubus privatorum. Regio non eſt multum mercaturæ dedita, quia indigenę ſuapte natura non ſunt admodum induſtrii. Nec poſſunt ibi eſſe multa mercimonia, ubi non florent artes & artificia: tum quod Moſcis non licet ditione ſui Principis excedere. Ob has cauſas non habent ullum uſum maris. Commutant tantũ ea quæ regio fert, nempe pelles, reſinam, cum panno, aliisq; quæ Armeni perferunt in Aſtrachan ad mare Caſpium, & Angli ad fanum Nicolai, ad ſinũ Graduicum.

Regimen.

MAgnus Dux Moſcorum regit ſuos populos magis deſpotice, quam ullus alius Princeps, quem novimus: diſponit enim abſolute de perſonis ſubditorum, & ipſorum rebus. ideo dicebat Mahumetes Veſirus, quod Moſcus & Turca, ſoli inter Principes eſſent domini ſuorum dominiorum, eaque de cauſa putabat expeditionem Stephani Regis Polonorũ plenam difficultatibus fore. Vt in ſua potentia & authoritate ſe Magnus Dux conſervet, utitur artificio & induſtria incredibili. Primo non licet cuiquam ſuorum vaſallorum exire

regni

egni fines, ſub pœna mortis. Hac de auſa nemo ſuorum ſubditorum navi-at, nec cum legato externi Principis lo-ui poteſt, nec uti opera externi medici, n ſuis morbis, niſi cum venia. Vtitur pparatu inæſtimabili in veſtitu, addens rnatum Pontificium cum majeſtate egis: fert capite mitram, margaritis & emmis precioſiſſimis nitentem: ſi eam apite non gerit, habet eam coram ſe in uo throno, mutatque eam ad oſten-andam amplitudinem multis vicibus: n ſiniſtra manu tenet paſtorale ditiſſi-num, indutus veſte, aut tunica longa, li non abſimili quam Papa gerit ingre-iens ſacrarium: digitos annulis aureis efertos habet: imago Chriſti ad dexte-am, & ſanctiſſimæ matris virginis ſu-er cathedram, in qua ſedet, eſt. Regia & roregia camera eſt plena viris, veſtibus uro depictis uſque ad talos indutis. In eremoniis ad religionem ſpectantibus titur exquiſita ſagacitate ſolertiaque. Cum aſſidet menſæ, quoties mutantur atinæ, aut vult bibere, multa ſigna rucis edit. In jejuniis exhibet ſingularē enerationem, & in templo præ devo-ione fronte terrā percutit, ſicut & alii. Ne alius plus ipſo ſcire poſſit, nullæ ibi cholæ, præterquam in quibus docetur egere & ſcribere. Nihil legunt præter

Evangelia, & aliquam hiſtoriam, aut de-
ſcriptionem vitarum ſanctorum , au
homiliam S. Iohannis Chryſoſtomi, au
alterius; haberetque eum ſuſpectum, qu
demonſtrationem faceret , ſe velle in li
teris majorem progreſſum facere ; ne
impune ferret : id facit , ne aliquis plu
ipſo, aut quantum ipſe ſapiat: indeq; ac
cidit , ut ſcribæ , nec ipſimet antiſcribæ
ordinarie nõ ſcribant nec reſpondean
Legatis Principum externorum , niſi i
quantum Magnus Dux eis dictat. Cum
negotiantur , nunquam Magnus Du
nominatur , quin omnes aſſurgant i
pedes , cum magna veneratione : iden
etiam ad menſam fit, quando ipſe ad bi
bendum invitat , aut participem faci
ſuæ patinæ aliquem. fit id quoq; in mill
aliis ſimilibus occaſionibus. Docentur
pueris Moſci credere & loqui de ipſo
rum Principe ſicut de Deo : Deus ſolu
(dicunt) & magnus Dominus ſcit hoc
Magnus noſter Dominus ſcit omne
res: Omne quidquid habemus, ſanitati
& commodi , procedit à magno Domi
no. Accidit inde, ut ſui ſubditi, vidente
tantam amplitudinem majeſtatemqu
in ſuo Principe , nec aliarum quàm eju
rerum notitiam habentes , revereantu
ipſum, obediantque ei non ſicut ſubditi
ſed tanquam mancipia , habeantq; eum
pr

o Deo potius , quam pro Principe.
on habet ſub ſe dominos titulis inſi-
nes, ſicut inter nos ſunt Duces & Baro-
es. Si ipſe alicui pagum aut prædium
oncedit, non tranſit ad hæredes, niſi id
ſe confirmet. Et ſi ipſe aliis ea conceſ-
rit, villici tamen perſolvunt ei portio-
em fructuum, debentque ei operas : id
cauſa eſt, ut unuſquiſque à nutu Ma-
ni Ducis dependeat, & quanto aliquis
itior ſit, tanto ei plus debeat. Vt ob-
iet ſeditionibus, transfert integras fa-
ilias ex uno loco in alium, mittitque
præſidia quos vult, longe à domo,
anquam in exilium.

Divitiæ.

EX iis, quæ dicta ſunt, fieri poteſt judi-
cium de ejus divitiis, opibusque. Cum
taque ipſe adeo abſolute omnium re-
um dominus ſit, utitur opera ſubdito-
um pro libitu, & tali parte ipſorum
onorum, ſicut ipſi placet. Arrogat ſibi
x ferarum exuviis talem portionem ac
ult, & ex piſcibus omnis generis quan-
um vult: pellicea vendit aut dat dono,
rout libet : piſces ventò ſiccati ſervan-
ur pro munitione. In foro nemo ſua
vendere poteſt, niſi Principis primum
vendita ſunt. Minæras auri & argenti
nullas habet. Civitates mercimoniis ce-
lebriores, unde ipſe maximã redituum
partem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

partem percipit, ſunt Aſtrachan ad ma-
re Caſpium, quo deferuntur merces Per-
ſiæ & Armeniæ, & fanum Nicolai ad ſi-
num Graduicum, quo appellunt nave
Anglorum & Hollandorum onerata
ære, aliisque mercibus, quæ inde Volog-
dam ducuntur. Vbi ſui legati domum
ſunt reverſi, aufert eis lautia, quæ
Principibus acceperunt, dando aliquid
in illorum vicem, & aliquando nihil. V
finem faciam, ſibi metit capitque quid
quid in ſua ditione aut boni aut precio
ſi eſt. Putatur ipſum aliquem theſaurum
habere, in arcibus Moſquæ, Iaroſlaviæ
& lacus Albi. quod veriſimile eſt. Ma-
gnus enim Dux Iohannes ſpoliavit cali-
cibus, reliquiis, crucibus, & argento to-
tam fere Livoniam, nec concedit aurum
& argentum ſua ditione efferri, niſi in
redemptionem bello captivorum, alio-
rumq; qui in captivitatem abducti ſunt.
Verum quidem eſt, quod amiſſione Li-
voniæ, quam an. milleſimo quingenteſi-
mo octogeſimo ſecundo ceſſit Stephano
Regi Poloniæ privatus fuit ea regni par-
te, quæ erat ditiſſima, propter commer-
cium maris Balthici, & meliori ditione
quam habebat, in qua erant 34 arces.

Vires.

MVnimentum regionis conſiſtit &
in pluralitate paludum fluminum-

que,

que, & in denſitate nemorum. In uſu
habent Moſci, loca hoſtibus proxima
depopulari, ut denſæ ſylvæ ibi creſcant:
quod & fit ob terræ humiditatem. ſunt-
que eæ civitatibus non ſecus ac ſepes ac
valla pro munitione. Multum laboris
id Polonis attulit. Vt enim ſibi itinera
ad oppida hoſtium pararent, neceſſe eis
fuit exſcindere ſylvas, & magni tempo-
ris jacturam facere. Habet Magnus Dux
munitiones, quæ partim ex lapidibus,
partim ex lateribus, Italico more, con-
ſtructæ ſunt, ſed abſque lateribus & arte
ædificatoria: tales ſunt arces Moſquæ,
Novoguardiæ, Pleſcoviæ, Porcoviæ, Sta-
riciæ, Slobodæ, Alexandri: partim ex
gleba viminibus contexta, & probe cal-
cata, qualis eſt Smolenzco. Sed ordina-
rie exſtruuntur muri locorum fortium
ex magnis trabibus, inter quas conſti-
pant terram, relinquendo ad defenſio-
nem foramina pro pyrobolariis. Talis
ædificatio commoda eſt defenſioni,
contra tormenta bellica, ſed non reſiſtit
igni. Subditi Magni Ducis inſerviunt
ſuo Principi in bello, ſicut ante de ſuo
regimine agentes diximus, ſed ſe potius
timere pœnam (ſi ſe non ſtrenue geſſe-
rint) quam promptitudinem alacrita-
temque monſtrant: Capitaneis ad nu-
tum ſunt, patiuntur omnem incommo-
ditatem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ditatem, non curant frigus nec pluvia
patiunturque incredibiliter inediam,f
memque; ſuntque parvo contenti.Æſt
mantur itaque aptiores defendendis ca
ſtris, quam præliis campeſtribus. Ill
enim multum valet patientia & tol
rantia, hic autem requiritur audacia a
nimuſque. Poloni ſunt meliores confl
ctibus campeſtribus, quam propugnar
dis arcibus. Magnus Moſcoviæ Dux Io
hannes, experientia edoctus de ſuorur
in velitationibus & prœliis ignavia, d
de Polonorum audacia animisque,dic
bat ſuos opus habere calcaribus, quib
impellerentur, Polonos freno,quo ret
nerentur. Vires præcipuæ hujus Princ
pis conſiſtunt in equitatu, ſed quem
quorum numerum educere poſſit, diff
cile dictu eſt. Nec tamen credo ipſur
trecenta millia armis inſtruere poſſ
(ſicut aliqui dicunt.) Habet enim ditic
nem vaſtam, & pro majori parte incu
tam. Ab Caſſano enim Aſtrachanum u
que vix invenitur pagus, quamvis inte
ea oppida aliquot dierum iter ſit. Bell
quod ei intulit Stephanus Rex Poloni
(qui tamen non ultra LX millia tum e
quitum tum peditum habebat)ipſe tar
tum militum colligere non potuit, qu
non dico ſe ei aperto Marte objicere
ſed nec potuit ipſum divertere ab oppu

gnatic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

gnationibus Polotiæ, Vilicoluci, aliorumque locorum, nec aut ab obſidione Pleſcoviæ. Anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo penetravit Princeps Tartarorum Præcopitarum, cum octuaginta equorum millibus, uſque in viſcera ſui Imperii, tradiditq; flammis ipſam Moſcuam urbem regalem. Sed ii qui dicunt Magnum Ducem ccc & Regem Poloniæ cc equorum millia educere poſſe, potius numerant capita equorũ, quam equitum. Etſi enim tot equorum millia ſint, non tamen omnis equus bello bonus eſt, nec unicuique equitandi ars, aut ſe armandi facultas eſt: uni deeſt animus, alteri opes non ſuppetunt, alteri vires corporis, alteri animi fortitudo alacritaſque deſunt. Quamvis in Moſcovia tot equorum hominumque millia eſſent, quot illi dicunt, admodum difficile tamen eſſet (imo vix poſſibile) eos in unum locum cogere, nec Principi in hoc ſuppeterent pecuniæ, nec commeatus ſufficerent. Ducenti enim equi præliatores requirerent in Moſcovia ter centum clitellarios, ac alios totidem miniſtros, quibus omnibus oporteret ſufficere commeatus; ſicut & annonariis, mercatoribus, artificibus, famulis, qui in bello requiruntur. Neceſſe itaque eſſet totam Moſcoviam in

unum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

unum cogi; ac tum verendum, ne i
tanto itinere ab una parte regni in re
gionem directo contrariam, & homi
num & jumentorum vires labaſceren
Quamvis etiam poſſibile eſſet, tantum
numerum (ſicut dictum eſt) equorum
colligere, id tamen ſtatui non expediret
Neceſſe enim eſſet denudare confini
præſidiis, provincias nervis, civitate
magiſtratibus, campos agricolis. Ind
clare apparet, Principem, cujus ſtatu
centum & quinquaginta millia equi
tum cogere poſſet, abunde præſtare, ſ
tertiam eorum partem in exercitum re
galem educat: de bellis, non excurſioni
bus loquor. Scribunt aliqui, qui in affir
mando magis moderati ſunt. Moſcun
cogere poſſe centum & quinquagint
equorum millia, ſi neceſſitas ſe defen
dendi id requireret, & quod Iohanne
III eduxit in expeditionem Aſtracha
nenſem centum viginti equitum, & vi
ginti peditum millia. Idem adortus eſ
Livoniam, tempore Regis Alexandri
magnis exercitibus, retinuitque adhu
alium ad regni ſui fines. Equitatui addi
dit Magnus Dux Iohannes aliquot mil
lia pyrobolariorum, quos ipſe inſtituit
inter quos erant multi externi milites
qui ipſi præſtiterunt egregiam operam
in defenſione ſuarum urbium. Quoque

ſecundo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſecundo aut tertio anno deſcribit per regiones bello aptos. In commentarios referuntur filii nobilium, & numerus famulorum, equorumque equites. Ditiores præcipue utuntur thoracibus æneis, galeis, & laminis ſubtilibus & tenuibus, quæ ex Perſia adferuntur, & lanceis. Alii geſtant thoraces, goſſypio quam optime farcitos, qui ſagittis reſiſtunt. Hi utuntur arcu, multi eorum ſclopeto, omnes enſe & pugione. Et inſerviunt quoque Germani in bellis & in fortificandis locis.

Principes finitimi.

MAgno Moſcorum Duci junguntur Præcopus, princeps Tartarorum, Tauricæ Cherſoneſi Circaſſi, quinque montium; (inhabitant hi regionem, quę ſe ad 7 dierum iter extendit, reguntur que à ſeptem Ducibus, Helvetiorum modo) Tartarus Nogay, Reges Sueciæ & Poloniæ. A Præcopo recipit multum damni, nec ei ſpes eſt de ſumenda vindicta, quòd cum Turca confœderatus eſt Præcopus, inſtruiturque à Turca ſclopetis, tormentiſq; bellicis, habetque in ſua ditione loca fortia, cum præſidio Turcico: itaque eum invadere difficile factu arduumque eſſet. Concitaret enim in ſe potentiam illius. Præcopo commodum eſt (ſicut & pluries fecit) ſubitam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

excurſionem facere in provincias Ma-
gni Ducis, ſicut & poteſt facere in pro-
vincias Regis Poloniæ, diripereque ob-
via. Si magnus Dux ſubjugavit Tartaros
Caſſenenſes & Aſtrachanenſes, accidit
id beneficio tormentorum bellicorum
quibus illi carebant. Duxit hic inter alia
contra Caſſanenſes aliquas hujuſmodi
machinas. Temoni plauſtrorum affige-
bat tabulam latam & craſſam, cum
multo foramine, trajiciendo ſclopeto &
moſqueto inventum. Cum itaque ipſi
graviter ferirent hoſtes, (qui ſagittis tan-
tum utebantur, quibus Moſci lædi non
poterant) non fuit difficile eos vincere
ſubjugareque. Sed Prçcopus habet uſum
ſclopetorum, &, quod amplius eſt, ami-
citiam & protectionem Turcæ, qui, ut
ſibi iter aperiret in Moſcoviam, aut in
mare Caſpium, tentavit annis jam ela-
pſis ducere foſſam à Tanai ad Volgam
(hoc molimen altioris erat animi, quam
Turcæ plerumque faciunt:) ſed ejus mi-
lites fugati fuere à Moſcis, in hoc adjuti
à Tartaris, qui verebantur, ne plane à
Turcis peſſundarentur, ſi illud opus ei
ſucceſſiſſet. Nec ſolum ruperunt claſſem
Turcicam, ceperuntque ejus partem; ſed
& exitio dederunt exercitũ terreſtrem
in quo numerabantur 80 Tartarorum,
& 25 Turcarum millia, inter quos erant

ter

ter mille Ianizari. Circaſſi vivunt (ſicut diximus) more Helvetiorum: non nituntur ut ſibi aliquid acquirant, ſed tanquam mercenarii milites militant Turcis, Perſis, Moſco; à quo tam longè diſſiti ſunt, ut non habeant occaſionem ſibi timendi ab ejus viribus. Tartari Nagai magis formidandi ſunt, propter ſubitum impetum & excurſioné, quam propter juſtam potentiam, quæ eis ſit ad ſuſcipiendas expeditiones regias. Annis retro elapſis, cum ſe moviſſent, ut Moſco damnum inferrent, retrogreſſi ſunt placati donis quæ eis miſſa fuere. Cum hi, ſicut & Arabes, dediti ſint latrociniis & graſſationibus, facilius eſt ipſos avertere donis, quam pugnando. Quod plus eſt, cum ipſi nec civitatem, nec munitioné habeant, qua expugnata, & in dominium hoſtis redacta, deprimi, & tanquam freno cohiberi poſſint; bellum ipſis inferre, eſt expenſas facere ſine lucro. Adverſus hos tenet Magnus Dux magnum equitatus numerũ, in Citrachan, Caſan, & Viatca: habet quoque præſidium in Culugan contra Tanam, ut reſiſtant Præcopitis. Cum Rege Sueciæ jungit fines Moſcus, præcipue ad partem Finlandiæ, ubi Suecus (cum quo diu bellum geſſit) paucis retro annis ei eripuit munitiones Sere-

 noſco,

noſco, Pernaviam majorem & mino-
rem in Livonia, aliaque loca, cum Mo-
ſcus impeteretur à Rege Stephano. Te-
net Suecus in extremitate ſinus Finlan-
diæ munitionem Viburgum, magno
præſidio & expenſa, ut reſiſtat Ruſſis, &
Magno Duci. Habet quoque in illo mari
& portubus vicinis ſuas naves bellicas,
tum ut obviet omni tentamento Magni
Ducis, tum ut impediat, ne ex Germania
in Moſcoviam vehantur arma & appa-
ratus bellici: Nec aliæ naves quam ſuæ
ad illas oras appellere poſſunt, niſi per-
miſſione, propria Regis manu ſignata.
Hoc præcommodum claſſis, & potentiæ
navalis, fecit Regem Sueciæ, iis locis ubi
hanc vim armorum explicare poteſt,
Moſco ſuperiorem, cepitque hac via ab
hoſte multa loca in ora Livoniæ, lociſ-
que vicinis. Sed ubi equitatus Duci fre-
quentiaque populi uſui eſſe poteſt, nem-
pe in campis apertis, & in locis longe à
mari Balthico diſſitis, videtur Magnum
Ducem potiores quodammodo partes
habuiſſe: ſemper enim fere invaſit Sue-
cum. Non poſſunt tamen ſibi invicem
multum damni inferre, propter aſperi-
tatem montium, frigus, glaciem, nives-
que. Supereſt Poloniæ Rex, inter quem
& Magnum Ducem, eſt differentia,
quod Moſcus plus regionum habet, ſed
Poloni

Poloni melius inhabitatas civilioreſque: illi plures ſubditi, obedientioreſq; ſunt: huic autem audaciores & animoſiores: illi ad reſiſtendum quam aggrediendum ſunt aptiores, hi ad invadendum: illi ad defendendum munitiones, hi ad aperto prœlio pugnandum: illi magis juncti unitique ſunt, hi magis deliberati ad factionem expeditionemque: illi timent minus inediam & incommoditates, hi mortem & ferrum. Sed utrique tantum valent, quantum eorum Princeps virtute & fortitudine præſtat. Magnus enim Dux Baſilius cepit magnum Ducatum Smolenſcenſem & Poloſcenſem, & ampliſſimam ditionem in Livonia. E contrario Stephanus Poloniæ Rex eripuit ultimo bello Iohanni Magno Duci, filio Baſilii, Poloſco, aliaque diverſa magni momenti loca: obſedit civitatem Pleſcovienſem, coëgitque tandem Moſcum tota Livonia decedere. Inde videtur populum tantum valere, quantum ingenio animoque valet Rex.

Hæc, ex Ioanne Botero à Iuſto Reifenbergh expreſſa, hic addenda duximus, ne Lector fruſtra deſideraret ſuperiorum authorum de Moſcorum republ. judicium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

TARTARIA.

I.

Excerpta è Michalonis Lituani fragmentis de moribus Tartarorum.

E fragmento primo.

TAmetſi Tartari, barbari & inopes habeantur à nobis, gloriantur tamen continentia vitæ & antiquitate gentis ſuæ Scythicæ, aſſeverantes eam ſemen eſſe Abrahæ, & nemini ſerviviſſe unquam, licet vexatam interdum ab Alexandro, Dario, Cyro, Xerxe aliisque Regibus & populis potentioribus: & varias nunc diviſam in Ordas, id eſt, nationes: Siquidem ultra vicinos nobis Precopenſes, complicesque eorum Belhorodenſes, & Dobricenſes Moldaviæ finium accolas, Ordæ ſunt potentes, Precopenſibus infenſæ, Orientem verſus. Alia Mahai, alia Chaſtorakani, alia ultra amnem Tanaim, qui Volha appellatur, Zavvolſca, Cæſaris Bati Vngariæ vaſtatoris patria, Moſcorum olim & omnium Ruthenorum dominatrix, Nahaienſibus nunc adhærens, alia Kozanii, alia Kazaczka, item Buchar, Samarchan,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

& aliæ dicuntur plures, XII Imperatoribus diſpartitæ, ut promiſerat Dominus, progenitorem eorũ Iſmaëlem (Gen. 17.) XII duces generaturum, & evecturum in magnam gentem. Ex omnium autem nationum Tartaris ſoli tenuiores, ſed regionibus noſtris citimi, Precopenſes, infeſti ſunt nobis, cùm ignavia freti noſtra, tum vicinitate, locorumque opportunitate recepraculi ſui. Habent vero Precopenſes receptaculum, ſuapte natura munitum. Lacus enim duo paluſtres, quorum alter Mæotis dicitur, ex mari in continenté ad circiter triginta milliaria in longum porrecti, & ſeorſum tantundem pene in initiis & progreſſu ſuo diſtantes: finibus vero ad invicem reflexi, & anguſto quodam interſtitio ſicco cohibiti quin congrederentur, deſinentes. junguntur ibi foſſa & vallo altius exaggerato, complectente portam, quæ unica eſt ingrediendi provinciam illam per aridum. unde & caſtellum ad portam illam ſitum, & tota ſinu illo incluſa peninſula appellatur à nobis Prekop. cui Tauricæ alias nomen fuiſſe fertur: incolatus vero & imperium Græcorum Trapezuntinorum, ut hucuſque retinent Græci ſuam & ibi linguam Græcam & religionem. Adjacet autem peninſula ea ipſa mari Pontico, quod illa ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

parte pontus Euxinus dicitur. & quamvis munita ſit ſitu, non adeo tamen illis ſuis, nec lacubus amplis, nec foſſa nec vallo arduis, neq; caſtello firmo, ut arceretur à tranſitu exercitus paulo inſtructior. Et pervenitur ad portam Tauricam unicam illam ab arcibus ultimis Lituaniæ Czerkaſi & Braczlavv, diebus ſex graminoſis ſemper & planiſſimis ubique campis, non monte interpolatis unquam, non ſylva, non palude, nec amne tranſmiſſu difficili, præter Boryſthené. Sic enim ipſa Taurica citra Alpes & maritima, quæ montoſa paſſim, habet & ſylvoſa, & quæ nunc ab Aboriginibus Græcis inhabitantur. aliàs vero tota eſt campeſtris, Tartaris illic incolatum præſtans, & ubique victui mortalium commoda & facilis, facilis admodum Cerere, Libero, carne, & ſale. ſiquidem ſal ibi in lacunis, quibuſdam aquis in ſe, ad inſtar glaciei, à calore ſolis concretis, naſcitur, à ſolſtitio æſtivali copioſus & pellucidus, nonnullibi ut cryſtallus. Et frumentum omne, ac uvam vini generat ibi copioſe tellus, ſemel ſubacta, & fronde occata utcunque. Pecora item & jumenta hyeme quoque in paſcuis & ſub dio ſemper fovet læta; quæ etiam fatigis exinanita, macilenta & ſtrigoſa, poſtquam abjiciuntur, ibi in campo repinguefcunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

gueſcunt. Herba floccida, calcitratu ex nivibus quæſita, haud infelicius quam melioribus pabulis & ſub tecto apud nos: quoniam & cœlum ibi eſt aliquanto clementius, & terra ubi cænoſa ibi ſalſa. & herbæ genus ſapidius quoddam, ſemper virens, & mirum in modum jumenta vegetans, quod appellatur *tipez*. Vnde tantam olim frequentiam incolarum fuiſſe ibi memoratur, quod ſingulæ quædam illic ex urbibus Græcorum, millena habuerint templa, & clero interim inſolenti adeo, quod non niſi equites ingrederentur ſanctuaria antiſtites & archimandritæ eorum. Atque nunc etiam urbes ibi nonnullæ quamvis peſſundatæ, amplitudine tamen ambituum ſuorum & ruinarũ, ſuperbæ olim fuiſſe apparent, & præſertim quæ à nobis Solholth, à Moſcis Krym, à Græcis Theodoſia appellabatur quondam, & metropolis vetuſta Korſſunii, quæ genti Ruthenorum princeps dedit baptiſma & nomen Chriſtianum, poſtea vero prædam gentibus noſtris, exciſa ab eis. Vnde Kiovia noſtra in templorum ſuorum lithoſtratis, aſarotis, & incruſtamentis, retinet hucuſque certa prædæ illius inſignia, è quibus & Gneſnenſi Baſilicæ valvam largita eſt. Et illa ipſa Korſunii tractata ſic à noſtris, dediſſe fertur jactura

ſua neceſſitatem Tauricenſibus Chriſtianis, luxui & ignaviæ deditis, recipiendis in ſuppetias ad feudalem incolatum, reprimendis gentibus noſtris, manū Tartarorum ex Orda, Zavvolskæ adſitam. Et ſenſim deinde invaleſcens ibi illa Tartarorum vis, ad juſtumque populi examen propagata, protulerit ſibi in Principem Temirkuthla quendām ſanguinis ſui, appellato eo Cæſare. At progenitores S. M. V. perdomitis Cæſarianis illis, iniquis Græcorum vaſallis, dabant eis in Cæſares, ſubditos ſuos hinc ex Lituania Tartaros. Vltimus vero ex Lituania Cæſarum Aczkirei, hic apud Troki natus, & hinc à divo VVithovvdo ad imperium illud miſſus, genuit imperans ibi in Taurica filium Menglikirei. Menglikirei vero modernum Cæſarem Sapkirei & fratres ejus natu & imperio priores, Machmethkirei, Sadetkirei & Chaskirei. Sic enim nobili recepta hinc progenitoris ſui nomenclatura, gaudet nunc omnis ſequens eum in faſcibus illis poſteritas. Hæc igitur eſt Kireorum ſtirps, dextra forti progenitorum S. M^{tis} Veſtræ ibi plantata, quæ nunc referendo gratiam provectionis ſuæ, juge faceſſit nobis negotium. Atque vigente ſic Taurica & populo & imperio jam advenarum: urbes tamen ejus Mancup, Caffa, Kercze,

Kozlevv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Kozlevv, & aliæ maritimæ, ſervaverant ſe immunes ab illis, donec Turcica manu, opibus Conſtantinopolitanis exauta, caperentur ab annis hinc circiter ſeptuaginta. Et illinc miſſi ſub jugum Turcæ pendunt ei cenſum, à capitibus ſuis ſinguli illic Aboriginum Græcorum ſuperſtites. Qui tametſi & nunc agricolæ, videlicet vinitores & paſtores, non inopes ſint, imo etiam non ſine argentea ſupellectili plerique, utpote in tranquillitate & juſtitia publica, rationabiliore Ethnicorum adminiſtratu viventes, minus tamen jucundam agunt ibi vitam: Quippe, qui nullo honore digni, imo nullius omnino reputationis habentur à potitoribus rerum Mahometicis: ac omni illorum nedum commercio, ſed & intuitu non torvo dedignantur, angarianturq; laboribus, dominicis præſertim, ac etiam paſchalibus diebus, ipſimet argenteæ ſupellectilis domini. Nequaquam enim retinet authoritatem ibi Chriſtianus nec in ſervum nec in filium paulo proterviorem, qui ſcilicet Magiſtratui ſe præſentandum duxerit ſemel. Atque etiam ipſi patrifamilias mutandus eſt ſtatus, ſi defertur præſumpſiſſe de religione ipſorum quicquam verbo, aut ſaltem digito uno, & minus etiam ſerio protenſo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Iam vero quam inconſtans ſit viciſſitudo rerum, vel ipſa ſufficit indicio Taurica, videns nunc mutatum ſic popularium ſuorum ſtatum, & patritiorum ſuperſtites, honore, libertate ſimul ac patribus orbatos, in ſervitutem redactos ſpretos, capite diminutos, capiteq; cenſos Mahometicis, & antiſtites illos, inſolentes quondam eccleſiarum Dei contemptores, contemptos nunc ipſos, & abjectos, obreptare ſub trucibus Tartaris & Turcis. Vrbes quoque ſuas opibus immenſis, ſuperbia, lætitia, ac omni luxurię ſtrepitu perfunctas, dehiſcere nunc pleraſq; inanes, cæteras vero ſolo æquatas, obſoletis jam & nominibus; & imperitare nunc ſibi, non Chriſtianos nobiles, & nativos ſuos patronos, ſed peregrinam Ethnicam, ac non ita pridem ſervitute emerſam, atque & imperio ſimul & libertate donatam hinc vaſallorum ſtirpem. Adeo increbuere in Taurica Tartari, quod circiter triginta millium exercitum compleant ad bellum: ſed coacti, ut ſolent univerſi, & gregarii ac imbelles, quicunque ſaltem valeant conſcendere equum. Vt me præſente ibi, dum medietatem eorum & filium ſuum mitteret Cæſar, in ſubſidia Turcæ proficiſcenti noviſſime in Vngariam, quindecim millia corũ tunc enumerata ſunt.

Pro-

Proficiſcebantur autem quamvis lectio-
nes illi, conſueto tamen apparatu ſuo,
inermes videlicet plerique, & vix deci-
mus aut vigeſimus quiſque eorum pha-
retra fultus aut framea, lorica vero mul-
to rarior; ſed alii ſcipionibus ſaltem mu-
niti oſſeis, alii ligneis, alii vacuis telorum
accincti vaginis. Clypeorum autem &
haſtarum, vel hujuſmodi armorum ge-
neris expertes penitus. Sic enim ſemper
illi, nec armis, & nec cibariis, præter
nonnihil milii toſti, aut caſei comminu-
ti, & neq: ullis onerantur impendio ad
bellum impedimentis. Verumtamē ne-
mo illorum, ſine pluribus recentibuſque
loris proficiſcitur, & præſertim quando
noſtras excurſitandum eſt in regiones:
Quoniam tunc ſoliciti fiunt vinculorū,
ad vinciendum membra noſtra, plus
quam armorum ad tutandum ſua. E-
quorum vero ſemper fulciuntur ad bel-
lum copia, ut magna pars exercitus eo-
rum quinos ſinguli ductent equos, eoſ-
que intactos. Vnde excurſiones & omne
iter, crebra hujuſmodi equorum muta-
tione freti, velocius perficiunt, & hoſtē
inſequentem ſe effugiunt facilius, ac et-
iam terrefactant amplitudine veſtigii
ſui, & non metuunt ipſi in copia eorum
fatigam nec famem. Præſtant etiam in
bello tolerantia famis, ſitis, fatigæ, pervi-
gilii,

gilii, æſtus, algoris, & omnis inclemen-
tiæ cæleſtis omniumque ærumnarum.
Nam expeditiones bellicas perficiunt
abſque curribus ſemper, & abſque omni
commeatu, præter illam quam dixi e-
quorum copiam. Solitudines item cam-
porũ vaſtas, invias, brumali etiam tem-
pore, altitudine nivium & pruinis acer-
bas, quamvis excoriatis dura nive &
glacie equorum cruribus, haud ægre ta-
men & haud gravatim ſuperant. Amnes
amplos rapidos, atque hiberno etiam
rigore, aquilonumque & glacierum fra-
goribus horride ſtridentes & trajectu
difficiles, abſque tamen navigiis, ſed tan-
tum equorum ipſi jubis adnixi, ſarcinis
vero ad caudas ſuper tignis, ſeu arundi-
num faſciculis alligatis, tranando in-
cunctanter, expedite & prompte trans-
mittitant, Et in prælio pugnant, fortius
multo quam Moſcovitæ, quamvis mi-
nus armati, & ſemper primo in con-
greſſu, ſiniſtrum adverſi exercitus co-
nantur occupare cornu, quo dexterius
ipſi petant ſagittis. Sæpe quoque in fu-
gam verſi, terga dando reſiſtunt, & ho-
ſtem inſequentem ſe diffuſum ſparſim,
interceptant ex inſidiis, & ſic eripiunt
nonnunquam victi victoribus victo-
riam. Quando vero præter technas &
ſtrategemata, ſed recta & cominus, col-
latis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

latis ſignis, venit conſerenda cum eis manus, prævalent tunc in eos pugnatores noſtri, etiamſi non paulo pauciores fuerint. Id quod crebrius experti ſumus ſub victorioſiſſimis vexillis divi parentis S. Majeſtatis V. Nam & poſt infelicem Chriſtianorum cum Mahometicis, patruelis vero S. Majeſtatis V. Regis Ludovici ultimam pugnam, menſe quinto, kalendis Februariis, anno Domini ſupra mille quingentos & viginti ſeptimo, in campis planis illis prope Czerkaſſi, ad fluvium Olſſanicza, viginti quinq; millia illorum Precopenſium Tartarorum cæſa ſunt ad internecionem à nobis, qui non plures fuimus ibi quam quingenti & ter mille. Et ante apud Kleczko, deſiderata ſunt ſeptem & viginti millia eorum, proſtrata novem millibus noſtrum. Ita quoque alias, & apud Davidis Caſtellũ & apud Streſſino, Czeczersko, Lepuſſno, & in campis etiam vaſtis illis, in Lebedino, & ad templum album, & ad fluvium Sula, & aliis in præliis, quotquot ævo præſenti fuere genti noſtræ cum illis, expertum eſt robuſtiores eſſe noſtros. Nam & apud Sokal, non robore virium ſuperatus, ſed dolo & loci iniquitate circumventus ab illis, ſuccubuit exercitus noſter, perductus inſidioſè in aream oppidi recens exuſti, crebris

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

præcipitiis cellariorum, id eſt, antris,cavernis & cryptis ſubterraneis dehiſcentem. Et illinc primum arrigi cœpit in nos cornu ſtirpis Kiriorum, perlatis ſibi in Tauricam exuviis cruentis militis noſtri. Atq; deinde apud Oczakovv, tametſi fortis itidem ac etiam victor in illo fuerit miles noſter, at imprudens interim, ut qui donaverit ultro victoriam victo Oslam Soltano, mittens ad eum in caſtellum duces ſuos colloquii gratia ignarus dictum eſſe, Circa rem bellicam dolus an virtus, quis in hoſte requirat. Sic igitur ſemper robuſtiores fuere noſtri Præcopenſibus, prȩter ſolas technas, dolos & ſtrategemata illorum. Vita autem Tartarorum, qua gloriantur, eſt priſca, paſtoritia, quam olim in aurea ætate ſancti vixerunt patres, & ex qua Duces etiam eligebantur populis, regeſque & prophetæ, dicente quodam eorũ, Tulit me dominus cum ſequerer gregem eorum. Ita enim agunt hactenus Tartari, ſequendo greges, & peragrando cum eis campos hinc inde. Septa nulla habent, nec domos, præter tabernacula geſtatoria, ex viminibus & arundinibus compactis, ciliciis velata, ſtoreis & mattis ſcirpeis munita, quȩ uxoribus & pueris referta, vectant ſecum in plauſtris. Terram non colunt, etiam fertiliſſimã,

con-

contenti ſpontaneo fructu ejus, herba ad paſcendum pecus. Vnde juxta Salomonis conſilium, lacte ſolum abſq; pane & ſicera vivunt, ſobrii & abſtemii; cum lege quoque prohibitum habeant potum vini, ac eſum ſuillæ. Et quamvis cæterorum pecorum ac jumentorum, etiam equorũ veſcantur carnibus, non tamen apud ſe, niſi penitus mortuis aut pene morticinis, parcendo ſcilicet vividis gregum ſuorum. Nam in gregibus totam ſuam conditant ſubſtantiam; nihil immobile poſſidentes privatim præter puteos, & eos contribulibus quibusq; communes. Mobilium etiam curæ atque oneri non impendio ſe applicant, præter quotidianam & eam tenuem utenſilium ſupellectilem, & equitatus bellicæque rei leviſſimum etiam inſtrumentum, ad quod ſolum accurati ſunt; præter vero id, ad aliud operis profani alicui rei navare operam virum ingenuum dedecori habent, quo ſedulius obſequundent præſcripto legis ſuæ, vi & armis propagandæ. Atque in ea feritate nihil habent antiquius temperantia & continentia, vivuntque citra exuperantiam ac defectum ultimum omnes. Vnde quemadmodum in ſacris litteris dicitur, Scio & ſatiari & eſurire & abundare & penuriam pati: Item,

Qui multum, non abundavit; & me-
dicum, qui non minoravit. Ita nun-
in barbaris illis, nemo abundans ſu-
focatur ingluvie, nec egens extinguitu-
fame, neque algore conficitur, nemo-
que mendicat in tanta eorum inopia &
penuria rerum. Nam ut non frequen-
apud eos heluo: ſic non fame laborans,
nec mendicans, nec fraudulentus, ali-
ni hauſtor, non litigator, nec judex ini-
quus, non teſtis perverſus, non pejera-
tor, item non fur, nec latro. Vnde mi-
nime opus eſt apud eos angi quenquam
ſollicita rerum ſuarum cuſtodia, ne-
ſe armis onerari domi ad privatam ſu-
defenſionem. Nam iter habenti intr-
regionem eorum ferre telum, enorm-
& illicitum eſt. Sancte enim colunt il-
apud ſe pacem & juſtitiam, reddend-
unicuique quod ſuum eſt, integrum
non imminutum, in gratiam magiſtra-
tus, ex decimatu, nec ullo alio nom-
ne. Non quæſtui etenim, ſed pietat-
impii ethnici illi habent judicandi offi-
cium. Quod etiam eſt eis non laicum
ſed religioſum, & per religioſos id ex-
equuntur Cadios, qui eo religionis ini-
tiantur peculiariter ſecundum jusju-
randum, jam alioqui lecti tales, qui mi-
nime inhient rebus profanis, de quibu-
alios judicaturi ſint. Et quo expeditiu-
vigea-

vigeat juſtitia, nequaquam judicium ibi protelatur ſubterfugiis cavillatorum, nec obtenditur calumniis vitilitigatorum. Siquidem reus diffugium captans, dum per attactum oræ veſtimenti ſui vocatus ab actore in judicium non paruerit illico, extunc velut compertus jam in reatu vapulat. Verberat enim fuſte, certo & ex lege domini præſcripto plagarum modo. Actori item & teſti locus in judicio non eſt, qui neceſſaria ſalutis non ſatis perfecte ex lege calleat, aut qui guſtaſſe aliquando vinum ſeu alio notatus vitio deprehenditur. Parent quoque foro eidem, hoc eſt, Cadii judicio, & proceres ac duces cum popularibus pariter & abſque diſcrimine, ac præter ſummum principem: cujus Majeſtati plus etiam quam humanæ deferunt; ipſi in univerſum, atque ad unum omnes uno eodemque jure vivunt. Item & habitu conformi & victu compari, reddunt ſe pariles, nefas videlicet & piaculum habentes, fuſte etiam expiandum, præſumi à quoquam gentis ſuæ, ut veſtitu præcinctuve, aut pileo ſeu cæſarie, utatur non ſuo patrio ac vetuſto ritu: utve cibarium privatim à ſe promptũ, non commune habeat unicuique præſentium, aut ſumat illud eſui parte ex aliqua patronus ipſe prius, quam expo-

ſitum in medium, fruſtulatim fuerit concîſum, & commiſtum diligentius, ut eadem ſcilicet cederet qualitate cuilibet præſentium Et in itinere nedum viaticum commune habent, ſed etiam inſervitant majori natu aut imbecilliori cuilibet, alacrius unus præ alio. Dom hoſpiti cuilibet obiterario etiam & ignoto exponunt gratuito & cibum & nidum, ſed eminus à ſerie ſtativarum ſuarum: Quoniam alias non adeo jam ſunt civiles, quippe qui fœminas ſuas ab hoſpite, amico etiam & conviva quantumcumque gratioſo, conſpici nequaquam licitum habent, tenentque miſeras caveis ſuis abditioribus recluſas & nedum conviviorum ſed ſynagogarum quoque & omnis conſuetudinis forenſis penitus expertes, laboribus etiam omnibus ſartoriis & ſutoriis rejectis in eas, ſed neutiquam tamen invitas. At ipſi interim non ſunt contenti conjugiis earum ſinguli ſingulis, more hominum priſco in hoc ſe jactitantes, itidem & lege ſua ſuadente uxores unicuìque quaternas & in ſingulas earum pellices denas. Et quo perfectiores præſtent ſe viros, non divitias quærunt ſponſarum, nec ſpecies earum corporales, copulanturque eis, minime à ſe antea in facie viſis, ſed animis duntaxat moribuſque earum

explo

exploratis; & non dedignantur in conjugia ancillas quoque ſuas captivas, ac emptitias. Vnde habent eas in matrimoniis conſtantes, morigeras, invicem concordes, & pellicibus ſuis in gratiam maritalem æquanimes, item pudicas, ut inauditũ ſit penitus in eis adulterii crimen, capitale alioqui, & nece expiandum illico. Et præterea, cum intelligant barbari illi, nihil ſalubrius eſſe gentibus virtute & diſciplina militari, in arduitateque conſiſtere virtutem: ideo molliciem & voluptates averſando, aſperitati vitæ, nec non equitatui ob rem bellicam ſtudent ex infantia, & jam inde ab incunabulis geſtantur inequitando, nec deſueſcunt equitare vel decrepiti. Vehiculi vero uſum vetuli quoque vel valetudinarii deteſtantur, molliciem devitando & parcendo equis. Parci enim ſunt equorum, adeo ut Baro etiam eorum, equitet intra patriam ſolus, qui foris centenis concomitatur equitibus ſuis peculiaribus. Et mulier apud illos etiam primaria, & vel Cæſaris neceſſaria, regiam acceſſura, non verecundatur caveæ ſuæ obturatæ recluſa, auro vel gemmis intro nitens, bove vehi uno, aut propter plauſtri groſſiciem duobus. Equum autem vel deterrimum jungi vehiculo, nefas eſt & religio cui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

libet eorum, millenos etiam in equitiis ſuis habenti equos. Eſt autem vita hominum illorum tetrica, ſic & auſtera vulgo eorum communis,at non Principibus: Quoniam Principes Scytharum in publica populorum ſuorum frugalitate ipſi lautius interim vivunt. Vt Precopenſis modernus Cæſar, negotio bellico in filios nunc rejecto, ipſe propenſius voluptatibus intendit, in topiariis mulierum ſuarum, intra viridarium quoddam,amœnitate loci,nec non ædificatu, cultu, herbarumque ac arborum varietate, & quincunciali earum ſitu elegans. Quo quidem in paradiſo ſuo, hoſpites etiam exceptat ille conviviis opiparis, licet ipſe quidem velut faſtidio & contemptu divitiarum ligneis & fictilibus veſcens ex vaſculis, attamen auratis innitens pulvinaribus & cubitis & pedibus, ad argenteamq; diſcumbens menſam,aureis & gemmatis oneratam phialis, & variis laſciviens dapibus, nec non melodiis fidium, cymbalorum, crotalorum, pſalmorum,aliiſq; nugis oſtentans delicias ſuas, liberiuſq; licere ſibi ea præſumens in publica populi continentia.

Agunt vero populi Tartarici continenter auſcultantes Sacræ Scripturæ dicenti; Vinum non bibetis, domum non ædificabitis, ſementem non ſeretis, vi-

neas

neas non plantabitis. Sed in tabernaculis habitabitis, ut vivatis diebus multis ſuper faciem terræ. Sic ergo vivunt illi ſuper faciem terræ diebus multis liberi, immunes, & ab ultimo ſuo excidio tuti ſemper: Dum deliciis contemptis, nihil fixum expugnationique obnoxium poſſidentes, tota ipſorum quocunque migrent comitetur eos ſubſtantia. Quam ideo fugitivarii ipſi conditant ſibi univerſam in mobilibus, in moventibus ſeſe pecoribus ac etiam ſervis.

Quanquam vero habeant Precopenſes pecora ſe penes, copioſe pullulantia, ſervos autem aliunde captivos, eo tamen altero facultatum ſuarum genere plus fortunati ſunt. Non habent enim pecora tot,quot mancipia: nam hæc externis quoque largiuntur provinciis: Siquidem adventant eis naves crebræ ex ulteriori Ponto, & Aſia, portantes arma, veſtes, equos, & ſolvuntur ab eis oneratæ ſemper mancipiis:Quoniam omnia illorum emporia ac telonia, celebria ſunt ſolo eo mercium genere, quod etiam ad manus eſt eis ſemper, & mercatui, & pignori & dono; ac unuſquiſque eorum equi ſaltem aſcenſor, etiam cum nullum actu habeat mancipium, potentia tamen, certo ſemper copiam peculii ejus habere ſe præſumens, pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

mittit in contractibus creditori cuilibet numeraturum ſe ad certum diem pro veſtibus, armis, & equis vivacioribus vivaces etiam, verum non equos, sed homines, eoſque ſanguinis noſtri. Et ſtatur hujuſmodi promiſſis eorum ſecure perinde ac ſi in vivariis & cortibus ſuis reclusos ſemper habeant illi homines noſtros. Vnde Iudæus quidam ibi in Taurica ad portam ejus, unicam illam, telonio præſidens, & innumeram ſemper hominum noſtrorum captivorum multitudinem importari illuc cernens, quærebat ex nobis, utrum adhuc homines in regionibus noſtris ſuperſint, necne, & unde hic tantæ mortalium copiæ. Eſt autem id ipſum facultatum genus latrunculis illis in promptu ſemper, nedum in commercium quodlibet ad exteros, ſed domi etiam, & ſævitiæ eorum perferendæ & ludicris.

Crebri enim ibi ex miſeris ipſis viri robuſtiores, ſi non caſtrantur, auribus tamen & naribus mutilantur, genis & frontibus cauteriantur, pediciſque & nervis compediti angariantur, interdiu laboribus, noctu carceribus; prætenuique foventur cibo morticinæ, ejuſque putridæ, vermibus ſcaturientis, canibus etiam abhorrendæ carnis.

Fœminæ vero teneriores in laſciviis haben-

habentur, & quædam conviviis etiam adhibitantur hilarandis, pſaltui, fidicinatui, geſticulatuique artificioſe edoctæ. Quæ liberali forma ex nobiliorum gentis noſtræ ſanguine raptæ, adducantur Thalaſſio & paradiſicolæ illi.

E fragmento ſecundo.

TArtari in equitatu ſunt aſſidui: abſq; curribus bella gerunt, equis peregrinis abundant, urbibus quas tutentur carent. Moſci quolibet vere ex Orda Tartarica Nohaienſi, permutatione veſtium, & rerum aliarum vilium, multa millia equorum bello aptiſſimorum accipiunt.

Tartari equorum ditiſſimi, ne Principis quidem ſuæ vehiculo jungi patiuntur equum.

Tartari tunicas habent abſque plicis & rugis longas, equitanti dimicantique commodas; leves & pileos albos acutos non ad faſtum paratos, quorum eminentia atque nitori in agminibus, licet minime galeati eſſe ſoleant, apparent illuſtriores, & hoſtibus formidandi.

E fragmento tertio.

ARomatis adeo abſtinent, ut & in epulis paſchalibus contenti ſint his condimentis, ſale lutulento, ſinapi, allio, cæpis, ſuæque telluris fructibus, non ſolum vulgus, verum etiam optima-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

tes, & ſummus dux illorum, arcium no ſtrarum ereptor, quas jam LXXIII enu merat jactanter.

In menſa Principis convivali, inte aurea vaſa & vernaculas dapes, nonni hil quidem piperis, non tamen coctì, i trullis ſeorſum apponitur, ſed à nemin attingitur.

Tartari Precopenſes itidem aromat averſantur, vivuntque potu lactis & aquæ putealis, quæ in ambitu Taurica campeſtri, raro invenitur non amara clara autem rarius, niſi in viſceribus ter ræ profundiſſime quæſita. Apud Tarta ros qui modo vinum guſtaverit, is & octoginta fuſtuariis ictibus percutitur & totidem nummis mulctatur.

E fragmento ſeptimo.

TArtari ſuas mulieres in abditis ſem per tenent locis. Sequuti ducem na turam, atque laudabilem priſcorum ho minum, de quibus in Bibliis, conſuetu dinem, plures ſimul ſinguli uxores ha bent. Ex quibus numeroſas filiorum & affinium copias conſequuntur. Et uxo res, quanto plures, tanto ſui amantio res habent, fauſtiſque fruuntur matri moniis. Nec ſponſarum magnas dotes quærunt, nec formas nec inclytas fami lias; adeo ut ſummi principes ex captivis emptitiis conjuges ſumant. Nec ita pri dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

em in copiis Oſlam Soltan fuerunt col-
ctanei ejus, cujuſdam Omeldeſz XL fi-
i ſimul, robuſti, uno anno & menſe
ortaſſis ex uxoribus & pellicibus earum
rocreati. quæ cohors XL fratrum ger-
nanorum conſpicua fuit. & hic apud
uvium Vaka villa Tartarorum fre-
uens eſt, antiquitus XL Tartarorum,
d eſt, fratrum, appellata. Mercandarum
ponſarum morem, qui eſt apud Tarta-
os, patet fuiſſe etiam apud Iſraëlitas,
Geneſ. 29. & 1 Reg. 18. quemadmodum
& in noſtra olim gente ſolvebatur pa-
rentibus pro ſponſa pretium, quod
rieno à Samagitis vocatur.

E fragmento decimo.

RElígio ſeu lex eſt communis Tartaris cum Turcis atque aliis Saracenis, quæ Iudaiſmum olet, & hæreſim quandam Neſtorianam. Deum unicum & ſimplicẽ profitetur. Chriſtum vero, ſanctum Prophetam & judicem mundi poſtremum, virgine pura natum, ſed non paſſum credit. Circumciſionem obſervat. Sed eam tam adulta ætate ſuſcipit, qua Iſmahel patriarcha illorum circumciſus erat. Orta autẽ hæc ſecta proditur in Mecha oppido Arabiæ, anno ſalutis humanæ pene ſexingenteſimo, ſuggerentibus eam Iudæis, ibi poſt everſam Ieruſalem degentibus, machinatione cujuſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

cujuſdam Sergii monachi & apoſta
neſandi, in perniciem Chriſtianitatis.
Religionem ſuam aſſiduo conatu pr
pagant Diem à precatione auſpicantu
& precibus finiunt. quotidie mane, v
ſperi, & pomeridianis horis orant: nu
la, quo id minus agant, neceſſitate av
cari ſe ſinunt. non id opus in ſolos ſace
dotes rejiciunt: etſi illos ſolos à prec
tione & lege interpretanda habent qu
libet pro ſe tam clericus quam laicus p
riter, & clam & coram hominibus tu
matim in cœtibus Deum confitentu
Semper ſobrii, aqua luſtrali membra lo
ti, terram in qua cum Deo loquuntu
imitati ſacram ſcripturam, pro ſanct
ducunt, & inſternunt. Nulli ſedilibus i
fanis utuntur. characteres præſcripto
& certos geſtus adhibent, palmas a
cœlum expandunt, genua flectunt, in
curvantes ſe uſq; in terram proni in fa
ciem procidunt, toto corde & omnibu
membris orationi incumbunt, in qu
non valde multa verba repetunt, ſe
hæc præcipua: *Soli Deo immortali Crea*
tori cœli & terræ, præter quem non eſ
alius, honor & gloria in ſecula ſeculorum
Precationi adjungunt jejunium. affli
gunt enim totos dies animas ſuas non
ſolum fame & ſiti, ſed ab omni oper
& verbis profanis abſtinentes, nihi
præte

ræter divina curantes uſque ad intem-
eſtam noctem , capientes cibum non
d luxuriam,ſed ad virium refectionem.
idenc jejunia noſtra , non fame , non
ti, non cinere , non rerum divinarum
ontemplatione, non vigiliis, non ora-
ionibus condita.

Sunt & in eleemoſynis dandis libera-
es. neminem enim ſuorum unquam
nendicari , aut fame vel algore perire
patiuntur. Adhibent tamen in hac be-
neficentia judicium. nam non dant iis
qui eleemoſynam in ingluviem & lu-
cum convertant: ſed pauperibus, debi-
libus , peregrinis , ſcholaſticis , literis &
ritibus Religionis ipſorum cognoſcen-
dæ ſtudentibus.

Arcana divina ſcrutari nefas propha-
numque eſſe exiſtimant. noſtram teme-
ritatem execrantes,quod quidam ex no-
bis de judiciis & ſecretis divinis , quæ
magna abyſſus vocantur, in ſuis comeſ-
ſationibus diſputent , nomen divinum
fruſtra uſurpent. Irrident Tartari no-
ſtros Eccleſiaſtas ſeu prophetas , taxant
templa ſupellectilis , ſedilium , ararum,
ſimulacrorum , & Dei ad ſenectutem
vergentis, & mulierum venuſtarum,la-
ſciviam moventium, plena.

Nos æris pulſu, illi certis laudis divi-
næ verbis ac vociferationibus ad templa
ſe in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſe invitant : nos quod in laudibus di nis aures delectemus noſtras, buccin organis, harmoniis, verba precatio obſcurantibus, & organis interea noſt naturalibus ſilentibus, reprehendunt.

II.

De Tartarorum origine, moribus, ta domi quam in bello, diſciplina.

E Thuano lib. hiſt. LXVII.

PEr vaſtas Scythiæ ſolitudines ad ſ ptemtrionem porrectas habita Tatari in Europa & Aſia, quibus lim unus Chanus ſive dominus, nu plures ſciſſo imperio dominantur. Pr ximi Polonis ſunt, quos & continuis e curſionibus vexant Præcopienſes Eur pæi Tatari, qui inter Tyrã, hodie Neſt rum dictum, & Beſſarabiæ ſive Valachi inferioris montes, lacum Vivodum & Bialogrodum civitatem, ad Pontum Eu xinum habitant, & rurſus trans Tyra campos vaſtos inter eum & Bogũ occu pant; in quibus Oſcovia arx oppido ce lebri conjuncta, Olbiopolis olim Plini & Ptolomæo appellata, ad Boryſtheni rapidiſſimi & latiſſimi oſtium ſita, qu in Carcinitũ ſinum influit. Supra Oſco viam IV milliaribus Bogus Boryſthen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

xcipitur; qui ſi Hypanis eſt,ut autumat Martinus Broniovius, corrigendæ ſunt Ptolomæi tabulæ, quæ Hypanim trans Boryſthenem ortũ verſus ponunt, cum Bogus ad occaſum Boryſtheni influat. In iis ſolitudinibus Sauramenſes campi & Circaſſii ſunt, & trans Boryſthenem Oſovienſes ab arce & oppido dicti, quod in faucibus Tanaïs, qui eſt Donus hodie, qua Mæotidem paludẽ ingreditur, poſitum eſt. In iis ad peninſulam uſque, qua Dromon Achillei olim vocatã Boryſthenes & ſubjectus Carcinites ſinus efficiũt, per tuguria ac mapalia circiter XXX milliar. ſpatio late Tatari habitant. His adjacet Taurica Cherſoneſus Peloponneſo paullo minor, olim feritate damnata regio, & immani homines mactãdi & immolandi ritu infamis, in cujus faucibus Precopia eſt, à qua Precopienſes Tatari appellantur. Heracleotis olim, ut creditur, dein Eupatoria & Pompeiopolis dicta, in qua Chani Tatarorũ Palatinum ſeu præſidem, quem illi Begum vocant, perpetuum habẽt, qui Boryſthenis & Tanaïs trajectus ſervat, firmo addito præſidio, & foſſa ducta, in qua XVII turres excitatæ Sachainbeiero Chano in peninſula imperante, qui Tataros Noagienſeis in Aſiatica Tanaïs ripa de imperio illi controverſiam facienteis inſi-
gni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

gni ac memorabili clade ad Precopia
olim profligavit. Eo cum Chanus ex
ditionem aliquam ſuſcipit copiæ con
niunt: ſed nullum niſi conſulto Turc
rum imperatore & conſentiente bellu
ſuſcipere Chanus Tauricus poteſt n
adverſus Moſcum. poſtquam Selim
peninſula in poteſtatem redacta Chan
Precopienſeis juris Othomanici fec
In qua præter Precopiam dignitate a
tecellit Beccaſarium Principum domi
lio clarum, cui quaſi adhæret Salatica
modico intervallo Sortaſſus pagus a
jacet, legatorum, qui ex Polonia. Mo
davia, Moſcia adveniunt, diverſorio c
lebris, ubi plerique à Genuenſibus ori
nem ducentes ædem Chriſtianis ſac
initiatam frequentant. Hinc non proc
Crimenſis arx viſitur, ubi argenteoru
numorum officina eſt. nam aurum
mne Turcis ex conditionibus pacis à S
limo poſt debellatos Tataros datæ c
dit Eodem porro in oppido arx eſt, u
Saro (ſic principem vocant) in bellu
proficiſcente, uxores ejus cuſtodiuntu
Secundum iſtas urbes mediterranea
præcipuæ ſunt juxta mare Caſa, oli
Theodoſia, Genuenſium colonia port
& commercio inſignis, quam commu
jure Turci cum Tataris adminiſtrant. I
templo ingens ibidem & pretioſa v
terun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

erum librorum ſupellex noſtra adhuc memoria erat, donec Italicorum ſacer- lotum vel ſordibus vel contaminata vi- a effectũ eſt, ut templum ad Armenios ransferretur. Oppida deinde numeran- ur Sudagra tribus arcibus munita, Ba- achenum, Iambogia, Ingermenũ, Cor- una, quæ Cherſonitarum civitas appel- abatur, olim ſplendore ædificiorum, narmoreis molibus, ac templis regali uperbia elaboratis conſpicua, nunc ru- eribus ac ruinis deformis, aſportatis à urcis & aliis victricibus nationib⁹ huc luc marmoreis & æreis rari operis co- umnis. Et à Chriſtianorum quidẽ reli- uiis, quæ inibi ſunt, conſtanter prodi- ur, Vlodimirum Roxolanorum Princi- em duas portas æris Corinthii & ima- ines ex monaſterii templo prædæ loco blatas ſecum Kioviam deportaviſſe, uas Boleſlaus II Poloniæ rex poſtea in- e Gneſnã, ubi ad majores templi valvas odie viſuntur, tranſtulerit. Vlodimirũ tem illum eam urbem Ioanni Zimiſcæ onſtantinopolitano imperatori eri- uiſſe, quam Baſilii & Conſtantini Au- uſtorũ ſorore Anna in uxorem accepta ſacris Chriſtianis ritu Græcorum in dem monaſterio à Patriarcha quodã itiatus poſtea reſtituerit. Ante urbem omontorium eſt Parthenium Stra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

boni dictum, & poſtea Margutium ſiv
Mancopia, & ultima Carcinitum ſinun
reſpiciens Coſtovia. Vinum heic null
adhibita cura copioſe creſcit; fruges nu
lo labore, quaſi ſponte proveniunt; gre
gibus & armentis in peninſula innume
ris paſcua abunde ſuppetunt, vireſcent
bus etiam hieme pratis, quippe cur
aqua nec glacie nec nive pruinave cor
creſcat; quo cœli temperamento fæcur
ditas ſoli maxime adjuvatur. Fructibu
affatim ſuppetentibus non ſolum mod
ce, ſed etiam intra modum utuntur, &
frugalitate valetudine firmata innatai
fortitudinem tuentur, ab omni luxu &
delicato victu alieni. atque adeo ebri
tas inter eos grave crimen cenſetur; ac
ulteria vero, quæ luxũ conſequi aman
capite puniuntur. In civili adminiſtr
tione duo illa Iuſtitiæ columina, ut n
cui noceatur, & communi utilitati ſe
viatur, religioſiſſime omnium ſervan
& quod magis mireris, in tã barbara
fera gente bellis & prædis aſſueta, nul
latrocinia aut furta ſunt, nullæ res am
ſæ deperduntur, adeo ut in ſolitudi
bus illis iter facere, quam in frequentiſ
mis regionibus & urbibus verſari p
runq; ſit tutius: ſiquidem apud eos cu
telo ambulantes tanquam ſicarii co
centur. cetera crimina brevibus defin
le

gibus, quarum cuſtodia & interpreta-
o penes Mahumetanę ſectæ ſacerdotes
t, ſevere vindicantur. Chanus ipſe, qui
Sarus dicitur, in jure dicundo aſſiduus
t; cui à dextra Galga (ita militiæ præ-
ctus vocatur) iſq; maximus natu frater
ri eſt; à ſiniſtra Soldani, qui filii Prin-
pis ſunt, cum primum adoleverunt,
m aliis Senatoribus, qui Atali dicun-
r, juri dicundo aſſidere ſolent; quo-
m rogatis ſententiis ille decernit, nec
ſi finita lite inde pedem cuiquam mo-
re licet. Sunt & in oppidis judices
aionati vulgo appellati, qui jus inter
bileis Murſos vulgo vocatos dicunt,
menſæ à Principe adhibentur: quod
rtutis prœmium in mediocribus ho-
inibus minime pervulgatur. Ceterum
iis majore in dignatione ſunt, qui
ures captivos poſſident. cum moriun-
r, arma præſtantiora cum equo præci-
o capit filius natu maximus; reliqua
na inter filios æqualiter dividuntur,
tela ad patruos delata. Principis frater,
em virtutis opinione jam ante Gal-
m deſignaverunt, decedente Saro ad
gnum vocatur, vel eo deficiente filius
functi natu major. ceteris præter Sol-
ni nomen honoremq; nulla pars di-
nis & imperii cedit. Princeps autem
e nulla prædia, nullũ ex agris vectigal

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ærariumve habet, prçter equos ex ſin
lis fontibus ſingulos, & portoria, qua
cum Turcis communia ſunt: meta
item, præter aurũ, quod ex fœdere Tu
eſt, ejus propria, accedentibus ad h
decimis ex prædiis omnibus; item ex ſ
gulis captivis majoris pretii III, ex vi
ribus ſinguli aurei ſeu chequini Ch
penduntur. Annonam populus dom
in militiam ſponte ſuppeditat, ex æra
etiam Turcico quinquies mille & Iↄ
reos quotannis accipit, filio obſide da
his tenuibus opibus immane quant
virium & copiarum ſuſtentatur, qua
mneis Chriſtianos exercitus num
vincunt. etenim ſi educere exercitum
opus, CL CIↄ equitum, in ſingulis tu
riis tantum relictis ſingulis viris, qui
cos & lares tueantur, celerrime cor
niunt; quibus ſi Circaſſii & Aſtraca
conjunxerint, ut fere ſolent, bis cent
erunt & amplius millia. Si quis ad d
indictum non convenerit, capitale
Singuli porro plureis equos duc
ſuiſque ſubito, ne paſcua vaſtent,
bus excurrunt, annonam militare
trium menſium ſecum portantes,
nem ſcilicet exſiccatam, allium, caſe
herbarum rádices, quas aromatun
co habent, & à noſtris ideo Tarta
vulgo vocantur. ditiores etiam ſp

ias addunt. de pane & vino ſolliciti
on ſunt; aquam etiam nullam obeſſe
oſſe exiſtimant,allio prius ſumpto. Li-
na quædam & unà cum annona uni-
 equo vehunt, quibus inſtar tugurii
ectis palea ſuperpoſita, foliis arborum
it gramine teguntur. quæ ſi defece-
nt, detractis equorum ephippiis capi-
 reliquo corpore intecto cooperiunt.
liis equis pharetras & arcum impo-
unt, alios & fere viliores initio aſcen-
unt. ipſi de via fatigati ſumpto allio &
, quas dixi, radicibus pro cibo utun-
r,& vireis recreant, hauſto etiam pro
no ſanguine, & interdum equarum
cte, quod ſingulare adverſus famem,
im, æſtumque præſidium in deliciis
bent. Pro vexillis dependenteis ex ha-
 crineis ac ſetas geſtant,excepto prin-
pis ſigno,quod àTurcorum imperato-
 acceptũ ex holoſerico præferri ſolet.
ter incedendum nullum aciei agmi-
ſve ordinem ſervant. quoquo verſus
cumſepto principe globi inſtar, quo
buli copia ſuppetit, procedunt, nullis
s fluminibus, quæ vaſtiſſima & rapi-
ſſima illis locis ſunt, nullis aquarum
rgitibus tardantibus;ita & equi & ho-
ines ſimul natandi periti ſunt. & ſi
idem alta & late patens aqua fuerit,
udis equorũ ephippia cum ſarcinis,ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

junctis juncorum arundinumve faſ-
culis quibuſdã alligant. ipſi jubis adh-
rentes nudi, laxato freno, altera ma-
virga vel ipſo alvei curſu quaſi gubern-
culo, quo intendunt, equum impelle-
te, tranſmittunt. ſic ubi contra hum-
lior aqua obtigerit, in equum ex flumi-
inſiliunt, paullulumque interquieſcu-
dum equi ſpiritum ducere ac reſpira-
poſſint. Principi autẽ transmiſſuro co-
nexis equorum caudis & adjuncto ju-
corum plexu ſedes ſternitur. Vbi fretu-
aut mare ſuperandum occurrit, occi-
equis vilioribus pelles detrahunt, ex ii-
inverſis ac pinguedine oblitis, etiam c-
ſtis trabis loco intextis naviculas con-
to crinibus celeriter corio conficiu-
quibus ſingulis octoni homines cum t-
tidem extra utrinque ad latera attrac-
equis tranſportari queunt. ſin autẽ cu-
rus & vehicula traducenda fuerint, ro-
exemptis crebros juncorum manipul-
vehiculis imponunt, equorumque ca-
dis annectunt, atq; ita tanquam in n-
vicula perito natatore equos dirigen-
trajiciunt. Si quid in transmittendo p-
riculi inciderit, ſigno ex herbis poſi-
ſocios, qui ſequuntur, præmonẽt; cuj-
modi notis & interdiu vias diſtinguu-
noctu ut nautæ in mari ad parvam -
noſuram profectionis curſum dirige-

t

tes. Arma illis in uſu ſunt arcus, machæra, clavus ferreus & globus à fune aliquot ulnarum pendentes. haſtas & ſclopetos noſtros fere negligunt, in quibus curandis plus operæ quam in uſu utilitatis eſſe cenſent, atque adeo ad venationes domum relinquunt. Viros, quos hoſtili in ſolo obvios offenderunt, ne exploratas ipſorum copias enuncient, omneis occidunt, mulieres & pueros inviolatos relinquentes; neque donec revertantur, de captivis aut præda laborant, ſed omnia, niſi pactionibus aliter cautum fuerit, devaſtant ac perdunt. Vbi certamen incidit, neque prœlii fortunam temere tentare, nec niſi bene ominatis diebus periclitari ſolent, ac numquam fere univerſis copiis decernunt, ſed emiſſi aliquot, qui hoſtem velitatione pertentent, auxilia deinceps ſuis ſummittunt, quandiu eminus pugnare datur: ſin comminus erit neceſſe, horrendis clamoribus editis & denſatis agminibus vim faciunt. cum re geſta domum revertuntur, in finibus ante omnia ex communi præda damna, quæ ſocii acceperunt, arbitrio principis compenſant, tum reſiduum inter ſe æqualiter dividunt: ubi ſi quid quis ſocios celaverit, prædæ partem cum vita amittit. quo fit ut de victoria magis quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

de præda ſolliciti ſint. Quàm infeſti vicinis & in hoſtico terribiles, tam domi pacate & inter ſe innocenter degunt. & hieme quidem in tuguriis ſive mapalibus per vaſtos illos, quos dixi, campos ex materia tenui, limo, cœno vel pecorum & aliorum animalium fimo oblitis ac contectis ſe à frigoris aſperitate & cæli injuria defendunt. ineunte Aprili cum uxoribus, liberis & omni familia, mancipiis, pecoribus & armentis in domibus rotundis vix quinque homineis capientibus (pileata tentoria vocat Laonicus Chalcondyles, quæ rotis duabus ſuſtentantur) quaſi in plauſtris vagantur, unde olim Hamaxobii appellati. Ex ea gente prodiit famoſiſſimus ille orientis vaſtator, & ſecundum Attilam Hunnorum Regem, alterum Dei flagellum Tamerlanus, homo ſpecie deformis, & altero pede claudus, nec vegeto ſatis ingenio. qui cum in Caramania ſeu Cilicia in ſchola operam literis daret, à condiſcipulis quaſi per ludibrium in ludo electus eſt, ceteris puerilem dignitatem refutantibus. qua ille tamen joco accepta poſtea ſerio uſus eſt. nam adultior in illa ſociorum frequentia animos vere regios ſumpſit, & contractis jam penes ſe majoribus copiis blandiente

licen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

centia etiam multos eorum, qui Baja-
eti tunc militabant, ad ſe ludicri regni
pecie pellexit. quibus poſtremo fretus,
ajazetem, qui parva hæc initia impru-
enter contempſerat, poſtremo ad
rœlium adactum, fuſumq; ac captum,
œdiſſimam ſervire ſervitutem coegit.
uod vero è literario ludo prodiiſſet,
uibus iiſdem initiis & Scirifiorum, qui
unc in Mauritania regnant, imperium
undatum eſt, ut ſuo loco diximus, cum
urcica lingua Thamer diceretur, Ta-
nerlanus appellatus eſt, quaſi Thamer
ſchola dicas. nam Turcis, lanus, ſcho-
a eſt; quamvis alii Temurem dicant,
ui Leugi, quod claudus eſſet, cogno-
nentum additum ſit. Tartarorum au-
em nomen circa annum cIↃ cc xxviii
rimum innotuit; qui bipartito agmi-
ne Europam & Aſiam eodem tempore
nvaſerunt. & qui Aſiam petiere, Geor-
ianam ſuperioremque Armeniam per-
agati, Iconium uſque, Turcorum re-
iam, pervenere. alia manu Batho duce,
aſtatis Suſdalis & Smolenſibus Moſco-
iæ provinciis & Kiovia Ruſſorum me-
ropoli funditus deſtructa, Poloniam
& Hungariam ingreſſi, Sendomiria ac
Cracovia à Boleſlao Pudico deſertis,
etiam Vratiſlavia potiti ſunt, & Henri-
cum Pium Quadorum ducem S. He-

duigis filium ad Lignitiam cum exerc
tu trucidarunt. inde in Marcomann
deſcendentes in Hungaria conjunct
viribus etiam Belam quater proflig
anno illius ſeculi XLI; biennioque in
conſumpto per Valachiam & Podolia
domum redeunt. Quo tempore Inno
centius IIII P. R. miſſis ex concilio Lu
dunenſi legatis Bathum, ut religione
Chriſtianam ſuſciperet, hortatus e
exiguo fructu. nam ille quidem indu
cias aliquot annorum conceſſit; cet
rum Saracenis inſtigantibus Mahum
tanam perfidiam conſtanter amplex
eſt. Cum autem gens ea Scythica initi
in VII veluti tribus ſeu hordas diſtribut
eſſet, quarum hæc erant nomina, Ta
tar, Tangur, Cunat, Tatair, Sonic, Mo
gli, Tebeta; & anguſtam inter Ripæ
montes & mare Caſpium pro multitu
dine regionem à Georgianorum reguli
in Aſia incolerent: ſenex quidam pru
dentiæ & ſanctitatis opinione inter e
inſignis ex tribu Tartar, Changius no
mine, ſocios ad libertatem vocavi
iiſque ſe ducem præbuit; qui ex angu
ſtiis illis egreſſi, quum felici victoriarum
curſu late imperium in Aſia propaga
ſent, Tartari à tribu ſua univerſi dic
ſunt. alii à Tataro fluvio, cujus accol
Sumogli ſunt, dici volunt, & in ii

Ioan

Ioannes Leunclaius harum rerum diligens ſcriptor. alii denique Tartaros lingua Syriaca reſiduos ac reliquos dici autumant, quaſi hi ex Iſraëlitarum fæce reliquiæ ſint; cui rei firmandæ argumento eſt, quod illi etiam ante Mahumetis adventum circumciſione, utpote à Iudæis accepta, uterentur.

III.

Tractatus de Tartaris Pracopenſibus, Cherſoneſiis & Boſporiis.

TAurica Cherſoneſus, arboris folio ſimilis eſt, quod pediculo ſuo Scythiæ continenti jungitur, ac alteram alam in paludem Mæotidem, alteram vero unà cum extremitate aut cuſpide in Mare majus extendit. Veteres Gazariam eam dixerunt; ac celebris fuit tum propter ſoli ubertatem, tum etiam propter piſcationes. Longo tempore ſub variis fuit dominis, qui Principes Boſporani vocabantur; ac confuſa fuit regiminis forma, donec eam Tauri, Scythiæ populi, occuparunt, ac Tauricam eam nominarunt. Mithridates poſtea Rex Ponti, hos devicit, ac provinciam vaſto ſuo adjecit imperio, ut qui ejuſmodi acquiſitionibus, tanto potentior eſſet contra Romanos. quos etiam

bello aggredi auſus eſt; in quo tamen nihil fecit aliud, quam quod propriam ſibi acceleravit ruinam. A Romanis enim victus, non Tauricam modo & Boſporum cum aliis ſuis novis acquiſitis, ſed & Pontum (regnum ſuum proprium) amiſit. Et poſt hanc victoriam, Romani novos in hiſce partibus conſtituerunt reges, quos Boſpori Reges appellarunt.

In Imperii diviſione provinciæ hæ orienti aſſcriptę ſunt: quo nomine etiam Genuenſes, qui tunc in flore erant, majorem ac meliorem Tauricæ partem claſſibus ſuis occuparunt, novamque coloniam Theodoſiam (quæ hodie Caffa dicitur) deduxerunt, ac totam fere maritimam Provinciæ partem poſſederunt. Anno poſtea cIↄ cc L, Tartari vi eam ingreſſi, Genuenſes quidem non prorſus expulerunt, quamvis maximis eos affecerint damnis, donec in dona quædam tributorum loco conſentire coacti ſunt, Tartaris reliquum, tam in paludis Mæotidis & Maris majoris littoribus, quam in continenti, campis ſcilicet fertiliſſimis, ac etiam extra peninſulam, eam Scythiæ partem, quæ Crimæa dicitur, uſque ad montes Riphæos poſſidentibus.

In hoc itaque tractu nunc Tartari

Pre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Precopenſes habitant, qui magnam atque amplam tam in longitudine, quam in latitudine regionem poſſident, ac dominium ſuum, uſque ad Tanaim Europæ terminum verſus Orientem, & ultra Boryſthenem verſus Occidentem extendunt, ubi Polonorum contingunt limites; ac illi ipſi ſunt, qui frequentibus ſuis excurſionibus Poloniæ à partibus Podoliæ & Ruſciæ ſunt infeſti. quemadmodum & Moſcoviæ, quam ad Septentrionem contingunt, multa damna inferunt. A Meridie Turcas ſibi habent imminentes, qui maximam ac meliorem nunc Tauricæ partem poſſident, & præcipue Caffam Genuenſium, ut dixi, coloniam, quam Mahometh ille, qui anño clↄ cccc xxv Conſtantinopolim cepit, ipſis extorſit. Vbi Genuenſes (amiſſa Pera, atque omni alia commoditate ſubſidii ad illorum locorum defenſioné ſubmittendi) non deſtiterunt tamen terreſtri ex Italia aliquot equitum turmas, tanta cura, tamq; memorabili ſimul & mirabili alacritate, tantiſque ſumptibus mittere, ut vel maximum totius mundi Principem, præter tam longi itineris pericula, detinere potuiſſent. nequaquam tamen & potentiæ & felicitati Mahometis reſiſtere potuerunt. Eodem hic tempore Tartaros

Pre-

Precopenſes tantum non in ſervitutem redegit, coactos ut ipſius ſigna (quocunque etiam vocarentur) vel minimis ſequerentur ſtipendiis. Neque ullis aliis unquam familia Ottomanica, quam hiſce Tartaris, uſa eſt; ac his ipſis Baiazethes quoq; contra patrem, contracta cum ipſis affinitate, uſus eſt. Verum quidem eſt, quod, quum majori coguntur exire numero, Nochaienſes in ſocietatem vocent, qui ultra Tanaim in proximis Aſiæ limitibus habitant, ac numeroſiſſimi ſunt, atque ex principali ſua horda uſque ad ſeptuaginta colonias deduxerint: ſed tamen Turcæ nunquam eum quem poſſent educunt numerum, veriti ne vim aliquando ab ipſis patiantur: neque etiam Precopenſes ex ſuo territorio plures quam triginta aut quadraginta, ad ſummum, equitum (nam pedites non militant) educunt, qui non amplius quam unicum Sultaninum (monetæ genus eſt) pro toto anno, in ſtipendio accipiunt, cætera rapto aut ex præda quærere coacti.

Sub ſuo hi vivunt Rege, qui pro more Chan aut Czar dicitur. Familia autem Regia Cherei vocatur. Ingenioſi ſunt, & animoſiores quam reliqui in vicinia Tartari. Regia ipſorum civitas olim Solgati, ab aliis autem Crim dicebatur,

atur, in ſuperiori Taurica ſita; unde
: illi populi ab aliquibus Hiſtoricis Cri-
nenſes, quemadmodum & illa extra
thmum provincia Taurica Crimæa
quod, ut Polonorum dicunt Hiſtoriæ,
nunitioné ſignificat) vocatur. Sed ego
ntiquius illud puto eſſe nomen, atque
llud eſſe emporium cujus Herodotus
neminit, Cremini illud vocans, ac no-
nen explicans, dicendo: id eſt, Prærupta.
uod ita deſcribit, ut proprie ſitui in quo
Crim eſt conveniat. Poſtquam autem
næc natio pedem in Taurica fixit, re-
giam quoque ſedem eo ac in civitatem
Bavaſaria tranſtulit, quæ in Tauricæ
meditullio ſub montibus jacet, qui ab
oriente verſus occidentem extenſi, to-
tam eam regionem in duas partes fere
æquales dividunt; quarum optimam
(verſus meridiem nimirum) hodie Tur-
cæ poſſident; altera (ſeptentrionali ſci-
licet) Tartaris relicta. Habent autem &
alias civitates in peninſula hac, nempe
Cherchiarden, Cremum, Surgati, Taffre,
hodie Precopiam dictam: extra vero
peninſulam uſque ad Boryſthenis ripas,
habent Nigropolim, ac alias, nullius ta-
men momenti, civitates. Et ultra Bory-
ſthenem eſt Orcicovia, in qua Princeps
plerumque propter Maris commodita-
tem, & quod Poloniæ ſit vicinior, &
ad

ad excurſiones opportunior, habitat
Nomen Præcopenſes à foſſa haben
nam *prezecop* ipſorum lingua foſſa
ſignificat. Putant autem aliqui foſſa
hanc in Tauricæ iſthmo factam, eo n
mirum perfoſſo, ut inſulam eam fac
ret. Sed quum nemo ſit, qui id pr
certo doceat, non poſſum & ego dicer
quæ aut qualis ea foſſa fuerit, à qua no
men hoc deſumpſerint, an nimirum a
fortificationem aut munitionem, a
vero ad irrigandum ſolum ducta ſit
neque quiſquam mihi hactenus (quam
vis diligenter inquirenti) occurrit, qu
certi quid hac de re attulerit. Neque eg
etiam adduci poſſum ut credam ean
hanc eſſe foſſam, cujus Herodotus libro
quarto meminit: quod nimirum Scythi
à longa & diuturna illa Aſiæ & Mediæ
expeditione redeuntibus, ac uxoribus
tantæ abſentiæ tædio ſervis ſibi conju-
gio junctis, ex quibus numeroſam ju-
ventutem ſuſceperant, inventis, bello
eam adorti ſint, in quo hæc ad ſui de-
fenſionem à Tauricis montibus uſque
ad paludem Mæotidem latam foſſam
duxerit: Nam ſi nomen ipſis hinc dan-
dum, neceſſe erit ut ipſorum ea Tarta-
rorum opus fuerit; alias enim neſcio
quomodo ab eo antiquo opere cogno-
minari ita poſſint. Verum ſi ſit qui me
infor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

informet, nullam aliam in ea provincia eſſe foſſam notabilem, quam hanc à Scytharum nothis ductam, aſſentiror forte. In medio autem relinquo, hoc ſaltem addens, quod foſſa hæc à ſervorum (qui cœci plerique erant) filiis ac Scytharum nothis ducta, Oriza nominata fuerit, fortaſſis à fine: Ideo enim à montibus Tauricis qui in Scythia erant (è qua illi egreſſi ſunt qui Cherſoneſo de qua nunc agimus, nomen dederunt) uſque ad paludem Mæotidem eam deduxerunt, ut ea regione, quæ Cherſoneſus non erat, domum redeuntes dominos excluderent.

Cherſoneſus, aut Cherroneſus (eodem enim modo ſcribitur) Græca vox eſt, & peninſulam ſignificat, hoc eſt, regionem totam fere aqua circundatam. Veneti corrupte Poloneſam (*Poleſine*, aut *Poleſene*) vocant: quod nomen non à Pò (ſic Padum dicunt) derivatum, ut putant aliqui, ſed à voce Peninſula corrupta deductum.

Sunt & aliæ Provinciæ, præter Tauricam, quæ Cherſoneſi dicuntur; nempe Cimbrica & Aurea, & aliæ ſimiles, quarum aliæ aliis ſunt celebriores: imo eſt & quæ particulari hoc gaudebat olim nomine, quæ nunc Galipolis; & ſita eſt inter anguſtias *il Stretto di Galipoli* Ita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

liæ dictas, & ſinum Candiæ. & in ipſa Græcia duæ quoque ſimiles reperiuntur peninſulæ, in ſinu Salonichiano ſeu Theſſalonicenſi: quarum alteram Acanthin, ejusque iſthmum Acanthion vocarunt: altera hodie caput ſancti Gregorii dicitur. Extra Græciam tota Africa peninſula eſt, neque ampliore quam ſexaginta milliarium in latitudinem continenti jungitur ſpatio aut iſthmo. Morea quoque, quam veteres Peloponneſum vocarunt, peninſula eſt, & forma & magnitudine Tauricæ fere ſimilis. Peninſula itidem eſt Scandia, aut Scandinavia dicta, quæ Regna Sueciæ, Norvegiæ, & Daniæ partem, cum Bodnia & Finmarchia continet, ac uſque ad Mare glaciale, à quo & ſinu Bodnico aut Finnico parvo ſeparatur terræ ſpatio, extenditur. Peninſula quoque eſt Peru, aut America Peruviana, hoc eſt tota illa Novi mundi pars, quod *Mare del Nort*, & Mari meridionali, quod *Mar del Zur* nautæ vocant, alluitur: ac verſus meridiem freto Magellanico à continente ſeparatur: verſus ſeptentrionem autem parvo iſthmo eidem jungitur, ut in tabula Mercatoris & aliorum videre eſt. Hinc paulo ulterius occurrit alia peninſula, verſus ſinum Mexicanum, quæ Iucatan provincia dicitur.

De

De harum autem peninſularum aliquibus, præcipue autem de Taurica, Cimbrica, & Aurea, proferam ea, quæ notabiliora ſunt, aut ſaltem ea quæ in mentem mihi revenient. Et quia Taurica huic diſſertationi præcipue occaſionem præbuit, pauca quædam, præter ea quæ ſuperius dicta ſunt, de ea adjiciam.

Hæc à ſcriptoribus vocatur aliquando Taurica, aliquando vero Scythia: à recentioribus autem Gazaria dicitur. In circuitu habet circa Iↄ milliaria. In altero latere occidentem verſus alia eſt parva peninſula, quam proprio nomine Cherroneſum vocant, in cujus ſuperiore parte civitas eſt antiqua, eodem nomine celebris. Solebat autem hæc Cherſoneſus eſſe provincia valde populoſa; ac circiter triginta in ea civitates fuiſſe memorantur. Quod factum eſt propter magnam omnium ad victum neceſſariorum ibidem copiam, mari piſces & vicina Scythia, vinum vero & frumenta ipſa terra in magna abundantia ſubminiſtrantibus: tota enim frumentorum fertiliſſima eſt, unde & habitatores ejus agricolæ dicuntur, ad vicinorum Scytharum (qui Nomades, id eſt, paſtores dicuntur) differentiam: qui ipſi frumentis etiam Mithridati regi tributum pendebant: Et teſtantur hiſtoriæ, quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Græciam aliquando paverint, quemadmodum & hodie magna copia Conſtantinopolim deportatur. Præcipuæ autem merces, quæ ab illis proveniunt partibus, ſunt ſal, mel, quod ſubamarum eſt, & cera. Frequentes enim ibi ſunt ſylvæ, in quibus apes alvearia ſua condunt. Item piſces ſale conditi, qui tum in Mari majori, tum in palude Mæotide, maxima capiuntur copia. Atque hinc frequens Caffæ erat mercatus, dum in Genuenſium fuit poteſtate. Sed tamen Tanæ, ad Tanaïs fluminis fauces ſitæ, ubi in paludem Mæotim id ſe exonerat, frequentior fuit mercatus. Eo enim & aromata ab Indicis maribus ad Indum fluvium, hinc ad Oxam, inde ad mare Caſpium, atque inde rurſus ab oriente occidentem verſus, uſque ad Citracanum aut Aſtracanum, celeberrimum ejus temporis Tartarorũ Aſtracanenſium emporium, hodie Moſcovitis ad Volgæ fauces ſitum, ac Rha dictum, inde demum Tanam Carovanis deportabantur, atq; Venetorum & Genuenſium navibus in Italiam delata, in alias quoq; provincias diſtrahebantur.

Illis temporibus Veneti ſuos conſules atque alios nobiles propter commercia illa tam in Caffa quam in Tana habebant. Noſtro autem hoc tempore, lon-

ge diverſo itinere aromata illa devehuntur, neque forte abſque inſigni Divinæ providentiæ conſilio: quæ non vult, ut unus idemque populus tantis ſemper gaudeat divitiis, ſed per ejuſmodi viciſſitudines ita eas repartitur, ut omnes iis frui poſſint. Præter autem frumenta aliasque merces Conſtantinopolim etiam deportantur piſces ſale confecti, atque omnis generis ſalſamenta, quæ per totam inde ſparguntur Græciam, ac loca ei vicina, uſque ad Italiam etiam, ut ſunt ſturiones, palamides, & botarghæ majores, quæ cera inducuntur: minores autem aliunde veniunt, nempe è ſinu Sartano, (*Golfo di Sarta* Italice dicto) prope Corfu: & è Bojana prope Albaniæ Scutarium, ac aliis.

Nulla autem amplius vel Caffam, vel Tanam Italica commeant navigia, neque etiam aliorum populorum Chriſtianorum, ne ſe indiſcretæ Turcarum barbariei exponant. Veniunt autem aliquando Genuam Caffanæ naves. Vectores quoque ſe à Genuenſibus deſcendere profitentur, cæterum tamen & morum & linguæ & religionis patriæ obliti, maxima ſua propria culpa, cum vix centum & quinquaginta annos ſub Turcarum fuerint poteſtate. Audio interim eſſe homines ſic ſatis civiles, forte pro-

pter Italicam originem, aut etiam cœli inclinationem aliquam. Sub ſexto enim habitant climate, in regione frigidiuſcula; quæ quamvis vites ferat, ac uvas ad maturitatem producat, brumæ tamen tempore terra operiendæ ſunt, quemadmodum & in majore Germaniæ parte fieri ſolet.

Iſthmum autem, aut anguſtum illud ſolum, è quo peninſula hæc à continente dependet, ut Strabo dicit, ab aliquibus octuaginta in latitudinem patere putatur milliaribus: ac ſcripſit ipſe, ſuperius nominatum Mithridatem Eupatorem muro eum clauſiſſe. Sed credo etiam in hoc ſpacio numerari lacum, qui paludis Mœotidis pars eſt, atque in ipſo iſthmo reſtagnat, in quem per anguſtum canalem ingreditur. Atque terræ illius ſpacium multo erit anguſtius, ac folii, cui & Tauricam aſſimilavimus, pediculo perſimile: quod & ab incolis, cum Itali ſua ibi adhuc haberent commercia, *Zuccola* vocabatur. Quod nomen neſcio an ab Italis mutuarint qui cucurbitam *Zuccam* dicunt, quaſi cucurbitæ folio eſſet ſimilis; an vero barbara ſit, ac aliud quidpiam ſignificet. Hoc autem obſervavit Strabo in hujus regionis deſcriptione, quod quamvis extra noſtrum ſit propoſitum, non ta-

men

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

men incommode hoc inſeretur loco: nimirum primum qui Boſpori hujus ſuſcepit dominium, Pariſadem fuiſſe nominatum, cujus poſteri multis poſtea ſeculis in eo regnarunt, donec tandem ſub ejuſdem nominis poſtremo in Mithridatis poteſtatem devenit. Quod & in aliis regnis obſervatum eſt, quæ in eodem quo cœperunt nomine tandem deſierunt. Imperium Romanum in Auguſto cœpit: in Auguſto aut Auguſtulo deſiit. Gothorum in Italia Regnum ab Alarico fundatum, in alio Alarico extinctum eſt atque deletum. Conſtantinopolitanum Chriſtianorum Imperium in Conſtantino S. Helenæ filio initium habuit: ſub alio Conſtantino, etiam Helenæ, ſed non Sanctæ, filio finem ſortitum eſt.

Faxit Deus Omnipotens, ut etiam aliquando in Mahumethe & ſectam & tyrannidem Turcicam finiri videamus, quemadmodum & in Mahumethe cœperunt, & multis indiciis in occaſum vergere videntur. Et hæc quoad Tauricam Cherſoneſum ſufficiant.

Operæ pretium nunc erit ut de Boſphoro (ſeu Boſporo potius) aliquid dicamus. Non autem hoc Provinciæ nomen eſt, niſi valde improprie ſumatur, ſed anguſtiam ſignificat, per quam mare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ex uno in alterum perfluit ſinum : neque hoc nomine plures quam hæ duæ, Thracia nimirum & Cimmeria, appellatæ ſunt: ut altera Boſporus Thracius, altera Cimmerius dicatur. Imo nomen hoc ab una ad aliam tranſlatum aut derivatum eſt. Fabuloſus enim ille Io virginis in vaccam mutatæ è Thracia in oppoſita Aſiæ littora tranſitus, nomen huic anguſtiæ dedit, ut Boſporus diceretur, tanquam *Bovis tranſitus.* atque hinc illud nomen alteri quoque anguſtiæ propter ſimilitudinem inditum eſt, ut Boſporus Cimmerius diceretur, per quam palus Mæotis in Mare majus ſe exonerat, quemadmodum & per Thracium Boſporũ Mare maius in (Ægæum) & inde in Mediterraneum illabitur. Ambobus hiſce Boſporis Europa ab Aſia ſeparatur: atque hi & Tanais, *Don* nunc dictus, veri ejus ſunt termini. Diſtant autem quingentis inter ſe milliaribus. Thracius, ubi anguſtiſſimus eſt, eam habet latitudinem, ut canum latratus, & gallorum cantus ab una in altera audiantur ripa, imo & diſtinctæ hominum voces, cum venti quieſcunt. Hic Thracius, ille Cimmerius à proximis vocatur provinciis. Thracius ab uno latere habet Conſtantinopolim, ab altero vero Chalcedoniam, hodie Scutarin dictam.

Bithy-

Bithyniæ hæc civitas eſt, à Megarenſibus olim ædificata, unde ab oraculo tanquam cæci deriſi ſunt, quod tam felicem Conſtantinopoleos ſitum nec elegerint nec viderint: ubi hic omnibus carebat commoditatibus, propter rationes quas recitat Polybius, quæ hic & nimis longæ relatu, nec ita faciles intellectu ſunt.

Hunc Boſporum audio ab iis qui viderunt, à Propontide uſque ad Mare majus, ad viginti extendi milliaria: ac nunc ab utraque ripa ſumptuoſis palatiis & hortis amœniſſimis eſſe ornatum, quamvis ſolum ſua natura ſterile ac arenoſum ſit: unde magna hic opus erat induſtria. Sed Imperii Ottomannici magnitudo, atque ejus aulæ divitiæ naturam ſuperarunt: quamvis maxima tantarum fabricarum cauſa, & frequentium illarum habitationum, gubernationis iniquitati attribui poſſit. Nam qui ibi vel minimum poſſidere putatur, continuis miniſtrorum (ſeu aulicorum Turcicorum) extorſionibus expoſitus eſt: unde etiam qui aliquid habent, quantum poſſunt, procurant ut portæ aut aulæ vicini habitent, ubi aliquanto meliore vivitur & proceditur juſtitia, aut ſaltem aliquo ejus meliore reſpectu. Vnde & illi qui ex hac Conſtantinopo-

lios ejuſque pomœriorum dilatatione & augmento, quo totam potius provinciam habitatam quam civitatem refert, potentiæ ac magnitudinis Imperii argumenta deducunt, falli poſſunt. Quinimo timoris potius & debilitatis hoc certiſſimum eſt ſignum. Eſt enim tanquam concurſus aliquis ſanguinis ex membris remotioribus ad cor, quo vel ipſum aliquando ſuffocatur: aut tanquam lien, quod quanto magis in corpore humano creſcit, tanto reliqua decreſcunt membra. Et huic ſolebat Conſtantinus Imperator fiſcum comparare Principum.

Boſporum hunc Darius Xerxis pater, contra Græcos exercitum movens, inſtravit. Xerxes autem Helleſpontum, qui hodie Fretum Galipolios vocatur, ubi *Dardanelle* Italis dictæ (aut *Dardanelli*) nunc ſunt, ponte junxit. Hic autem non vocatur Boſporus: quamvis inter ipſas Dardanellas, caſtra in utraque ripa poſita, quæ veteres Seſtum & Abydum dixerunt, non habeat majorem quam unius milliaris latitudiné, paulatim tamen poſtea in amplius diſtenditur ſpatium.

Boſporus Cimmerius, qui ab Italis vulgo *Voſpero*, aut *Bocca di S. Giovanni* dicitur, ut Strabo putat, nomen hoc à

Cim-

mbris ſortitus eſt. Sed ego falli eum
pitror: Cimmeriæ enim nomen mul-
antiquius & ab Homeri temporibus
gnitum fuit. Thracio hic latior eſt:
aliquibus enim locis ripæ latius quam
illiari inter ſe diſtant; in aliquibus
am uſque ad duo, & ulterius. In
ngi tudine autem, qua (ut dixi) Eu-
pam ab Aſia ſeparat, ad ſeptuaginta
extendit milliaria. In qua menſura
i non hallucinantur illi qui vidiſſe ſe
ofitentur) Polybium & qui eum ſe-
uuntur neceſſario inſigniter erraſſe
edendum eſt. Spectaculum autem
æbet amœniſſimum, multis in utraq;
pa ornatus civitatibus, quæ celebres
pud veteres fuerunt, & præcipue illa,
uam Panticapean aut Boſporum in
becie nominarunt, in qua frequens
rat mercatus. Itali hodie Voſperum,
ncolæ autem Cherz eam vocant. In
uropæ latere ſita eſt, nimirum in Tau-
ica, in ipſo canalis medio, à quo civi-
ati nomen inditum eſt: quamvis veri
Boſporani dicebantur olim illi qui ab
ltera canalis parte habitabant: qui
tiam Imperio ſuo uſque in Tauricam
prolato, nomen etiam ſuæ eo intule-
unt nationis. Sed ego credo olim Boſ-
poranos dictos, quos nunc Circaſſos,
aut Zicchos vocamus, homines à Tar-
taris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

taris ducentes originem, ſed profeſſio
Chriſtianos, ritu autem Græco; de c
tero autem nulli rei niſi furtis & latr
ciniis intentos.

Boſporus hic Cimmerius, quema
modum & vicinæ paludis Mæotid
partes, hyberno tempore ita congelan
tur ac indureſcunt frigore, ut non ſo
lum equos & carros onuſtos, ſed etian
integros ferant exercitus. Imo de M
thridate tradunt hiſtoriæ, quod Boſpho
ranos eodem in loco æſtate prælio na
vali vicerit, quo hyeme eos equeſtri ſu
peraverat. Vnde etiam apud Romano
in proverbium ceſſit. Frigus Cimme
rium; ut omnes regiones frigidiore
Cimmerias vocarent. Nondum enin
magis verſus ſeptentrionem jacentes re
giones, neque Norvegiam, minus etiam
Schricfinniam, aut Finmarchiam, au
Gronlandiam, aut novam Zemblam
cognoverant. Quamvis credibile ſit
ipſos Iſlandiam inſulam vidiſſe, quæ
circiter viginti gradibus Cimmeria ſe-
ptentrionalior eſt, ac eam Thylen dixiſ
ſe. Sed illi qui aliquanto melius in hiſto-
riarum lectione ſunt verſati hanc facile
rejicient opinionem, quamvis commu-
nem. Non enim Iſlandiam, ſed Scan-
diam hoc nominarunt modo, quam in
expeditionibus Anglicanis detexerunt;

neque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

[n]eque unquam ad Iſlandiam, vel ad [m]ille uſque milliaria acceſſerunt. Atque [h]æc ſunt quæ de Boſporo Thracio & [C]immerio dicenda occurrebant.

Sunt quidem in diverſis mundi par[t]ibus & aliæ ejuſmodi anguſtiæ ſed ne[q]ue hoc notatæ nomine neque tam ce[l]ebres, excepto freto Magellanico, ad[m]irabili naturæ opere, de quo forte ali[q]ua dicenda erunt, cum de Peruviana [p]eninſula tractabimus. Superius quoque Helleſponti feci mentionem, qui etiam fretum Galipolitanum dicitur, ubi duo ſunt caſtella, quæ Dardanella vocantur. Alia quoque eſt ejuſmodi anguſtia, in ſinus Lepanthi ingreſſu, ubi etiam duo ſunt eodem nomine caſtella. In ipſa quoque Taurica, de qua ſuperius egimus: fretum etiam tale eſt in Iſthmo, quod è palude Mæotide in alium lacum extenditur, quam Buges fluvius, è montibus Riphæis deſcendens, efficit. Hujus autem nulla eſt apud hiſtoricos mentio. Stagni quidem meminerunt aliqui, & Strabo lacum Putrem, aut Sapram, (quod idem eſt) nominat, ab effectu ſcilicet, & ob putredinem aquæ. Alii Bricen vocant. Et videtur innuere ibidem Strabo, quod lacu illo Putri non numerato, Iſthmus non amplius quam quinque milliaria in latitudine habeat.

Neque

Neque dubito quin in tam immen
terræ marisque ſpaciis, plures, ut di
aliæ ejuſmodi anguſtiæ inveniantur,
his neque ſimiles, neque tam celebr
neque etiam hoc notatas nomine,cu
quo Græci non pervenerunt,neq; etia
nomen tale pervenire potuerit. Græcu
enim nomen Boſporus eſt, & voce
hiſtoria, ſive fabula, quod ipſi nulli
anguſtiæ aut freto indiderunt quam
hiſce duobus, Cimmerio videlicet
Thracio: atque illi propter eam qua
cum hoc habet ſimilitudinem. Et ſcie
dum, Græcos & in Taurica, & in Ci
meria ac Boſpero habitaſſe: ac omn
fere civitates ab ipſis & eorum col
niis ædificatas eſſe, vel ex nominib
(quanquam ad Barbariſmum inflex
certum eſt.

An autem ab initio ab univerſæ huj
fabricæ autore & creatore Deo ita fac
ac ordinatæ; an vero poſt aliquem a
norum decurſum natura vi ſibi via
faciens eas aperuerit, ut nimio ſe ex
neraret pondere, neque ego dicere po
ſum, neque quemquam pro certo affi
maturum puto: ſed conjecturis h
agendum eſt.

Et revera qui mundi poſitionem co
ſiderat, ac Scythiæ altitudinem perpe
dit, à qua tot in paludem Mæotide
deſcen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſcendunt fluvii, facile is credet, quod
m ea tantam aquarum copiam ac
lluviem retinere non poſſit, ideo præ-
pue quod & ipſa paulo ſit altior, neque
leo profunda ſit, naturali ponderis ſui
olentia viam ſibi per eas partes, in qui-
ıs minus vel à montibus, vel à ſaxis,
el ab aliqua altitudine inſuperabili, im-
edimenti fuit, inundationibus per loca
ıbjecta decurrens aperuerit: impetum
iam augente aliorum fluminum, quæ
diverſis regionibus & locis in eam il-
ıbuntur, decurſu, ac in iiſdem partibus
oncurſu. Ita etiam, quod Boryſthene,
iro, Danubio, qui à partibus Occi-
entalibus præcipuus eſt, ac aliis fere in-
nitis, à circumjacentibus Aſiæ regio-
ibus in mare majus, aut Mare nigrum,
t nunc vocant, (Veteres Pontum Euxi-
ıum, aut Axenum, id eſt, inhoſpita-
em aut innavigabilem, dixerunt) ir-
uentibus, hoc nimio pondere grava-
um, ac toto ejus impleto ſpacio, exi-
um ſibi per Boſporum Thracium fece-
it; ac poſtea rurſus Propontide, quam
Mar de marmora hodie vocant, impleta,
per Helleſpontum aut fretum Gallipo-
eos, in loca ſe inferiora effuderit: ubi
novis rurſus reſtagnantibus aquis, no-
vum mare effecerit quod Adriaticum
aut mediterraneum vocant. Quo etiam
reple-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

repleto ac multis maximis aucto fluvi ne littora ſibi oppoſita inundaret, via ſibi vi ac celeri decurſu in Siciliam Africam aperuit: quæ cum ſatis amp non eſſet, perrupto etiam eo impec mento, Siciliam etiam ab Italia ſepar verit, ut per duo illa oſtia liberius oceanum procurrere, eique ſe junge poſſet. Hac tali quali facta conjectur veniamus etiam ad Columnas Herc lis, aut Fretum Herculeum, quod hod *Stretto di Gibraltar* vocant. De qu aliqui pro certo affirmant, quod aquæ impetu quæ viam vi ſibi fecer provenerit. Id ſi verum eſſet (quo equidem affirmare non auſim, ſed pr babilibus tantum innixus rationibus dicerem, quod quemadmodum pal Mæotis veteribus Majoris appellabat mater, ita & Mediterranei maris pat dici poſſit. Atque hæc mea opinio e fit veriſimilior, quod experientia do ceat, tam paludem Mæotidem per Bo porum Cimmerium, quam Mare maju per Thracium ſemper abſque intermi ſione fluere, ac immenſam aquarur copiam provolvere, quæ nullo eo re fluxu redeunt.

Dicamus etiam aliquid de palude Mæotide. Vocatur illa à recentioribu mare Tanæ, aut mare Zabacharum, au

mar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

mare Ciabaci. de cujus nominis etymo aut origine nihil habeo quod dicam. De primo autem dicunt, deductum illud eſſe ab ejus regionis populis qui Mæotes olim dicebantur. Secundum à Tanai fluvio habet, ita magnis duobus oſtiis in paludem effunditur, ita ut ab eo ſolo ea fieri putetur. Palus quidem dicitur, quaſi ſtagnans aliquis eſſet lacus & limo oppletus: ſed revera mare potius eſt, quod mille in circuitu habet milliaria, quamvis Iornandus Gottus centum & quadraginta ſaltem (qui proculdubio manifeſtus eſt error) ei tribuat. Multas habet in circuitu civitates populoſas. Romani nullam ejus habuerunt notitiam, niſi poſt Mithridatica bella. Tota plerunque hyeme congelatur, ea ſaltem excepta parte quam Tanais ſuo impetu movet ne concreſcat, quemadmodum & ipſe ſolus ex omnibus ejus regionis fluminibus, propter ſuam rapiditatem, frigore non conſtringitur. Cauſa autem quod palus dicitur, eſt quia adeo eſt humilis, ut non niſi ſcaphis & minoribus navigiis navigari poſſit; neque enim tempore Polybii, ut ipſe ſcribit, in maxima altitudine ultra quinque cubitos habebat. Iornandus autem octo eum in aliquibus locis habere dicit. Et judicat Poly-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

bius temporis progreſſu minorem eam futuram, propter magnam arenarum copiam, quam Tanais ac alii fluvii in eam decurſu ſuo provolvunt. Idem quoque de Mari majore judicat. Sed neque in hoc neque in illa evidens aliqua apparet mutatio; quamvis Mæotis in hodiernum uſque diem nulla majora admittat navigia; neque ante Mithridatem, neque etiam poſtea ſcitur ulla eam bellica navigia ingreſſa eſſe. Verum non tantum palus Mæotis, ſed etiam ipſum mare Nigrum tam difficilis ac periculoſæ putabatur navigationis, ut præter titulum quo Euxinus aut Axenus, hoc eſt, Inhoſpitalis dicebatur pontus & innavigabilis, veteres etiam pro miraculo habuerint Iaſonis in Colchidem, qua tam breve confecit iter, è Peloponneſo videlicet uſque ad Phaſin navigationem, quæ cum noſtri temporis audacibus navigationibus collata, ludus aut fabula videbitur. Et ſi Argon navem in cœlum tranſtulerunt veteres, quid Victoriæ navi facient, quæ totam mundi circuivit machinam; & illis quibus Draco Anglus itidem totum in circuitu mundum perluſtravit?

IV. MAR-

IV.

MARTINI BRONIOVII de Biezdzfedea, ad Tartarum Legati, Tartaria.

Campi Sauramenſes & Oczacovienſes, qui inter Bogum & Neuſtrum fluvios ſiti ſunt.

BRatiſlavia ſeu Braſlavia oppidum in extremitate Podoliæ, quod etiamſi cum arce ſatis obſcurum & humile ſit, verum incolas quingentos, & amplius ſclopetarios optimos, ac cum Scythis crebris levioribusque præliis bene verſatos ac exercitatos, præſidii quaſi loco perpetuo habet. Illi in campis ductores viarum peritiſſimi ſunt, à Tartaris ac Kozacis, qui in campis perpetuo vagantur, prælia & pericula, ſi eis comitatu impares ſunt, evitare probe norunt. Ex Bratiſlavia non admodum denſis ſylvis, milliaribus aliquot ad Silnicam rivulũ, in quo loco Bratiſlavienſes propter Perecopienſium, Oczacovienſium & Bialogrodenſium Tartarorũ incurſus, Valachorumq;, perpetuas agunt excubias. Bogo vel Hipani fluvio, penes Oczacoviam uſque itur: proinde ad Treſtenetium, Berſadum, Olſancam, Sauranam, (unde campi Sauranenſes dicuntur,) rivulos, Oniſſionis cujuſdam ignobilis

Ruſci alvearium, in quo altiſſimæ quer
cinæ arbores apparent. Demum in Bog
pons lapideus & balneum, quod Vitol
di magni ducis celeberrimi ac bellicoſiſ
ſimi Principis Lituaniæ quondam fuiſſe
perhibetur, ruinæ lapideæ, teſtudines &
ſepulchra, quæ Turcica vel Tartarica
fuiſſe dicuntur, ac vulgo Ceſſennia, quaſi
monumenta appellantur, viſuntur. Co
deman Romani cujuſpiam Ruſci idio-
mate Dolniam Horoſoſſam Horodiſſe
vel territorium ruinoſum lapideum,
quod illi Pritolce ſeu propugnaculum
nominant, ac ibi Sinavvoda, quaſi cæru-
leus rivulus, vulgo ita dictus, Bogum in-
fluit. Probite vel porta potius inacceſſi-
bilis, natura loci ita facta inſula ſaxoſa
in Bogo, à ripa utraque montoſa, quam
fluvius undique circumluit, eaque ſatis
ampla locique natura munitiſſima eſt,
quæ noſtris hominibus à Tartaris & Va-
lachis receptui tutiſſima eſt, hominesq;
plurimos illa capit. Præſertim vero Bra-
tiſlavienſibus annis ſingulis in ea men-
ſibus aliquot piſcantibus præſidii quaſi
loco eſt, ac in ea ducenti vel paulo mi-
noris comitatus ſclopetarii in Aprili &
Majo ac Iunio menſibus, in aliisque in
Bogo inſulis, quibus ille plurimũ abun-
dat, multi admodum ſemper reperiun-
tur. Cermencucum, lapideam ruinam
ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ad Bogum ſitam; Certelnam minorem, amnem luciorum,(nam luciorum ferax eſt) appellant Pieſcanibrod, ſeu Arenoſum vadum, quem cum in confines Podoliæ veniunt Tartari tranſeunt. In Bogo fluvio apparet Cerciceſſeniam Turcæ; Getriceſſenia vulgo dicitur: illa cujuſdam Tartari vel Turcæ locupletioris mercatoris ſepultura fuiſſe perhibetur; ac ex lapide cæſo & polito, ac ſumptuoſo opere in Mahometicum cultum facta erectaque, nunc etiam à viatoribus conſpicitur. Certelnam majorem, rivum Capcacleium ad arcem collapſam ſeu ruinoſam. Ac ibi Capcacleius fluvius Bogum influit, plurimosque lacus habet: Hancrocricum, ſeu, ut Tartari, Chamrivum eum vocant; nam locus ille ſaxoſus eſt, & rivis limpidiſſimis abundat: Berezaniam lacum cannoſum, qui ex adverſo Oczacoviæ, mari Euxino vel Pontico & Boryſtenis ſeu Nepri fluvii in mare ſeſe eo exonerantis meatibus proximus eſt, & alluitur. Ille campus quinquaginta vel amplius milliaribus bene emenſis, ſex vel ſeptem dierum vel diætarum, ut illi computant, expedito viatori iter acceleranti Bratiſlavia Oczacoviam uſque conſtat. Feras, biſontes, alces, equos, cervos, arietes, qui unicum tantum cornu habent, capros, apros,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

urſos campeſtres habet: Etſi à decennio, vel paulo amplius, hiemis aſperitate, niviumq; magnitudine, fame ac ſiti plurimæ admodum enecatæ fuiſſe dicuntur, earumq; in campis ingétes oſſium acervi reperiuntur. Tum etiam ovium, boum ac equorum Turcicorum, & Tartarorũ greges innumerabiles, qui ibi perpetuo paſcebantur per Ruſciæ, Volſiniæ, Kioviæ, Podoliæ & Moldaviæ finitima, eoſq; prorſus licentioſos homines, nõ ita pridem penitus deleti ſunt. Cozles ſeu tumuli, vulgo Mogilii dicti, altiſſimi, maximi & frequentiſſimi, maximorum ac cruentiſſimorum, ut plurimi aſſerunt, ac veriſimile rationiq; conſonum videtur, quondam bellorum certiſſima ſigna, ſeu illuſtrium virorum ſepulturæ, conſpiciuntur. Ille campus ſolo fertiliſſimus eſt; plurima loca ad colendum inhabitandumq; commoda, aptiſſima, amœniſſimaq; habet: gramina & herbas natura & amœnitate loci odoriferas, præſentiſſimasque ad paſcendos infinitos jumentorum vel animalium greges profert. Ad confluentem Bogi plurimis in locis montuoſus, quoad vero ex parte ſylveſtris. verum in patenti ad Neſtrum vel Tyrã fluvium, Moldaviæ Vionium, planiſſimus omninoque campeſtris eſt, majorique ex parte lignis caret.

Mol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Moldaviæ ſeu Valachiæ inferioris pars, quæ olim Beſſarabia dicta fuit.

EX confinibus autem Podoliæ, Moldaviæ, ſeu Valachiæ vicinis, Camenetiam, Chotimum, Sorocham, vel Olchioniam, verſus Palatini Moldaviæ oppida & arces ad Neſtrum ſitas pervenitur. Proinde Pruto ſive Hieraſo Moldaviæ fluvio trajecto Stepanovetiam, vel Iaſſi primarium Valachiæ oppidum, vel rectius ad Prutum Techniam oppidum, & arcem Turcicam, non ita pridem ad Confluentem Neſtri munitam, ac ibi Techinienſes vel Moldavici in Neſtro trajectus aliquot recta in campos repeHiuntur. Vetinens vero per lacum Vidovo ſeu Obidovo ducitur, quem quidam ab Ovidio nuncupatum fabuloſe fortaſſis autumant, qui latiſſimus eſt, & in Pontum Euxinum in eo loco exoneratur, eumque ex adverſo Bialogrodi. A veteribus Moncaſtrum ea arx & civitas dicebatur. quæ non ita pridem à multis annis Valachorum ſeu Moldavorum Regulis à Turcis erepta & poſſeſſa eſt. Tyras influit. In ipſo Tyræ ſeu Neſtri oſtio turris lapidea exiſtit, quam Neoptolemi & vicum Hermonactis, ac in utraque Tyrę ripam civitates duas conditas, Niconiam in dextra, à læva vero Ophiuſam, nominatas eſſe ex Aſtrabone

 liquet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

liquet. Ex adverſo itaque Majaci trajectus ille Bialogrodo navibus in campum Bialogrodenſem, & Oczacovienſem ſuperatur. Militem quendam Majacum ibi fuiſſe fabulantur; ac in eo loco Neſtro trajecto in ripa lapidei parietes ruinoſi, & quaſi quædam ruinæ apparent; eam ruinam Turrim Neoptolemi fuiſſe Strabo refert.

Campi Bialogrodenſes & Oczacovienſes. Qui inter Tyram & Boryſthenem fluvios, ac ad mare Euxinum ſunt.

DEmum vero Beribonium Turcæ, alias Licaſtemum Colum lupinum appellant. locus ille foſſas altiſſimas & ampliſſimas mari vicinas, lacus & rivos amœniſſimos habet. Cacibiei Horodiſæ, quaſi territorium collapſum, quem lacus ampliſſimus ad Confluentem Neſtri mari vicinus alluit, ac ibi portus non ignobilis quondam ſecundo Neſtro extitiſſe memoratur. Adzigoli ille locus tres foſſas celebres, lacus amaros & ſalſos quam plurimos mari proximos habet, ibique magna vis Kozakorum perpetuo confluit, mutuisque bellis & cædibus frequentiſſimis concidunt. Idcirco ille locus viatoribus adeo terrori eſt, ut in eo non ſolum per noctem quieſcere, verum ne pabulari quidem ſatis ſecure ha-

beant. Nam non raro accidere ſolet, quod ſi non Koſacones ipſi, cadavera men hominum ibi ſæpe reperiantur. omnina Dolnia ſeu foſſa, quæ maxi- a & ampliſſima lacubus & rivulis lim- diſſimis frequens eſt, Berezani lacu guſtiſſimo, verum profundiſſimo, ac i in ſinum Carcinitum & mare Pon- cum ſeſe exonerantis trajectu ſupera- , Oczacoviam pervenitur. Berezaniam cum, & Carcinitum ſinum, Tamiraci Carpanei ſinum ſeu lacum fortaſſe ncupatum eſſe Straboni placet. Ab tio Tyræ fluminis inſulam Leucam tra pelagus eductam intervallo quin- entorum ſtadiorum diſtare, ac Achilli cram nuncupatam eſſe Strabo aſſerit, æ in eo Berezani lacus trajectu opti- e à viatoribus conſpicitur. Boryſthe- em fluvium ad ſtadia ſexaginta inde iſtare, & amnem Hypanim ſeu Bo- um ei vicinum eſſe, ac inde oſtium oryſthenis inſulam quandam exiſtere, qua portus quondam fuit, idem Stra- o memorat.

Oczacovia arx & oppidum.

OCzacovia, quæ Olbia, Olbis & Be- riſthenes Olbiopolis, quaſi beata ivitas, à Ptolemæo & Plinio dicitur, ad oryſthenem Carcinitum fluvium ſeu inum ſita eſt, ac in eum ſinum mari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Euxino vicinum Boryſthenes ibide
exoneratur. quam à Miletiis conditai
eſſe, [& amplum emp orium habuiſ
Strabo refert. Arx lapidea, nec ben
tum munita, oppidum ignobile Tu
carum ditionis eſt. Boryſthenes ſeu N
prus altitiſſimus, rapidiſſimus & latiſſ
mus fluvius, qui à ſeptentrione labitu
in Carcinitum ſinum ſeu fluvium a
Pontum Euxinum penes Oczacoviar
influit. Supra Oczacoviam vero mi
liaribus quatuor Hypanis ſeu Bogus flu
vius in Boryſthenem exoneratur. A
Oczacoviam vero per Boryſthenem &
ſinum Carcinitum ſtadiis ducentis (u
vult Strabo) trajectus latiſſimus, & na
vibus majoribus ac minoribus in Iſth
mum ibi ſuperatur. In eo trajectu &
tranſitu à peregrinis & mercatoribu
vectigal perpetuum Imperatori Turca
rum ſolvitur.

Iſthmus, qui inter Pontum Euxinum & Boryſthenem eſt.

COntinens, ſeu Iſthmos ab antiqui
ita dictus, inter Pontum & Bory-
ſthenem anguſtiſſimus unius diei iti-
neris ſpatio, admodum arenoſus, col
libus, lacubus, paludinoſis ſalis fodi-
nis. ac ibi per Boryſthenem ſal depor-
tatur. arbores etiam humiles virgul-
tis parvis inſertas habet. Cervis, urſis,
capris,

pris, & apris campeſtribus frequens modum eſt.

Tartarica tuguria, & manendi illorum in campis modus.

Ste continens agris, pratis, tuguriis Tartaricis, quæ vulgo *ulnſi* à Barbaris ominantur, ac ut pagi ex tenuiſſimis gnis, limo vel cœno ſtercoribusque peorum ſeu animalium obliti, facti, & aundine tecti ſunt, Perecopiam uſque nilliaribus amplius triginta extenditur, ivisq; abundat. Verum æſtate & in auumno Tartari in eis tuguriis non deunt. nam in Aprili cum uxoribus, liberis, familia, mancipiis ac domibus, quæ rotundę penulis obſitæ quatuor vel quinque hominibus ad degendum vix commodæ ſunt, & in carris rotis duabus ſuſtentatis, camelis duobus, vel uno, vel bobus, itidem cum familia & ſupellectili vehuntur. Camelos, equos, pecora, & oves, innumerabiles greges ſecum ducunt, alios vero commodioribus in paſcuis relinquunt. Perecopiam vero inter Boryſthenem & mare Euxinum, vel extra Perecopiam nõ raro in Tauricam ipſam, vel ex adverſo Perecopiæ Oſlovum ſeu Azaphum (ut Turcæ vocant) oppidum ad Confluentem Tanais vel Doni, rapidiſſimum & maximum fluvium, à veteribus quondam Græcis, proin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

proinde Genuenſibus Italis, cum ar munitum, ac non ſolum ibi præſidi firmiſſimo Imperatoris Turcarum, v rum etiam ejus loci Præfecto impoſit à Turcis habitatũ, erectum contendun In Iſthmum ſeu campos planiſſimos, & maximos eos, qui inter Boryſthenem a Mæotim paludem ac mare Ponticum ſunt, ac in peninſulam ipſam de loco i locum ad paſcua commodiora ſempe progrediuntur & migrant. Verum i Octobre frigoribus, imbribus ventisqu perpetuis ſævientibus ad tuguria ea rur ſus redeunt. In primis enim à Kozaci Nizoviis noſtris hominibus, quod ſe cundo fluvio in cymbis ibi vagantu inde nuncupatis, ac iis ſclopetariis qu æſtate & autumno in Boryſthene in cymbis majoribus & minoribus perpetuo vagantur, ſubitasq; & damnoſas in eos incurſiones faciunt, magnopere ſibi metuunt. Attamen frugibus & graminibus collectis Boryſthene glacie concreto cum familia propriisque animantium gregibus commodius per hyemẽ ſtativa ſua habere ſolent. Iſthmum illum Zenonis Cherſoneſum Ptolemæus vocat. Et Strabo ad telluris magnæ Cherſoneſi eum adhærentem, Roxanos ſcribit & Roxolanos, quos nos Ruſſos ſeu Rutenos nunc dicimus. in campis illis

inter Tanaim & Boryſthenem paſcua herboſa ſemper ſectatos memorat, ac adverſus Mithridatis Lupatoris ductores Taſſium, Palacum, & Selurum ſocios belligeraſſe. & cum pugnaciſſimi judicarentur, Barbara (inquit Strabo) natio omnis infirma prorſus apparuit, & quinquaginta millibus adverſus ſexaginta millia militariter acie inſtructa, ductu & auſpicio Diophantis ducis Mithridatici, reſiſtere ac ſufferre impetum non valentes, maxima ex parte trucidati ſunt. Galeis, thoracibus, & ſcutis ex crudis boum corrigiis eos uſos fuiſſe, ad percutiendumque lanceas, arcus & gladios habuiſſe ſcribunt. Tentoriis centonum inſtar pilo contextis utebantur: in plauſtris vitam degebant, & circum tentoria pecora comitabantur, à quibus victum capiebant. Lacte, caſeo, & carne veſcebantur. Tartari illi etiam eadem ratione fere vitam degunt, agros tamen non paucos illi nunc habent & colunt, herbas etiam non raro colligunt.

Taurica Cherſoneſus, antiquis minor Tartaria, Barbaris Gadzaria, Perecopia arx & oppidum.

PErecopia, à veteribus Græcis Eupatoria, Pompeiopolis, ſacer lucus, Dromon vel Curſus Achillis, ſeu Græcida, Hera-

Heracleum vel Heraclea appellata,
confinibus Tauricæ, ſeu Scythicæ Che
ſoneſi, vel peninſulæ dictæ, primu
oppidum obſcurum, & parvum, a
lapidea, nec ſatis munita eſt, in qu
Principes Tartarorum vel Chani,
Tartari eos vocant, quaſi Reguli ſe
ſupremi domini Palatinum, quem il
Begum ſeu Perecopenſem omnium vo
citant, perpetuum habent, qui Bory
ſthenis & Tanais ſeu Doni fluviorum
tranſitus & trajectus, & confines un
verſos vigilantiſſime perpetuoque ob
ſervat, ac univerſis Tartaris iis, qui in
campis ad Perecopiam & ultra Pereco
piam ſitis degunt, præeſt. Illud oppi
dum unà cum arce ipſa, ut ex ruinis vi
dere licet, à priſcis & antiquis peninſula
Tauricæ quondam vel Boſporanis Re
gibus ſive Imperatoribus Græcis in an
guſtiſſimo continente, eo quem una ex
parte à ſeptentrione palus Mæotis, (Pu
trem lacum eum Strabo nominat)
altera vero mare Ponticum à meridie
alluit & cingit, univerſamque peninſu-
lam ambit, excitatum eſt. Et quoniam
ibi per univerſum, ut Strabo iſthmum
dicit, qui inter paludem & mare dimi-
dii milliaris tantum ſpatio fere conti-
netur, foſſa profundiſſima & lata facta;
oppidum foſſæ appellationem ſortitum
eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

t, quam in hodiernum uſque diem à Tartaris ac ipſis pariter Turcis ſermone lorum retinet. Lacum à mari ſeparatum eſſe ſtadiis ſexaginta, Putrem ſeu acum ipſum ſtadiis quatuor millibus, Tauricæ vero ſeu peninſulæ iſthmum trecentis & ſexaginta ſtadiis contineri Strabo refert. Enimvero Sachibgiereio Chano Tartaro in peninſula imperante, qui Tartaros Noagienſes pro imperio bellum illi facientes, inſigni ac memorabili ſtrage ad Perecopiam proſtraverat, deviceratque, turres lapideæ XVII in ea foſſa excitatæ fuere, foſſaque altius reparata. Proinde vero in ſignum memorabilis victoriæ cruentiſſimique belli, nonnullæ turres ex capitibus cæſorum ibidem factæ fuiſſe à Tartaris perhibentur. Cum itaque in peninſulam in eo anguſtiſſimo loco unicus tantum ille tranſitus pateat, Tartari perpetuas excubias Perecopiæ agunt; neminem peregrinum, qui in peninſulam venerit, ſine literis Chani inde redeuntem tranſire permittunt. Denique cum in bellum deſcendere Chanus cogitaverit, vel aliquod periculum aut bellum Tartaris imminet, univerſi Perecopiam frequentiſſimi ſemper conveniunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Coſlovia arx & oppidum.

COſlovia oppidum ad dextram l
recopiæ ad mare ſitum milliarib
ſeptem diſtat. Emporio non ignob
præfectum arcis & oppidi Chanus pr
prium & perpetuum ibi habet.

Ingermenum arx & oppidum.

INgermenum milliaribus XII vel a
plius à Coſlovia diſtat. arcem la
deam, templum, & ſpecus ſub arce &
adverſo arcis miro opere ex petra exc
ſos, habet; nam in monte maximo
altiſſimo ſita eſt, ac inde à ſpecubus
Turcis cognomen retinet. Oppidũquo
dam non ignobile, opibus refertum, c
leberrimum, & natura loci maxime ad
mirandum, copioſiſſimumq; extitit. E
adverſo oppidi promontorium exten
ditur in latitudinem ſtadiorum aliquo
ſpatio, in longitudinem vero III vel I
milliaribus oris anguſtiſſimis Euxin
mari medius eſt. Portus tres habet illos
Pactorum, à quo alter efficitur portu
(Ctenuntem Strabo vocat.) ad quo
naves multæ commode accedere, & à
tempeſtate fluctibusq; maris in locis ii
tute conſiſtere poſſunt. In ea anguſtia
Taurorum nationem Scythicam latro-
num manus conſtituiſſe, ac impetum in
eos, qui eo divertiſſent, feciſſe Strabo
memoriæ prodidit. In montibus ſaxoſis,
qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

qui ibi ſunt maximi & admirandi, veſtigia certa apparent, quod antiquiſſimi populi Græci lapides grandes ibi excidebant; navibusq; ea anguſtia oris deportatos Corſonum ſeu Cherſonam Peninſulę urbem ea tempeſtate clariſſimam & antiquiſſimam ex illis extruxiſſe, nunc etiam à Græcis Chriſtianis dicuntur. Heraclienſes Ponti accolas coloniam eo deduxiſſe, ac urbem Cherſoneſum ibi appellatam eſſe, ac à Tyra fluvio ſtadiis IV millibus & cccc curſu maris emetiendo eam diſtare Strabo meminit. Ingermeni arcem ſatis & magnificam à Principibus Græcis extructam fuiſſe apparet: nam portæ & ædificia adhuc nonnulla integra Græcis characteribus exornata, & cum inſignibus eorum inſculpta conſpiciuntur. Ac per univerſum illum iſthmum quondam ibi uſque ad urbis mœnia ædificia ſumptuoſa extitiſſe, puteos excavatos infinitos, qui adhuc fere plurimi ſunt integri; ad extremum vero duas vias Regias grandes lapidibus ſtratas eſſe, certo apparet. In eo iſthmo pomaria, horti, vineæ plurimæ & optimæ, à Græcis quondam cultæ, (Belbecum nunc etiam appellantur,) quas Chriſtiani Græci vel Itali & Iudæi, pauciq; Turcæ nunc poſſident, in loco eodem viſuntur. Ex Ingermeno Corſunum terreſtri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

itinere eundo eſt iſthmus inter oris anguſti portum, & mare Euxinum, quem ſtadiis ſexaginta conſtare, & parvam Cherſoneſum appellatum eſſe, ac portionem magnæ Cherſoneſi occludere Strabo deſcribit. Eſt ille iſthmus ad lævam & lacus maris Euxini planiſſimus, & ſolo fertiliſſimus: ad dexteram vero portus oris anguſti, habet quidẽ agrum ſatis uberem, montibus tamen & collibus, in quibus vineæ & pomaria infinita erant, ſeptus eſt. Incolis & pagis ad urbis ipſius mœnia caret, & in vaſtitatem prorſus redactus eſt; tamen greges infiniti ovium, pecorum & animalium propter nimiam ſoli herbarum ubertatem à Turcis ibi perpetuo paſcuntur. Ex ædificiis illis ruinoſis, quæ ibi conſpiciuntur, animalibus illis per ſingulas turmas domini proprii Turcæ vel Tartari caulas maximas conficiunt & ſepiunt.

Cherſoneſus ſeu Corſunum urbs Tauricæ antiquiſsima.

CHerſoneſum ſeu Cherroneſum, Corſunum, vel Cherſonam, Sari Germenum, quaſi flavam arcem, Turcæ urbem eam vocarunt: nam ſolum quaſi flavum ille tractus habet. Quæ quod ſuperba, dives, delicata & clara quondam Græcæ gentis colonia fuerit, univerſæq; peninſulæ urbs antiquiſſima, frequens, magnifica,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

[r]ica, portuque nobiliſſima extiterit, admirandæ ruinæ illius manifeſte teſtan[t]ur. In extremitate iſthmi illius, quem [p]arvam Cherroneſum Strabo vocat, & [i]n oſtio ipſo portus oris anguſti, ac per [u]niverſum iſthmum ſicut latitudo ripæ [u]triusque maris eſt, urbs murum altiſſimum & magnum turresq; plurimas & maximas ex ſecto & grandi lapide erectas nunc etiam habet, ac tota mari ex[p]oſita exiſtit. Aquarum ductus, qui mil[l]iaribus quatuor cuniculis ex petris exciſis in urbe ducebantur, in quibus nunc [e]tiam aqua puriſſima eſt, ad urbis ipſius mœnia conſpiciuntur. Eſt in eo loco [u]nde rivulus ille delabitur pagus quidã non ignobilis, & non procul in ripa maris, in monte ſaxoſo, Græcum monaſterium, Sancti Georgii ſolemne; anniverſaria devotio Gręcis Chriſtianis qui nunc in Taurica ſunt reliqui, in magna frequentia ibi fieri ſolet. Vrbs illa à multis non ſolum annis, verum ſæculis, & hominibus & habitatoribus prorſus vacua, funditus diruta ac in vaſtitatem redacta eſt. Muri & turres integræ adhuc & miro opere ſumptuoſe factæ conſpiciuntur. Principum Regia vel domus in ea iſthmi parte, & urbis mœnibus, turribus, & portis magnificis exiſtit. Verum à Turcis inſignes columnæ marmoreæ

& ſerpentinæ,quarum intus adhuc loc
apparent,& grandiores lapides,ſpoliat
& per mare ad ſedes eorum in ædifici
publica & privata deportatæ ſunt. Id
circo ad majorem ruinam ea urbs per
venit: non ædium & templorum n
veſtigia quidẽ in ea viſuntur. Vrbis æd
ficia humi proſtrata & ſolo ęquata ſunt
Monaſterium Græcum maximum i
urbe eſt reliquum; parietes templi appa
rent quidem , ſed teſtitudinem non ha
bent , & ornamenta ædificii ejus , qu
ibi erant inſignia , diruta & ſpoliat
ſunt. Ex illo monaſterio duas portas æ
ris Corinthii,quas Græcorum preſbyter
Regias portas vocant, & imagines inſi
gniores , Græcos aliquos ad Volodimi
rum magnum Ruſſorum ſeu Kiovien
ſium Principem ea tempeſtate præda
loco Kioviam deportaviſſe , poſtmodũ
vero à Boleſlao ſecundo rege Polonia
Kiovia Gneſnam prædæ itidem loco
quę in templi maximi porta nunc etiam
ibi viſuntur , delatas eſſe , Ruſſorum &
Polonorum annales memoriæ prodide
re; Volodimirum Principem Ioanni Ze
miſcæ Conſtantinopolitano Imperator
eam urbem quondam eripuiſſe ; verum
Baſilii & Conſtantini Imperatorũ Anna
ſorore in matrimonio ducta , & ſacro
fonte ritus Græci in eodem monaſterio
à Pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Patriarcha quodam initiato, reſtituiſſe. Quod & in hodiernum uſque diem in locis iiſdem à Chriſtianis Græcis, quorum obſcuræ & parvæ admodum reliquiæ ſuperſunt, prædicatur. Ante urbem promontorium exiſtere, & Parthenium, id eſt, virgineum appellatum eſſe, Deæque illius ædem ac ſtatuam habere. Ac eam urbem liberam fuiſſe, propriiſq; legibus vixiſſe; verum à Barbaris diceptam, eoque neceſſitatis deductam eſſe, Eupatore Mithridate præſule ſibi delecto adverſus Barbaros bellum geſſiſſe, & tanta ſpe erectum exercitum in Cherſoneſum miſiſſe, ut & Scythis pariter Strabone teſte intulerit, & Sciluri liberos quinquaginta (ut Poſſidonus ſcribit) captivos habuerit, & à Periſade præfecto loci ditione accepta Boſphoro potitus ſit: Ac inde ex eo tempore in nunc uſque diem Cherſoneſitarum civitatem Boſporanis Regulis ſubjectam fuiſſe olim idem Strabo aſſerit.

Iamboli, ſeu Balacheum, arx & civitas.

IAmboldum ſeu Iamboli Græci Balacheium, quaſi piſcium arcem & civitatem eam (nam in eo loco mare piſcibus ferax eſt) Turcæ dixere. Ea in altiſſimo magno & ſaxoſo monte ab Italis Genuenſibus munita & habitata fuit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſuperbis enim & peſſime tunc inter ſe convenientibus ac ignavis Græcorum, qui tunc eam partem Tauricę tenebant Ducibus ignominioſe ſine aliquo eorū præſidio ab eis erepta fuit. In ea civitate commoditate loci naturalis Genuenſes uſi portum celebrem, ac utilem, munitiſſimum ſumptuoſiſſimumque propugnaculum, excitavere. Eſt ibi etiam ſinus maris anguſti penes civitatem & inter promontorium non exiguo ſpatio diſtans, qui portum nō ignobilem confecit, ut ex mari magno naves non paucæ ibi tuto deſcendere & conſiſtere poſſint. Arces, ædes, mœnia & turres ſumptuoſæ cum plurimis Genuenſium inſigniis & titulis proſtratæ & omnino dirutæ jacent. Civitas illa à paucis Græcis, Iudæis & Turcis incolitur, à paucioribus itidem mercatoribus & peregrinis per mare frequentatur.

Mancopia ſeu Mangutum, ut Turcæ vocant, arx & oppidum.

MAncopia civitas ad montes & ſylvas magis porrecta, & mari non jam propinqua eſt; arces duas in altiſſimo ſaxo & peramplo conditas, templa Græca ſumptuoſa & ædes, plurimos rivos, qui ex ſaxo decurrunt, limpidiſſimos & admirandos habuit. Poſtquam vero à Turcis ea capta eſſet, poſtmodum vero

anno

anno decimo octavo, ut Chriſtiani Græci perhibent, ſubitaneo & horribili incendio orto funditus fere demolita eſt. Idcirco nihil quicquam inſignius præter ſuperiorem arcem, in qua porta inſignis cum Græcis textibus multo marmore ornata, & domus alta lapidea eſt. In eam domum Moſcorum nuncii Canorum barbarico furore nonnunquam detruduntur, ac durius ibi aſſervantur. Templum Græcum S. Conſtantini, & alterum S. Georgii humile admodum nunc reliquum eſt. Preſbyter Græcus unicus, Turcæ & Iudæi aliquot ibi habitant, cætera in ruinas, vaſtitatem, & omnem fere oblivionem verſa ſunt. Nec homines jam ſuperſunt, nec Ducum, nec gentium earum, quæ eas urbes & arces maximas poſſidebant & inhabitabant, annales aliqui reperiuntur. Nam in locis ſingulis eos ſummo cum ſtudio & impendio meo conquirebam. Verumtamen à Preſbytero quodam, Græco homine jam annoſo, probo, & non rudi, quem ibi vidi, accepi, quod paulo ante civitatis ejus à Turcis obſidionem Duces quidam duo Græci, quos Conſtantinopolitanorum vel Trapezuntii Imperatorum ſanguinis fuiſſe certe apparet, patruus & nepos ibi manſiſſent. Græci vero Chriſtiani non

multis tamen annis eam inhabitavere, ac paulo poſt ab infideli & immaniſſima Turcarum gente civitas illa fide eis data & violata erepta fuit. Duces illi Conſtantinopolitani vivi abducti, à crudeliſſimo & ſceleratiſſimo Turcarũ Imperatore Selimo ab annis centum & decem crudeliter contrucidati ſunt. In templis illis Græcis in parietibus effigies & habitus exornati Imperatorum & Imperatricum earum, ex quorum ſanguine eas ortas & prognatas fuiſſe apparet. Arx & civitas quondam antiquiſſima Mancopiæ, & Cerceſſigermeno à Turcis arci novæ & à Cerceſſio nominatæ, proxima eſt, nec ea à Turcis & Tartaris, ac ipſis etiam Græcis, propter nimiam vetuſtatem aliquod cognomen nunc habet. Græcorum tamem Ducum temporibus, de quibus in eo loco plurima nefanda, quæ in Deum hominesque illi perpetrabant, prædicantur, ea corruit. Ac in eo monte ſaxoſo, in quo ſita eſt, in ſaxo miro admodum opere domus exciſas habet, quæ, etſi ille locus nunc ſylvoſus eſt, integræ tamen plurimæ reperiuntur. Phanum marmoreis & ſerpentinis columnis ornatum humi jam proſtratum & corruptum, inſignem & clarum quondam eum locum extitiſſe teſtatur.

Cha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Chanorum Regia & ſedes.

CHanorum Regiæ ſeu domus in Mediterraneam (ut eam Strabo vocat) Tauricam porrectæ ſunt. Oppidum non ignobile, & domum lapideam primariam, in qua ille ſemper reſidet, Baccaſaraium nuncupatam ille habet. Illud oppidum inter duos montes ſitum eſt, & fluvius parvus, à quo oppidum cognomen retinet, medius defluit. Mahometicum templum lapideum, & ſepulturæ Chanorum, ex ruinis Chriſtianorum penes oppidũ exſtructæ ſunt. Non procul etiam ab illo oppido monaſterium Mahometicum, & plurimæ ſepulturæ Tartaricæ, ex ruinis Græcorum non ignobiliter excitatæ ſunt. In extremitate oppidi iſtius aliud oppidum eſt Salaticum dictum, ædificiis nõ ignobilioribus à Turcis incolis exornatum. Chanorũ Regia vel domus, à priſcis Tartarorum Principibus ſumptuoſè ædificiis, templis, ſepulturis, & balneis magnificè exornata eſt. In eam domũ Principes, quum otio, delitiis, oblectationibus & recreationi vacant, cum uxoribus non raro deſcendunt. Locus ille enim ſeu tractus venationibus expoſitus eſt. Pomaria, vineas, hortos & agros infinitos & præſtantes habet, ac rivis limpidiſſimis irriguus eſt. Montes & ſylvæ plurimæ illic ſunt, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

quibus ruinoſa ædificia plurima, & ma-
ximæ arces & civitates conſpiciuntur, à
paucis tamen & nullis hominibus illæ
habitantur,& deſolatæ jacent. Almaſſa-
rai ad confluenté Almæ eſt Chanorum
Regia,ſeu domus,in qua ille raro mane-
re ſolet, quod non ita commode ſicut
aſibi ibi degere & cum aula ſua divertere
poteſt;nam pagus tantum unicus & ob-
ſcurus ibi eſt. Arces & oppida obſcurio-
ra ſunt aliquot vicina, in quibus uxores
ſuas alere ſolent. Arces itidem nonnullæ
ſunt, in quibus Sultani Chanorum fra-
tres vel filii & uxores illorum perpetuo
habitant. Pars illa Cherſoneſi, quam
Chanus cum ſuis Tartaris poſſidet,à Pe-
recopia verſus paludem ad Cremum ci-
vitatem culta,plana, campeſtris, fertilis
& herboſa eſt; Verum verſus mare &
ipſam Chani Tartarorum Regiam, ejuſ-
que oppida, arces & pagos, montuoſa
admodum, ſylveſtris, cultiſſima ac uber-
rima exiſtit. Montes ſunt maximi & ce-
lebres in ea parte. Maximus vero om-
nium altiſſimus eſt, & in ſummitate la-
cum ſane non exiguum habet. Illum etſi
ego non aſcendi, verum ab aliquot mi-
liaribus ille bene conſpicitur, & nõ vul-
garem altitudinem & magnitudinem
demonſtrat. Fluvii plurimi non parvi
admodum ex montibus illis decurrunt.

Piſci-

Piſciculos etiamſi non magnos (nam aqua non eſt profunda) ſapidiſſimos tamen & delicatos plurimos habent. Sed quoniam Tartaris piſcium rarus eſt uſus, Chriſtiani tantum & peregrini noſtri cum eò veniunt in capiendis eis operam navant. Eſt præterea avium delicatiſſimarũ ibi copia, quas aliquando ſclopetarii Chriſtiani vel Turcæ, rarius tamen noſtri peregrini, petere ſolent. Venationes cervorum, caprarum, aprorum & leporum in ditione Tartarica & Turcica mari vicina ſunt plurimæ. Solet etiam non raro diebus aliquot Chanus ipſe ibi venari; ſæpius vero cum canibus venaticis Turcicis vel Tartaricis in campũ deſcendit. Sortaſſus pagus Tartaricus Chani Regiæ vicinus, in quem Lituanici & Moſcovitici legati non raro divertũt, ille ſatis amplus & amœnus eſt. Enimvero cum Taurica ſeu peninſula Chanorum ditionis eſſe cœpit, Itali non pauci Genuenſes nobiliores poſt ſubactã à Turcis Capham, Tartarorum Principibus juris & proprietatis ſuæ litteris eorum conſcriptis & conſignatis, quas ego apud eos vidi & legi, eum pagum cum ſpecialibus immunitatibus illi obtinuerant, ſive hoc auro, quod illi tũ ex ſedibus ſuis ſecum aſportaverant, ſibi comparaverant, ſive etiam miniſterio, dum Chanis in able-

ablegationibus apud Chriſtianorum Principes nõ obſcure operam ſuam navabant. Templum Catholicum in pago illo extruere ipſis permiſſum fuerat, in quod, dum ego ibi manerem, aliquoties deſcendebam. Preſbyter tamen unicus Franciſcanorum ordinis Frater, quem Chriſtiani illi ex Turcica captivitate ære proprio tum redemerant, in templo illo fuit. Ille poſtmodum cum Tartarico legato, qui apud Sereniſſimum Regem non ita pridem fuerat, in Lituaniam Vilnam uſque advenerat. Reverendiſſimum Ioannem Andream Caligarium Sedis Apoſtolicæ Legatum ſæpius ille accedebat, ac cum iiſdem Tartaris, dum aliquot ſeptimanis manſiſſet, iterum in Tauricam ille reverſus eſt.

Cremum arx & civitas.

CRemum, ſeu ut à Tartaris Crimum dicitur, civitas & arx muro antiquiſſimo, maximo ac prætalto, magnitudine ac celebritate reliquis civitatibus Tauricæ, Cherſoneſi mediterraneæ, (nam eam Ptolemæus ita nominat,) admodũ diſſimilis eſt. Ptolemæo fortaſſe Taphros, Plinio vero Taphræ eam antiquis nominatam fuiſſe placet. Illa poſtremis jam temporibus ante Genuenſium in Tauricam adventum à maximo populo Mahometico, qui ex Aſia eo tum migraverant,

ant, culta & inhabitata fuiſſe videtur. Nam templa ſeu delubra antiqua Mahometica non ſolum in civitate ipſa, verum & ultra civitatem, plurima admodum cum characteribus Chaldaicis in grandioribus ſaxis exciſis conſpiciuntur. Turcæ ſeu Tartari non pauci admodum incolæ, Græci tamen rariores, hoc referunt, quod majores ſui conſtanter meminerint, eam civitatem à Perſarum olim gente inhabitatam, præſtantem ac primariam fere officinam mechanicarũ artium quondam eam extitiſſe. Liquet ſane ex ipſis ruinis, & loci amplitudine, urbem eam quondam clariſſimam, & maximam gentium coloniam extitiſſe. Tartari ab eo loco Crimẽſes vulgo nunc appellantur. Officinam monetariam, quam Chanus cudit, in ea civitate perpetuam habent. In arce, quæ maxima ad civitatem eſt, uxores Chanorum perpetuo aſſervantur & conſeneſcunt.

Sidagios arces tres & civitas.

SIdagios à Græcis, à Genuenſibus vero Sudacum, arx & civitas illa dicta fuit. Tartaris prorſus incognita eſt. In monte altiſſimo, ſaxoſo & peramplo, ad mare ſito, in ſummitate montis, arcem ſuperiorem, alteram mediam, tertiam vero inferiorem arcem, muro & turribus cinctas & munitas Græci ſeu Genuenſes

Itali

Itali condidere. Templa Græca ex grandioribus ſaxis infinita eſſe, & quaſi ſacella pauca admodum, nonnulla integra viſuntur, plurima vero in ruinã verſa & humi jam proſtrata jacent. Superbi, diſcordes & deſides Græci à Genuenſibus Italis fracti & debilitati civitatẽ eam amiſerant. Non contemnenda Genuenſium veſtigia Græcis multo clariora ibi conſpiciuntur. At inſignem locum quondam, ut ex ruinis videre licet, extitiſſe, à Chriſtianis Græcis, quorum parvæ admodum reliquiæ ibi ſunt, memoratur: Græcorum gentem eo diſcordiarum & inimicitiarũ deveniſſe, quod familiæ, quæ diſſidiis laborabant, ne devotionem quidem publicam fieri eique intereſſe volebant. Propterea templa illa infinita quam plurimi ædificavere, quæ aliquot centena ibi extitiſſe Chriſtiani perhibent. Templa tria maxima Catholica, domus, muri, portæ, ac turres inſignes, cum textilibus & inſigniis Genuenſium in arce inferiori viſuntur. A Metropolita quodam viro Græco & honeſto, qui ex inſulis Græcis ad viſitandos preſbyteros illos tum eò advenerat, & hoſpitio me exceperat, accepi, quod cum immaniſſima gens Turcarum eam civitatem ingenti maritimo exercitu oppugnaſſet, à Genuenſibus fortiter & animoſe

ioſe illa defenderetur. verum cum ob-
dionem diuturnã ac famem Genuen-
s diutius ferre, nec impetum tam nu-
ierosi exercitus Turcarum ſuſtinere
nplius poſſent, in maximum templum
ud, quod adhuc ibi integrum eſt, cen-
ni aliquot, vel, ut ille aſſerebat, mille
re viri egregii ſeſe receperant, per dies
iquot in arce inferiori, in quam Turcæ
ruperant, fortiter & animoſe ſeſe de-
ndentes, inſigni & memorabili Turca-
ım ſtrage edita. tandem in templo illo
niverſi concidere. templi illius portę &
neſtræ à Turcis muro impletæ. cæſo-
ım cadavera in eum uſque diem inſe-
ulta jacent. In id templum ne accede-
em, à Caphenſi Seniaco quondã Turca,
uem in ea arce perpetuum ille habet,
go prohibitus ſum. Portorium non
nobile civitatis ejus fuit. Vineæ & po-
aria, quæ ad duo & amplius milliaria
xtenduntur, fertiliſſima à Caphenſi-
us, Turcis, Iudæis, & Chriſtianis nunc
iam ibi coluntur. Nam univerſæ Tau-
cæ vinum optimum ibi naſcitur. Ri-
is amœniſſimis, qui ex altiſſimis & me-
iis montibus & ſylvis, quæ admodum
equentes ibi ſunt, decurrunt, univer-
ıs ille tractus abundat.

Civi-

Civitatum maritimarum diſtantia & deſcriptio.

CIvitatibus illis ſuperioribus, ac de mum Sudaco ipſo jam emenſo uſ ad Theodoſiam, quam Genuenſes Ita Capham dixere urbem, Taurica ripa pe ſtadiorum mille longitudinem aſper montanaque & aquilonibus procelloſ exiſtit. Ante illam urbē promontoriur quod ibi conſpicitur in pelagus in mer diem verſus Paphlagoniam Amaſtrum que urbem valde procumbere, ac à Græ cis Orium & Opon, frontem arietis, ap pellari Strabo refert. Opponitur illi & aliud promontorium Carambis Paphla gonum, quo pontus Euxinus in pelagu geminum dividitur, ac id utrumque eu ripus anguſtat. Carambis à Cherrone ſitarum urbe ſtadiorū duobus millibu & quingentis, ab arietis autem front multo minore numero diſtare Strabo memorat. Poſt eam montanam, ut ean Strabo regionem vocat, Theodoſian civitatem jacere; campos ubertate præ ſtantes, portum vel centenis navibu commodum habere, eumq; finem Boſ poranorum & Taurorum agro ante aſſcriptum fuiſſe, idem aſſerit.

Capha ſeu Theodoſia civitas.

CApha ſeu Theodoſia urbs univerſa Tauricæ clariſſima, munitiſſimaque

à Ge

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

à Genuenſibus Italis condita & ad mare ſita eſt. Portum copioſum illa ſemper habuit. Genuenſium tempore apparet eam divitem & habitabilem admodum extitiſſe. Poſtquam vero à Turcis ab annis plus centum Genuenſibus erepta fuerat, Chriſtiani Itali in anguſtum ita redacti ſunt, ut exiguæ & obſcuræ admodum eorum reliquiæ in ea ſuperſint. Civitas priſtinum ſplendorem maxima ex parte amiſit. Templa Chriſtianorum Romana demolita, ædes dirutæ, muri & turres, in quibus Genuenſium plurima inſignia & inſcriptiones Latinæ viſuntur, collapſa jacent. Templa tantum Catholica duo, & Armenica itidem integra ſuperſunt, in quibus Preſbyteros proprios alere, & devotioni publicæ intereſſe à Turca antiquo jure eis conceditur. Turcis, Armenis, Iudæis, Italis & Græcis Chriſtianis pauciſſimis habitatoribus referta, negotiationibus portuque univerſæ ejus Tauricæ nunc etiam nobilis eſt: vineas, pomaria, & hortos fere infinitos illa habet. Capham non raro navigatur ex univerſis viciniori-bus & remotioribus Græciæ inſulis, ſæpius vero ex urbe Conſtantinopoli; nam ſecundo vento duorum tantum dierum ſpatio, vel paulo amplius, navibus eo veniunt.

Telluris Tauricæ diſtantia & deſcriptio

TEllurem aliam deinceps fertilitat conſpicuam uſque ad Panticapeiun Boſporanorũ metropolim, quæ in oſti Mæotidis ſita eſt, exiſtere, ac inter Theo doſiam & Pancapeium ſtadiorum quin gentorum & triginta intervallum eſt Strabo refert. Tellus illa frumenti fera eſt, & vicos habuit olim multos, ſed nũ Tartarica tuguria plurima ibi ſunt. Vr bem portus optimi Nympheum dictam & tumulum Panticapeum habitaculi frequentibus circumpoſitum ſtadiorum viginti inſignem eſſe, ac ad ortum por tum navium triginta quondam ibi ex titiſſe, & arcem à Mileſiis conditam ib fuiſſe Strabo aſſerit. Eſt quidem ad eun tumulum nunc etiam civitas & arce duæ, quæ fortaſſis à Turcis & Tartari Cercum & Thamanum appellantur. In ipſo Mæotidis ore, quod Strabo Boſpo rum Cimmerium vocat, ejus vero ini tium ab ampliore latitudine ad ſeptua ginta ſtadia. ubi eſt Panticapeis locis ac Phanagoriam propinquiſſimam Aſia civitatem, diviſionem inchoant. ad an guſtiſſimum Euripum terminari: illuc vero anguſtiæ Aſiam ab Europa ſepara re: ſimul & Tanaim fluvium ab Arcto in paludem ad ſtadia ſexaginta inter ſe diſtantibus alveis erumpi, ac totam cir

cuitio

cuitionem paludis illius ſtadiis octo millibus conſtare Strabo tradit. Magnam Cherroneſum ſeu Peninſulam ipſi Peloponneſo forma & magnitudine perquam ſimilem eſſe, eam vero totã Boſporanos Principes aſſiduitate bellorum vaſtatam habuiſſe: Illam etiam Boſporanorum Tyrannos parvam quidem Mæotidis ori & Panticapeo adjacentem Theodoſiam uſq; tenuiſſe, plurimam vero partem uſque ad iſthmum ſinumque Carpenoitem Tauros gentẽ Scythicam habuiſſe: Atque ſane etiam oram totam, & aliquid extra iſthmum uſque ad Boryſthenem parvam Scythiam vocatam; propter tranſeuntem vero Tyram fluvium & iſthmum eam terram habitantium, multitudinẽ hujus & partem magnam Scythiam parvam nuncupatam fuiſſe; cum Thraces partim vi, partim malignitate loci (eſt enim plurima paluſtris) eam conceſſiſſent; Strabo memoriæ prodidit. Idem etiam ſubjicit, Cherroneſum ſane in mare vergentem Theodoſiam uſq; in campis frugiferam, non ſic autẽ montanam frumento admodum beatam eſſe. Vbicunque forte foſſore proſciſſa fuerat, modiorum centum & octoginta millia, ducenta vero argenti talenta tributi nomine cũ Aſianis locis Sindicen circumadjacentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Mithridati ſolutos fuiſſe; Græcos frumẽtariorum commeatuum, & è palude ſalſamentaria Leuconem Regem decem ac ducentas modiorum myriadas (eſt autem myrias decem millia continens numerus) à Theodoſia Athenienſibus tranſmiſiſſe, ex Strabone liquet.

Cercum arx & oppidum.

CErcum arx & oppidum Tartaricum Chanorum ditionis obſcurum & humile admodum. in oſtio (ut Strabo vocat) Mæotidis, & ad eam anguſtiam, quam Boſporum Cimmerium ille cognominat ac tumulum Panticapeium, & civitatem ſimul ab eo dictam, ſitum eſt. Ex adverſo oppidi vel arcis illius in ripa altera anguſtiæ illius, quæ amplius unum milliare in latitudinem continetur. Tamanum arx munitiſſima; quam fortaſſe Phanagoriam appellatam eſſe, propinquiſſimam Aſiæ civitatem; à Mileſiis quondam conditam fuiſſe, & emporium in ea nobile extitiſſe Straboni placet. Illæ arces à Genuenſibus quondã excitatæ & munitæ fuiſſe videntur, & non ignobile præſidium ibi illi ſemper habuere. Cercum arx diruta eſt; nam Turcarum Imperator in univerſa Taurica nullam arcem aliam præter Perecopiam ipſam præſidio firmare Tartaro ſeu Chano permittit. Tamanum arcem,

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

quæ in extremitate Taurica ſita eſt, & Petigorenſium ampliſſimæ provinciæ, quam Colchidem Ptolemæus & Strabo vocitant, jam contigua exiſtit, Seniacus ſeu præfectus ei impoſito præſidio firmo perpetuo eam munivit.

Petigorenſium populi & provincia.

PEtigorenſium provincia, ſeu Colchis, ad mare Caſpium ſeu Hyrcanum uſque extenditur. montibus & ſylvis maximis eſt obnoxia, quæ jam in ea extremitate conſpiciuntur. Gens illa liberrima eſt. Duces habet plurimos & ſtrenuos, quibus ſinguli populi & familiæ obediunt. Ac etiamſi Chriſtianos ſe eſſe profiteantur, & liqueat Genuenſium tempore plurimos illorum Chriſtianos fuiſſe, attamen preſbyteris ac templis deinceps deſtituti, opinionem ſolummodo religionis illi nunc retinent. Pleriquе illorum majorique ex parte idololatræ inter ſuos rapaces violentique, ſed in peregrinos hoſpitales & liberales ſunt. Parentes quamvis ex inſignioribus vel agreſtioribus illi ſint, liberos proprios, filios in ſervos, filias in uxores Turcis vel Tartaris, nonnulliſque etiam Chriſtianis, ac eos quos inter ſe furtim ſubtrahere illi ſolent, ac extra mare plus quam barbarico more barbaris peregrinis occulte vendunt.

Taurica ſeu Peninſulæ locorum & civitatum diſtantia & deſcriptio.

INter Perecopiam, Cremum, & Coſtomam oppida à Septentrione Taurica ſeu Peninſula planiſſima nec admodum montoſa omninoque campeſtris eſt. Solum fertiliſſimum, magnaque ex parte ſaxoſum, aquam vero bonam rariſſimam habet. Attamen fontes ſeu putei altiſſimi mira profunditate & difficultate à veteribus Græcis ſeu populis illis antiquiſſimis & maximis, qui eam Peninſulam ante Græcorum tempora incolebant, quondã exciſi & facti per diverſa loca plurimi reperiuntur. A Perecopia per unum milliare ſtagnum magnum ſale admirabili natura concretum eſt, ex quo puriſſimum & optimum ſal, quaſi glaciale perpetuo colligitur; cæteroſque lacus ſalſos quam plurimos habet. In quibuſdã etiam commodiſſimis & plurimis locis in montibus ac ſylvis arcium, civitatum, templorum monaſteriorumque antiquiſſimæ & maximæ Græcæ ruinæ frequentiſſimæ admodum reperiuntur, quæ quum multo ſæculo habitatoribus caruere, propter antiquitatem temporum cognomina ſua amiſerunt. Vniverſa Taurica ſeu peninſula illa, ab occiduo & ſeptentrione planiſſima & campeſtris eſt; oppida pauciſſima, vicoſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

que plurimos habet; in longitudinem milliaribus ad ſummum quinquaginta protenditur. Verum à meridie & oriente montuoſa & ſylveſtris, montes altiſſimos, ampliſſimos, ſaxoſos, frequentes admodum & admirandos habet, in quibus inter Cremum & Capham auri argentique metalla & ferrum optimum quondam ab incolis repertũ fuiſſe perhibetur. ſolum fertiliſſimum, fluvios, rivos amœniſſimos, piſces, prata, paſcua, feras ſylveſtres plurimas, cervos, capras, apros, urſos, vineas, pomaria, agros, campos, oppida, vicos, pagos, prædia plurima optimaque habet. Taurica ſeu peninſula in latitudinem quibuſdam in locis unius vel alterius diei itineris ſpatio, nonnullis vero in locis unius fere diei ſpatio, in orbem quaſi extenditur.

Tauricæ, quæ Turcarum Imperatoris ditionis eſt, deſcriptio.

PErecopia & Coſslovia, arcibus oppidiſq; maritimis ac nonnullis oppidis ignobilioribus paucíſq; Chriſtianorum Græcorum pagis exceptis, arces & civitates maritimæ, reliquæ univerſæ peninſulæ, quæ ordine ſuo deſcriptæ ſunt, cum vicis & pagis Chriſtianorum Græcorum plurimis, Imperatoris Turcarum ditionis ſunt, ejuſque Imperio univerſæ parent, firmiſſimoq; præſidio tenentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Peninſula, quæ ab oriente & meridie à Perecopia media eſt, hyemem placidiſſimam & aërem temperatiſſimum habet. Nam in fine Decembr. hyemis initium, in medio vero Februario hyemis aſperitas, quæ magis nivoſa, nec tamen integro triduo illa magis durat, quam frigida & gelu conſtãs eſt. Nec diutius quam ad initium Martii illa durat. Sub initium itaque veris, & in autumno, fere calidior aër peſtilens plerumq; efficitur.

Camporum diſtantia & deſcriptio.

BRatiſlavia, Sauramẽſes, Oczacovienſes & Bialodogrodenſes campi inter Hypanim ſeu Bogum, Tyram ſeu Neſtrum fluvios conſiſtunt. A ſeptentrione verſus Neprum ſeu Boryſthenem ac Bogum aliqua ex parte plani & campeſtres, verum ab Occiduo verſus Neſtrum & Prutum ſive Hieraſum flu. magis ſylvoſi & montoſi ſunt. Podolia, Camenecia, & Moldavia inter Neſtrum & Prutum flu. mediæ Tachmiæ & Bialogrodo, quod ad lacum Vidovo ſeu Obidovo & mare Euxinum eſt, confinis; ab Occiduo campis & mari Euxino, à Meridie Bialogrodo Kibiæ & Danubio fluvio ubique vicina eſt. Oczacovia à ſeptentrione Boryſthenem, in quem Bogus ibidẽ exoneratûr, campoſque ampliſſimos, à meridie mare Euxinum, & Berezaniam lacum ſalſum

& reſtagnantem, ab occiduo Neſtrum fluvium proximum habet.

Continentis diſtantia & deſcriptio.

DEinceps vero continens ille, qui eſt extra Oczacoviam & Boryſthenem in formam inſulæ, quaſi inter Boryſthenem, Mæotim paludem, & pontum Euxinum, ab occiduo Boryſthenem habet, à ſeptentrione Tanaim ſeu Donum fluvios, ab oriente vero Mæotidẽ paludem & Tauricam ſeu Peninſulam, à meridie mare Euxinum, ac illum iſthmum ſeu continentem: extra Oczacoviam vero & Boryſthenem Perecopiam uſque quibuſdam in locis continens ille eſt anguſtiſſimus: verum extra Perecopiam ad Oſſovum arcem, quæ ad Tanaim eſt, ampliſſimus, ſolo fertiliſſimus, ac univerſus campeſtris & planiſſimus eſt: etenim in iſthmo illo univerſi ferè Perecopienſes & Oſſovenſes Tartari pecora & animalia ſua paſcunt, ac in eo per æſtatem & autumnum degunt. Continens ille ſeu iſthmus ab Oczacovia uſq; ad Oſſovum (nam ibi terminatur) in longitudinem, quantum ex diætis Tartarorum patet, milliaribus amplius centum conſtat: in latitudinem autem non pari modo protenditur; nam tam extra Perecopiam, quam ad Oczacoviam vel Boryſthenem latior eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Perecopenſium Tartarorum deſcriptio, & in Tauricam ingreſſus.

TAuricani vel Cherſoneſii, qui nunc Perecopenſes vel Crimenſes Tartari dicuntur, Iavolgenſes à Rha ſeu Volga fluvio orti & appellati fuiſſe ex vetuſtiſſimis Scytharum ſcriptoribus certo videntur. Porro inter celebratiſſimos, altiſſimos & maximos Tanaim ſeu Doni & Boryſthenem ſeptentrionis fluvios, in campos paulatim progreſſos fuiſſe, ab annis vero centum ſexaginta vel paulo amplius in Tauricam ſeu peninſulam eos perveniſſe manifeſte apparet.

Chanorum & Ducum eorum genus & cognomina.

CHanorum vel Principum Tartarorum illorum Cyngiſſonum genus antiquitus nuncupatum fuit, ex quo Lochtonus quiſpiam Chanus, à quo universi Chani ortum trahunt. Ille primus Tauricæ vel Cherſoneſi in Taurica ſeu Peninſula Imperator extitit. Sirinenſes, Bachinienſes, Mangutenſes, cæteroſque Kivazios vel Duces, (ex quibus Cajacei qui Chanorum conſiliarii & præcipui officiales ſunt, procreantur, eorumque filiæ vel ſorores eis nubunt) Vlanos (qui ex Chanorum ſanguine antiquitus orti ſunt, ac, ſi Chanorum legitima & ultima poſteritas defecerit, in principatu ſuc-

n ſuccedunt) Murios vel nobiliores ſin-
ulorum, (eorum poſteritas & nunc et-
m manet) cæteroſque Tartaros belli-
oſiſſimos , ad aliquot dena millia in
omitatu eum certo habuiſſe, ac in Tau-
icam ſeu Peninſulam cum eo migraviſ-
: veriſſimum eſt.

Chani Tauricanum regnum occupant.

DVces Græcos , qui Mancopiæ & In-
germeni , ac Italos Genuenſes , qui
mboldi & Caphæ incolebant,tum po-
ulos in Peninſula reliquos invenerat,
um quibus amicitiam , pacem & pacta
onec à Turcis devicti belloque attriti
li fuere, Chanorum prædeceſſores in-
orrupte & conſtanter coluere , & mo-
etam multis annis communem, quam
go vidi, habuere.

Imperator Turcarum Tauricanos Tartaros ſubjugat.

ENimvero Selymus Turcarum Impe-
rator populis illis debellatis , arcibus
& civitatibus ferè univerſis Peninſulæ
maritimæ ereptis & occupatisMechmet
Gereium Chanum ad imperium ſuum
adegit, ſubjugavitque : illum Sachmates
avolgentium Tartarorum princeps in-
ſigni & memorabili ſtrage deleto cen-
tum millium ejus exercitu profligavit.
Ex quo ſummum Turcarum imperium
Chani agnoſcunt. Tauricæ ſeu penin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſulæ Tartarorum Reguli ſeu Princip
ab eis conſtituuntur, vexillum acc
piunt, & filios vel fratres Soldanos i
obſides perpetuos Turcis dant.

Succeſſorem perpetuum regni Tartari eligunt.

VErumtamen antiquiſſimo gent
more Galgam ſeu imperii ſucceſſo
(Galli Delphinos itidem) præficiunt fr
trem vel filium natu maximum magi
que idoneum, penes quem in pace be
loque ſumma poteſtas eſt; verum cu
conſenſu inſigniorum Tartarorũ Cha
ipſi perpetuum eligunt & præficiun
Quod ſi etiam inter Soldanos vel Ch
num ipſum diſſenſio vel bellum al
quod pro imperio exoritur, Turcaru
Imperator Sultanorum obſidem cu
exercitu & vexillo in Tauricam ſeu pe
inſulam expedire non negligit: Cha
Sultaniſque bello ſedatis & pulſis i
Principem ſufficit; quapropter Ianizer
plurimos in Taurica ſeu Peninſula pe
petuo ille alit.

Antiqua Chanorum electio.

CHanorum electio pro antiquo gent
more liberis Ducum Murzonũ ex
miorumq; Tartarorum quondam voc
bus conſtabat. Porro propter freque
tiſſimas illorum diſſenſiones, maxima
bella, quæ à Nogaienſibus Tauricæ ſe
penin

peninſulæ vicinioribus Tartaris pro imperio ab eis mota ſæpius fuere, Sachibgiereius & Deuletigereius, Chani inſignioribus potentioribuſque Tartaris è medio dolo ſublatis, & in vincula compactis, ad ſe poſteritatemque ſuam electionem pertrahere, abſoluteque, Imperatore Turcarũ eos juvante & confirmante, Tartaris dominari cœperunt.

Chanorum in Soldanos fratres naturales tyrannis.

QVod ſi vero non fratrem, ſed proprium filium, ut plurimum contingit, in Galgatu Chanus conſtituere voluerit, propter ſeditiones illas, mutuaſque inter ſe cædes, Soldanos fratres univerſos dolo & arte circumventos clam è medio tollit, plerique tamen illorum ad Turcam, à quo benigne accipiuntur, & conſolantur, confugiunt, ac ab eo ſtipendium perpetuum habent.

Soldanorum apud Tartaros curatio & proviſio.

SOldani Chanorum filii minorennes à Tartaris vel Murzis inſignioribus educantur, & curantur, ne cum adoleverint propter illorum pluralitatem diſſenſiones aut bella aliqua moveantur: Singuli enim Chani ſummum agnoſcunt imperium, & cum adoleverint, idonei certis Tartarorum turmis præficiuntur, plurimosque

moſque Tartaros voluntarios ad ſe pe
trahunt; pleroſq; tamen parentes eor
quos chariores magiſq; idoneos putav
rint, Nogaienſibus Tartaris præficiun
pecuniis & equis remunerant. Nonnu
quam etiam inſidiarum inter ſe vel
ditionum metu, curatorum tamen f
vore adjuti, ad viciniores gentis ſuæ v
Chriſtianos Principes confugiunt.

Chanorum conſiliarii & aulici perpetu

COnſiliarios Attalicos, quos à cur
tione fœminarum, parentũ vel ux
rum ſuarum ita illi vocant, à quibus Sc
tani illi perpetuo ex ephebis etiam ed
cantur & curantur; Hamiatos, qui Pri
cipum peregrinorum fautores vel neg
tiorum promotores apud illum ſunt; a
officiales etiam Curenſes Chanus pe
petuos habet. In primis vero Duces, C
raceios, Vlanos & Murzas inſignior
in negotiis gravioribus ad conſilia ſem
per adhibet, & ad ſe convocat. Aulæ m
niſtros pręcipuos & idoneos viros, quo
rum in legationibus aliisq; diverſis ne
gotiis neceſſariis & ſervitiis ſuis oper
utitur, qui in Conſiliarios & officiale
Curiales promoventur, ille habet. Illo
etiam qui ex inſigniori & nobiliori Ta
tarica juventute delecti ſunt, menſibus
que alternis in aula ejus verſantur, &
cum idonei efficiuntur, iiſdem dignita
tibu

tibus honorantur, perpetuo alit. Attamen Cerceſiis Nogaienſibus & Petigorenſibus, qui nimium induſtrii, robuſti, audaces, & in bellū promptiſſimi ſunt, in primis & plurimum ille delectatur. Præcipuis dona honoraria & ſtipendia annua ille elargitur, ac eorum aula ejus non raro frequentior eſſe ſolet. In aula Principis inſigniores Tartari & nobiliores non ad faſtum vel ſuperfluum luxum, verum pro neceſſitate & honeſtate ſatis ſplendidi & civiles ſunt. Etenim ignavia & incuria, in primis vero in Deum, impietate viciniorū Chriſtianorum populorum, celeberrimis incurſionibus & bellis adeo ditati, opimiſq; ſpoliis referti ſunt, ut eximiores & nobiliores privatis opibus & ſplendore domeſtico, quem illi habent, non admodum Turcis impares eſſe poſſint. Fœminas Mahometica lege quot poſſunt & volunt alunt, & in uxores à Petigorenſibus plerumque emunt; quas etſi non ſuperbe, verum ſatis pro gentis more culte & civiliter, cum quibus vero prolem habent, quam honorifice & ſplendide ſuſtentant, & curant. Liberos filios à prima ætate Arabicis literis inſtituendos, filias vero non domi alunt, verum propinquioribus ſanguine curandas illi tradunt. Filios adultos Chano vel Soltanis

in

in miniſterium, filias nubiles inſignio-
ribus ac nobilioribus Tartaris vel Tur-
cis in matrimonium collocant.

Religio Tartarica.

TArtari illi Mahometani ſunt; preſ-
byteros & templa Mahometica ha-
bent; literis Chaldaicis vel Arabicis, à
Turcis paulo corruptioribus vel rudio-
ribus illi utuntur, etſi antequam in Tau-
ricam ſeu peninſulam venerant, mori-
bus multo agreſtioribus, gens ea fera &
campeſtris, quod nunc etiam ex agre-
ſtioribus manifeſte apparet, fuiſſe vi-
dentur: nam illis Mahometicis legibus
juribus, litteris & moribus illa tum
prorſus caruit. Enimvero à Turcis hu-
manitatem & falſum illum cultum Tar-
tari edocti majori nunc ex parte hoſpi-
talitatem nobiliores colunt.

Legum ſeveritas.

IVs vel juſtitia Mahometica lege apud
Tartaros adminiſtratur in civitatibus
vel oppidis Chani, & reliquorum Solda-
norum. Preſbyterii Cadii vel Iudices in
pagis; Begi vel præfecti, qui injurias par-
ticulares audiunt & decidunt, perpetui
habentur. Verumtamen capitis, ſan-
guinis, furti, quas criminales, fundi,
quas civiles ſeu officii cauſas nos dici-
mus, Chanus ipſe cum Conſiliariis ſuis
decernit. In quibus exponēdis cauſidico

opus

opus non habent; ſubtilitatibus juris, calumniis, excuſationibus, nec dilationibus utuntur. Extremæ enim conditionis Tartari vel peregrini homines coram judicibus & Chano ipſo, à quo ſemper audiuntur, & celeriter expediuntur, injurias ſuas ipſi per ſe libere admodum exponunt; univerſis enim ſemper ad illum aditus patet. Cum in publicum exit, miſerrimæ ſortis homines non excluduntur, à Chano vero conſpecti examinantur, videlicet ut ſiquid opus habeant referant. Nam non ſolum legibus obedientiam magnam illi præſtant. Principes ſuos Deorum loco ipſi adorant, & venerantur. Iudices pro lege ſua Mahometana perpetui ſpirituales pro Divis, indubitatæque omnis æquitatis & integritatis fidei & opinionis viris inter illos habentur. Principes & Magiſtratus imperata & juſſa fideliſſime cum alacritate, promptitudine, ingentique metu quam celerrime exequuntur, & expediunt. A controverſiis, criminationibus, juridicis objurgationibus minus neceſſariis & particularibus, invidia, odio, tetris exceſſibus, omni luxu & ambitione, in victu & amictu prorſus alieni ſunt. Menſibus amplius novem ibi ego manſi, nec audivi prorſus aliquem actum criminalem, nec civilem inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

eos contigiſſe, nec inimicitiarum cauſ compoſitionem aliquam obtigiſſe.

Tartarorum in aula Chani & inter ſuos ſecuritas.

IN aula Principis nec inter ſuos gla dios, arcus, nec alia aliqua arma illi ge ſtant, exceptis viatoribus vel peregrini iter facientibus, in quos admodum hu mani & hoſpitales ſunt. Illi à prædoni bus ſemper ſecuri: verum à latronibu vel furibus noctu, qui nihil quicquam aliud præter equos illis furantur, niſ perpetuas excubias agant, minus tu eſſe ſolent.

Tartarorum rei familiaris, victus, & manendi ratio.

REm familiarem, etiamſi ſolum fer tile illi habent, nobiliores & agre ſtiores tamen, iique pauci curant; plur mi etiam agros non colunt, nec ſerun equis, camelis, bobus, vaccis, pecoribu & ovibus abundant, ac inde victitan Nobiliores tamen panem, carnes, c bum, vinum crematum & mulſum p tum habent; agreſtiores vero pane c rent, verum milio concuſſo, lacte & a qua diluto, quem *caſſa* vulgo nominā pro cibo; pro potu lacte equino & caſe utuntur. Camelos, equos, & boves one inutiles vel jam moribundos jugulan ac ovium carnibus non raro veſcuntu

Nob

Nobiliores non in campis, verum in Tauricæ ſeu peninſulæ pagis, qui in ſylvis proximi ſunt, habitant. etſi pagos proprios plurimi non poſſident: attamen agros & fundos proprios ibi habent. Quos Vngarorum, Ruſſorum, Moſcorum, Valachorum ſeu Moldavorum mancipiis, quibus abundant, colunt, ac ut jumentis ad opus omne utuntur. Ædificia & domus ligneas ſimiles admodum Turcico mori ædificant: Verum Græci Chriſtiani, qui in paucis villis ſunt, ut mancipia operantur & agros colunt: Tartari autem Chano, vel inſignioribus Tartaris, ut tantum victum habeant, & veſtiantur, nullo pretio conducti inſerviunt: Cæteri vero, iique plurimi, ſemper otioſi ſunt. In civitatibus vel oppidis pauci admodum mercantur: mechanicas autem artes rariſſimi exercent; & quicunque mercatores vel artifices ibi reperiuntur, vel Chriſtianorum mancipia, vel Turcæ, Armeni, Iudæi, Cerceſii, Petigorenſes, qui Chriſtiani ſunt, Phyliſtini vel Cyngani, obſcuræ & extremæ conditionis homines ſunt. Tartari illi, qui in campis extra Perecopiam vel in peninſula degunt, ſylvas nullas, fontes quos ubique locorum mancipia illorum excavant, ligna ex pecorum ſtercoribus, quæ mancipia in campis le-

gunt, & in ſole ſiccant, & domus eas, quarum in ſuperiori deſcriptione mentio fuit, habent. Tartari illi Chanorum Soltanorum, cæterorumq; inſigniorum Tartarorum ſervi vel ſubditi, ſunt mancipia; & greges animalium innumerabiles dominorum ſuorum ſemper procurant & paſcunt, ac etiamſi de loco ad locum in campos & paſcua ſemper vicatim vel pagatim progrediuntur, villis, vel pagis aut turmis ſingulis, quarum cognomina & dominorum eorum præfecti habentur, procedunt, ut quos Tartaros captivorum cauſa noſtri requiſiverunt, facile eos ibi inveniant.

Donativum Chani, & Legatorum Principum apud eum ratio.

DOnativum annuum à Rege Poloniæ, magno Ducatu Lituaniæ, Moſcorum duce, Palatino Moldaviæ, & Cerceſiis Nogaienſibus Tartaris ex pactis & fœderibus Chanus perpetuum habet. Legati, Oratores, Nuntii & Internuntii Principum eorum annis ſingulis ad eum veniunt, quos nonnunquam humanius & liberalius, aliquando vero plus quam Barbarico more excipit, violat, diutiuſve detinet. Cum itaq; Perecopiam veniunt, unicus Chani homo eis obviam venit, æſtate in pratum vel campum, in quo ſub tentorio quieſcunt: Hieme vero in pagum

pagum Almæ vel Bachaſanii oppido Regiæ ejus vicinum ſecurius, quam honeſtius & commodius deducuntur. Poſtquam vero eò diverterint, per Conſiliarios vel Aulæ miniſtros nomine Chani ſalutantur; commeatu vel victualibus, bobus duobus, vel uno, ovibus aliquot, panibus, vino ac hordeo, non pro liberalitate, ſed hoſpitalitate quadam, ac pro una vice tamen ſatis moderate procurant. Cum autem ad Chanum vocantur, Soldanis, Tuianis, Vlanis, Marzis, Conſiliariis primoribus, cæteriſq; quamplurimis aulæ miniſtris & inſignioribus Tartaris præſentibus eos audit: per unicum tantum hominem ad Chani fores deducuntur, per Conſiliarios vero duos introducuntur. Cum itaque introducti fuerint, antiquo gentis more Chanum illi adorant, illoque ſalutato genibus flexis exponunt, in ejusque convivium adhibentur. Poculis vel crateris deauratis & gemmis diſtenſis mulſo impletis de more gentis in ſignum clementiæ & benevolentiæ manu Chani porrectis, quos genibus flexis ebibunt, honorantur. Et cum expediuntur, in convivium eos Chanus iterum adhibet. Convivio itaq; peracto parum ante fores ſecedunt ejus palatii. Veſtibus ſericis auro intextis uſque ad talos de more gentis compara-

tis, equo uno vel duobus non raro etiam captivis gentis eorum hominibus remunerantur. Ac ita veſtibus amicti ad Chanum iterum redeunt, pro hoſpitalitate & liberalitate gratias ei referunt, & ſalutato illo ex convivio diſcedunt. A Chani unico homine commeatus exiguus in ditionibus ejus cũ iter arripuerint non raro illis procuratur, & ad Boryſthenem uſque ab illo deducuntur.

Chani in Tauricam ſumma poteſtas & reditus.

TVrcarum Imperatores eam poteſtatem perpetuam Chano in Taurica ſeu peninſula fecerunt, ut cum Caphenſis Baſſa vel Seniacus moritur, univerſas in peninſula ditiones illi adminiſtret, donec Seniacum alterum Turca eo miſerit, vel, quem ille promovebit, Caphæ præfecerit. Perecopiæ, Cosſloviæ, Caphæ, ac aliis, quæ Turcarum ditionis ſunt, Tauricæ ſeu peninſulæ civitatibus Chanus telonium commune cum Turca habet. Contributionem à Tartaris, Armenis, Iudæis, Cerceſiis, Petigorenſibus & Græcis Chriſtianis, quos ditionis ſuæ paucos admodũ habet, Turcis tantum exceptis, exigit in annum: diebus ſingulis Chano taleri viginti quinque; Galgæ taleri duodecim cum medio; Soltano obſidi taleri duo cum medio, ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Turcico ærario in ſtipendium perpetuum numerantur, ac eidem obſidi pagi & agri ampliſſimi ad Adrianopolim Ianbolu dicti à Turca conceduntur. Ducibus Caiaceis, Vlanis, Murzis, ac cæteris quam plurimis qui merentur, & pro ſingulorum conditione, ſtipendia perpetua dantur. Verumtamen captivos bello captos utriuſque ſexus, pelles nobiliores ſeu pretioſiores ac viliores, butyrum, ſal, quo in Taurica ſeu peninſula ille plurimum abundat, Imperatori Turcarum annis ſingulis Chanus perpetuo pendit. Ac in quodcunque bellum miſſus vel vocatus fuerit, illud detrectare, nec cuipiam alii præter Moſcorum Ducem Imperatore Turcarum inſcio & invito bellum inferre poteſt. Reditus annuos pecuniarios è captivis inſignioribus bello acquiſitis aureos tres, à tenuioribus talerum unum, eorumque decimam, à fontibus vero ſingulis, qui in Tauricæ ſeu peninſulæ campis ditionis ejus plurimi admodum ſunt, equum unum à Tartaris Chanus exigit, aut urgente etiam neceſſitate aliqua contributionem certam univerſi Tartari Chano decernunt, nunquam tamen illis oneroſus eſt. Inſigniores Tartari diverſi generis alimoniam (nam ei non colitur nec ſeritur domi, & bello etiam) Chano

ſemper præbent: equorum, camelorum, boum, ac ovium infinitos greges proprios ille ſemper habet. Monetam propriam habet, cupream vilem, quæ in oppido ditionis ejus Crimo cuditur, nummos rotundos, quorum deni aſpra argentea Turcica, quæ groſſum unum vel minus Polonicum efficit, æſtimantur. Me autem præſente cudebantur nummi cuprei deargentati majores, qui aſpris quinque computabantur. In cudenda ea commodum ſeu quæſtum uberrimum habet; nam tribus vel quatuor annis ex eadem moneta, quæ in officinam monetariam ab univerſis importatur Tartaris, vel peregrinis, moneta nova inventa perpetuo cuditur. Etenim in univerſa Taurica ſeu peninſula illa nemini licitum eſt Tartaro vel peregrino etiam in Turcarum ditionis civitatibus ſub capitali pœna bonorumque confiſcatione, cujuſve conditionis ille eſſet, aureum nummum Turcicum, vel peregrinorum talerum, vel aſpram argenteam Turcicam valore alio in nummos Tartaricos computare. Nec moneta aurea vel argentea, verum Tartarica, mercari: quam univerſi peregrini, nullis exceptis, Chani edicto, perpetuo accipiunt.

Cha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Chanorum & Tartarorum expeditio bellica.

CVm Chanus in bellum aliquod deſcenſurus eſt, in primis Tartaris univerſis ditionum ſuarum per aulæ miniſtros ſignificat, ac ut tribus vel ad ſummum ſeptimanis quatuor ad bellum ſeſe expediant, & in menſes tres vel quatuor commeatum ſibi curent imperat. Alimonia illa in ſaccis è corio factis: illi ſacci apud inſigniores in equis portantur. Ac ejus generis alimoniam ſecum ferunt: Milium igne ſiccum, vel aſſum contuſum, vel emollitum (nam & molendina illi habent) ac inde cibum vel potum aqua dilutum plerique conficiunt. Caſeum & carnes diverſi generis, & equinas fumatas, in ſole coctas, vel ſiccas, eas fruſtillatim ſcindunt, & oſſibus abjectis in ſaccis condunt. Equarum caſeo, lacte, & acetoſo lacte, quod illi arte quadam condientes eximium habent obſonium, victitant. Quam ob cauſam à quodam Poëta omnes ejus tractus incolas Galactophagos quondam appellatos fuiſſe apud Strabonem reperio. Chanus unum tantum currum propter aliquem morbi caſum ſecum habet. Camelos etiam paucos, in quibus pro perſona ſua vinum crematum, vel aliquod parvum obſonium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

quo ille facile contentus eſt, portatur. Cæterum Tartari ſigillatim cibum ei & aulicis ejus apponunt; inſigniores iique pauci admodum Tartari panis ſicci, vinique cremati modicum, in camelis vel in curribus levioribus non raro vehunt.

Chanorum & Tartarorum in bellum exeundi modus.

POſtquam vero expeditionem in bellum Chanus decreverit, exercitatos aliquot juſto numero, eoſque Tartaros non raro, crebrius tamen Cerceſſios Petigorenſes eligit, ac eos qui regionum & cæterorum Principum provinciarum exploratores & viarum ductores peritiſſimi cenſentur, ſingulos locorum & confinium tranſitus & trajectus optime norunt, quam celerrime expedit. Et cum in confines illi veniunt, in viciniores ditiones proficiſcuntur, & ſinguli in locis diverſis omnia explorant, & de captivis diligenter curant. Quos cum interceperint, celerrime ad Chanum cum eis veniunt, ex quibus, quæſtionibus adhibitis, Chanus ſtatum earum provinciarum, in quibus illi exploratores fuere, facile agnoſcit. Idcirco profectionis diem extemplo Chanus Tartaris aſſignat, quo ille ſolus movet, & aulæ ſuæ miniſtros aliquot per hor-

dam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

am ſeu provinciam univerſam celeri-
er præmittit. Illi Tartaros & Chriſtia-
os ditionis univerſos viros & adole-
entes, qui modo equis inſidere poſ-
unt, præter imbelles & ſenes & tenuio-
es, qui etiamſi equis & armis carent,
à ditioribus tamen in ſpem prædæ ju-
antur, in bellum ire & Chanum ſequi
ogunt, & impellunt. In octiduo au-
em, vel ad ſummum diebus decem ab
o Chani diſceſſu, univerſi in locis cer-
is jam determinatis, qui extra Pereco-
piam ad Boryſthenem ſunt, eum inſe-
quuntur, collectis & convocatis Galga,
Soltanis, Ducibus, Murzis, ac univer-
ſi exercitus probatiſſimis, ſtrenuis, &
primariis bellatoribus & militibus, iiſ-
que ad conſilium adhibitis in primis ca-
ptivi recentiores & exploratiores ipſi
examinantur; demum de commodita-
te temporis, locorum, occaſione rei
bene gerendæ, & quonam bellum com-
modius tum perſequendum ſit, cele-
riter conſultatur. Ac mutuo conſen-
ſu & conſilio facto & definito, nihil ta-
men multitudini promiſcuæ horum ſi-
gnificatur.

*Tartarorum in hoſticum pro-
cedendi ordo.*

EX eodem itaque loco Chani, Galgæ,
& Soltanorum aulæ miniſtris præ-
eunti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

euntibus; Ducum, Murzonum & cæte-
rorum inſigniorum Tartarorum, agmi-
na (quæ genere ſuo antiquitus ducunt
eiſque præſunt, ac ea vocabulis diverſi
ſermone ſuo vocitant) ordine juſto ſub-
ſequentibus, de more gentis antiquo
Chanus ſub ſignis exercitum movet;
poſtquam vero in hoſtico conſtiterit
iterum peritiſſimos ac exercitatiſſimos
certo numero exploratores præmittit:
illi exercitum univerſum præcedunt,
obvios homines agreſtes vel quoſpiam
alios comprehenſos Chano remittunt,
ex quibus de ſtatu & exercitu hoſtium
Chanus certior eſſe poteſt. Cum au-
tem Chanus exercitum hoſtium nul-
lum obvium ſibi fore certo compertum
habuerit, conſilium caſtrenſe cum ſuis
primatibus & proceribus, quàm late &
profunde ditionibus hoſtium nocere
debeat, iterum facit. Tum demum cum
exercitu univerſo ordine juſto paulatim
procedit; viros agreſtes obvios ſub ca-
pitis gravi ſupplicio necare univerſos
imperat, ne à Tartaris comprehenſi for-
te illi aufugiant, ac de exercitu hoſtes
eorum certiores reddant, eorumque
hominibus noceant. Porro fœminas &
pueros non necant, nec comprehen-
dunt, neque prædæ cujuſvis manus in-
jicere audent, ne ea exercitus illorum
onere-

neretur, & moram aliquam in progrediendo protrahat.

Tartarorum in hoſtico caſtra & bellandi modus.

CVm autem ad arces, oppida, vicos, pagos, & loca cultiora Chanus cum exercitu pervenerit, Duces, Murzones ac aulæ primarios, ac exercitus univerſi eximios, probatiſſimos, ac præcipuos bellatores viros decem vel ad ſummum quindecim millium deligit, & in ſtativis vel obſidione caſtri alicujus penes ſe relinquit: Galgam, reliquos Soltanos, Duces, Murzas, ac univerſum exercitũ, qui demum aliquot millium cenſetur, Chanus expedit. Ac ille exercitus per agmina diverſa, quibus ſingulis probatiſſimi & idonei viri præſunt, in longitudinem milliaribus amplius decem, in latitudinem totidem, ſparſi extenduntur. Et, quemadmodum illi inter ſe conveniunt, ad ſummum ſeptem vel octo, ad minus vero tribus vel quatuor diebus per loca diverſa turmatim diſcurrentes, & palantes prædas agentes, ac obvia quæque gladio & igne vaſtantes, ad ſtativa revertuntur. Quod ſi autem ad conventum diem aliqui eorum ad ſtativa non redierint, nec iis quidem expectatis mira celeritate exercitus univerſus ordine ſuo ex ſtativis movet.

Tar-

Tartarorum dimicandi ac acies conſtituendi ratio.

ET cum ne tum etiam exercitum al quem ſe conſequi certum Chanu habuerit, equitum ſelectiſſimorum, & adhuc non feſſorum millium aliquo exercitum in loca non tacta turmatin expedit. Totidem etiam ne in inſidia vel comitatum aliquem ille exercitu incunctanter incidat, apud arces & op pida obvia Tartaros in inſidiis in loc diverſis collocat. Quod ſi vero ab ex ploratoribus de aliquo exercitu ho ſtium numeroſo certo acceperit, rem univerſæ dimicationi ille nunquam committit, verum cum exercitu ſu caute & paulatim progreditur: ſi ver hoſtium copias numeroſas & forte Chanus eſſe certo cognoverit, pauliſpe ille deflectit, cultiora & pacatiora loc petit, nimiaque celeritate, igne, gladi ea vaſtat citato curſu, & raptim præd abacta in ſua redire intendit. Quod ne tunc quidem hoſtes ſe conſequi poſſ ſperaverit, eodem fere ordine, nec ni mium tamen ſecurus, ad fines ipſos u que cum exercitu contendit.

Captivorum in confinibus diviſio.

QVam primum autem in confinibu ipſis conſtiterit, præcipuorum ca ptivorum decimam ex univerſo exerci

ti

tu Chanus percipit. Agminum vero præfecti ex ſingulis turmis, ac ii qui captivorum majorem numerum adduxere ex reliquis, captivos præcipuos accipiunt. Reliqui etiam promiſcuæ multitudinis Tartari per agmina ſua captivos inter ſe partiuntur. Veruntamen antequam ad diviſioné eam deſcendant, ſingulis iis, qui equos, veſtes, vel quippiam aliud turmatim diſcurrentes amiſerant, in primis ſatisfaciunt. Captivos nobiliores vel agreſtiores, quod ſi pretium nullum quo ſe eximere poſſint cum eis conſtituerint, eo quod Chanus mercatorum muneribus corruptus ingẽs precium decreverit, Tartaris vendunt.

Captivorum apud Tartaros ratio & redimendorum modus.

MIſerabilis admodum conditio apud Tartaros captivorum eſt; nam fame, nuditate, agreſtiores vero & verberibus ab illis vehementer premuntur, ut potius mori quam vivere illi magis cupiant: Plurimi vero præſente calamitate & ſtoliditate ducti, nobiliores ſe eſſe, parẽtes vel amicos claros & divites habere, Tartaris prędicant. Precium ingens fereq; inæſtimabile illis ultro pollicentur, quos gens barbara, impia, avara, famelica & crudelis, omni genere fallaciarum & quæſtionũ fere indies id augeri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ab illis cupiens, compedibus vincit, eoq; durius ſervat. Cum auté nuncium gentis eorum ad Chanum adventare Tartari intellexerint, cum captivis ſuis ei occurrũt, à quo pretium nonnunquam ab eis falſo nominatum, vel à captivis etiam aliquando promiſſum poſcunt: verum nuncii, qui artes & falſitatem Tartarorum probe norunt, ſtoliditaté captivorum reprehendunt, eoſque non nobiles nec divites eſſe, ac ne noſſe quidem, neque precium illud illos unquam exſolvere poſſe Tartaris prædicant, & nulla quaſi prorſus pietate & religione moti à ſe rejiciunt. In catalogum tamé à nunciis inſcribi curantur, ac ſi aliquos eorum ære proprio liberare cogitaverint, Iudæos vel Tartaros pecunia corruptos alioſque mercatores ſubordinare neceſſe habent: à quibus multo faciliori precio, à nunciis neglecti quaſi rejectique, liberantur. Nihil itaq; captivis præſentius quicquam eſt, quam ut precium hoc, quo Turcis ac Iudæis mercatoribus peregrinis aliiſque extra mare venduntur, vel paulo majus, vel in duplo, ſi id præſtare poſſunt, Tartaris promittant, vel offerant. quod ſi ab agreſtioribus, vel aliis, ut plerumque Tartari inquirere ſolent de captivis, qui illi ſint, nihil cognoſcere poterunt, facile acquieſcent.

Nec

Nec tamen peregrinis, potius vero nuncio gentis ſuæ, illos vendunt. Quod ſi à nuncio eo non liberantur, ad parentes tamen vel cognatos eorum litteras ſcribere Tartari eis imperant. Captivi etiam plurimi Tartarorum captivorum permutatione, in quibus curandis & liberandis multo majorem pietatem, officium & ſtudium Chriſtianis noſtris Tartari exhibent & impendunt, liberantur. Etenim omni pretio poſthabito in primis à captivis noſtris Tartaris captivos ſemper illi paſcunt; quos, ut plerique ſolent, cum illis promiſerint, nec tamen præſtiterint, multo majus incommodum ſibi illi miſeri accerſunt. nam precium fere inæſtimabile, quo illi Tartaros ſuos penſant, ab eis poſcunt, quod cum illis ſolvendo non ſunt, eo quo poſſunt ingenti, vel non raro nimio etiam pretio in ſervos perpetuos Barbaris peregrinis extra mare illos vendunt, vel quod ſi Tartari ditiores ſunt, captivitate perpetua illos mulctant.

Tauricanorum Tartarorum Principis ſeu Chani exercitus.

TArtaricum exercitum univerſum ex equitatu collectum Chanus habet, centenis aliquot Ianizeris peditibus ſclopetariis exceptis, quos vel à Turca auxiliares, vel proprios Chanus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

alere, & bombardas aliquot minores in bellum ſecum deducere ſolet. Ex Taurica ſeu peninſula Perecopenſes & Crimenſes, Oſſovienſes, Nogarienſes, Circeſſii, tributarii & auxiliares Circeſſiorum Petigorenſium Duces ſtipendiarii vel mercenarii, & voluntarii Chano in bello præſto adeſſe ſolent. Oczacovienſes & Bialogrodenſes, etiam qui ex pactis perpetuis, quæ cum Imperatore Turcarum habent, non raro etiam & Dobrucenſes Tartari Danubii accolæ, juſſu Imperatoris Turcarum in bellum eum ſequuntur. Exercitus ille univerſus ex Tartaris iis collectus numerum centum millium & viginti, nonnunquam etiam amplius triginta conficere, non raro vero numerũ illum ſuperare ſolet. Quemadmodum ex plurimis Chriſtianis fide dignis, qui Chanum in bellum ſæpius ſequebantur, ac captivis & noſtris nobilibus, qui exercitum ejus ſæpius viderunt, certo ego accepi.

Tartari quibus & quam numeroſis equis in bello utantur.

EQuos Tartaricos, elegantes, optimos, robuſtos, veloces, mediocres & commodos admodum ad labores ſuſtinendos plurimos, ac pro neceſſitate univerſi habent. Chanus, Soltani plerique, inſigniores Tartari, Turcicis, Cara-

manicis,

manicis, Arabicis cæteriſq; Aſiaticis, Tartaricis, optimis equis peregrinis in bello utuntur. Perniciores tamen in maximo & inæſtimabili fere precio equi apud illos habẽtur. In campis Tauricæ ſeu Peninſulæ, ſæpius vero ad Boryſthenẽ & Tanaim uſq; fluv. æſtate & hyeme eos perpetuo illi paſcunt: nobiliores vero equos paucos admodum pro neceſſitate tantum, non faſtũ vel luxum aliquem, domi illi alunt. Equitatu vero inutiles & viliores curru rariſſime jungunt; camelis enim & bobus omne opus faciunt.

Arma & apparatus bellicus Tartaricus.

ARmis antiquiſſimis framea, ſeu gladio Tartarico curvo, oblongo, & ſpiculo Turcico, vel Perſico breviori & latiori, ex ferro optimo, & opere bene facto; arcu Tartarico proprio, & Aſiatico ſtrictiori vel latiori, vel Turcico opere præſtantiori; ſagitta longa & pernici; pharetra; nonnunquam haſta breviori, Tartari ex antiquo gentis ſuæ more utuntur. Loricati, galeati, & in armis Perſicis vel Moſcicis, quibus Chriſtianorum præda ditati abundant, incedunt. Sellas & frena de more gentis antiquiſſima, commodiſſima, non ad faſtum vel luxum, inſigniores tamẽ eleganter & fortiter ad neceſſitatem compendioſe admodum parata habent. Plurimi vero in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

exercitu illorum Tartarico prorſus inermes & imbelles ſunt, ac ii propter numeroſiorem exercitum equos pene infinitos in bellum ſecum ducunt. Nam extremæ etiam conditionis Tartarus unico vel duobus equis, verum tribus, quatuor & amplius, quos modo ad manum ſecum habere poteſt, vix contentus eſt. Idcirco tam numeroſus, permagnus, & terribilis admodum Tartarorum exercitus efficitur, qui cum à longe conſpicitur, ingens fere & numeroſus plurimum exercitus Tartaricus à noſtris hominibus eſſe putatur.

Tartarorum ex hoſtico diſcendi ratio, & turmarum diſpoſitio.

CVm jam exercitus Tartaricus in hoſtilem provinciam pervenerit, turmas ſeu cohortes nullas Tartari conficiunt; nam omnes turmatim ſeſe effundunt; & paulatim progrediuntur. Excubitores plurimos in partibus omnibus per turmas diſponunt, quas ſubſidiarias majores vel minores illi conficiunt. Poſtquam vero illorum primi hoſtem conſpexerint, fugam ſimulant, ut eo facilius in turmas eas, quas inſidiarum loco illi ponunt, hoſtem impellant, ac ea ratione eum opprimunt. Verumtamen cum exercitum hoſtilem numero-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

meroſum illi conſpexerint, ad agmina, ordines, & vexilla ſua tam facile & cito perveniunt.

Tartarorum in conſtituendis vel regendis cohortibus celeritas.

MAxima in conſtituendis & regendis cohortibus eſt celeritas; quandoquidem non ſolum ducum & præfectorum cohortium ſuarum admonitionibus, verum flagrorum etiam demonſtratione, ut gentis ille mos antiquus eſt, & ad nutum etiam ita parent, ut quam facillime, cum opus fuerit, in ordines ſuos ipſi redigantur.

Chanorum & exercitus in hoſtico præſidium & vexilla.

CHanus aliquot millium numero inſigniorum fortiſſimorumque Tartarorum cohorte, centenis aliquot Ianizeris, peditibus Turcicis, & bombardis minoribus nonnullis in bello ſemper munitur. In cohorte Chani maxima cauda alba equina in haſta majori pro vexillo, ac Imperatoris Turcarum ſericeum viride & rubrum præfertur. Tartarorum cæterorum vexilla & ſigna plurima coloris diverſi in turmis illorum apparent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Chanorum in Tartaros emeritos & idoneos ratio.

APud Chanum, Soldanos, Kuiazos & Murzas inſigniores milites illi, qui in re bellica dexteritate & opinione ſunt clari, operamque & facinus aliquod inſigne in bello navarunt, in maximo honore habentur. Ac ea illorum eſt ratio, ut non ſolum ingentibus quibuſdam beneficiis & liberalitate ea qua Chanus poteſt eos conſoletur, verum etiam virtutum & meritorum illorum ita ſit ille memor, ut locum honorarium perpetuum illis, ſucceſſoribusque eorum, inter Murzas inſigniores in conſeſſu, ac ut ipſis mos eſt, apud menſam ſuam eis aſſignet. Ille honor apud Tartaros maximus & hæreditarius eſt; nam & in bellum euntes idonei & exercitati viri, qui eum locum poſſident, eo honore in ducendis cohortibus à Chano dignantur. Captivos etiam Tartaros aliquos permutatione captivorum Chanus liberat; in reliquis vero redimendis ærarium proprium liberaliſſime profundit, & qua ratione poteſt, eos libenter conſolatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

V.

Excerpta ex Sabellici Ennead. IX. lib. VI.

HAbuit gens hæc ſedes in ea Scythię parte, quæ eſt ultra Beliam montem, ut Aytonus ſcribit, ad quem Macedonum arma Alexandri ductu perveniſſe dicuntur. Ferus his ab initio cultus, ſine moribus, ſine lege, ſine ullo vitæ cultu, armenta paſcere, obſcuri nominis inter Scythas, finitimorumq; vectigales. Mox gens ipſa in plures velut tribus diviſa eſt, cœpitque ſub ducibus agitare, penes quos erat totius rei ſumma; pendere tamen nihilominus vicinis accolis vectigal, quum Canguiſta oraculo quodam primus eſt rex ab iis creatus. Is recepto imperio primum omnium malorum dæmonum cultum abrogavit, edictoq; præcepit, ut tota gens Deum optimum maximum coleret, cujus providentia regnũ credi voluit à ſe receptum. Edictum eſt deinde, ut quicunq; per ætatem arma ferre poſſent, ad certum diem regi præſto adeſſent. Eſtque militaris multitudo in hunc modum diſtributa, ut decuriones centurionibus parerent, centuriones Chiliarchis, Chiliarchi myriadum, id eſt, denum millium prǽfectis. Inde ad periclitandas vires imperii ſeptem principũ ex iis qui univerſæ genti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ante conſtitutum regnum præfuerant, filios parentum manu juſſit interfici. faceſſunt illi imperium, etſi acerbum & atrox, cum multitudinis metu, tum religione adacti: credere enim vulgo cœli numẽ ejuſmodi regni initiis interfuiſſe; non regem, ſed deum ipſum violari arbitrantes, ſi illius dicto minus obtemperaſſent. His fretus opibus Canguiſta primum finitimos Scythas bello ſubegit, ſubactos vectigales fecit, & cum his eos quibus Tartari ad id tempus tributum pependerant. Inde remotiores populos ſuo ſubegit imperio. Cæterum dum bellis bella ſerendo neque labori neque periculo parcit, pugna quadam parum feliciter commiſſa, profligato exercitu, ex fuga in proximum vepretum ſeſe conjecit. hærebat victor hoſtis à tergo legens fugientis veſtigia. Et jam qui ad cædem feſtinabant, adorti erant locum perſcrutari, quum bubo avis alioqui inauſpicata ad ſtrepitum adventantium excita, præpete volatu regem ſervavit, quum vacuæ feciſſet latebræ indicium. Et quia rex per eum modum ſervatus eſt, in magno jam inde honore fuit avis ipſa apud eam gentem: nullum geſtamen pulchrius in his quam pennæ ejus volucris cono affixæ. Circumjectis gentibus domitis Canguiſta
ſtudio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ſtudio propagandi imperii ad occidentem Solem flexit belli impetum, & jam victor ad Caſpium mare proceſſerat: nam quid aliud Scythia egreſſis potuerit prius occurrere, haud ſane intelligo. Cæterum, ſive Caſpium, ſive aliud id fuerit ad quod ventum eſt, Canguiſta, quod ſatis conſtat, medio victoriæ curſu moriens duodecim filiis regnum reliquit, quos ille quum ſub ipſum tempus mortis ad concordiam hortaretur, juſſit ut duodecim ſagittas quiſq; ſuam in unum conferrent, faſcemque ex his facerent, inde ſinguli in orbem experiri juſſi ſunt, poſſent ne faſcem infringere. Cæterum quum res ab omnibus fruſtra tentata eſſet, tam firmum, inquit, erit veſtrum imperium, filii, ſi in eo tuendo concordes eritis; contra fragile & hoſtium injuriæ obnoxium, ſoluto animorum conſenſu, ceu, ſi faſciculus iſte aut caſu aut conſilio ſolvatur, infirma erit ſagittarum quælibet, ac cuique veſtrum facile friabilis. Et ille ſimilitudine haud quidem inepta docuit, res hominum concordia augeri, auctas diſcordia labefactari. Hoccota qui omnium maximus erat natu, & ob eam rem cæteris facile cedentibus, rex poſt patris interitum dictus eſt. Aſiam invaſurus mille lectos equites miſit ad explorandum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

ejus gentis ſtatum: hi ad anguſtias mon-
tium progreſſi ubi fores obditæ ſunt
ferratis trabibus, Dyriodoro amne ſub-
terfluente, caſtellum ibi munitum ad
arcendas tranſitu gentes innumeras
velut altero terrarum orbe portis ex-
cluſas, primo acceſſu capiunt. Fuerintne
Caſpiæ portæ, ad quas illi venerunt, an
Caucaſeæ, nec Aytonus ſcribit, nec ipſe
utræ fuerint affirmare poſſum. inclinat
tamen ad Caucaſeas animus, quia oppi-
dum ab Hoccotæ equitatu oppreſſum
Alexandreta, ut Aytonus tradit, fuerit
olim appellatum. Verum Plinius Ale-
xandriam non in ipſis faucibus ſtatuit
ut ille, ſed in Caucaſeis portis: contra
Caſpiæ non minori miraculo naturæ
celebrantur quam Caucaſeæ, cum ca-
ſtello in ipſis anguſtiis, cui Cumana
fuit nomen. Cæterum ſive hæ fuerint
ſive illæ, præſidio oppreſſo Hoccotæ
equites locum tenuere, inde in alterum
velut orbem egreſſi, quum ad Arſerem
Turcorum urbem proceſſiſſent, quia
ingens vis hominum ad bellum inſtrui
dicebatur, ut juſſi à rege fuerant, retro
in pacatum abierunt. Hoccota, poſt
ſuorum equitum reditum, quia ex iis
quæ illi renuntiarunt apparebat poſſe
Aſiam facile ſubigi, tres filios cum tri-
bus exercitibus ad bellum mittit: Iachis
natu

natu maximus ad occidentem Solem
re juſſus eſt, Batho (quidam Bacho ſcri-
bunt) imperium patris ſecutus ad ſe-
ptentrionem flexit: Tagladais (erat is
natu minimus) terras & gentes, quæ
ad meridiem vergunt, invaderet. Ipſe
quando multitudine abundabat, cum
opulentiſſimo exercitu circumjectas
gentes ad ortum Solis bello aggreſſus,
celerrimo victoriæ curſu Cathaium uſq;
extenſione facta, longe lateque imperii
fines propagavit. Eſt & Perſarum re-
gnum ex parte adeptus, qua expeditio-
ne Tartari literas didicere, quum ad id
tempus nullus ipſi genti fuiſſet litera-
rum uſus. Sed vix ea res tantum pro-
fuit ad vitæ cultum, quantum ad pie-
tatem tuendam obfuit malorum dæ-
monum veneratio, quam magna pars
victoris exercitus, commercio eorum
quos vicerant, imbibit. Tagladais ſive
Cagadaus (nam utrumque ſcriptum re-
perio) qui ad meridiem egreſſus eſt, ad
Indos uſque Æthiopas, qui ſunt ſupra
Ægyptum, promovit arma: infelix ta-
men ejus militia; victus prælio ab Æ-
thiopibus & in deſertas terras incaute
cum exercitu delatus, partem non par-
vam amiſit copiarum. Apud quoſdam
reperio incidiſſe eos in genus hominum
canino aſpectu, mordicusq; pugnando
magno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

magno incommodo affectos. Et Tagla-
dais per hæc male habitus, ad occiden-
tem Solem flexit iter, junxitque ſe cum
fratre, qui res Turcorum circa Perſi-
dem, Aſſyriam, & Meſopotamiam ve-
hementer afflixerat; nam in has terras
ille primum exierat, mox ad occiden-
tem Solem iturus. Datæ ſunt Tagla-
danis ſedes ad inhabitandum, & re-
cepti in partem victoriæ, ita tamen u-
ſumma rei penes Iachin fuerit, & ſuc-
ceſſores. Major celebriorque Bathoni-
victoria, qui Goniata Turcorum rege
ingenti prælio victo, brevi omne ipſius
gentis regnum armis domuit. Sitne Go-
niata à Bathone Hoccotæ filio victus,
an alio hujus nominis duce, quem ab
initio ejus expeditionis miſſum cum
triginta milibus equitum ſignificare vi-
detur Aytonus, cujus ductu magna ex
parte acciſæ ſint Turcorum opes, pa-
rum perſpicue traditur. Cæterum, ſive
hic, ſive ille fuerit, qui Goniatam vicit,
ſatis conſtat Latinorum auxilia Turcis
eo prælio affuiſſe. Bonifacius Molinus,
Veneti ſanguinis, & Ioannes Limina-
tius in Cypro inſula ortus, auxiliaribus
copiis præfuerunt. Accidit hæc Turco-
rum clades in eum annum, qui huma-
næ ſalutis ſupra milleſimum ac ducen-
teſimum alter à quadrageſimo fuit. Se-
cun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

undum eam pugnam, quam Batho in
urcos proſpere depugnavit, Coma-
iam invaſit. Quæ Comania fuit, aut
bi terrarum, loco non multum diver-
o eſt ſupra demonſtratum in rerum re-
tione ad Ægyptios pertinentium: nam
omani fuerunt ſervi, qui ipſi genti
nperitare cœperunt. Cæterum Ayto-
us non Cappadoces ſolum & qui illis
nitimi ſunt, ſed omnes gentes uſque
d Tanaim & Euxinum ad Comaniæ
egnum pertinere perſuaſum habuit,
t mihi videtur. Comani, inquit, ſuis
edibus ejecti in Pannoniam fuga defe-
untur ad conſanguineos. Sed Hunni
c Vngari ejus terræ advenæ, Scythæ,
uod nulli eſt dubium, fuerunt. Verum
uoquo modo hæc capienda ſunt, Ba-
ho Comania ſubacta Roſulanos bello
ubegit, Iazygas, & Polonos. Comano-
um inde veſtigia ſecutus in Pannoniam
roceſſit, oppreſſique ſunt ex his pleriq;
ltra Hiſtrum. Hinc fluminis magni-
udine averſus, fatis ad exitum rapien-
ibus, in Germaniam flexit curſum, eſt-
que in Auſtriam uſque impetu delatus.
Hic Dravum, credo, ſuperare adortus,
(nam Auſtriæ id flumen eſſe Aytonus
ait,) quod ille primus omnium temere
ngreſſus, magnum equitum globum
ſecum traxit: fluminis itaque impetu
&

& violentia victus, cum magna eorum parte, qui vorticoſum amnem tranſnare conati ſunt, mortem occubuit. Tartari rege amiſſo, eas repetunt terras, quas bello ſuas fecerant. In his poſtea gentibus Bathonis filii late imperitarunt. Et hæ ſunt memorabiles illæ Tartarorum expeditiones longe lateque ſeptentrionem, meridiem, & ortum magno quidem humanarum rerum motu pervagatæ: de cujus regni origine & incrementis non ab re fuerit hæc in literas miſiſſe. Cæterum quando eo venimus, ut de ejus gentis vetuſtate, & imperio non pauca dicantur, ſubtexam his breviter illius mores & ritus, ut gentis minus alioqui notæ ſit vita cognitu facilior. Colunt Tartari ſimpliciter Deum optimum maximum, ad cujus providentiam omnia referunt. nec jejunia habent ulla, neque ſacrorum ceremoniam. nullis utuntur precibus, quum quid à Deo impetratum volunt: Aytonus tamen autor eſt, aliquando exercitui univerſo indictum eſſe à rege jejunium. Hominē interficere nullius noxæ eſt. Si frænum non rdemerit is qui quadrupedem miſit in paſcua, piaculum eſt. Fornicari ac Venerem quoquo modo exercere, neque probro, neque vitio datur. Multiplex connubium in uſu: poſt

patris

atris obitum fas eſt novercam ſibi ma-
rimonio jungere; fas & quæ fratri nu-
pta fuerit. Regi quicquid libitum eſt li-
cet, & cuicunque velit, lege permiſſum
it uxorem & omnia quæ velit adime-
re. Ex rapto plurimum vivunt, aut ſi
hæc deſunt, venatu. Equino bubuloque
lacte victitant; veſcuntur & equina car-
ne, ſed ne humanis quidem carnibus
abſtinent. Fallax ingenium. Vinum cu-
pidiſſime potant; ſi fiat copia, bibunt &
humanum cruorem. Pediculos eſitant,
uxor mariti, amicus amici, illud dicti-
tantes, Sic regis hoſtes eant. Nuptæ
mundum gerunt capitis in ciſtæ ſpeciem
figuratum, circa ſummum latiorem,
ſeſquipedali altitudine, ſerico & marga-
ritis ornant. Puellæ adhuc innuptæ in-
diſcreto fere à viris habitu. hi pileo ca-
put contegunt, mento ſubligant. pilei
forma pene plana, veſte ad genua fere
demiſſa, multifariam reciſa à pectore.
Arte magis quam viribus pugnant; gla-
dio utuntur brachiali longitudine. ab
una parte faſtigiato. Corio teguntur aut
laminis ferreis. equites agiles, ſagittan-
dique ſcientiſſimi. is omnium fortiſſi-
mus qui & imperii obſervantiſſimus.
Sine ſtipendio militant. Pedites inutiles
& inſigni tarditate. Gens in præliis &
rebus gerendis ſolers, & ad omnia mo-

menta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

menta rerum imperiumque obeundum præſto; nec fuga turpis, ſi conducibilis ſit, aut neceſſaria. Sagittas tanta vi intendunt, ut nullum armorum genus ſit illis non penetrabile. Turmatim pugnam capeſſunt, turmatim fugiunt: vulnifico ſagittarum jactu ſequentem hoſtem à tergo conficientes; id prementium paucitatem conſpicati ſubito in pugnam redeunt, ac tum maxime vincunt, quum victi creduntur. Comiter & benigne colunt hoſpites. Aliena appetunt, negligunt ſua. Sub tentoriis in aperto agitant, libentius hoc modo quam in oppidis aut urbibus. Viri à re bellica feriati aut venantur, aut ſe luctando exercent. Mulieres pelliceas veſtes ſarciunt, ocreas & cætera, quæ ex eadem materia fiunt. Trigeſimo die luctum finiunt. cum defuncto, ſi altiore fortuna ſit, ſervum unum ſepeliunt, & phaleratum equum. Socialibus bellis mites, ubi inferiores numero ſunt, alioqui ſuperbi in ſocios & contumaces. Veritatis ſtudioſiſſimi, nihil tam capitale turpiterve admittunt, quod expoſtulati non ſponte fateantur. Et Tartari gens Scythica in hunc modum ſe habuit ducenteſimo abhinc anno, quum quæ de his breviter executi ſumus, Aytonus Armenius prodidit. Sunt quæ-

dam

dam his inſerta, quæ Iacobus Planenſis, & Benedictus Sarmata, Minoritani ordinis, explorarunt, ab Innocentio pontifice ad ejus gentis regem miſſi.

Ex Epiſtola à Polono ad Davidem Chytræum, ſcripta ann. 1581.

TArtarorum quidem copias minime contemnendas regiis in caſtris perſæpe vidi, atque hi ex Præcopienſium Horda advenerunt, ex qua nunc quoque militem conſcripſit Stephanus victor. Cæteri Polonis notiores ſunt Tauricenſes, Aſturcenſes, Najanenſes, Rezihorenſes, & Circaſſii. Principem Hordæ ſua lingua Czar, hoc eſt, Imperatorem appellant. Nobiles autem, quibus res mediocriter ſunt ſecundæ, Cneſi, id eſt, Principes vocantur. Tantus nimirum barbaræ gentis faſtus eſt, ut etiam titulos & magna miſeri aucupentur nomina. Religio eorum ſine dubio diverſiſſima eſt.

Ego illorum ritus, qui regis noſtri ſceptrum agnoſcunt, breviter attingam. Bellici ſane tumultus eos à numinis cultu non avocant. Nam veneris die, cum vix ſol ipſe nitentes ſpargere jam cœpit radios, in medio camporum æquore frequentes convolant. Hic Papa nudo

vertice & pedibus complicatis humi ſedens, ſchedulam ſiniſtra in manu tenet. in hanc deſcripta ex Alcorano paradoxa aliquot congeſſit, quæ voce clara ad circumſtantes recitat. Illi ſi quando nomen Dei & Mahometis audiunt, gemitu & capitis inflexione reverentiam ſuam declarant. Lectione finita, in ſtationem quiſque ſuam revertuntur. Cæteri tamen, qui pacem bello, œconomiam militiæ præferunt, aliis quoque ceremoniis occupantur. Hi uno à Vilna milliari, ad fluminis Veliæ ripas, gurguſtia aliquot & pagum amœniſſimo loco ſitum habent. Huc ego XII kal. Iul. cum Ioanne Gamrato Stralſundino, mercatore & cive Vilnenſi, exſpaciatus, delubrum eorum intravi. In illo certe, nec alicujus Divi, nec atri Dæmonis ſimulacrum ullum videtur. Nudi ubique parietes. Area tamen pictis tapetis inſtrata eſt. Die Veneri dicata ſemper ad ſacra conveniunt, ea, uti opinor, de cauſa, ut ſignificent, neque Iudæorum ſuperſtitiones, neque Chriſtianorum nomen & religionem ſibi probari. Delubrum niſi diſcalceato ingredi licet. Campanarũ boatum minime tolerant. Papa autem, exorto ſole, in ſummitate templi exedræ inſiſtens, ſtentorea voce populum ad conciones vocat. Cumque

jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

jam frequentes adſunt, ſumto ad manum Alcorano quem Arabicis literis ſcriptum mihi monſtrarunt, numinis colendi rationem illis exponit. Poſtea de apotheoſi Mahometis, deque illius majeſtate & præcellentia, carmen agreſte decantant, & tunc comitiorum finis eſt. Si Alcoranum, vel alium quemvis librum typis editum hic videre licuiſſet, eum certe, magno vel pretio comparatum, ad te miſiſſem. In tanto autem librorum defectu nihil ſe vendere poſſe dicebant. De Deo Ieſu Chriſto & Spiritu Sancto fruſtra eos interrogabis. Veram enim pietatem ita curant, ut numerum lupus aut torrentia flumina ripas. Non ſemel igitur admiratus ſum cum inter Chriſtianos habitent, cur adeo duri ſint & Chriſtianam religionem aſpernentur. & video ſane Ieſuitarum nugas, qui de convertendis ad Romanam Eccleſiam gentibus multa & grandia fabulantur, cum nequaquam hos, qui vicinis in parietibus commorantur, à vana ſuperſtitione abducere poſſint. Neque tamen & hoc negare auſim, eſſe in Scythia homines Ieſu nomen adorantes, cum dictum ſit per Davidem de voce Evangelii per Apoſtolos in gentes ſpargenda, In omnem terram exivit amuſſis eorum, & in finem orbis oratio eorum. Porro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

non fugit excellentiam tuam, dogma Mahometanum magna ex parte Iudæorum ſuperſtitionibus & ſomniis eſſe refertum. Tartari igitur circumciſionem quoque retinent, ſed diverſa ab Hebræis ratione. Secundo enim & tertio annis à nativitate, prout Papæ viſum eſt, circumciduntur.

Lingua eorum à Polono idiomate tam longe abeſt, ut hi in Scythiam, illi in Sarmatiam commigrantes, ranæ Seriphiæ non injuria dici queant. Qui tamen in Polonia, & Lithuania, & utraque Ruſſia longe lateque diſperſi ſunt, plerumque hominum, quibuſcum degunt, linguam addiſcunt & callent.

Præterea illorum Papa hoc mihi in ſermone dixit: In multis ſuæ gentis regionibus, ſolem, ignem, malos item genios, tanquam Deos coli. Moribus feris ſunt, & duri laboris patientiſſimi: nec etiam una uxore contenti. Nam plurimas ducunt, quarum pene miranda domi eſt concordia. Sed prior cæteris gratior habetur & acceptabilior.

Mortuos hic non cremant, ſed defodiunt. Sponſos etiam fato functos, addita dote & rebus œconomiæ neceſſariis, matrimonio jungunt; ridiculis mehercule ceremoniis, quos alio in orbe & revicturos, & una ſemper futuros autumant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

tumant. De animabus demortuorum ita ſentiunt, eas videlicet ex uno corpore in aliud tantiſper demigrare, donec præcellentem aliquam & diu quæſitam inveniant habitationem; atque hinc magna iſta mundi lumina, Cæſares & viros principes, enatos eſſe.

Victus illorum miſerrimus & Cyclopicus: Nam prandentes aliquoties cum horrore aſpexi. Carnes certe equinas ac ſemicoctas avidiſſime devorant. nullus illis menſarum & ſedilium eſt uſus. Cutes equorum jam tum fumantes, & recens beſtiæ detractas, pro ſcamnis conſeſſuri conſternunt. Lac equarum tanquam vinum Cretenſe admirantur & epotant. Hi in bellis, acinacibus, arcu & ſagittis pugnant, bellatorum præſtantia equorum omnibus facile anteponendi.

Ex relatione D. Ægidii Fletcheri Reginæ Angliæ ad Ruſſos Legati.

QVum Moſcuæ agerem anno cIↃ IↃ LXXXVIII, venit ad urbem Kiriach Morſey, nepos illius qui tum Cremenſibus imperabat, cum ccc Tartaris, & duabus uxoribus; quarum altera germani ipſius vidua erat. Cui ſtatim à Ruſſo miſſi fuerunt duo pingues equi jam mactati; equinam enim carnem cuivis alteri præferunt; & tamen (quod miraculo propius videatur) quum tot

equis in bello, tot in victu utantur, quotannis nunc XXX nunc XL equorum millia in Ruſſiam venales adducunt. Ipſi equos vocant *cones*. Magnos quoque armentorum & nigrarum ovium greges alunt, non tam cibi gratia, (quanquam & interdum bovillam & ovinam carnem uſurpent in cibis,) quam lactis (quod ubique circumferunt) & lanarum. Oryzæ, ficuum & aliorum fructuum aliquis ipſis eſt uſus. In potu lác aut ſanguinem calidum è venis ſuorum equorum eductum uſurpant. Nulla ipſis oppida, aut ne ſtatæ quidem ſedes; nulla domicilia niſi curribus impoſita, paſtorum tuguriis ſimilia. hæc una cum gregibus ſuis de loco in locum circumagunt, &, ubi campum aliquem ſibi placentem occupant, currus hoſce ita ordine diſponunt ut plateas & oppidum aliquod referant. Ne Imperatori quidem aliud palatium niſi ligneum & in eundem modum compoſitum. Verno tempore domicilia ſua movere incipiunt ab auſtralibus regionis ſuæ partibus verſus ſeptentrionaliores, donec gramen omne ad extremum uſque limitem depaſcantur; tum enim ad auſtrum regrediuntur, & hyberna ſua figunt, decem aut duodecim milliarium inter ſingula intervallis. Monetæ aureæ

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

aut argenteæ uſum ignorant; ære aut chalybe magis capiuntur; etiam ferro ad gladiorum & cultrorum aliorumque inſtrumentorum fabricam. Corpora ipſis agilia, crura brevia; facies lata & plana, colore fuſco; oculi truces; crines rari. Sermo ipſis celerrimus & ſonorus, è profundo gutture inſtar boatus erumpens. Sagittas jaciendi ſumma induſtria; quam liberos ſuos ab ipſa infantia edocent. Denique ſunt veri Scythæ, quos veteres Nomades ſolent appellare.

Porro Tartari, qui Ruſſorum fines attingunt, varii ſunt. alii enim appellantur Nagay, alii Cheremiſſæ, itemque Morduitæ, Chircaſſi & Schalcanes; qui magis nomine quam regiminis forma à Crimeis differunt; exceptis Circaſſis, qui ad Africum incolunt, verſus Lithuaniam, & cæteris ſunt urbaniores, ei ad Polonorum modum ſe componunt, quorum regno nonnulli ſubditi ſunt, & à Chriſtianis ſacris haud alieni. Nagay magis ad orientem degunt, qui bellicoſiſſimi judicantur juxta & ferociſſimi.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

A.

ABydus caſtrum. 234
Alexandreta & Alexandria opp. 314
Alma, Chanorum regia. 292
Almaſſarai Chanorum regia. 266
Arſer Turcorum urbs. 314
Aſtracan emporium. 37. 228
Atali, vel Attalici officiales. 211. 286
Azaphum opp. Tart. 251

B

BAchaſanium, Chanorum regia. 292
Bachinienſes quinam inter Tart. 282
Balachenum arx & civ. 209. 264
Baſſa, id eſt, Seniacus officialis. 294
Bavaſaria civ. Tart. 223
Beccaſarium, opp. Tart. 208. 269
Begus, id eſt, Palatinus. 255. præfectus. 255. 288
Belia mons. 311
Bereſaia opp. 46
Berezina fl. 8
Beſſarabia. 247
Beſobia opp. 46
Bialogrod civ. 206
Bialogrodenſes campi. 248
Bieleiezero ducatus, lacus, urbs & arx. 26
Bielskia ducatus. 19
Bogus fl. 206
Boryſthenes fl. 7. Neprus dictus. 249. 250
ejus exitus. 206
Boſporii Tart. 219. vel
Boſporani. 235
Boſporus an à creatione. 238 Thracius. 232
Cimmerius. 234. 276. Mæotidis os. 274
Boſporus Panticapea. 235
Braſlavia ſeu Bratiſlavia, opp. 243
Brice ſtagnum. 237
Bages fl. ibid.
Bycla urbs cum caſtello. 19

C

CAdii, judices. 288
Caffa emporium Tart, Theodoſia dicta. 208
228. 272.
Caffenſis navigatio. 273
Caffanenſium origo. 229
Cajacci quinam inter Tart. 228
Calami pop. 34
Cama fl. 30

Camenæ

Camenæ montes. 40
campi Bialogrodenſes. 248. Tartarici. 280. Ocza-covienſes. 248. Sauramenſes. 207. 243
Captivorum ratio apud Tart. 302
Carambis prom. 272
Carpenoites ſinus. 275
Cathajum urbs. 315
Cazan regnum & opp. 36
Cerceſii apud Chanum primarii conſiliarii. 287
Cerceſſigermenum arx. 264
Cercum arx & opp. 274
Ceremiſſi pop. 35
Chalcedonia. 232
Chanus, Tartarorum imperator. 211. ipſe omnium cauſſarum judex. 288. ſeq.
Chani donaria. 292. ſumma poteſtas & reditus. 295. dominium. 284. 285. penſio Turcorum impe-ratori pendenda; pacta: & moneta. 296. ex-peditio bellica, 297. 299. exercitus. 305. equi-tatus. 306. arma & apparatus. 307
Chanorum regiæ opp. 264. aulici. 286. familia & cognomina, &c. 282. uxores ubi aſſervari ſo-litæ. 259. acceſſus facilis, & veneratio. 209 præſidia & vexilla 309. ſucceſſio. 283. ele-ctio. 284. tyrannis in fratres. 285
Cherchiarden Tart. urbs. 223
Cheremiſſæ Tart. 327
Cherſona urbs. 257. 258
Cherſoneſii vel Cherſoneſitæ. 119. 282
Cherſoneſi. 225. 226. magna. 275. parva. 258 259.
Cherſoneſus urbs Corſunum. 258
Circaſſii Tart. 177. 207. 345
Citracanum empor. Tart. 228
Cleſma fl. 13
Cojacei conſiliarii Tart. 286. 309
Colchis. 277
Comani qui. 317
Comgoſscoia arx. 47
Condora regio. 34
Coporogia urbs, caſtrum, fl. 23
Coracei, conſiliarii Tart. 386
Corella urbs. 23
Corſonum, Corſunum, Corſuna, Tart. opp. 209
Coſna. 39
Coſſin fl. 35
Coſſlovic arx & opp. 256
Coſtoma opp. 278
Coſtovia opp. 210
Cremum, Crimum, Crim, Crimenſis arx, urbs, regia, Tart. metrop. 185. 208. 223. 268.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Crim, Tartari Crimenſes. 56. 259. 282
Crimenſes & Taurica Crimæa. 223
Cumanæ caſtellum. 314
Curenſes officiales apud Chanum. 286
Curſus Achillis. 253
Ctenus portus. 256
Czuczko vel Czudzin lacus. 21
D.
DArdanellæ caſtra. 234. 237
Dobrucenſes Tart. 306
Donus, Tanais. 207
Drohobuſch opp. 18
Dromon Achillei, inſ. 207. 253
Duna fl. 9
Dvvina fl. 8. prov. & opp. 23
Dyriodorus amn. 314
E
EDel, Volga. 7
Eupatoria. 207. 253
F.
FOntes in Taurica mire profundi: 278
Frigus apud Papinos. 33
G.
GAdzaria, Tartaria minor. 253
Galactophagi qui ſic dicti. 297
Galga quis apud Tart. 284
Galipolis. 225. 234. 237
Gazaria, Taurica. 253. 227
Genuenſium apud Tartaros veſtigia. 270. 273
colonia. 390
Græcida, Præcopia. 253
Gruſtintzi pop. 35
H.
HAjonati judices. 211
Hamiati officiales. 286
Helleſpontus. 235. 237. 249
Heraclea, vel Heracleum. 254
Hercyniæ ſilvæ rami in Moſcovia. 165
Hiems quanta apud Moſcos. 167
Hieraſus, Prutus fl. 280
Hordæ Scythicæ. 218. 298. Tartaricæ. 182
Hugra amn. 18
Hugritzchi pop. 33
Hypanis fl. 206. Bogus. 243. 249. 280
I.
IAmbogia opp. Tart. 209
Iamboldum vel Iamboli arx & civ. 261
Iamnia caſtrum. 23
Iaphanim opp. 41
Iaphain Tinna opp. ibid.
Iaviniſcum opp. 38

Iavol.

Iavolgenſes Tartari. 188
Iayczk fl. 31
Ieniſcæa fl. 78
Ilmen lacus. 20. 22
Ingermenum Tart. opp. & arx. 209. 256
Ioëgerii montes. 39
Iorgoëtum opp. 47
Iſthmus. 262. vide Continens, quid. 240
Itinera Moſc. &c. 38. 53. 54. 55.
Iugh fl. 25
Iugra ſive Iuhra prov. 31

K.

Kiriorum ſtirps, Cæſares Tart. Præcopenſium. 186
Kivarei quinam inter Tart. 282
Kitaysko lacus. 33
Korſiunii metrop. Præcopenſium Tart. 185
Kujaci officiales. 309

L

Lacus putris. 237. 255
Lacus ſalſi. 280
Ladoga lacus. 31
Lepanthus ſinus. 238
Loppia regio. 35
Lovat fl. 20
Lucomoria regio. 35

M.

Mæotis palus, parens marium. 241
Mœotidis os, Boſporus Cimmerius. 274
Mancopia arx & opp. 210. 262
Mangan Soiſcoigoratum opp. 46
Manguteníes quinam inter Tart. 282
Mangutum arx & opp. 262
Mare Adriaticum. 239. Caſpium, id eſt, Hyrcanum. 277. 240. Herculeum majus. 242. mediterraneum. 239. nigrum. 239. Tanæ. 239
Maris anguſtiæ. 237. an à creatione. 238
Margutium opp. 210
Mercatura Moſcorum. 168
Mercimonia Tart. 228
Militia Ruſſ. 99
Militum bene meritorum & emeritorum ratio apud Tart. 310
Moneta Ruſſ. 99. Tart. 208
Monetaria Chanorum. 269
Moldaviæ pars. 247
Montes hyperborei. 32
Mordovotes pop. 35
Mordvvæ pop. 36
Moſqua vel Moſcua prov. 10. metrop. ibid. 161. flum. 10

Moſco-

Moſcovia. vide Ruſſia. fluviorum, & lacuum mater. 167
Moſcoviæ aquæ quales 167. carnes. ibid. equitatus 174. fluvii. 167. fruges. ibid. lacus. ibid. piſces. ibid. regimen. 168. ſcholæ. 169. ſylvæ. 165. vires. 172
Moſcoviæ principum avaritia in ſpoliandis ſuis legatis; itemque Livonia. 172. habitus & ceremoniæ. 169. veneratio. 170. ſucceſſio. 104
Moſcorum magnus dux. 160. ejus familia. 104. præcipua prudentia. 163
Moſcorum cum Polonis comparatio. 174. 180
Murſi, Murzæ, Murzones, quinam apud Tartaros. 211. 284. 286. 293.

N.

NAgai. vide Nogai.
Nartæ Ruſſiæ, ſoleæ ligneæ. 30
Narim opp. 46
Navigationes inſignes. 242
Naxinſcoia. Vide Novinſcoia.
Neemum fl. 38
Neprus, Boryſthenes. 250
Nerva Ruſſica, Livonica, & fl. 23
Neſter, fl. 206. Tyras dictus. 246. 280
Niſnovogrod. 14
Nogai, Nagai, Nogaienſes Tartari. 279. 284. apud Chanum inter primores. 287
Novinſcoia, Naxinſcoia. 44. 46
Novogrodeck & Novogrod Sivierski. 17
Novogrodia, Novoguardia, &c. magna. 21. 161. 162.
Nympheum portus. 274

O.

OBby fl. & opp. 33
Obdonia regio. ibid.
Obidovus lacus. 280
Obſeca fl. 19
Ocka fl. 9
Oczacovia arx & opp. 249. 280
Oczacovienſes campi. 243. 248
Olbiopolis Plin. & Ptolem. 206
Olſcoygorotum. 43
Opon prom. 272
Orcicovia urbs Tart. 223
Oreſſek urbs. 23
Orium prom. 272
Onega fl. 9
Oſcovia arx cum opp. 206
Oſſovum opp. Tart. 251
Oſſovienſes Tart. 207
Oſtachii pop. 46

Oxa.

ſxa. 228

P.

PActorum portus. 246
Panticapea, vel Panticapeium, metrop. Boſporanorum. 235. 274
Papini gens. 32
Parthenium prom. 210. 261
Peninſulæ. 225. 226
Perecopia. vide Præc.
Permia regio & urbs. 29
Perigorenſium provincia, gens libera, idololatria, tyrannis. 277
Petigorenſes conſiliarii apud Chanum inter primores. 287
Petzora regio & flum. 31. 38
Phanagoria civ. 274
Piſida fl. 50
Pleſcovienſis ducatus & metrop. 21
Pluſſa fl. 23
Pohemium. 43
Polna fl. 23
Polonorum & Moſcovitarum comparatio. 147. 180.
Pompeiopolis. 207. 253
Pontus Euxinus. 239. 242
Portæ Caſpiæ, Caucaſcæ. 314
Præcop, id eſt, Taurica. 183
Præcopus, Tartarorum princeps. 177
Præcopia arx & opp. 207. 253
Præcopenſis foſſa. 224
Præcopenſes Tartari. 183. 206. 219. 220. 282
Præcopenſium, aurum Turco proprium. 208. 212 ſervitus. 187. Cæſares. 186. ſoli cœlique bonitas, temperantia, &c. 210. magiſtratus. 211. princeps, exercitus. 212. 215. nomen. 224.
Prædarum diſtribuendarum inter Tart. ratio. 302
Propontis. 239
Prutus, Hieraſus fl. 280
Pskovva lacus & fl. 21. 23

R.

RHa fl. 7. 39. 282
Rhezan ducatus & urbs. 15
Riphæi montes. 32
Roſthovia ducatus & urbs. 27
Ruſſ, opp. 22
Ruſſia vide etiam Moſcovia.
Ruſſiæ topographica deſcriptio, fines, provinciæ. 5. amplitudo. 6. 160. amplificationis & imminutionis hiſtoria. 160. 164. 165. ſolum 55. cœlum. 56. 58. flumina. 7. fontes. 59. fruges. ibid. mercimonia. 60. merces. 60. 61

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Ruſſi quando Chriſtiani dici cœperint. 105, 108
Ruſſorum ſervitus. 63. 93. ingenia. 65. matrimoniorum ratio. 71. ſepulturæ. 74. mores. 74. leges. 91. ordines populi, & dignitatum gradus. 83. regimen. 77. 84. judicia in cauſſis civilibus. 89. ritus. 170
Ruſſorum principis conſilium privatum. 88. conventus ſupremus. 89. divitiæ. 97. 171. reditus. 91. theſauri. 172. juriſdictio. 85. vicini principes. 177
Rſchevva urbs. 9
Rſchoviæ ducatus. 19

S.

SAcer lucus, id eſt, Præcopia. 253
Salatica opp. Tart. 208. 265
Salſamentaria Tauricæ. 276
Samoeidæ vel Samojedæ, vel Samogedz. 32. eorum mores, &c. 158
Sarus, id eſt, Chanus. 211
Sauramenſes. 280
Sauramenſes campi. 207. 243
Scholona amn. 22
Scutaris, id eſt, Chalcedonia. 233
Scythia, id eſt, Taurica. 227. parva & magna. 275
Seniacus, præfectus. 277. Baſſa. 294
Serponovvtzi pop. 35
Seſtus caſtrum. 235
Severienſis vel Siberienſis prov. 17. & opp. 47
Sibier prov. 30
Sidagios, arces tres & civitas Tart. 269
Sindice urbs Aſiæ. 275
Sirinenſes quinam inter Tart. 282
Smolenskenſis prov. & urbs. 18
Soiba fl. 39
Soil Camſcoy oppidulum. 39
Soldani. 293. eorum curatio & proviſio. 285 fugæ. 286. ſtipendia. 294
Solgati, id eſt, Crim. 222
Solhot metrop. Tart. 185
Solovetsko ſinus 9
Sortaſſus pagus. 267
Soſna amn. 26
Stagnum ſale concretum. 278
Suchana fl. 9. 25
Sudagra opp. Tart. 209
Suecus quæ Ruſſo eripuerit. 179
Surgati Tart. opp. 223
Suſdalienſis ducatus & metrop. 28

T.

TAbabus fl. 41
Tachuim fl. 35

Taſſre

Taffre, id eſt, Præcopia. 223
Taphræ Plin. 268
Taphros Ptolom. ibid.
Tamanum arx. 277
Tamerlanus. 216
Tana, emporia Tart. 228
Tanais fl. 8. Don vel Donus. 232. 282
Tanais minor. 8
Tara opp. 46
Tartaria minor. 253
Tartarica tuguria, & manendi in campis modus. 251
Tartarici campi. 280
Tartarici duces. 282. Græci, Itali, Genuenſes. 283.
Tartari vel Tattari unde nomen. 217
Tartari non litigioſi. 289. otioſi. 291. vino abſtinent, &c. 390. 202. cur ad fidem Chriſtianam non convertantur. 71. apud Chanum inter conſiliariorum primores. 286. eorum divitiæ. ibid. fœminæ. ibid. liberorum educatio & elocatio. ibid. 287. 327. hoſpitalitas. 288. legum ſecuritas. 288. judices ſpirituales. ibid.
Tartarorum res familiaris. 290. municipia. 391. civitates maritimæ. 272. hordæ. 182. nationes. 327. origo. 182. 206. 311. veritatis ſtudium. 320. mores, ritus. 319. 325. religio. 203. 318. 321. Templa. 323. Chriſtianis inacceſſa. 271. conjugia. 196. 202. circa mortuos ratio. 324. victus. 325. inſtitutio militaris. 311. 312. 345. vita & actiones. 192. &c. 214. 342. transfretandi peritia. 190. 214. fugientium ſtratagemata. 190. 337. exercitus. 189. equitatus. 189. turmarum ratio. 300. 301. 302. 308. 309. ſtipendia. 259. primus rex. 311. ſucceſſus. 312. &c. ſecuritas inter Tartaros quanta. 290.
Taſſa fl. 43
Tauri gens Scythica. 275
Taurica peninſula vel Cherſoneſus. 207. 219. 227. 253.
Taurica ſylveſtris & montoſa. 278
Taurica à Turca ſubjugata. 248
Taurica Turcenſis. 279
Tauricæ telluris deſcriptio. 274. 278. ruinæ antiquiſſimæ. ibid. olim reditus, & ſalſamētaria. 276
Tauricani. 282
Telta fl. 48
Thamanum arx. 274
Theodoſia, Præcop. metrop. 225. 208. 274
Theodoſia parva. 275

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Tingaſi, vel Tingueſii, popul. 48
Tinna opp. 41
Toas fl. 52
Tobol fl. 43
Toboſſa metrop. Siber. 42.43
Toëra fl. 40.41
Tooma urbs. 45.47
Torgalt fl. 53
Tuiani quinam inter Tart. 293
Tv . erenſis duc, & metrop, 20
Tyras fl. 206. 247. Neſter. 280

V.

VAchines pop. 35
Valachiæ pars. 247
Vergateria. 40
Viatka regio & fl. 29. & opp. 39
Vido vus lacus. 280
Viſchara fl. 29
Vivodus lacus. 207
Vlani, conſiliarii apud Tart. 283.286.293
Vodzka regio. 23
Vogulici pop. 33
Volga fl. 7.39.55.59.282
Vologda prov. metrop. & fl. 25
Vppa fl. & caſtrum. 16
Vſtiuga prov. & metrop. 24

VV.

VVAga fl. 25
VVeygats fretum. 38.49
VVichida fl. 10
VViſera fl. 39
VVitſogda flum. & opp. 38
VVolchovv fl. 22
VVolodimeria prov. & urbs. 13

Y.

YAroslavia duc. & urbs. 27
Yrtis fl. 43
Yvanorogrod arx. 22

Z.

ZErgolta opp. 44
Ziemnoipoiæ montes. 31.34
Zicchi. 235
Zolota baba idolum. 33.34

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 36